Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын 2021-2024 оны
үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн биелэлт
/2023 оны жилийн эцэс/

Д/д	Зорилт	Арга хэмжээ	Суурь түвшин	Шалгуур үзүүлэлт	Зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр (сая төгрөг)	Зорилтот түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлт	Хүрсэн түвшин, үр дүн	Хэрэгжилтийн хувь
1. НЭГ. "КОВИД-19" ХАЛДВАРТ ЦАР ТАХЛААС ҮҮДЭЛТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН ХҮНДРЭЛИЙГ ДАВАН ТУУЛАХ БОДЛОГО								
1	1.1.1. "Ковид-19" болон бусад халдварт цар тахлын үед эрүүл мэндийн байгууллагуудын хүний нөөцийн бодлого төлөвлөлтийн бэлэн байдлыг хангаж, хариу арга хэмжээ авах чадвахыг бэхжүүлнэ.	1.1.1.1. "Ковид-19" болон халдварт цар тахлын үед ажиллах эмч мэргэжилтнүүдийн судалгааг гаргаж, бэлэн байдлыг хангах	Ковид-19" болон халдварт цар тахлын үед ажилласан эмч мэргэжилтнүүд- 1265. 152 удаагийн сургалт зохион байгуулан бэлэн байдлыг хангасан.	"Ковид-19" болон халдварт цар тахлын үед ажиллах эмч мэргэжилтнүүд, зохион байгуулсан сургалт	Улс, аймгийн төсөв	"Ковид-19" болон халдварт цар тахлын үед ажиллах эмч мэргэжилтнүүд - 1300 110 удаагийн сургалт зохион байгуулан бэлэн байдлыг хангана.	"Ковид-19" болон халдварт цар тахлын үед ажиллах эмч мэргэжилтнүүдэд “Хамгаалах хувцас хэрэгслийг зөв өмсөж, аюулгүй тайлах, тусгаарлан ажиглах байруудад ажиллах, ковидын эмчилгээний тасагт ажиллах эмч эмнэлгийн ажилтнуудыг чадавхжуулах сургалтаас гадна халдвар хамгааллын дэглэм, ариутгал халдваргүйтгэл, оношилгоо эмчилгээний заавар зөвлөмжийг өгөх, сэтгэл зүйч эмчийн зөвлөх үйлчилгээг үзүүлэх үйлчилгээнд 90 их эмч, 147 эмнэлгийн тусгай мэргэжилтэн, эрүүл мэндийн бусад ажилтан 120 нийт давхардсан тоогоор 279 эрүүл мэндийн ажилтнуудыг хамруулсан.	90%

							"Ковид-19" болон халдварт цар тахлын үед бэлэн байдлыг хангах хүний нөөцийн мэдлэг хандлагыг нэмэгдүүлэх зорилгоор нийт 118 удаагийн сургалтад 198 их эмч, 287 эмнэлгийн тусгай мэргэжилтэн, эрүүл мэндийн бусад ажилтан 593, нийт давхардсан тоогоор 1078 эрүүл мэндийн ажилтнуудыг хамруулсан.	
2	1.1.2. "Ковид-19" халдварт цар тахлын үед эрүүл мэндийн байгууллагуудын оношлуур, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл тоног төхөөрөмж, ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодисыг урьдчилан нөөцлөх, түргэвчилсэн болон РТ-ПСР төхөөрөмжөөр хангана.	1.1.2.1. Оношлуур, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодисыг урьдчилан нөөцлөх, түргэвчилсэн болон РТ-ПСР төхөөрөмжөөр хангах	Оношлуур 69,595 ш, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл 2,436,930, тоног төхөөрөмж 268, ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодис 15,870л, түргэвчилсэн болон РТ-ПСР төхөөрөмж 1 ш	Оношлуур, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, түргэвчилсэн болон РТ-ПСР төхөөрөмжөөр хангалт	Улс, орон нутгийн төсөв	Оношлуур 3200 ш, эм, эмнэлгийн хэрэгсэл 2,500,000, тоног төхөөрөмж 300, ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодис 2,500, түргэвчилсэн болон РТ-ПСР төхөөрөмж 0	Аймгийн 8847 иргэнд Нэгдсэн эмнэлгийн молекул биологийн лабораторт ковид болон томуугийн тандалтын шинжилгээг, өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвүүдэд антигенд суурилсан түргэвчилсэн оношлуураар 30923 иргэнд 30923 оношлуур хийж, шинжилгээ хийх чадавхыг бүрдүүлсэн. "Ковид-19" халдварт цар тахлын үед хэрэглэх 38 төрлийн 86,853 эм, 16 төрлийн 182,178 хувийн хамгаалах хэрэгсэл, 12 төрлийн 81,657 эмнэлгийн хэрэгслийн 14-30 хоногийн нөөцийг бүрдүүлж, Баянгол, Сайхан, Ерөө сумын Эрүүл мэндийн төвүүдэд нийт 25.8 сая төгрөгийн уушгины багтаамж шалгах спирометр багаж болон дагалдах хэрэгсэл, ковидын дархлаажуулалт, вакцины хэмийн хяналтыг системийг сайжруулахад 11.207.000 төгрөгийн	100%

							багаж тоног төхөөрөмж нийлүүлж бэлэн байдлыг ханган ажилласан.	
3		1.1.2.2. Ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодисын нөөцийг бүрдүүлж, бэлэн байдлыг хангах	Ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодис 15,870л	Ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодисын нөөц	Улс, орон нутгийн төсөв	Ариутгал халдваргүйжүүлэлтийн бодис 2,500л	Эрүүл мэндийн байгууллагуудад ариутгал халдваргүйтгэлийн бодисын 21285 кг нөөцийг бүрдүүлж, бэлэн байдлыг ханган ажиллалаа.	100%
4	1.1.3. Иргэд олон нийтэд "Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр ухуулга, сурталчилгаа хийх, сэлгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэг үзүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.	1.1.3.1. "Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр ухуулга сурталчилгаа хийх	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр ухуулга сурталчилгааг 525 хийж, 40256 иргэний хандалттай.	"Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх, эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх чиглэлээр хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр явуулах ухуулга сурталчилгаа	Улс, орон нутгийн төсөв	Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр ухуулга сурталчилгааг 810 удаа хийнэ.	Тайлант онд 3 телевизтэй хамтран байгууллагын албан ёсны цахим хуудсаар дамжуулан "Эмч зөвлөж байна" булангаар 625 төрлийн ухуулах сурталчилгааны мэдээллийг 900 гаруй удаагийн хийж 588,506 иргэнд мэдээллийг хүргэн ажилласан.	100%
5		1.1.3.2. "Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх сэтгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэг ажлыг зохион байгуулах	8238 сэтгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэгийг иргэдэд үзүүллээ.	"Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх сэтгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэг	Улс, орон нутгийн төсөв	58200 иргэдэд сэтгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэгийг үзүүлнэ.	17 сумд, 6 тосгодын Эрүүл мэндийн төвд нийгмийн эрүүл мэндийн ажилтнаар ахлуулсан 3 хүний бүрэлдэхүүнтэй "Мэдээлэл түгээгч" сайн дурын бүлгийг байгуулж, шинэ коронавирусын халдвараас сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, мэдлэг хандлагыг сайжруулах, буруу ташаа мэдээллийг залруулах зорилгоор 125 төрлийн мэдээллийг	100%

							боловсруулан орон нутгийн цахим сайт, пэйж хуудсуудаар түгээн 65263 хандалт авч, 6596 удаа шэйрлэсэн байна. Тус мэдээлэл түгээгч сайн дурын бүлэг ажилласнаар шинэ коронавирусын халдварын талаарх мэдлэг хандлага сайжирсан. "Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх сэтгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэгийг цахимаар 65263 иргэнд өгч ажилласан.	
6	1.1.4. Ковид-19 цар тахлын дэгдэлтийн үед эрүүл мэндийн байгууллагын санхүүжилтийг эн тэргүүнд шийдвэрлэж үйл ажиллагааг тасалдуулахгүй явуулах нөхцөл боломжоор хангана.	1.1.4.1. Ковид-19 цар тахлын дэгдэлтийн үед эрүүл мэндийн байгууллагын санхүүжилтийг эн тэргүүнд шийдвэрлэх	-	"Ковид-19" цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх сэтгэл зүйн зөвлөгөө дэмжлэг	Улсын төсөв	28 эрүүл мэндийн байгууллагад 10000.0 сая төгрөгний санхүүжилтийг олгоно.	Тайлант хугацаанд 75 гэрээт эрүүл мэндийн байгууллагуудын тайлан мэдээг хянан баталгаажуулж 18 төрлийн тусламж үйлчилгээний зардалд давхардсан тоогоор 1,330,821 иргэнд 89.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг гэрээнд заасан хугацаанд нь бүрэн олгож ажилласан.	100%
7	1.1.5. Томуу, томуу төст өвчин, улаанбурхан, улаанууд зэрэг амьсгалын замын халдварт өвчнөөс сэргийлэх	1.1.5.1. Томуу, томуу төст өвчин, улаанбурхан, улаануудзэрэг амьсгалын замын халдварт өвчнөөс сэргийлэх дархлаажуулалтад	2020 онд 90 хувь	Ковид-19 цар тахлын дэгдэлтийн үед санхүүжилт авах эрүүл мэндийн	Улсын төсөв	Сургууль цэцэрлэгийн хүүхдүүдийн 95-аас дээш хувийг дархлаажуулалтад хамруулна.	Томуу, томуу төст өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дархлаажуулалтад 1-12 насны цэцэрлэгийн насны 13610 хүүхдэд дархлаажуулалт хийгдэхээс 12027 хүүхэд буюу 88,4 хувьтай хамрагдаж байна. Томуугийн өвчлөл 2-р 7	100%

	дархлаажуулалтад сургууль цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг хамруулах ажлыг зохион байгуулна.	сургууль цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг 90-ээс дээш хувиар хамруулах		байгууллага, санхүүжилт			хоногийн байдлаар амбулаторийн үзлэгт эзлэх томуу, томуу төст өвчин 5,4 хувь буюу улирал хоорондын түвшинд байна. Улаанбурхан, улаануудын эсрэг нэмэлт дархлаажуулалтыг 10 сартайгаас 8 нас хүртэл насанд 14324 хүүхдэд хийсэн. Товлолын дархлаажуулалтын хамралт 99 хувьтай байна.	
8	1.1.6. “Ухаалаг цахим сургалт”-ын орчинг нэмэгдүүлэн, хичээл, сургалтын үйл ажиллагааг тасралтгүй зохион байгуулж, багш нарын мэдлэг ур чадвар, эцэг эхчүүдийн оролцоог дээшлүүлнэ.	1.1.6.1. Цахим хичээлийн санг бүрдүүлж, танхимын бус сургалтыг үр дүнтэй зохион байгуулах	Цахим хичээлийн сан байхгүй	Дархлаажуулалтад хамрагдах сургууль цэцэрлэгийн хүүхдүүд	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын 5 судлагдахуунаар цахим хичээлийн санг бүрдүүлнэ.	"Medle.mn”-д ахлах ангийн 8 судлагдахууны 68 цахим контент оруулснаас 27 ээлжит хичээл батлагдан 41 ээлжит хичээлийн цахим сангийн боловсруулалт хийгдэж байна.	100%
9		1.1.6.2. Төгсөх, дэвших ангийн шалгалт, хөндлөнгийн, болон чанарын үнэлгээ, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын оноог ахиулах ажлыг зохион байгуулах	БҮТ-ийн төгсөх, дэвших шалгалтын даалгаврын сан ашиглаж байна.	Төгсөх, дэвших ангийн шалгалт, хөндлөнгийн, болон чанарын үнэлгээ, элсэлтийн ерөнхий шалгалтын оноог ахиулах даалгаварын сан	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Бүрэн дунд боловсролын төгсөх, дэвших 10 судлагдахуунаар даалгаврын санг бүрдүүлнэ.	БҮТ-өөс батлагдсан удирдамжийн дагуу төгсөх, дэвших шалгалтыг зохион байгуулж, суурь боловсролын төгсөх 8, дэвших ангийн 13 судлагдахуунаар даалгаврын санг бүрдүүлэн шалгалтуудыг зохион байгууллаа.	100%

10		1.1.6.3. Багш нарыг зөөврийн компьютераар хангах	Цэцэрлэгийн 483 багшаас 84 багш, ЕБС-ийн 1109 багшаас 959 багш зөөврийн компьютераар хангасан.	Зөөврийн компьютераар хангагдсан багш нар	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	100 багшийг хангана.	Улсын төсвөөс 1396,6 сая төгрөгийн санхүүжилтээр багшийн хөгжил, сургалтын хэвийн үйл ажиллагааг хангах, цахим ангийг байгуулахаар сургалтын 15 ширхэг, суурин компьютер 15 ширхэг зөөврийн компьютер-15 ширхэг, сургалтын таблет 943 ширхэг, 9 ширхэг ухаалаг дэлгэц самбарыг нийлүүлж 35 сургуулийн багш нарыг цахимаар сургалт явуулах боломжийг хангаад байна.	100%
11	1.1.7. Нийгмийн халамж, даатгал, хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээнд хамрагдах иргэдэд банк, төлбөр тооцооны цахим үйлчилгээний хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.	1.1.7.1. Нийгмийн халамжийн 10 төрлийн үйлчилгээг цахимжуулах	2020 оны 9 сараас эхэлсэн 6 төрлийн үйлчилгээнд 6690 хүнд 1269.8 сая төгрөгийн үйлчилгээ үзүүлсэн.	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ авсан иргэн		1936 иргэнд үйлчилгээг хүргэнэ.	“Нийгмийн халамжийн нэгдсэн систем”-ийг нэвтрүүлэн нийгмийн халамжийн 14 төрлийн үйлчилгээг цахимжуулж, 75546 иргэд 129039.9 сая төгрөгийг олгох үйлчилгээг үзүүлэн ажилласан.	100%
12		1.1.7.2. Нийгмийн даатгалын сангаас өндөр нас, тэжээгчээ алдсан, тахир дутуугийн тэтгэвэр авагч иргэдийг цахим болон картжуулах ажлыг зохион байгуулах	70 хувь	Нийгмийн даатгалын сангаас цахим болон картаар өндөр нас, тэжээгчээ алдсан, тахир дутуугийн тэтгэвэр авагч иргэд	-	Нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагчдыг 100 хувь хамруулна.	Нийгмийн даатгалын сангаас өндөр нас, тэжээгчээ алдсан, хөдөлмөрийн чадвар алдсаны тэтгэвэр авагчдыг картжуулах, тэтгэвэр авагчдын тэтгэврийн дэвтрийг цахимжуулах ажлыг банкуудтай хамтран хэрэгжүүлсэн.	100%

13	1.1.8. Онцгой нөхцөл байдлын үед гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, хүүхдийн эрхийг хамгаалах тусламж дэмжлэг үзүүлэх, хариу арга хэмжээг шуурхай авч хэрэгжүүлнэ.	1.1.8.1. Онцгой нөхцөл байдлын үед хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээг мэргэжлийн ангиар дамжуулан хүргэх	3 арга хэмжээ цахимаар зохион байгуулж 900 иргэнийг хамруулсан.	Онцгой нөхцөл байдлын үед мэргэжлийн ангиар дамжуулан хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ авсан хүүхэд	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Дэмжлэг туслалцаа авах шаардлагатай 250 хүүхдэд шууд хүрч үйлчилнэ.	2021-2022 онд онцгой тохиолдын мөнгөн тэтгэмжийг 100% олгон ажилласан. 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар Эрсдэлт нөхцөлд амьдарч байгаа хүүхдүүдэд эрсдэлийн үнэлгээг 2 удаа хийж 592 хүүхдийг эрсдэлийн программд бүртгэж шууд хүрч үйлчилсэн. Үүнээс: Өндөрөөс дунд эрсдэлтэйд-205,дундаас бага эрсдэлтэйд-21 хүүхэд нэмэгдэж, бага эрсдэлтэйгээс 17 хүүхэд эрсдэлийн үнэлгээ буурч программаас хасагдсан байна. Үзүүлсэн үйлчилгээний талаар: Гэр бүлийн нөхцөл байдлын үнэлгээ, хүүхдийн эрсдэлийн үнэлгээгээр өндөр болон дунд эрсдэлтэй 338 өрхийн 592 хүүхдэд хамгаалах нөхөн сэргээх үйлчилгээний зардлаас 11.500.000 дэмжлэг, 210 өрхөд хүнсний дэмжлэг, Галын түлээний хөнгөлөлтөд 45 өрх, Эцэг эхийн хараа хяналт сул 1 хүүхдийг “Эрдэм” асрамжийн газарт шилжүүлсэн. Бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч 5 хүүхдэд өмгөөллийн үйлчилгээ, Түр хамгаалах байрны үйлчилгээнд-41 иргэн /хүүхэд-36, насанд хүрэгч-5/, Асран хамгаалах хүнгүй 3 хүүхдэд хууль ёсны асран хамгаалагч томилсон.	100%

							Өндөр эрсдэлтэй 93 хүүхдэд эргэн хяналтыг 2 удаа зохион байгуулж, 19 хүүхдийг шинээр илрүүлж программд бүртгэсэн. Үр дүн: Эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй хүүхдийн 592 хүүхдэд хамгааллын хариу үзүүлж 100% хүрч ажиллалаа. Өндөр, дунд эрсдэлтэй 140 өрхийн 232 хүүхдэд 5,740,0 төгрөгийн багцын үйлчилгээ үзүүлж ажилласан.	
14		1.1.8.2. Урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн ажил, арга хэмжээ хэрэгжүүлэх	3 арга хэмжээ цахимаар зохион байгуулж 900 иргэнийг хамруулсан.	Урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн ажил, арга хэмжээ, хамрагдсан иргэд	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Нөлөөллийн 6 арга хэмжээ цахимаар зохион байгуулж 1100 иргэнийг хамруулна.	Ерөнхий боловсролын сургуулийн 5-12 дугаар ангийн 520 сурагчдад "Газар хөдлөлтийн үед авах арга хэмжээ" сэдэвт сургалтыг Онцгой байдлын газартай хамтран зохион байгуулж, “Өсвөрийн аврагч” бүлгийн 85 гишүүдэд чадавхжуулах дадлага ажлыг зохион байгууллаа. Байгууллагын цахим хуудсаар 5 төрлийн мэдээ, мэдээлэл, сэрэмжлүүлэг, шторкийг түгээн 410 хандалт авч, 300 удаа шэйрлэж, 3 удаагийн сургалт, 1 нөлөөллийн ажил арга хэмжээн зохион байгуулж, 1100 иргэд хамрагдлаа. Сургууль цэцэрлэгийн орчинд гамшигийн эрсдэлийг бууруулах” хүүхдэд ээлтэй гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулах арга зүйн сургалт зохион байгуулж, 35 сургууль, 44	100%

							цэцэрлэг гамшгаас хамгаалах бэлэн байдлын төлөвлөгөөтэй боллоо. "Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай" хуулийг сурталчилан 31 удаагийн сургалт зохион байгуулж нийт 1410 иргэнийг хамрууллаа. Хүчирхийлэлтэй тэмцэхэд иргэдийн үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор "Миний оролцоо" сургалтад 10 төрийн болон төрийн бус байгууллагын 350 иргэнийг хамруулсан. Архины албадан эмчилгээнд 3 сумын 22 иргэнийг хамруулж хүчирхийлэл, болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийллээ. 4 төрийн байгууллагад "Гэр бүлийн өдөрлөг" зохион байгуулж 360 албан хаагч болон тэдгээрийн гэр бүлийн гишүүдийг хамрууллаа. "Гэрэлт ирээдүйд гар бүү хүр" аян зохион байгуулж 700 иргэнийг хамруулсан. "Хүүхдийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх", "Хүүхэд хүмүүжүүлэх зөрэг арга", "Бүх хайраа гэр бүлдээ" нийт 6 шторкийг бэлтгэн олон нийтэд түгээн дэлгэрүүлж ажиллалаа. Гэр бүлийн гишүүн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлэх, гэр бүлийн гишүүдийн чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх зорилгоор ЕБС-ийн нийт	

							250 гаруй эцэг эх асран хамгаалагчийг хамруулан гар бөмбөгийн тэмцээн зохион байгууллаа. “Хайраар хамгаалъя” аяны хүрээнд олон нийтийн сүлжээнд 11 төрлийн мэдээлэл түгээж, Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх мэдлэг мэдээлэл түгээж 159 эхэд сургалт зохион байгуулж “Мундаг аав ээжийн өөрийгөө дүгнэх хуудас түгээж ажиллалаа.	
15	1.1.9. Тусгай хэрэгцээт болон зорилтот бүлгийн өрх, иргэдэд үзүүлэх халамж, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.	1.1.9.1. Тусгай хэрэгцээт болон зорилтот бүлгийн өрх, иргэдэд хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээг үзүүлэх	28855 хүнд 3940.3 сая төгрөг	Хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээг авсан Тусгай хэрэгцээт болон зорилтот бүлгийн өрх, иргэд	Улсын төсөв	8350 иргэдэд хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээг үзүүлнэ.	Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн иргэнд хүнсний эрхийн бичиг олгох журмын нөхцөл шаардлагыг хангасан давхардсан тоогоор 1702 өрхийн тусгай хэрэгцээт болон зорилтот бүлгийн 9742 иргэнд 1,053,815.9 мянган төгрөгийн хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээг үзүүлсэн.	100%
16	1.1.10. Коронавируст халдвар /Ковид-19/ цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд зарцуулах	1.1.10.1. Коронавируст халдвар /Ковид-19/ цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмж, халдвар хамгааллын	-	Ковид-19 цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмж,	Орон нутгийн төсөв	Коронавируст халдвар /Ковид-19/ цар тахлаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд шаардлагатай техник, тоног	Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар Ерөө сумын эрүүл мэндийн төвд 15.0 сая төгрөгийн өртөгтэй цусны дэлгэрэнгүй тодорхойлогч аппарат, 19.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Сант сумын эрүүл мэндийн төвд “Toyota prius 20”	100%

	хөрөнгийг орон нутгийн төсвийн боломжид үндэслэн төлөвлөн батлуулж, шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмж, халдвар хамгааллын хэрэгслээр мэргэжлийн байгууллагуудыг хангана.	хэрэгслээр мэргэжлийн байгууллагуудыг хангах		халдвар хамгааллын хэрэгслээр хангасан тоо		төхөөрөмж, халдвар хамгааллын хэрэгслээр мэргэжлийн байгууллагуудыг хангана.	загварын автомашин, 30.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Орхон сумын Эрүүл мэндийн төвд 15-20 ширхэг эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, 80.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлгүүдийг тус бүр чих, хамар, хоолойн дурангийн тоног төхөөрөмжөөр хангалаа. Япон улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламж, НҮБ-ийн Хүүхдийн сангаас 64,964,865 төгрөгийн өртөг бүхий 9 төрлийн 35 ширхэг нярайн болон вакцины тоног төхөөрөмж нийлүүлсэн.	
17	1.1.11. Коронавируст халдвар /Ковид-19/-ын эдийн засагт үзүүлэх нөлөөг багасгах зорилгоор Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй бодлогыг орон нутагт зохион байгуулж, жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг	1.1.11.1. Жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг хөнгөлөлттэй зээл тусламжид хамруулах	462	Эдийн засагт үзүүлэх нөлөөг багасгах зорилгоор дэмжигдсэн жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг тоо	Орон нутгийн төсөв	жижиг, дунд бизнес эрхлэгчид, тариаланч, ногоочдын нэгдсэн судалгааг гаргаж, хөнгөлөлттэй зээл тусламжид хамруулна	Дэлхийн банкны санхүүжилт болон Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас банкаар дамжуулан олгосон жижиг зээлд 2021 онд 7 иргэнд 63000.0 мянган төгрөг, 2022 онд 10 иргэнийг дэмжиж 77000.0 мянган төгрөг, 2023 онд 4 аж ахуйн нэгж, 11 иргэнд 251.0 сая төгрөгийн зээлийг олгосон бөгөөд үүний үр дүнд нийт 46 шинэ ажлын байрыг бий болгон ажилласан.	100%

	дэмжиж ажиллана.							
2. ХОЁР. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО								
18	2.1.1. Хүн амын дунд халдварт болон халдварт бус өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэг үзлэг, оношилгоо, шинжилгээг тасралтгүй зохион байгуулна.	2.1.1.1. Халдварт болон халдварт бус өвчний эрт илрүүлгийн цогц үзлэг, оношлогоог тасралтгүй зохион байгуулах	Жил бүр 5-6 сум, тосгоны хүн амыг эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдсан байна.	Халдварт болон халдварт бус өвчний эрт илрүүлгийн цогц үзлэг, оношлогоонд хамрагдсан иргэн	Улс, аймгийн төсөв	4-5 сум, тосгоны хүн амын 85 хувиас дээш хувийг хамруулна.	Хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоо шинжилгээнд 108799 иргэн хамрагдахаас өнөөдрийн байдлаар 34717 иргэн хамрагдаж, 32.2 хувьтай, аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт насанд хүрэгчдийн буюу 18-аас дээш насны эрт илрүүлэгт 69918 иргэн хамрагдахаас 9187 иргэн хамрагдаж, 9.1 хувьтай байна. Насанд хүрэгчдийн 4 эрт илрүүлгийн багцад: 1.18-30 насанд 21908 иргэнд хамрагдахаас 2077 иргэн хамрагдаж, 10.9% хувь 2.31-45 насанд 24774 иргэнд хамрагдахаас 2800 иргэн хамрагдаж, 12.1% хувь 3.46-60 насанд 19074 иргэнд хамрагдахаас 2988 иргэн хамрагдаж, 15.9% хувь 4.61-ээс дээш 8793 иргэнд хамрагдахаас 1322 иргэн хамрагдаж, 14.8% хувьтай байна. Анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллага буюу сум, тосгон,	90%

19							өрхийн эрүүл мэндийн төвд 0-17 насны 37981 хүүхэд эрт илрүүлэг үзлэг оношилгоонд хамрагдахаас 25530 хүүхэд хамрагдаж, 67.2% хувьтай байна.	
19		2.1.1.2. Уушигны эмгэг илрүүлэх үзлэг зохион байгуулах	Зорилтот бүлгийн хүн амын 60-аас дээш хувийг хамруулсан байна.	Уушигны эмгэг илрүүлэх үзлэгт хамрагдсан иргэн	Улс, аймгийн төсөв	4-5 сумын зорилтот бүлгийн хүн амын 80-аас дээш хувийг хамруулна.	Глобал сан, Монголын сумын эмч мэргэжилтний холбооны санхүүжилтээр "Уушгины эмгэг илрүүлэх, сүрьеэгийн эрт илрүүлэг үзлэг"-ийг Алтанбулаг, Жавхлант, Түшиг, Цагааннуур, Зүүнбүрэн, Хушаат, Ерөө, Хүдэр, Сайхан, Орхон, Баруунбүрэн, Орхонтуул, сумд, Рашаант, Бугант, Дулаанхаан тосгодууд, Хилийн цэргийн 0101 дугаар анги, Гааль, Гадаадын харьяатын газрын албан хаагчдад буюу эрсдэлт бүлгийн нийт 3765 иргэдийг рентген шинжилгээнд хамруулснаас 112 иргэдэд сэжигтэй тохиолдол илэрч, сүрьеэгийн шинэ тохиолдол 12 батлагдаж хяналтад орууллаа.	100%
20	2.1.2. Эрүүл идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх "Эрүүл, идэвхтэй амьдрал", "Халдварт	2.1.2.1. "Эрүүл идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх	-	"Эрүүл идэвхтэй амьдралын хэв маягийг төлөвшүүлэх хөтөлбөр"-т хамрагдсан иргэн	Улс, аймгийн төсөв	Иргэдийн 35 хувь нь хамрагдана.	"Эрүүл идэвхтэй амьдрал" арга хэмжээний төлөвлөгөөний дагуу 25 ажил төлөвлөснөөс 22 ажлыг хэрэгжүүлсэн. Хэрэгжилтийн хувь 88 хувьтай байна. "Архигүй амьдралыг цогцлооё", "Эрүүл зүрхний төлөө", Сэлэнгэ аймаг 100 км-ийн алхалт, "Унаж бэртэх осол гэмтлээс	90%

	өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх”, “Эх, хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд”, “Хавдрын эсрэг”, “Элэг бүтэн Монгол”, “Харшлаас сэргийлэх”, “Эрүүл гэр бүл-Эрхэм баян” арга хэмжээг зохион байгуулна.						сэргийлье”, “Эерэг хандлага-Эрүүл оюутан”, ”Дэлхийн охидын өдөр”, “Эрүүл аюулгүй ажлын байр” сэдэвт аян сургалтуудыг зохион байгуулж нийт 5896 иргэдийг хамруулж, ”Эмч зөвлөж байна” булангаар 625 төрлийн мэдээлэл, сургалт сурталчилгааг 588506 иргэдэд цахимаар түгээж, 87658 иргэд бусадтай хуваалцсан байна. “Хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоо шинжилгээнд 107899 иргэн хамрагдахаас өнөөдрийн байдлаар 34717 иргэн хамрагдаж, 32,2 хувьтай байна.	
21		2.1.2.1. "Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх	Хөтөлбөрийн хэрэгжилт 90-100 хувьтай байна.	"Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх хөтөлбөр"-ийн хэрэгжилт	Улс, аймгийн төсөв	-	Халдварт өвчинтэй тэмцэх, сэргийлэх” арга хэмжээний төлөвлөгөөг ЭМГ-ын даргын 2022 оны А/528 тоот тушаалаар баталж, хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна. Аймгийн хэмжээнд нийт 1651 тохиолдол буюу 10000 хүн амд 145.7 промилл ноогдож байгаа нь урьд оны мөн үеэс 6091 тохиолдол буюу 537.5 промиллоор буурсан үзүүлэлттэй байна.	100%

22		2.1.2.3. Эх хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд арга хэмжээг зохион байгуулах	1. 2020 онд эхийн эндэгдлийн түвшин-100.000 амьд төрөлтөд 0 2. Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 10.8 промил 3. Нялхсын эндэгдлийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 6.1 промил 4. Амьгүй төрөлтийн түвшин 8.0 промил 5. Жирэмсний хяналтын хувь 87.9 хувь "	Эх хүүхэд, нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд арга хэмжээний хэрэгжилт	Хөтөлбөрийн зардал	1. 2020 онд эхийн эндэгдлийн түвшин-100.000 амьд төрөлтөд 0 2. Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 8.9 промил 3. Нялхсын эндэгдлийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 5.4 промил 4. Амьгүй төрөлтийн түвшин 6.8 промил 5. Жирэмсний хяналтын хувь 91 хувь"	2023 онд эхийн эндэгдлийн түвшин-100.000 амьд төрөлтөд 0. Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 16,8 промил Нялхсын эндэгдлийн түвшин 1000 амьд төрөлтөд 10,7 промил Амьгүй төрөлтийн түвшин 4,6 промил. Жирэмсний хяналтын хувь 89,9 хувьтай байна Жирэмсний эрт үеийн хяналтын хувийг нэмэгдүүлж жирэмсний хугацаан дахь эхийн төлөвлөгөөт үзлэгүүдийг цаг тухай бүрд хийснээр жирэмслэлттэй холбоотой эхийн эндэгдэлгүй ажилласан.	100%
23		2.1.2.4. "Хавдрын эсрэг" хөтөлбөрийн хүрээнд эрт илрүүлэг үзлэгийг зохион байгуулах	7 төрлийн хавдар өвчнөөр нийт иргэдийн 0.8 хувь өвдсөн байна.	"Хавдрын эсрэг" хөтөлбөрийн хүрээнд эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдсан иргэд	Улс, аймгийн төсөв	Хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгт зорилтот насны хүн амын 28 хувийг хамруулна.	“Хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, шинжилгээ, оношилгоог зохион байгуулах” 8 төрлийн хавдар илрүүлэх шинжилгээ оношлогоонд 31-ээс дээш насны нийт 8497 хүн хамрагдаж, ходоодны хавдар 11, элэгний үүсгэвэр-48 хавдрын урьтал 29 тус тус илэрсэн	100%

							байна. Илэрсэн өвчлөлийг лавлагаа шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагад шилжүүлэн, онош тодруулах, эмчилгээ хяналтанд авч ажилласан. Хөх, умайн хүзүүний хавдрын эрт илрүүлэг үзлэгт 5453 зорилтот насны эмэгтэйчүүд хамрагдахаас 3790 буюу 69.5 хувь нь хамрагдаад байна.	
24		2.1.2.5. "Элэг бүтэн Монгол" хөтөлбөрийн хүрээнд эрт илрүүлэг үзлэг зохион байгуулах, эрт эмчилж, эрүүлжүүлэх, хүн амд сургалт сурталчилгааг эрчимжүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Эрт илрүүлгийн үзлэгт хүн амын 75 хувийг хамруулсан байна.	"Элэг бүтэн Монгол" хөтөлбөрт хамрагдсан иргэд	Улс, аймгийн төсөв	Хүн амын 40 хувийг эрт илрүүлгийн үзлэгт хамруулж, эрт эмчилж эрүүлжүүлнэ.	“Элэг бүтэн Монгол” хөтөлбөрийн хүрээнд эрт илрүүлгийн үзлэгт нийт 74127 иргэн хамрагдахаас 36949 иргэн буюу 49.8 хувь хамрагдсан.	100%
25		2.1.2.6. "Харшлаас сэргийлэх" хөтөлбөрийн хүрээнд хүн амд чиглэсэн сургалт сурталчилгааг зохион байгуулах	Хүн амын 10 хувийг хамруулсан байна.	"Харшлаас сэргийлэх" хөтөлбөрийн хүрээнд сургалт сурталчилгаанд хамрагдсан иргэд	Улс, аймгийн төсөв	Хүн амын 30 хувийг хамруулна.	Харшлаас сэргийлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний хэрэгжилт 73.3 хувьтай бөгөөд уур амьсгалын өөрчлөлт, эм, ургамал, хоол болон бусад харшлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтыг цахим болон танхимын хэлбэрээр зохион байгуулж, 5780 гаруй иргэдийг хамруулсан.	100%

26		2.1.2.7. "Эрүүл гэр бүл-Эрхэм баян" хөтөлбөрийн хүрээнд "Эрүүл гэр бүл-Эрхэм баян" арга хэмжээг зохион байгуулах	-	"Эрүүл гэр бүл-Эрхэм баян" арга хэмжээнд хамрагдсан иргэд	Улс, аймгийн төсөв	Хүн амын 35 хувийг хамруулна.	Эрүүл гэр бүл-Эрхэм баян" хөтөлбөрийн хүрээнд "Эрүүл гэр бүл-Эрхэм баян" арга хэмжээг зохион байгуулахар дээд шатны байгууллагад уламжилсан.	30%
27	2.1.3. "Хорт хавдараас урьдчилан сэргийлэх, оношлох, эмчлэх тусламж үйлчилгээний иж бүрэн тасаг"-ийг аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт шинээр нээж ажиллуулна.	2.1.3.1. Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлгүүдэд хавдараас урьдчилан сэргийлэх, оношлох, эмчлэх тусламж үйлчилгээний иж бүрэн тасгийг нээн ажиллуулах	-	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлгүүдэд ашиглалтад орсон хавдарын тасаг	ОУБ-ын дэмжлэгтэй, орон нутгын санжүүжилт	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт хавдрын тасаг ашиглалтад орно.	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт хорт хавдарыг эмчлэх тасаг нээх бодлогын хүрээнд Хавдар судлалын үндэсний төвтэй хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж, 2 удаагийн ажил хэргийн уулзалт зохион байгуулж, эмч нарыг сургах, хавдрын эмчийг бэлтгэх, талаар тохиролцлоо. Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт тус бүр 1 их эмч хавдрын өвчлөлийн тусламж үйлчилгээг үзүүлж байна. 2023 оны байдлаар Нэгдсэн 2 эмнэлэгт нийт 121 хүн хэвтэн эмчлүүлж хавдрын хөнгөвчлөх тусламж үйлчилгээ авсан байна.2024 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд тус эмнэлгүүдэд хавдрын хими эмчилгээний тасгийг нээхээр 71,3 сая төгрөгийн төслийг саналын хамт хүргүүлэн батлуулсан.	100%
28	2.1.4. Иргэдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж,	2.1.4.1. Цахим технологийг нэвтрүүлэн үзлэгийн цаг авах болон эрүүл	Эрүүл мэндийн 29 байгууллагаас иргэдэд цахим зөвлөгөө өгөх	Цахим технологийг нэвтрүүлэн үзлэгийн цаг	-	Эрүүл мэндийн 29 байгууллагаас иргэдэд цахим зөвлөгөө өгөх	“Цахим эрүүл мэнд” төслийн хүрээнд аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэг “E-Health” программыг нэвтрүүлснээр	90%

	үйлчилгээнд цахим технологийг нэвтрүүлэх ажлыг эрчимжүүлж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулна.	мэндийн зөвлөгөө авах боломжийг бүрдүүлэн ажиллах	ажлыг нэвтрүүлж, 312,211 үзлэгийн цаг олгож ажилласан байна.	авах болон эрүүл мэндийн зөвлөгөө өгөх эрүүл мэндийн байгууллага		ажлыг нэвтрүүлж, 400,000 үзлэгийн цаг олгож ажиллана.	амбулаторийн цахим бүртгэл, үзлэгийн кабинетууд болон тасгууд, лаборатори хоорондоо цахимаар холбогдон оношлогоо, үзлэгийн дугаар авах, шинжилгээнд илгээх, хариу авах, яаралтай тусламжийг эрэмбэлэн цаг алдалгүй оношлогоо шинжилгээнд илгээх, хариуг хүргэх ажлууд шуурхай болсон бөгөөд Амбулаторийн үзлэгийн цаг товлолыг “E-Health” программаар давхардсан тоогоор байдлаар 316506 иргэн цаг бүртгүүлэн, 238193 иргэнд үйлчилгээ үзүүлэн, и-монголиагаас 606 иргэн, утсаар 3833 хүн цаг аван үйлчилгээ авсан байна.	
29	2.1.5. Мэргэжлийн өндөр ур чадвартай, туршлагатай нарийн мэргэжлийн эмч, эмнэлгийн ажилтныг гэрээний тусгай нөхцөлтэйгээр ажиллуулах, гадаад, дотоодод туршлага судлуулах, давтан сургах	2.1.5.1. Эмчилгээ үйлчилгээнд шинэ технологи, шинэ аргыг нэвтрүүлэх зорилгоор мэргэжлийн өндөр ур чадвартай эмч, эмнэлгийн ажилтнуудыг АНЭ, МСНЭ, Ерөө сумын ЭМТ-дэд гэрээний тусгай нөхцөлтэйгээр ажиллуулж өөрийн эмч мэргэжилтэн нарыг дагалдуулан сургах	Сэлгэн ажилласан эмнэлгийн мэргэжилтний тоо 15	Сэлгэн ажилласан эмнэлгийн мэргэжилтэн	Улс, орон нутгийн төсөв	Сэлгэн ажилласан эмнэлгийн мэргэжилтний тоо 28	“Улаанбаатар мэд” эмнэлгийн томографийн эмчийг аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт, Ерөө сумын эрүүл мэндийн төвд Дархан-Уул аймгийн Нэгдсэн эмнэлгийн шүдний 1 эмч, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт УБ хотоос 1 шүдний эмч, аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт мэс заслын 1 эмчтэй гэрээ байгуулан ажиллуулсан. Аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт томографын эмч 1, нүдний эмч 1, мэс заслын эмч 1 , Ерөө сумын эрүүл мэндийн төвд шүдний 1 эмч, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт шүдний эмч 2, томографын эмч 1, дурангийн эмч 1, эмгэг судлалын эмч	100%

	арга хэмжээг үе шаттай зохион байгуулна.						1, Сайхан сумын эрүүл мэндийн төв дүрс оношилгооны эмч 1, Албанбулаг сумын эрүүл мэндийн төв шүдний эмч 1 тус тус гэрээ байгуулан 11 их эмчийг тус тус сэлгэн ажиллуулж байна. Мөн Ерөө сумын Эрүүл мэндийн төвийн дотрын их эмч Бүгд найрамдах Солонгос улсад Хоол боловсруулах эмгэг судлалын сургалтад хамрагдлаа.	
30		2.1.5.2. Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэнг төгсөлтийн дараах үндсэн болон төрөлжсөн мэргэшил олгох сургалтад хамруулах	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтний тоо 28	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтэн	Улс, орон нутгийн төсөв	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтний тоо 30	Чих хамар хоолой судлал, дүрс оношилгоо судлал, мэс засал судлал, гэмтэл судлал, дотор судлал, хүүхэд судлал, эх барих эмэгтэйчүүд, мэс засал судлал, дүрс оношилгоо, дотор судлалын чиглэлээр нийт 10 их эмч үндсэн мэргэшил олгох сургалтад, нэн шаардлагатай эсийн эмгэг судлал, хүүхдийн хоол боловсруулах тогтолцоо судлалын төрөлжсөн сургалтад тус бүр 1 их эмч, халдварт, яаралтай, дархлаажуулалт, гемодиализын сувилахуй судлал, гэмтлийн сувилахуй, мэс заслын сувилахуй судлалаар нийт 23 сувилагч, тусгай мэргэжилтэнг төсвийн сангийн санхүүжилтаар сургаж байна.	100%

31		2.1.5.3. Гадаад дотоодод туршлага судлуулах, мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад үе шаттайгаар хамруулах	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтний тоо 0	Гадаад дотоодод туршлага судлуулах, мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтэн	Улс, орон нутгийн төсөв	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн мэргэжилтний тоо 20	Туршлага судлах уулзалтыг Монгол японы эмнэлэгт-14 хүн, УНТЭ-т 25 хүн мөн ЭХЭМҮТ, ХӨСҮТ, ЭМХТ–үүдэд харьяа эрүүл мэндийн байгууллагуудаас эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн нийт 87 хүнийг дээд шатлалын эмнэлэгт ажлын байранд дадлагажуулан сургаж, сэлгэн ажиллуулсан. Мөн Глобал сантай хамтран онлайнаар нийт 13 сувилагчийг сургалтад, БНХАУ болон Солонгос улсад богино хугацааны гадаад сургалтад нийт 7 сувилагч, эх баригч төсвийн сангийн санхүүжилтаар сургаж байна.	100%
32	2.1.6. Яаралтай түргэн тусламжид агаарын тээврийн үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.	2.1.6.1. Хүнд, хэвтрийн өвчтөнийг хугацаа алдалгүй лавлагаа шатны эмнэлэгт шилжүүлэхэд агаарын тээврийн үйлчилгээг нэвтрүүлэх	-	Хүнд, хэвтрийн өвчтөнг хугацаа алдалгүй лавлагаа шатны эмнэлэгт шилжүүлэхэд агаарын тээврийн үйлчилгээг нэвтрүүлэх	Орон нутгийн болон улсын төсөв	Хүнд өвчтөнийг цаг алдалгүй шилжүүлнэ.	Агаарын тээврийн үйлчилгээг ашиглан нийт 5 өвчтөн лавлагаа шатлалын эмнэлэгт цаг алдалгүй өвчтөнийг шилжүүлэн ажилласан.	100%
33	2.1.7. Сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгож, “Эрүүл хүүхэд-	2.1.7.1. Хүүхдэд зориулсан эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтын материалыг	ЭМЯ, НЭМ санхүүжилтээр гарын авлага, тараах материалаар сургууль	эрүүл мэндийн боловсрол олгох танхим болон цахимаар сургалтад	Улсын төсөв	Танхимаар болон цахимаар сургалтад 1000 хүүхдийг хамруулна.	Дэлхийн гар угаах өдөр, усны өдөр, хүүхдийн осол гэмтлээс сэргийлэх, Эхийн сүүгээр хооллолтын 7 хоног, Тамхи, архитай тэмцэх өдөр, Сэтгэцийн эрүүл мэндийн өдрүүд болон эрүүл идэвхтэй амьдралын	100%

	Эрүүл Ирээдүй" эрт илрүүлэг үзлэгийг зохион байгуулж, эрүүлжүүлэх ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	боловсруулан сургалт зохион байгуулах	цэцэрлэгүүдийг хангасан. Орон нутгийн телевизүүдтэй гэрээ байгуулж, 8 удаагийн сургалтад 484 хүүхэд хамрагдсан.	хамрагдсан хүүхэд			чиглэлээр танхимаар 4945 хүүхдийг сургалтад хамруулж нөлөөллийн сурталчилгааг хийж, 62 төрлийн эрүүл мэндийн боловсрол олгох инфографик боловсруулан 6225 иргэд, хүүхдүүдэд хүргэж "Сэлэнгэ түмэн" цахим телевизтэй хамтран гар угаах, маскаа зүүх, зөв найтааж, ханиах зэрэг видео шторк бэлтгэн цахим хуудсуудаар жилийн турш түгээсэн.	
34		2.1.7.2. Сургууль цэцэрлэгийн хүүхдүүдийн дунд эрт илрүүлэг үзлэгийг зохион байгуулж, өвчлөлттэй гарсан хүүхдүүдийг эрүүлжүүлэх	"Ковид-19" цар тахлын улмаас эрт илрүүлэг үзлэгт 460 хүүхэд хамрагдсан байна.	Эрт илрүүлэг үзлэгт хамрагдсан Сургууль цэцэрлэгийн хүүхдүүд	Орон нутгийг хөгжүүлэх санхүүжилт	Хүүхдүүдийн 70 хувийг эрт илрүүлэх үзлэгт хамруулсан байна.	"Хүн амын нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд суурилсан зонхилон тохиолдох халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэг үзлэг, шинжилгээ, оношилгоонд 0-17 насны хүүхдийн эрт үзлэгт хамрагдвал зохих 36981 хүүхдээс нийт 25530 буюу 67,2 хувийг нь хамруулсан. Цагааннуур, Баянгол, Ерөө, Алтанбулаг сумдууд, Хэрх тосгоны эрүүл мэндийн төвүүдэд 5 шүдний эмч, 5 туслах сувилагч ажиллаж нийт шүдний кабенетаар 3324 хүн үйлчлүүлсэн. 0-16 насны хүүхдийн шүдний эмчилгээ хийлгэсэн 1674, шүд авах мэс ажилбар 677, түрхлэг 214, бүрэн эрүүлжсэн 855 хүнд үйлчилгээ үзүүлсэн байна.	100%

35	2.1.8. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, аюулгүй байдлыг хангаж, хүртээмжийг нэмэгдүүлэн бүртгэл, хяналтын цахим тогтолцоог бүрдүүлнэ.	2.1.8.1. Эмийн сангуудыг эм эмнэлгийн хэрэгслийн цахим бүртгэлд хамруулах ажлыг зохион байгуулах	Цахим жорын систем нэвтрүүлсэн эмийн сан-53	Цахим жорын систем нэвтрүүлсэн эмийн сан	Улсын төсөв	Цахим жорын систем нэвтрүүлсэн эмийн сан-58	Эрүүл мэндийн байгууллагын эм, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөцийн бэлэн байдлыг хангах ажлын хүрээнд 29 төрлийн 351,525 эм, 13 төрлийн 452,900 эмнэлгийн хэрэгсэл, 15 төрлийн 785,800 ширхэг хувийн хамгаалах хэрэгсэлийг хангасан. Эмнэлгүүдэд хэрэглэх эм эмнэлгийн хэрэгслийг нэгдсэн тендер зарлаж шалгарсан компаниудаас хямд үнэтэй, чанарын баталгаатай, эм хэрэгслийг авч хэрэглэж, зайлшгүй шаардлагатай эмийн хангалт 98 хувьтай байна. Цахим жорын систем нэвтрүүлсэн 57 эмийн сан иргэдэд үйлчилж байна.	100%
36	2.1.9. Зарим сумын Эрүүл мэндийн төвүүдийг шүдний эмчээр хангаж, шүдний кабинеттай болгоно.	2.1.9.1. Сумын эрүүл мэндийн төвүүдэд шүдний кабинетийг байгуулж, хүний нөөцөөр хангах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулах	Сумын Эрүүл мэндийн төвд ажиллаж байгаа шүдний эмчийн тоо-6, сувилагчийн тоо-4	Сумын ЭМТ-д ажиллаж байгаа шүдний эмч, сувилагч	Улс, орон нутгийн төсөв	Сумын ЭМТ-д ажиллаж байгаа шүдний эмчийн тоо-9, сувилагчийн тоо-10	Цагааннуур, Баянгол, Ерөө, Алтанбулаг сумдууд, Хэрх тосгоны эрүүл мэндийн төвүүдэд 5 шүдний эмч, 5 туслах сувилагч ажиллаж байна. Нийт шүдний кабенетаар 3324 хүн үйлчлүүлсэн бөгөөд 0-16 насны хүүхдийн шүдний эмчилгээ хийлгэсэн 1674, шүд авах мэс ажилбар 677, түрхлэг 214, бүрэн эрүүлжсэн 855 хүнд үйлчилгээ үзүүлсэн байна.	90%
37	2.1.10. "Тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг эмчлэх, сувилах, сэргээн	2.1.10.1. АНЭ, МСНЭ-үүдэд тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг эмчлэх, сувилах,	-	Шинээр нээгдсэн	Орон нутгийн болон	Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт Тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг	”Тусгай хэрэгцээт иргэн, хүүхдийг эмчлэх, сувилах, сэргээн засах тасаг”-ийг аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт	70%

	засах тасаг”-ийг аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг, Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт шинээр нээж, протез, ортопедын техник, технологийн үйлчилгээг бий болгоно.	сэргээн засах тасгийг нээж ажиллуулах		сэргээн засах тасаг	улсын төсөв	эмчлэх, сувилах, сэргээн засах тасгийг нээж ажиллуулсан байна.	шинээр нээхээр бэлтгэл ажил ханган ажилсан. Сэргээн засах судлалаар үндсэн мэргэшлийн сургалтад төрийн сангийн зардлаар 1 их эмчийг сурган бэлтгэж байна.	
38	2.1.11. “Хачигт халдварын оношилгооны загвар төв”-ийг байгуулж, Сүрьеэгийн эмнэлгийг бие даасан байртай болгоно.	2.1.11.1. ЗӨСТ-н дэргэд “Хачигт халдварын оношилгооны загвар төв”-ийг байгуулах	-	Ашиглалтад орсон “Хачигт халдварын оношилгооны загвар төв	Орон нутгийн болон улсын төсөв	ЗӨСТ-н дэргэд “Хачигт халдварын оношилгооны загвар төв”-ийг ашиглалтад орно.	ЗӨСТ-н дэргэд “Хачигт халдварын оношилгооны загвар төв”-ийг байгуулах саналыг Эрүүл мэндийн яаманд хүргүүлсэн.	30%
39		2.1.11.2. Сүрьеэгийн эмнэлгийг халдвар хамгааллын стандартад нийцсэн бие даасан байртай болгох	-	Ашиглалтад орсон Сүрьеэгийн эмнэлэг	Орон нутгийн болон улсын төсөв	Сүрьеэгийн эмнэлгийн барилга ашиглалтад орно.	“Сүрьеэгийн 50 ортой эмнэлэг”-ийн зураг төсөл хийгдсэн боловч одоогоор барилгын ажил эхлээгүй байна.	30%
40	2.1.12. Аймгийн Нэгдсэн эмнэлгийн дэргэд “Эрүүл мэндийг дэмжих төв”, Эмгэг судлалын лаборатори,	2.1.12.1. АНЭ-т Эрүүл мэндийг дэмжих төвийг байгуулж иргэдэд урьдчилан сэргийлэх үзлэг хийж, эрүүл мэндийн боловсрол олгох	-	Эрүүл мэндийг дэмжих төвтэй болсон эсэх	Орон нутгийн болон улсын төсөв	Эрүүл мэндийг дэмжих төвийг ашиглалтад оруулна.	Улсын төсвийн 340.0 сая хөрөнгө оруулалтаар Нэгдсэн эмнэлэгт эрүүл мэндийн дэмжих төвийн их засварын ажлыг “Зориг-Бүтээл” ХХК нь гүйцэтгэж, 2022 оны 05 дугаар сарын 01-ний өдөр үйл ажиллагаа нь эхэлсэн бөгөөд 2023 оны байдлаар	100%

	Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт “Хүчилтөрөгчийн үйлдвэр”-ийг ашиглалтад оруулна.						нийт 2782 иргэдэд үйлчилгээ үзүүлсэн байна.	
41		2.1.12.2. Эмгэг судлалын лабораторыг байгуулж биопсийн шинжилгээг нарийн түвшинд оношлох	-	Ашиглалтад орсон эмгэг судлалын лаборатори	Орон нутгийн болон улсын төсөв	Эмгэг судлалын лабораторийн шинжилгээ хийж ажиллана.	Эрүүл мэндийн яам болон Эмгэг судлалын үндэсний төвийн хөрөнгө оруулалтаар аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт Эмгэг судлалын лабораторийн Микротом тоног төхөөрөмж, туслах багаж хэрэгсэлүүдийг нийлүүлснээр 2022 онд эмгэг судлалын лабораторийн үйл ажиллагаа жигдэрч 2023 онд нийт 466 амьд ахуйн шинжилгээ үүнээс бүдүүн шулуун гэдэсний хорт хавдар 2-ийг илрүүлж дараагийн шатлалруу шилжүүлсэн. Эмэгтэйчүүдийн эсийн шинжилгээ 3790 хийгдэж үүнээс 133 өөрчлөлттэй шинжилгээ илэрч эмчилгээнд хамруулсан.	100%
42		2.1.12.3. Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт “Хүчилтөрөгчийн үйлдвэр”-ийг ашиглалтад оруулах	-	Ашиглалтад орсон хүчилтөрөгчийн үйлдвэр	Орон нутгийн болон улсын төсөв	МСНЭ-н хүчилтөрөгчийн хүртээмж сайжирч, ойрын сумуудад хүчилтөрөгчөөр нийлүүлэх боломж бүрдэнэ.	“Бороо гоулд” ХХК-ийн 300.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Мандал сумын Нэгдсэн эмнэлэгт 2022 оны 11 дүгээр сард “Хүчилтөрөгчийн бүрэн автомат үйлдвэр”-ашиглалтад орсноор сэхээн амьдруулах, эрчимт эмчилгээний тасаг болон ковидын эмчилгээний өрөөнүүдэд хүчилтөрөгчийг шууд дамжуулах нөхцөл бүрдсэн.	100%

43	2.1.13. "Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн хөгжлийн төв"-ийг байгуулна.	2.1.13.1. Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн хөгжлийн төвийг байгуулж нөхөн сэргээх эмчилгээ хийх, хүүхдэд болон эцэг эх асран хамгаалагчдад эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулах	-	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн хөгжлийн төвийг ашиглалтад оруулсан эсэх	Олон Улсын байгууллагын дэмжлэгтэй гээр, орон нутгийн санжүүжилтээр	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийн хөгжлийн төвийг байгуулсан байна. Хүний нөөцөөр хангагдна.	Сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшиж байгаа тусгай хэрэгцээт хүүхдийн сувилалд нийт 75 хүүхэд хамрагдаж байгаагаас 8 хүүхэд хөгжлийн бэрхшээлтэй байна. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн сэргээн засах эмчилгээний тоног төхөөрөмж, тоглоом хэрэгсэл авах зорилгоор Сүхбаатар сумын иргэдийн хуралд 19.5 сая төгрөг, Тайвань Улсын хүүхдийн сан 5 сая төгрөг, Дэлхийн зөн олон улсын байгууллагад 5 сая, Аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс 4.93 сая төгрөгний төсөл тус тус бичиж дэмжигдэн хэрэгцээт тоглоом хэрэгслийг бүрэн авч тоног төхөөрөмжөөр хангагдаад байна.	100%
44	2.1.14. Эмч, эмнэлгийн ажилтнуудын тогтвор суурьшилтай нөхцөлийг хангаж, мэргэжлийн ёс зүй, харилцаа хандлага, хариуцлагыг дээшлүүлнэ.	2.1.14.1. Эмч, эмнэлгийн ажилтнуудыг орон сууцтай болоход дэмжлэг үзүүлж, тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Орон сууцаар хангагдсан эмнэлгийн ажилтны тоо -22	Орон сууцаар хангагдсан эмнэлгийн ажилтан	Улс, орон нутгийн төсөв	Орон сууцаар хангагдсан эмнэлгийн ажилтны тоо -15	Төрийн албан хаагч нарт зориулан урьдчилгаа төлбөргүй, хүүгүй 120 айлын орон сууц хөтөлбөрт 20 эмнэлгийн ажилтан худалдан авах гэрээ хийж хөнгөлөлттэй нөхцлөөр орон сууцны зээлд хамрагдаж, Баянгол, Жавхлант, Сант, Цагааннуур, Алтанбулаг сумдын эрүүл мэндийн төв нь аж ахуйн аргаар 14 айлын орон байрыг барьж ашиглалтанд оруулж, 14 ажилтныг байраар хангалаа.	100%

							Тайлант онд нийт 34 албан хаагч орон сууцаар хангагдсан байна.	
45		2.1.14.2. Мэргэжлийн ёс зүй, хариуцлагыг сайжруулах чиглэлээр ёс зүйн сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулах	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн ажилтны тоо -585	Мэргэжлийн ёс зүйн сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн ажилтан	Улс, орон нутгийн төсөв	Сургалтад хамрагдсан эмнэлгийн ажилтны тоо -810	Ёс зүйн чиглэлээр зохион байгуулсан 29 удаагийн цахим сургалтад 787 албан хаагчид, 57 удаагийн сургалт, хэлэлцүүлэг, ярилцлагад давхардсан тоогоор 1855 гаруй эмч эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийг хамруулсан. Эмнэлгийн мэргэжилтнүүдэд хандсан ёс зүйн сургалт сурталчилгааны ажлыг эрчимжүүлж Эрүүл мэндийн яамны 11-11 төв, аймгийн 7036-1111, Эрүүл мэндийн газрын дэргэдэх ёс зүйн салбар хороонд ирүүлсэн иргэдийн гомдол саналыг шуурхай шийдвэрлэж байна.	100%
46	2.2.1. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад “Мэргэжил сонголт” арга хэмжээг үе шаттай зохион байгуулж, гадаад, дотоодын их, дээд, ерөнхий боловсролын	2.2.1.1. МИДСК, гадаад, дотоодын их, дээд сургууль болон бусад боловсролын байгууллагуудтай хамтарч ажиллах	МИДСК, гадаад, дотоодын 10 их, дээд сургуультай хамтран ажиллаж байна.	"Мэргэжил сонголт" арга хэмжээг зохион байгуулах сургалтын байгууллагын тоо	Улс, орон нутгийн төсөв	13 байгууллага	Монгол Улсын их дээд сургууль болон гадаадын их дээд сургууль бусад боловсролын байгууллагатай хамтарч ажиллах хүрээнд Япон Улсын JCI байгууллагын сургагч багш нар болон Мэдээлэл Техниологийн Үндэсний Парктай хамтарч Сүхбаатар сумын ерөнхий боловсролын төгсөх ангийн 70 сурагчийг хамруулан мэдээлэл зүйн олимпиад, ОХУ-ын Буриадын их сургууль, ОХУ-ын Эрхүүгийн	100%

	сургууль болон бусад боловсролын байгууллагуудтай олон талд хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн ажиллана.						үндэсний судалгаа, техникийн их сургуулиудын тэтгэлэгт хөтөлбөр, ОХУ-д суралцах боломж мэдээлэл, өгөх зэрэг ажлуудыг зохион байгуулж, боловсролын байгууллагуудтай хамтарч ажиллаж байна.Мөн “Гэртээ туршья Шинжлэх ухаан хөгжүүлэх ТББ” анх удаа хамтран ажиллаж “Sinence for Super Selenge” шинжлэх ухааны уралдааныг зохино байгуулж хамтран ажилласан. ОХУ-ын БНБУ-ын Хиагтын районы 4 дүгээр сургуульд ерөнхий боловсролын 22 сурагчийг суралцуулж байна.	
47		2.2.1.2. Мэргэжил сонголттой холбоотой сургалтуудыг төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулах	1500 гаруй суралцагчид оролцуулсан.	Мэргэжил сонголттой холбоотой сургалтуудыг төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулах	Улс, орон нутгийн төсөв	1620 суралцагчид	Япон улсын JCI байгууллагын сургагч багш нартай хамтран Сүхбаатар сумын ерөнхий боловсролын 6 сургуулийн төгсөх ангийн 200 гаруй сурагчидад мэдээлэл өгч, Мэргэжил сонголт-ОХУ” арга хэмжээг РНЦК, ОХУ-ын Буриадын их сургууль, ОХУ-ын Эрхүүгийн үндэсний судалгаа, техникийн их сургуулиудтай хамтарч Бэлчир, Хараа бүсэд танхимаар, Сэлэнгэ, Ерөө, Орхон бүсэд цахимаар зохион байгуулж, 10-12 дугаар ангийн 1200 гаруй сурагч, 85 багш, 100 гаруй эцэг эх, асран хамгаалагчийг оролцуулан, ОХУ-д сурах боломж, мэргэжил сонголт,	100%

							тэтгэлгийн талаар мэдээлэл өгч ажилласан.	
48	2.2.2. "Сургалтын байгууллага-тоног төхөөрөмж" арга хэмжээ хэрэгжүүлнэ.	2.2.2.1. Сургууль, цэцэрлэгт шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг хангах	-	"Сургалтын байгууллага-Тоног төхөөрөмж" арга хэмжээнд хамрагдах байгууллага	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	"Сургалтын байгууллага-Тоног төхөөрөмж" арга хэмжээнд 79 байгууллага хамрагдана.	"Сургалтын байгууллага-тоног төхөөрөмж" арга хэмжээний хүрээнд Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж буй боловсролын салбарын эрх шилжүүлсэн Ерөнхий боловсролын сургуулийн физик, хими, эр,эм технологийн лабораторийн тоног төхөөрмжийг хүлээн авч 620,3 сая төгрөгний хөрөнгө оруулалтыг нийлүүлэгч "Синапс" компани гүйцэтгэн бүрэн хүлээн авч, физикийн хичээлийн тоног төхөөрөмжийг 17 сургуульд, химийн хичээлийн тоног төхөөрөмжийг 11 сургуульд, эрэгтэй, эмэгтэй технологийн хичээлийн тоног төхөөрөмжийг нийт 31 сургуульд хуваарилан хүлээлгэн өгч, аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн зардлаас 6 сургуульд 54,0 сая төгрөгөөр физикийн хичээлийн тоног төхөөрөмж, Сүхбаатар сумын 4 дүгээр цэцэрлэгийн гадна талбайн тохижилтод 60,6 сая төгрөг, Мандал сумын 1 дүгээр сургуульд 6,4 сая төгрөгийн хөгжим, техник хэрэгсэл, Сант сумын цэцэрлэгт 6,9 сая төгрөгийн гал тогооны тоног төхөөрөмж, Сүхбаатар сумын 1,6	100%

							дугаар цэцэрлэгт 11,4 сая. төгрөг, Сүхбаатар сумын 1 дүгээр сургуульд 53,2 сая.төгрөгийн орос хэлний лингафоны кабинет, хөгжим хэрэгслийг нийлүүлж, сургалтын таатай орчныг бүрдүүллээ. “Багш хөгжлийн төв”-д мэдээлэл, технологи үйлчилгээний зардалд нийт 39 цэцэрлэгт 46,7 сая төгрөг, ерөнхий боловсролын 35 сургуульд 303,0, сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдож шаардлагаьай тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан. ЕБС-д 299,0 сая төгрөг, цэцэрлэгт 74,9 сая.төгрөг буюу нийт 723,6 сая төгрөгийг зарцуулллаа.Аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Ерөө сумын ЕБС-ийн “Багш хөгжлийн төв”-д 157,0 сая төгрөгөөр зөөврийн компьютер, хэвлэгч машин, зэрэг техник, тоног төхөөрөмж болон тавилгаар хангасан. Зүүнбүрэн сумын цэцэрлэгийн багш хөгжлийн төвд 58,0 сая төгрөгийн техник тоног төхөөрөмж тавилга, мөн сумын ЕБС-д аймаг орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 47,0 сая төгрөгөөр англи хэлний лингафоны танхим, Сүхбаатар сумын 1 дүгээр сургуульд англи хэлний лингафоны танхим, хөгжим техник хэрэгсэл, Оросын элчин сайдын яамнаас орос хэлний	

							лингафоны танхимыг шинээр байгуулсан.	
49		2.2.2.2. Сургууль, цэцэрлэгүүдийн хоол үйлдвэрлэлийн орчин нөхцөлийг сайжруулж, тоног төхөөрөмжөөр хангах	-	Шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг хангагдсан сургууль, цэцэрлэг	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн 70 хувийг хангана.	Ерөнхий боловсролын сургуулийн үдийн хоолонд 12 нэр төрлийн 77 ширхэг тоног төхөөрөмж, дотуур байрны гал тогоонд 8 төрлийн 26 ш тоног төхөөрөмж, цэцэрлэгт 12 нэр төрлийн 85 ш тоног төхөөрөмж, Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагуудад 8 нэр төрлийн 10 ш тоног төхөөрөмж, нийт 198 ш 537,1 сая өртөг бүхий гал тогооны тоног төхөөрөмж хэрэгцээтэй судалгааг гаргаж, Сант сумын цэцэрлэгт 6,9 сая гал тогооны төхөөрөмж, Сүхбаатар сумын 1,3,8 дугаар цэцэрлэгийн Дезерет Олон улсын байгууллагын хөрөнгө оруулалтаар иж бүрэн гал тогооны тоног төхөөрөмжөөр ханган ажилласан.	100%
50	2.2.3. “Чадварлаг багш” арга хэмжээг зохион байгуулна.	2.2.3.1. Багш бүрийг хөгжүүлэх мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, семинарыг бүх хэлбэрээр зохион байгуулах	Үндэсний үндсэн сургалтад 331, орон нутгийн сургалтад 1573, ажлын байран дээрх сургалтад 5000 багш хамрагдсан.	Багш бүрийг хөгжүүлэх мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, семинарт хамагдсан багш	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	7000 багш хамрагдана.	БШУЯ-ны “Боловсролын чанарын шинэчлэл төсөл”, Дэлхийн банкны санхүүжилтээр унших /EGRA/ ба тоо бодох /EGMA/ чадварыг хөгжүүлэх арга зүйн харилцан туршлага судлах, суралцах, түгээн дэлгэрүүлэх зорилгоор “Аймгийн бага ангийн багш нарын зөвлөгөөн”-ийг зохион байгуулж, бага ангийн нийт 389 багш, сургалтын менежер, мэргэжилтэн нийт 400 гаруй хүн оролцож, “Шилдэг	100%

								арга зүйн 10 илтгэл хэлэлцэн, ЭГРА, ЭГМА арга зүйн хэрэглэгдэхүүнээр үзэсгэлэн гаргаж, сайн туршлагаа түгээн дэлгэрүүлж. STEAM боловсролын хэрэглэгдэхүүнийг бүтээлчээр ашиглах чадварыг нэмэгдүүлэх, бага ангийн сурагчдын бүтээлч сэтгэлгээг хөгжүүлэх, багш нарын сургалтын арга зүйг сайжруулж, шилдэг туршлагыг илрүүлэн түгээн дэлгэрүүлэх зорилготойгоор “Бүтээлч багачууд-шилдэг багш” уралдааныг БЕГ, БШУГ хамтран 3 үе шаттайгаар 32 сургуулийн 1-5 дугаар ангийн 82 баг, 26 багш оролцож, шилдэг бүтээлч багшийн арга зүйгээр Мандал сумын 3 дугаар сургуулийн бага ангийн багш О.Энхбаяр улсын шилдэг арга зүйн эхний 10 багшийн нэгээр шалгаран улсын уралдаанд оролцож, тусгай байр эзлэн 1,5 сая төгрөг бүхий техник хэрэгслээр шагнагдсан. Аймгийн лаборатори дөрөвдүгээр сургуультай хамтран аймгийн ЕБС-ийн дүрслэх урлаг, зураг зүй, дизайн технологийн багш нарт "Ээлжит хичээлийн цахим контент боловсруулах арга зүй ба гүйцэтгэлийн үнэлгээний үр дүнд шинжилгээ хийх, төлөвлөх арга зам" сэдэвт сургалт зохион байгуулж, 52	

							багш хамрагдаж, 5 бүсэд сургалтыг 21 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр амжилттай зохион байгуулсан. "Ээлжит хичээлийн цахим контент боловсруулах арга зүй" –н сургалтад аймгийн хэмжээнд 400 гаруй багш хамрагдсан ба сургагч багшаар ажиллан цахим хичээл боловсруулах, байршуулах ажилд түүчээлэн оролцож байна. Дээрх сургалтын үр дүнд Сэлэнгэ аймгийн багш нараас "Мэдлээ.мн" сайтад цахим контент боловсруулахаар холбогдсон багшийн тоо сургалтаас өмнө 29.4% байсан бол одоо 40.7% болж улсын хэмжээнд багш нарын хандалтаар эхний 3-т эрэмбэлэгдэж байна.	
51		2.2.3.2. Зөвлөх багш", "Тэргүүлэх багш" нарын тэргүүн туршлагын цахим сан үүсгэх	Тэргүүн туршлагын цахим санг үүсгээгүй.	Тэргүүн туршлагын цахим санг үүсгэсэн "Зөвлөх" багш, "Тэргүүлэх" зэрэгтэй багш	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Тэргүүн туршлагын цахим санг үүсгэсэн Зөвлөх багш", "Тэргүүлэх зэрэгтэй 20 багш	БЕГ, БШУГ-аас зөвлөх зэрэгтэй 23 багштай.. Зөвлөх 23 багш, тэргүүлэх зэрэгтэй 140 багш нар хичээлийн цахим санг үүсгэж бусдад туршлагаа түгээж хэвшсэн. 2022-2023 оны байдлаар 11 багшийн "зөвлөх багшийн" зэрэгт нэр дэвшүүлж ажилласан.	100%
52	2.2.4. Судалгаа, арга зүйн байгууллагуудтай хамтран сургууль,	2.2.4.1. Боловсролын үнэлгээний төвтэй хамтран ажиллаж,	"Чанарын үнэлгээ • Бага-52.0% • Суурь-35.4%	Сургалтын чанарын • үнэлгээ	Улс, орон нутгийн төсөв,	"Чанарын үнэлгээ • Бага-53.5% • Суурь-36.9%	• Бага боловсролын түвшинд 3,4 дүгээр ангийн анги дэвших шалгалт, •5-р ангид улсын шалгалтыг зохион байгуулж дүгнэхэд 3 дугаар ангийн шалгалтын гүйцэтгэлийн дундаж	100%

	цэцэрлэгийн сургалтын чанарыг сайжруулна.	чанарын үнэлгээний судалгааг хийх	Бүрэн дунд-36.3%-тай байна."		төсөл хөтөлбөр	Бүрэн дунд-37.8%-д хүргэнэ."	81,6%, 4 дүгээр ангийн шалгалтын дундаж 81,1%, бага боловсрол эзэмшигчдийн гүйцэтгэлийн дундаж 77,4%-тай байна. Энэ нь өмнөх хичээлийн мөн үетэй харьцуулахад анги дэвших шалгалтын үр дүн 3-4 хувиар, улсын шалгалт буюу төгсөх шалгалтын дүн 1,4 хувиар ахисан үзүүлэлттэй байна. Мөн 7-8 дугаар түвшинд үнэлэгдсэн сурагчдын эзлэх хувь 2 хувиар өссөн нь сургалтын чанарт тодорхой ахиц гаргасныг илтгэж байна. Сургалтын үйл ажиллагаанд ахиц гаргах зохилгоор дараах ажлыг санаачлан хэрэгжүүлэн ажиллласан.Сайхан сумын ЕБ-ын 2 дугаар сургууль нь 2021-2022 оны хичээлийн жилд Боловсролын чанарын шинэчлэл төслийн “Сургуулийн тэтгэлэгт хөтөлбөр”-ийн 5 дахь шатанд “Ухаалаг хэрэглээтэй бяцхан уншигч” төсөл хэрэгжүүлэн түүний үр дүнд бий болсон “Унших чадвараа хөгжүүлэх-Бидний ном” нэртэй цахим болон цаасан хэлбэрийг хослуулсан өөрөө унших, сонсох гарын авлага бүтээн нээлтээ хийж сурталчлан таниулах ажлыг хамтран зохион байгуулж, энэ үеэр аймгийн ЕБ-ын 26 суруульд хэрэгжүүлсэн СТХ, “Тоглонгоо	

							суралцъя", "Эгра-Эгма арга зүй"-н сайн туршлага, үр дүнгээс хэлэлцэн туршлагаа түгээсэн. Эх хэлний уншаад ойлгох чадварыг хөгжүүлэхэд зориулан БШУЯ, Дэлхийн банкнаас хамтран хэрэгжүүлсэн "Боловсролын чанарын шинэчлэл" төслийн хүрээнд 1,743.400 төгрөгийн үнэ бүхий "Бага ангийн сурагчдын унших чадварыг хөгжүүлэх, үнэлэх зарим арга, хэрэгсэл" гарын авлага, бага боловсролын 379 багшид нийлүүлсэн. Мөн аймгийн төвөөс бусад ерөнхий боловсролын сургуулийн бага боловсролын багш, суралцагчдад зориулан монгол хэл, математик, хүн ба байгаль, аймгийн төвийн Сүхбаатар сумын 3 дугаар сургуулийн "Хүүхдийн хөгжлийг дэмжих танхим"-д зориулан хэл ярианы хөгжил, танин мэдэхүйн үйл ажиллагаа, дүрслэх урлаг, технологи гэсэн 13,6 сая төгрөгийн үнэ бүхий 5 төрлийн нийт 951 ширхэг "Бие даан суралцах дасгал ажлын дэвтэр" сургуулиудад хүлээлгэн өгсөн.	
53		2.2.4.2. Багшийн мэргэжил дээшлүүлэх институтийн зөвлөн туслах үйлчилгээ,	3 цэцэрлэг, 4 сургууль зөвлөн туслах үйлчилгээ, захиалгат	Багшийн мэргэжил дээшлүүлэх институтийн зөвлөн туслах	Улс, орон нутгийн төсөв,	12 байгууллага хамрагдана.	Цагааннуур сумын ерөнхий боловсролын сургууль, Бугант тосгоны ерөнхий боловсролын сургууль, Сүхбатаатар сумын 2 дугаар сургууль, Ерөнхий	90%

		захиалгат сургалтыг зохион байгуулах	сургалтын авахаар саналаа өгсөн.	үйлчилгээ, захиалгат сургалт авсан байгууллага	төсөл хөтөлбөр		боловсролын Спортын сургууль зэрэг 10 боловсролын байгууллага Боловсролын ерөнхий газрын захиалгат болон төлөвлөгөөт сургалтууд, зөвлөн туслах сургалтуудад хамрагдан ажиллаж байна.	
54	2.2.5. Хүүхэд бүрийн авьяас, чадварыг нээн илрүүлж, чөлөөт цагийг үр дүнтэй өнгөрүүлэх "Хүүхэд хөгжлийн ордон" байгуулах	2.2.5.1. Дугуйлан, сонгон, секцийг хичээллүүлэх	Сургууль дээр хичээллэж байгаа дугуйлан, сонгон, секцэд 9020 хүүхэд хамрагдсан.	Дугуйлан, сонгон, секцэд хамрагдсан хүүхдүүд	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	9500 хүүхдүүд хамрагдана.	Ерөнхий боловсролын 35 сургуульд суралцагчийн өөрөө удирдлагын 103 байгууллага, давхардсан тоогоор 500 нэр төрлийн клуб, секц, дугуйлан хичээллэж өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 50 нэр төрлөөр нэмэгдсэн бөгөөд 10859 суралцагч хамрагдаж 481 багш авьяас чадвар, нөөц боломжид тулгуурлан сургуулийн орчинд хүүхдийн авьяас чадварыг нээн, хөгжүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулсан.	100%
55	2.2.6. Тусгай хэрэгцээт хүүхдийг сургууль, цэцэрлэгт сурах, хөгжих боломж, нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	2.2.6.1. Сургууль, цэцэрлэгүүд бүрийг тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхдийн сурах орчин нөхцөлийг бүрдүүлсэн өрөө, танхимтай болгох	-	Тусгай хэрэгцээт хүүхдэд зориулсан жишиг танхимтай болсон сургууль, цэцэрлэг	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	1 сургууль, 1 цэцэрлэгт жишиг танхимтай болгоно.	БШУЯ, Боловсролын дэлхийн түншлэл Олон улсын байгууллагын санхүүжилтээр хэрэгжүүлж буй "Тэгш боломжийн бүрдүүлэх замаар суралцахуйг дэмжих" төслийг хүрээнд Баянгол, Сүхбаатар сумын 1 дүгээр сургууль, Цагааннуур сумын ерөнхий боловсролын сургуульд 165 сая төгрөгийн өртөг бүхий тэгш хамран сургах ач холбогдол бүхий хүүхдийн хөгжлийг дэмжих танхим	100%

							байгуулж үйл ажиллагаа явуулж байна.	
56		2.2.6.2. Багш, эцэг эхчүүдийг тусгай хэрэгцээт боловсрол шаардлагатай хүүхэдтэй ажиллах арга зүйд сургах сургалт, нөлөөллийн ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулах	4 удаа 95 эцэг эхэд сургалт, нөлөөллийн үйл ажиллагааг зохион байгуулсан.	Сургалт, нөлөөллийн үйл ажиллагаа	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	9 удаагийн сургалт, нөлөөлийн үйл ажиллагааг зохион байгуулна.	Тусгай хэрэгцээт хүүхдийг сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд хамруулан гарцаарчлан ажиллах төлөвлөгөөг боловсруулан төрийн болон төрийн бус өмчийн 22 цэцэрлэгт нийт 51 хүүхдийг хамруулан СӨБ эзэмшүүлж байна. 2023-2024 оны хичээлийн жилд нэгдүгээр ангид хөгжлийн бэрхшээлтэй 17 хүүхэд шинээр элсэн суралцаж байгаа бол 33 сургуульд 153 хүүхэд хамрагдаж байгаагийн 65 нь бага, 64 нь суурь, 24 нь бүрэн дунд боловсролын үйлчилгээнд хамрагдаж, өнгөрсөн хичээлийн жилийнхээс 21 хүүхдээр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй.Эдгээр эцэг эхчүүдэд сургуулийн сэтгэл зүйч, нийгмийн ажилтануудаар дамжуулан нөлөөллийн үйл ажиллагаануудыг танхимаар болон ганцаарчилсан сургалтын төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ хийхэд оролцох чиглэлээр эцэг эхчүүдийн чадавхыг бэхжүүлэх сургалт”-ыг зорилтот сургуулийн эцэг эх, асран хамгаалагч, бага ангийн багш хамрагдлаа.	100%

57		2.2.6.3. Сүхбаатар сумын 6 дугаар цэцэрлэг /Сувиллын ясли/-ийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг асарч сувилах, сургах цэцэрлэг болгон өргөжүүлэх	-	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг асарч сувилах, сургах цэцэрлэг	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг асарч сувилах, сургах цэцэрлэг ашиглалтад орно.	Аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 11,0 сая төгрөгийн үнэ бүхий тусгай хэрэгцэт хүүхдийн асаргаа, сувилгаанд шаардлагатай ор болон бусад тоног төхөөрөмжүүдийн санхүүжилтийг шийдвэрлэн ажилласан.	100%
58	2.2.7. Ерөнхий боловсролын лаборатори 4 дүгээр, Мандал сумын ерөнхий боловсролын 3 дугаар сургууль болон Цагааннуур сумын ерөнхий боловсролын сургуулиудын хичээлийн байрны өргөтгөл, зарим шаардлагатай сургуулийн спорт заалыг шинээр барих, сургууль, цэцэрлэгүүдийн их засварын ажлыг ээлж	2.2.7.1. Шаардлагатай сургууль, цэцэрлэгийг шинээр барих, өргөтгөл хийж, зарим сургуулиудад спорт зал шинээр барих	2 сургуулийн өргөтгөл хийгдэж байна.	Шинээр баригдсан, сургууль, цэцэрлэг, спорт зал	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	2 сургуулийг өргөтгөх, 1 сургууль, 1 цэцэрлэг шинээр ашиглалтад оруулна.	Ерөнхий боловсролын лаборатори 4 дүгээр сургууль, Мандал сумын ерөнхий боловсролын 3 дугаар сургуулийн хичээлийн байрны өргөтгөлийн ажил гүйцэтгэх компанитай гэрээ цуцлагдсан. Орон нутгийн 190.6 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар 2 сургууль /Мандал-4, Алтанбулаг/-ийн дээврийн засварлаж, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2022 онд он дамжин хэрэгжүүлсэн Сүхбаатар сумын 3 гадна пассад, Сайхан сумын 3 дуссан, Мандал сумын 1 дүгээр цэцэрлэгүүдийн их засварын 1.012.6 сая төгрөгийн өртөгт ажил хэрэгжиж дуусаагүй байгаа бөгөөд үнийн өсөлттэй холбогдуулан гүйцэтгэгч компаниуд нь Барилга хөгжлийн газар болон БШУЯ-нд хүсэлтээ хүргүүлээд байна. Сүхбаатар сумын Засаг даргын нөөцөөс 16.0 сая төгрөгөөр 2 дугаар цэцэрлэгийн дээврийн засварын ажлыг	90%

	дараатай шийдвэрлэнэ.						шийдвэрлэсэн. Орхонтуул сумын Рашаант тосгоны 75 хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгын гүйцэтгэл 95%- тай байна.	
59		2.2.7.2. Сургууль, цэцэрлэгүүдийн их засварыг ээлж дараатай хийх	10 цэцэрлэг, 9 сургуульд их засвар хийсэн.	Их засвар хийгдсэн сургууль, цэцэрлэгийн тоо	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	13 цэцэрлэг, 12 сургуульд их засвар хийнэ.	Сүхбаатар сумын 1 дүгээр сургууль “Өвсний үндэс” төслийн хүрээнд сантехник, цахилгаан мантаж болон ариун цэврийн байгууламжуудыг шинэчилж 100% гүйцэтгэлтэй улсын комисс хүлээж авсан. Мөн зарим шаардлагатай сургуулийн спорт заал, дотуур байрыг шинээр барих, сургууль, цэцэрлэгүүдийн их засварын ажлыг ээлж дараатай шийдвэрлэн ажиллаж байна.	70%
60	2.2.8. Ерөө суманд 960 хүүхдийн сургууль, Мандал суманд 100 хүүхдийн цэцэрлэг, Түнхэл тосгонд 50 хүүхдийн дотуур байрыг ашиглалтад оруулна.	2.2.8.1. Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрыг ашиглалтад бүрэн оруулах	2 сургуулийн өргөтгөл-0, 1 шинэ сургуулийн гүйцэтгэл -20% /хувийн хөрөнгөөр барьж байгаа/, 1 цэцэрлэгийн барилга-80%, 1 шинэ цэцэрлэгийн барилга-30%, 1 цэцэрлэгийн өргөтгөл-0 хувьтай. Шинээр 2 дотуур байр, 2 цэцэрлэг, 1 цэцэрлэгийн	Шинээр баригдсан сургууль, цэцэрлэг, дотуур байр	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Түнхэл тосгонд 50 хүүхдийн дотуур байрыг ашиглалтад оруулна.	"Монголын Алт” ХХК 11.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 960 хүүхдийн сургуулийн барилгыг өөрийн хөрөнгөөр Ерөө суманд барьж, 2022 оны 09 дүгээр сарын 16-нд ашиглалтад орж, улсын комисс хүлээж авсан. Түнхэл тосгонд 75 хүүхдийн дотуур байрны барилгын зураг төсөл хийгдэж, 2024 онд улсын хөрөнгө оруулалтаар ашиглалтад оруулахаар бэлтгэл ажил хангаад байна.	100%

			өргөтгөл ашиглалтад орсон.					
61	2.2.9. Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв, политехникийн коллежийг дэмжиж, орон нутгийн онцлог давуу талд түшиглэн мэргэжлийн төрлийг нэмэгдүүлнэ.	2.2.9.1. МСҮТ, политехник коллежийн багш нарт мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгч, сургалтад хамруулна.	64 багш нарыг мэргэжил, арга зүйн сургалтад хамруулсан.	Сургалтад хамрагдсан коллеж, МСҮТ-ийн багш нар	Улсын төсөв	16 багш нарыг мэргэжил, арга зүйн сургалтад хамруулна.	ХААИС-ийн харьяа Сэлэнгэ Политехник коллежийн багш нарын чадавхжуулах мэргэжил арга зүйн сургалтад хамруулах ажлыг зохион байгуулах ажил хийгдэхээр төлөвлөгдөж байна.	50%
62		2.2.9.2. Мэргэжлийн төрлийг нэмэгдүүлэх	12 төрлөөр мэргэжил эзэмшүүлэх сургалт явуулдаг.	Нэмэгдсэн мэргэжлийн төрөл	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	14 төрлөөр мэргэжил эзэмшүүлэх сургалт явуулна.	ХААИС-ийн харьяа Сэлэнгэ Политехник коллеж нь ХААИС- тай хамтран авто машины механик, ойн техникч, ХАА-н машин тоног төхөөрөмжийн техникч, Хүнд машин механизмын ашиглалтын техникч, Мэдээллийн технологич гэсэн 5 мэргэжлээр дэд бакалаврийн сургалт явуулж мэргэжилтнүүдийг орон нутагтаа бэлтгэх, бэлтгэл ажлууд хангагдаж байна. Сэлэнгэ ПТКийн Шаамар сум дахь хичээлийн байранд салбар дундын дадлагын баазыг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар байгуулахаар шийдвэрлэн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө батлагдан хэрэгжих шатанд ажиллаж байна.	50%
63	2.2.10. Хүүхэд, залуучуудын орос хэл сурах идэвхийг өрнүүлж,	2.2.10.1. “Оросын шинжлэх ухаан, соёлын төв”-ийн салбарыг нээн ажиллуулах	Оросын Шинжлэх Ухаан Соёлын төвтэй хамтран Сүхбаатар сумын 3-р сургуулийг	“Оросын шинжлэх ухаан, соёлын төв” нээгдсэн эсэх	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Салбарын үйл ажиллагаа тогтмолжино	Сүхбаатар сумын ЕБ-ын 1 дүгээр Орос-Монголын найрамдлын сарын ажлын хүрээнд төвийн бүсийн аймгуудын орос хэлний баярыг аймагтаа зохион байгуулж 25	70%

	“Оросын шинжлэх ухаан, соёлын төв”-ийн салбарыг нээн ажиллуулна.		түшиглэн 2019 онд Орос хэлний “Эгсүн” төв шинээр байгуулсан боловч үйл ажиллагаа зогссон.				багшийг хамруулан ажилласан. Мөн аймгийн хөрөнгө оруулалт, ОХУ-ын “Газопровод Союз Восток” компанийн хөрөнгө оруулалтаар лингафоны кабинет байгуулж, орос хэл сурах идэвх, сонирхлыг нэмэгдүүлэн ажиллаж байна.	
64		2.2.10.2. Орос хэлний багш нарыг хөгжүүлэх мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, семинарыг бүх хэлбэрээр зохион байгуулах	Сургалтад 2 багш хамрагдсан.	Мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалт, семинарт хамрагдсан орос хэлний багш	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Сургалтад 14 багш хамруулна.	Оросын Холбооны Улсын Элчин сайдын яамны санаачлагаар Улаанбаатар хот дахь Оросын соёл, шинжлэх ухааны төв, Буриадын Их Сургуулийн багш нартай хамтран багшийн мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжих зорилгын хүрээнд Орос хэлний багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг 35 багшид зохион байгуулж ажилласан.	100%
65		2.2.10.3. “Ялалтын баяр”-ыг тохиолдуулан ард иргэд, сурагчдыг хамарсан үйл ажиллагаа зохион байгуулах	-	“Ялалтын баяр”-ыг тохиолдуулан ард иргэд, сурагчдад зориулсан арга хэмжээ	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	“Ялалтын баяр”-ыг тохиолдуулан ард иргэд, сурагчдад зориулсан 1 арга хэмжээ	“Ялалтын баяр”-ыг тохиолдуулан Сайхан сумын 1 дүгээр сургуулийн 7-9 -р ангийн сурагчид, багш нарын дунд орос хэлний хичээлийн хүрээнд “Алтан хонх” тэмцээнийг зохион байгуулсан.	100%
66	2.2.11. Сургууль бүр сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлэх	2.2.11.1. Сурагч болон багшид сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлэх, суралцагчдад мэргэжлээ сонгох, ирээдүйгээ төлөвлөхөд	2 сургууль сэтгэл зүйч ажиллуулсан.	Сэтгэл зүйч ажиллуулсан сургууль	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	9 сургууль сэтгэл зүйч ажиллуулна.	2023-2024 оны хичээлийн жилд Алтанбулаг, Ерөө, Мандал сумын 2,3,4,5, Сайхан сумын 2, Сүхбаатар сумын 1, 2, 3, 4, Цагааннуур гэсэн 12 сургуульд мэргэжлийн сэтгэл зүйч	100%

	нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	нь зөвлөн туслах чиг үүрэгтэй сэтгэл зүйч, мэргэжилтнийг сургууль бүрд ажиллуулах					ажиллаж, өмнөх оныхоос 3-аар нэмэгдсэн.	
67		2.2.11.2. Сэтгэл зүйн зөвлөгөөг багш, сурагч, эцэг эхэд өгөх ажлыг зохион байгуулах	-	Сэтгэл зүйн зөвлөгөө авсан багш, сурагчид, эцэг	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	Сэтгэл зүйн зөвлөгөө авсан 320 багш, 665 сурагчид, 370 эцэг эх	5066 хүүхэд, 285 эцэг эх, асран хамгаалагч, 187 багш ажилтанд мэргэжлийн сэтгэл зүйн үйлчилгээг үзүүлсэн. Суралцагчийн сэтгэцийн процесс, сэтгэцийн шинж, нийгэмших үйл явц, харилцаа, хандлагыг үнэлж, оношилгоо хийх, дүгнэлт гаргах асуумж судалгаанд ахлах ангийн сурагчдыг хамруулж тэдний хөгжил, сэтгэл зүйн тулгамдсан асуудал, сэтгэц, зан үйлийн төлөв байдлыг үнэлж, оношилж дүгнэлт гаргаж ажилласан.	100%
68	2.3.1. “Спортлог Сэлэнгэчүүд” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	2.3.1.1. Сургуулиудад хичээлээс гадуурх спортын дугуйлан секцийг хичээллүүлж секц сургалтын тоог, хамрах хүрээг нэмэгдүүлэн ажиллах	172 секц, 2870 хүүхэд	Хичээллэж байгаа секц сургалт, хамрагдсан хүүхэд	Улс, орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөр	174 секцэд, 3400 хүүхэд хамруулна.	Аймгийн хэмжээнд 175 секц дугуйланд 3800 гаруй хүүхэд хичээллэж өсвөрийн шилдэг тамирчин бэлтгэж зорилтыг дэвшүүлэн ажилласан бөгөөд Жудо, бокс, таеквондо, волейбол, чөлөөт бөхийн төрөлд 72 тамирчин хичээллэж улсын шигшээд 5 тамирчин хичээллэж 2023 онд дардсын спортын холбоо нэмэгдэж 1 спортын төрөл нэмэгдэж 80 гаруй тамирчин хичээллэсэн байна.	100%

69		2.3.1.2. Ерөнхий боловсролын сургууль, сумдуудын стандартын спортын заал талбайн ашиглалтыг сайжруулан, спортын хэрэглэл хангамж, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан хэрэглэлээр тоноглох хяналт тавих	-	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан хэрэглэлээр тоноглолтой зал	Улс орон нутгийн төсөв	3 залтай болно.	Сүхбаатар сум, Мандал суманд 3х3 сагсан бөмбөгийн стандартын талбайг ХААН банкны хөрөнгө оруулалтаар барьж ашиглалтад оруулсан. Сайхан, Баянгол, Цагааннуур, Ерөө спортын цогцолборууд, Спортын ордны ашиглалтыг сайжруулах чиглэлээр урсгал засварын ажлыг 730.0 гаруй сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар бүрэн засварын ажлыг хийсэн	100%
70		2.3.1.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн олон төрөлт тэмцээнийг уламжлал болгон зохион байгуулах	1 арга хэмжээ	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан олон төрөлт тэмцээн	Улс орон нутгийн төсөв	1 арга хэмжээ зохион байгуулна.	Монголын бүх ард түмний 15 дугаар наадамд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн оролцох 3 төрлөөр зохион байгуулж, 11 сумын 120 гаруй тамирчинг оролцуулан төрөл тус бүрд шалгарсан тамирчдыг улсын шигшээ тэмцээнд оролцуулан 2 алт 1 мөнгө 2 хүрэл медаль хүртсэн амжилтыг үзүүлсэн. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн насанд хүрэгчдийн улсын аварга шалгаруулах жудогийн тэмцээнд 11 тамирчинг оролцуулан 2 алт 2 мөнгөн медаль хүртэж багаараа 2 дугаар байранд шалгарсан амжилтыг үзүүлсэн. ХБИргэдийн суугаа волейболын тэмцээнийг Мандал суманд зохион байгуулан арга хэмжээнд 4 сум 1 тосгоны 7 багийн холимог 49 тамирчин оролцож	100%

							Мандал сумын 1-р баг тэргүүлсэн. 2021- 2023 онд нийт 8 арга хэмжээнд 402 хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг татан оролцуулсан.	
71	2.3.2. “Эрүүл иргэний төлөө хамтдаа” хөдөлгөөнийг аймгийн хэмжээнд өрнүүлж, үр дүнг тооцно.	2.3.2.1. “Зохистой хөдөлгөөн Эрүүл мэнд” аяныг аймгийн хэмжээнд өрнүүлж, иог, бясалгал, нийтийн бүжиг, бялдаржуулах спортыг хөгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах	-1	Иог, бясалгал, нийтийн бүжиг, бялдаржуулах спортоор хичээллэсэн иргэд	Улс орон нутгийн төсөв	100 иргэд хичээллэнэ.	Эрүүл иргэний төлөө, дархлаагаа дэмжих чиглэлээр Соёлын яам, ЗГТАБТСУХорооны санаачлагаар Улс орон даяар зохион байгуулагдаж Иргэдийн наадам, Эрүүл иргэн-эртэч Монгол аян, аймгийн хэмжээнд Жингийн илүүдэлгүй- эртэч Сэлэнгэчүүд аян, Ахмадын баярыг угтсан арга хэмжээний аяны хүрээнд давхардсан тоогоор 124 төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран 294 арга хэмжээг амжилттай зохион байгуулж давхардсан тоогоор 113,222 хүнийг хамруулсан	100%
72		2.3.2.2. Дэлхийн алхалтын өдөр, Сэлэнгэ марафон арга хэмжээг жил бүр уламжлан зохион байгуулах	1 арга хэмжээ	Зохион байгуулсан "Сэлэнгэ марафон" арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	1 арга хэмжээ зохион байгуулна.	Монголын тамирчидаа алдаршуулах, “4 аймаг 400 км” үзэл санааны явган алхалт Ардын хувьсгалын өлгий Сэлэнгэ-100км 3 өдөр, 2 шөнийн явган алхалтыг аймагтаа амжилттай зохион байгуулж нийт 120 гаруй тамирчид оролцсноос аймаг дүүргийн спортын цолтой 60 гаруй тамирчид оролцсон. АЗДТГ, СДЧуулга, Цагдаагийн газар, ОБГазар, Хилийн цэргийн 0243-р анги, ЭМГазар, БСУГазар, ХГБЗХГазар, Сүхбаатар сумын	100%

							ЗДТГазар, МХГазар зэрэг байгууллагуудтай хамтран “Сэлэнгэ марафон 2022” тэмцээнийг 4 насны ангилаар зохион байгуулж, 10 сум, Улаанбаатар хотын 7 дүүрэг, 10 аймгийн хөнгөн атлетикийн монголын шилдэг тамирчид болон ахмад, өсвөрийн 560 гаруй тамирчид оролцсон бол 2023 онд сэлэнгэ марафонд 10 сум 12 аймаг, 3 дүүргийн 26 спортын холбоодын 460 гаруй тамирчинг оролцуулсан.	
73	2.3.3. Аймгийн Засаг даргын нэрэмжит төрийн албан хаагчдын дунд спортын олон төрөлт тэмцээнийг жил бүр зохион байгуулна.	2.3.3.1. Аймгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн байгууллагуудын дунд олон төрөлт арга хэмжээг зохион байгуулах	1 арга хэмжээ зохион байгуулсан.	Төрийн байгууллагууды н дунд зохион байгуулсан олон төрөлт арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	1 арга хэмжээ зохион байгуулна.	Аймгийн Засаг даргын нэрэмжит төрийн албан хаагчдын тэмцээнийг спортын 7 төрлөөр зохион байгуулж, 700 гаруй албан хаагчид оролцон хурд хүч авхаалж самбаа сорин уралдаж Хилийн цэргийн 0101 ангийн баг хамт олон тэргүүллээ.	100%
74		2.3.3.2. Сумдын төрийн албан хаагчдын дунд олон төрөлт арга хэмжээг зохион байгуулах	1 арга хэмжээ зохион байгуулсан.	Сумдын төрийн албан хаагчдын дунд зохион байгуулсан олон төрөлт арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	1 арга хэмжээ зохион байгуулна.	Аймгийн Засаг даргын нэрэмжит сумдын ИТХурал, ЗДТГазрын төрийн албан хаагчдын тэмцээнийг спортын 7 төрлөөр / сагс, волейбол, ширээний теннис, шатар, усан сэлэлт, олс таталт, ажлын байрны дасгал/ явуулан 17 сум 6 тосгон бүрэн хамрагдаж 430 гаруй албан хаагчид оролцож Сайхан сумын ЗДТГазар 39	100%

							онoогоор тэргүүлэн, Ерөө сумын ЗДТГазар 60 оноогоор удаалсан.	
75	2.3.4. Усан спортоор хүүхэд, залуус, иргэдийг хичээллэх боломжоор ханган усан сэлэлтийн тэмцээнийг жил бүр зохион байгуулна.	2.3.4.2. Аймгийн аварга шалгаруулах тэмцээнийг зохион байгуулдаг болох	Аймгийн аварга шалгаруулах 1 арга хэмжээг зохион байгуулсан.	Аймгийн усан спортын аварга шалгаруулах арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	1 арга хэмжээ зохион байгуулна.	Спортын шинэ хэрэглэл материалууд ус цэвэршүүлэх дунг авч нийлүүлэн лабораторийн зарим нэг тоног төхөөрөмжийг шинэчилсэн. 3 төрлийн тоног төхөөрөмжөөр хангуулахаар төсөв саналаа холбогдох дээд шатны байгууллагуудад уламжлан ажилласан.	70%
76	2.3.5. "Хүүхпийн олимп" наадмыг зохион байгуулна.	2.3.5.1. Хүүхдийн спортын наадам явагдах 2 жил тутамд спортын 10 төрлөөр хүүхдийн наадам зохион байгуулах	-	Зохион байгуулсан хүүхдийн спортын наадам	Улс орон нутгийн төсөв	2 арга хэмжээ зохион байгуулна.	Хүүхдийн олимпын спортын сонгон шалгаруулалтад ширээний теннис, шатар, даам, жудо бөх, чөлөөт бөх, сагсан бөмбөг, жюү жи цү спортын төрөлд өсвөр, залуучууд, насанд хүрэгчдийн 9 тэмцээнд оролцож 39 медаль хүртсэн. 2022-2023 онд МБАТНаадам, ҮСНаадам зэрэг спортын үйл ажиллагаанд 3498 тамирчинг оролцуулан улсын 30 тэмцээнээс 46 алт, 57 мөнгө, 50 хүрэл медаль, ХСНаадмын 19 төрөл, ХБИргэдийн 3 төрөлд оролцуулахаар аймгийн хэмжээнд спортын 10 төрлөөр наадмыг зохион багуулан 4570 гаруй тамирчдыг хамруулан 230 тамирчинг сонгон шалгаруулж 10 төрлөөс 13 алт 10	100%

							мөнгө 11 хүрэл медаль хүртэж улсад тэргүүн байранд шалгарсан	
77	2.3.6. Биеийн тамир, спортын салбарын хүний нөөцийг бэлтгэх, мэргэшүүлэх, чадавхижуулах, мерит зарчмын дагуу шат шатны байгууллагуудад шатлан ажиллуулах бодлого хэрэгжүүлнэ.	2.3.6.1. Биеийн тамирын багш дасгалжуулагчдыг сургалтад хамруулах	Мэргэшүүлэх сургалтад 20 хувь нь хамрагдсан	Сургалтад хамрагдсан биеийн тамирын багш дасгалжуулагчид	Улс орон нутгийн төсөв	Мэргэшүүлэх сургалтад 70 хувь нь хамруулна.	2021-2023 онд мэргэжил, сургалт дасгалжуулалт, мэдлэг чадварын талаарх сургалт бүрийн 98 сургалтанд 100 хувь багш, ажилчид хамруулан ажилласан. Үүнд: Биеийн тамир улсын хорооноос–40, Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын Тамгын газраас–15, Төрийн албаны зөвлөлийн салбар зөвлөлөөс-16, Дасгалжуулагч, арга зүйчийн мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад-3, Туршлага судлах сургалт-2,Арга зүйч нарын сургалт-1, Сорилын сургалт-1, МСБХолбооны шүүгчийн сургалт Байгууллагын доторх сургалтад -20 албан хаагч тус тус хамрагдаж мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлэн ажиллалаа.	100%
78		2.3.6.2. Биеийн тамирын багш, арга зүйч, мэргэжлийн дасгалжуулагч нарыг сэлгэн ажиллуулах, туршлага судлуулах, ажлын үр дүнг сурталчлах	1 багш	Сэлгэн ажилласан биеийн тамирын багш, арга зүйч, мэргэжлийн дасгалжуулагч	Улс орон нутгийн төсөв	5 багш	Чөлөөт бөхийн дасгалжуулагч багшийг Дархан уул аймагт 14 хоног туршлага судлуулах, мөн Буриад улсад 21 хоногийн сургалт, хамтарсан бэлтгэлд оролцуулсан. Бокс жудогийн төрлөөр сумдаас элсэлт авах чиглэлээр тухайн суманд 7-14 хоног сургалтыг зохион байгуулж боксын спортын хөгжүүлэх чиглэлээр Куба улсын	100%

							дасгалжуулагчийг 14 хоногийн сургалтанд урьж оролцуулсан.	
79	2.3.7. Үндэсний спортын төрлөөр хичээллэгсэд болон сонирхогчдын тоог нэмэгдүүлж, хүүхэд залуучуудад өвлүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	2.3.7.1. Үндэсний спортын төрлүүдийн секц сургалтын тоог нэмэгдүүлэн, сургалтуудыг зохион байгуулах	-	Үндэсний спортын төрлүүдээр зохион байгуулсан сургалт	Улс орон нутгийн төсөв	1 удаа зохион байгуулна	Үндэсний бөхийн төрлөөр Сүхбаатар, Алтанбулаг, Баянгол, Ерөө, Мандал сумдад тус бүр 1 секц хичээллэж, 134 хүүхэд, үндэсний сурын харвааны төрлөөр Хүдэр, Ерөө, Орхон сумд, Дулаанхан тосгонд 91 хүүхэд, шагайн харваан төрөлд 34 хүүхэд хичээллэж байна.	100%
80		2.3.7.2. Үндэсний спортын төрлүүдээр аймгийн хэмжээний спортын арга хэмжээг зохион байгуулах	Үндэсний спортын 4 төрлөөр 4 тэмцээн зохион байгуулсан.	Зохион байгуулсан үндэсний спортын арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	Үндэсний спортын 4 тэмцээн зохион байгуулна.	Үндэсний спортын төрөл шагайн харвааны аймгийн аварга шалгаруулах тэмцээнийг 7 удаа зохион байгуулан уг тэмцээнд17 сумын 560 гаруй тамирчид оролцсон. Шагайн спортын төрлөөр үлэмж дархан мэргэн 1 төрөн гарсан. Үндэсний сурын халх харваа, буриад харваа, уламжлалт харваа, урианхай сурын аймгийн аварга шалгаруулах тэмцээнүүдийг 12 удаа 5 сумандзохион байгуулж, 480 гаруй харваачид уралдсан. Мөсөн сурын аймгийн аварга шалгаруулах тэмцээнийг 2 дахь удаа зохион байгуулж, 17 сумд, 6 тосгон 12 аймаг, хотын 4 дүүрэг 160 гаруй тамирчид оролцсон. Үндэсний бөхийн барилдааныг өсвөр, насанд хүрэгчдийн дунд 9 удаа зохион байгуулан 600 гаруй бөхчүүдийг	100%

							хамруулсан. Мөн үндэсний бөхийн өсвөрийн Улсын аварга шалгаруулах тэмцээнийг хүлээн авч 20 аймаг 9 дүүргийн 87 тамирчинг оролцуулсан бөгөөд үндэсний спортын 4 төрлөөр нийт 30 арга хэмжээг явуулан 1887 иргэдийг оролцуулсан.	
81	2.3.8. Тамирчдын ур чадварыг ахиулж, улс, тив, дэлхийд өрсөлдөхүйц тамирчдыг бэлтгэнэ.	2.3.8.1. Тамирчин дасгалжуулагчдын нийгмийн баталгааг хангах ажлыг зохион байгуулах	13 ажилтанд жил бүр 5 тн нүүрсээр хангасан.	Тамирчин дасгалжуулагчдын нийгмийн баталгааг хангах ажлыг зохион байгуулах	Улс орон нутгийн төсөв	13 ажилтанд жил бүр 5 тн нүүрсээр хангаж, бүх хүмүүст газрын гүний худгийн зардлыг шийдвэрлэж өгнө.	13 ажилтны нүүрс авах хэрэгцээнд зориулж өрх бүрт 300.0 мян төгрөг, Шаамар суманд 26 ажилтанд газрын зөвшөөрөл олгуулж, нийгмийн баталгааг хангалаа.ХСНаадамд медаль хүртсэн 48 тамирчинд ЦШХК 4,8 сая төгрөгөөр шагнаж урамшуулсан.	100%
82	2.3.9. Иргэдийн идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэх орчин нөхцөлийг сайжруулна.	2.3.9.2. Алтанбулаг сумын спорт цогцолборыг спортын хэрэглэл, тоног төхөөрөмжөөр хангах	-	Спортын хэрэглэл, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан спорт цогцолбор	Улс орон нутгийн төсөв	-	Спорт цогцолборт сагсан бөмбөг, волейболын тэмцээн явуулах иж бүрэн хэрэглэл, бялдаржуулах танхимд иж бүрэн 11 төрлийн тоноглол, шагайн харваан бүрэн хэрэглэл,цахилгаан онооны самбар, тавилга, компьютер, 5 сая төгрөгийн спортын хэрэгслүүдийг авч нийлүүлсэн.	100%
83	2.3.10. Хүүхэд, залуучуудын бие бялдрын хөгжлийг дэмжих зорилгоор заавал биелүүлэх	2.3.10.1. 6-17 насны бие бялдрын хөгжлийн түвшин тогтоох сорилд тулгуурлан заавал биелүүлэх спортын норм, нармативыг	-	6-17 насны бие бялдрын хөгжлийн түвшин тогтоох сорил	Улс орон нутгийн төсөв	1 удаа авна	Ерөнхий боловсролын сургуулиудын хүүхдийн дунд бие бялдрын 5 чанарыг агуулсан заавал хийж гүйцэтгэх дасгал хөдөлгөөний нормативыг боловсруулж секц сургалт бүрт ашиглан мөрдүүлэн	100%

	спортын норм, нормативыг насны ангиллаар тогтоож мөрдүүлнэ.	мөрдүүлэх ажлыг зохион байгуулах					ажилласан. Мөн сургуулиудад бие бялдрын түвшин тогтоох сорилын программыг биеийн тамирын хичээлд оруулж өгснөөр тухайн насны хүүхэд ямар түвшинд байгаа нь судалгаагаар илрүүлэх боломж бүрдсэн. 2023 онд сорилд 6-64 насны 6327 иргэдийг хамруулж хамрагдсан хүүхдийн 2,4 хувь хэт таргалалт, хөдөлгөөний хомсдолтой байгаа бөгөөд нийт 32147 иргэдээс судалгааг авч харьцуулан 10,6 хувь илүүдэл жинтэй байна.	
84	2.3.12. Өвлийн спортыг дэмжих, Ерөө сумын Бугант тосгоныг түшиглэн хоккейн төслийг хөгжүүлнэ.	2.3.12.1. Ерөө сумын Бугант тосгоныг түшиглэн хоккейн төслийг хэрэгжүүлэх	Хоккейн спортоор 120 хүүхэд залуучууд хичээллэж байна.	Хоккейн спортоор хичээллэгсэд	Улс орон нутгийн төсөв	Хоккейн спортоор 250 хүүхэд залуучууд хичээллэнэ.	2022 оны Улсын аварга шалгаруулах тэмцээнд баг тамирчдыг бэлтгэн оролцуулснаар өсвөрийн тамирчид Улсын аварга, 2023 онд ХСНаадамд оролцуулан 4 байр, насанд хүрэгчид улсын аварга шалгаруулах тэмцээнд хүрэл медаль хүртсэн амжилтыг үзүүлсэн	100%
85	2.4.1. Хүүхэд, залуучууд, уран бүтээлчдийг дэмжих бодлогыг хэрэгжүүлэн, улсын болон олон улсын чанартай уралдаан тэмцээнд	2.4.1.2. Соёл, урлагийн ажилтнуудыг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгуулах	-	Чадавхжуулах, мэргэшүүлэх сургалтад хамрагдсан соёл, урлагийн ажилтнууд	Улс орон нутгийн төсөв	Соёл, урлагийн 60 ажилтнуудыг чадавхжуулах, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгуулна.	Соёл, урлагийн 26 байгууллагын ажилтан, албан хаагчдад зориулсан тайлагналт төлөвлөлт, архив, албан бичиг хөтлөлт, эрсдлийн үнэлгээ хийх тухай 3 сургалт, салбарын өнөөгийн байдал, тулгамдсан асуудлаар 3 удаагийн уулзалт хэлэлцүүлэг, цаг үеийн нөхцөл байдал удирдлага зохион байгуулалтын талаар 11 удаагийн	100%

	оролцоход дэмжлэг үзүүлнэ.						цахим хурал зохион байгуулж давхардсан тоогоор нийт 281 албан хаагчийг хамруулсан. Соёл урлагийн 26 байгууллагаас 4 албан хаагч,Соёл, урлагийн их сургууль, Консерватори, Соёлын дээд сургуульд эчнээ болон мэргэшил дээшлүүлэх сургалтад, Орон нутаг сурталчлах танхимын ажилтан, бүжгийн багш, номын санч, дуулаачийн чиглэлээр суралцаж байна.	
86		2.4.1.3. Соёл, урлагийн салбарын ажилтнуудын ур чадварын түвшин тогтоох журам боловсруулж батлан, хэрэгжүүлэх	-	"Соёл, урлагийн салбарын ажилтнуудын ур чадварын түвшин тогтоох тухай" батлагдсан журам	Улс орон нутгийн төсөв	Соёлын төв, соёлын ордны -80 албан хаагчдын ур чадварын түвшин тогтоох адестатчилал хийнэ.	Мэргэжлийн урлагийн байгууллагын ур чадварын түвшин тогтоох шалгалтыг Мандал сумын “Мөнгөн хараа” чуулга зохион байгуулж 21 уран бүтээлчийг хамруулан 20 уран бүтээлч тэнцэж 1 уран бүтээлч хангалтгүй үнэлэгдсэн тул албан тушаалыг бууруулж дагалдан дуучнаар томилсон. 2024 оны уран бүтээлийн төлөвлөгөөнд ур чадварын шалгалтыг зохион байгуулахаар тусгасан.	70%
87		2.4.1.4. Соёл, урлагийн байгууллага сургалтын бүх шатны байгууллагатай хамтран урлагийн боловсрол олгох арга	-	Урлагийн боловсрол олгох талаар зохион байгуулсан арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	3 арга хэмжээ	Сэлэнгэ аймгийн ерөнхий боловсролын сургууль, сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын сурагчдад зориулан Бүтээлч сар аяны хүрээнд Соёлын эрхийн бичгийн тандалт, судалгаа, Соёлын	100%

		хэмжээ зохион байгуулах					сэргэлт аяны хүрээнд “Бяцхан палентлогич-Амьтны мөрөөр” музейн боловсролын хөтөлбөр, Соёлын төвийн Орон нутаг сурталчилах танхимын үзмэрийн танилцуулга зэрэг арга хэмжээг зохион байгуулж 1900 гаруй хүүхдийг оролцуулсан.	
88	2.4.2. "Бид Сэлэнгийн үр сад”, “Эв модны наадам”, “Монгол өв соёл-Монголын дархлаа” “Монгол гэрийн уламжлалт урлал, зан үйл” зэрэг томоохон арга хэмжээнүүдийг зохион байгуулан өв соёлыг түгээн дэлгэрүүлнэ.	2.4.2.1. Соёлын биет бус өвийн өвлөн уламжлагчидтай хамтран ажиллах хамтын ажиллагааг сайжруулах	-	Соёлын биет бус өвийн өвлөн уламжлагчдад зориулсан арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	2 арга хэмжээ	“Нүүдэлчин Монгол“-2023 дэлхийн соёлын фестивальд оролцогчдын эхний шатны шалгаруулалтыг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулж нийт 45 өвлөн уламжлагчийг дэмжин хамтран ажилласан.Соёлын биет бус өвийн улсын үзлэг тооллогыг Сэлэнгэ аймгийн 10 сум 2 тосгоны хэмжээнд нийт 54 өвлөн уламжлагчийн баримтжуулалт, судалгааг хийж бүртгэлжүүлсэн. “Монгол өв соёл-Монголын дархлаа” урлагийн наадмыг Жавхлант, Сайхан, Баруунбүрэн сумдад зохион байгуулж 60 өвлөн уламжлагч, 120 гаруй хүүхэд хамруулсан.	100%
89	2.4.3. “Сэлэнгэ соёл” үзэсгэлэн худалгааг зохион байгуулна.	2.4.3.1. Соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг судлан тогтоож, арга хэмжээнд оролцуулах, дэмжлэг үзүүлэх	-	Соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд зориулсан арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	2 арга хэмжээ	“Соёлын сэргэлт” аян, “Ханш нээх” ёслолын хүрээнд судлагдсан соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл эрхлэгч 17 аж ахуй нэгжийн 32 иргэнийг 9 төрлөөр “Нүүдэлчин Монгол” соёлын фестивальд дэмжин оролцуулсан.	100%

90		2.4.3.2. Соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг чадавхжуулах, олон улсын төсөл хөтөлбөрт хамруулах, “Сэлэнгийн бренд” бүтээгдэхүүн бий болгоход дэмжлэг үзүүлэх	-	Олон улсын төсөл хөтөлбөрт хамрагдсан соёлын үйлдвэрлэл эрхлэгчид	- Улс орон нутгийн төсөв	2 төсөл хөтөлбөр	Аймгийн хэмжээний соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл эрхлэгч 32 иргэн, 11 аж ахуй нэгжийг судлан бүртгэлжүүлж 2023 онд Сайхан сумын Номгон тосгоны “Сүүн зам берри” ХХК нь сүү, сүүн бүтээгдэхүүний цех шинээр үйл ажиллагаагаа нээж нийт 5 төрлийн брэнд бүтээгдэхүүн гаргаж, үзэсгэлэн худалдааг зохион байгуулж ажилласан.	100%
91	2.4.4. Монгол өв соёлоо ур чадварын өндөр түвшинд өвлөсөн билиг авьяастнуудыг алдаршуулна.	2.4.4.1. Өвлөн уламжлагчдын санал санаачлагыг дэмжих, тэднийг түшиглэн олон нийтэд түгээн дэлгэрүүлэх ажлуудыг зохион байгуулах	17 арга хэмжээ	Түгээн дэлгэрүүлсэн өвлөн уламжлалын арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	4 арга хэмжээ	Монгол өв соёлоо ур чадварын өндөр түвшинд өвлөсөн билиг авьяастнуудыг алдаршуулах ажлын хүрээнд “Соёлын биет бус өвийн үзлэг, тооллого”, “Нүүдэлчин Монгол-2023” соёлын фестиваль, “Соёлын сэргэлт-2023” аян, “Хаврын өнгө, үзэсгэлэн худалдаа, “Монголын үндэсний телевизийн Соёлын өвлөн уламжлагчдын алдаршуулах нэвтрүүлэг” 5 төсөл хөтөлбөрт нийт 106 өвлөн уламжлагчийг улс, орон нутгийн үйл ажиллагаанд дэмжин оролцуулж, үйл ажиллагааг сурталчлан, түгээн дэлгэрүүлж ажилласан.	100%
92	2.4.5. “Монгол төгсөшгүй, мөхөшгүй, мохошгүй” язгуур	2.4.5.1. Соёл, урлагийн байгууллагын дэргэдэх язгуур урлагийн дугуйлан хичээллүүлэх	Язгуур урлагийн дугуйлангийн тоо /сум бүр/ - 0	Соёл, урлагийн байгууллагын дэргэдэх язгуур	- Улс орон нутгийн төсөв	-	Аймгийн хэмжээнд соёл, урлагийн байгууллагад 13 язгуур урлагийн дугуйлан хичээллэж нийт 55 суралцагч хамрагдаж байна.	100%

	урлагийн хамтлагуудын нэгдсэн тоглолтыг зохион байгуулна.			урлагийн дугуйлан				
93		2.4.5.2. Язгуур урлагийн наадам зохион байгуулах	-	Зохион байгуулсан язгуур урлагийн наадам, түүнд хамрагсад	Улс орон нутгийн төсөв	Орхон урлагийн наадам зохион байгуулах	Бэлчир бүсийн хэмжээнд “Бид Сэлэнгийн үр сад-2023”, Алтан буудай урлагийн наадамд язгуур урлагийн номинацийн төрлөөр тус тус зохион байгуулж 4500 гаруй хүүхэд оролцсон.	100%
94	2.4.6. “Монгол хүүхэд–Монгол соёл” цахим концертын арга хэмжээг зохион байгуулна.	2.4.6.1. Цахим концертын арга хэмжээнд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах, мэргэжлийн урлагийн байгууллагад дуу бичлэг, дүрс бичлэгийн студи байгуулах	-	Цахим концертын арга хэмжээнд шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн хангалт	- Улс орон нутгийн төсөв	4 байгууллагууд цахим концертын арга хэмжээнд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангагдана.	Аймгийн хөрөнгө оруулалтаар Соёл, урлагийн газар болон соёл урлагийн 26 байгууллагад өндөр хурдны компьютерийн иж бүрдэл, Ардын дуу бүжгийн “Сэлэнгийн долгио” чуулга дуу бичлэгийн студийн иж бүрэн техник, тоног төхөөрөмжөөр хангагдаж цахим концерт болон урлагийн наадамд цахимаар оролцох боломж бүрдсэн.	100%
95		2.4.6.2. Цахим тоглолтыг хүүхдийн нас, сэтгэхүйд нийцүүлэх мэргэжлийн түвшинд зохион байгуулах	-	Зохион байгуулсан цахим концертын арга хэмжээ	Улс орон нутгийн төсөв	4 байгууллагууд цахим концертыг зохион байгуулна.	“Мөнгөн хараа” дуу, бүжгийн чуулгын “Миний нутаг”, Ардын дуу бүжгийн “Сэлэнгийн долгио” чуулгын ойн баярын хүндэтгэлийн тоглолтууд, “Хос жаргал” “Хайлан”, “Хүүш Дамдин”, “Энх мэндийн жаргал”, “Монгол гоёл” зэрэг дууны уран бүтээлүүд, “Далт шагай”, “Хүн домог”,”Тогоруу бие”, “Цохилго”, зэрэг бүжгийн уран бүтээлүүд, Нүүдэлчин Монгол-2023 дэлхийн Соёлын фестивалийн нэвтрүүлэг	100%

							зэргийг цахимаар нийт 5 байгууллагын цахимд хуудсанд байршуулж давхардсан тоогоор 95000 хүний хандалт авсан.	
96	2.4.7. ”Сэлэнгэ сайхан нутаг”-ийн байгалийн өвийг баримтжуулж, хамгаалан түгээн дэлгэрүүлнэ.	2.4.7.2. Байгалын өвийг орон нутаг бүрээр аялал жуулчлалын маршрут гарган иргэдэд хүргэх, явган аялал зохион байгуулах	-	Байгалын өвийг сурталчилсан явган аялал	- Улс орон нутгийн төсөв	7 сумдад байгалын өвийг сурталчлах явган аялал зохион байгуулна.	Соёлын төвүүдийн орон нутаг сурталчилах танхимаас тухайн сум, тосгоны байгалийн үзэсгэлэнт газар, түүхэн газруудыг танхимын болон цахим хэлбэрээр танилцуулах төлөвлөлтийн дагуу 17 суманд нийт 3276 хүнд соёлын аялал жуулчлалын чиглэлээр үйлчилгээ үзүүлсэн. “Сэлэнгэ соёл”, “Хаврын өнгө” соёлын бүтээлч үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн үзэсгэлэн, Казак түмний “Наурызын баяр”, “Цагаан эсгий”-ний баяр, “Өргөн Сэлэнгэ” амьд хөгжмийн наадам, Хотон үндэсний өв соёл, “Эв модны наадам” эвент арга хэмжээ, “Ээж модны тахилга- Ханш нээх арга хэмжээ”, Сайхны Хөтөл, Алтанбулаг, Тужийн нарс, Соронзон хад, дуут хадны аялал жуулчлал, Амарбаясгалант хийд-Гонгорын бумбаны тахилга, “Алтаргана” урлагийн наадам зэрэг арга хэмжээг ЕБС сурагчид болон төрийн албан хаагчдын дунд тус бүр давхардсан тоогоор 10 удаагын аялал зохион байгууллаа.мөн өв соёлын өргөөг тогтмол ажиллуулж үйл ажиллагааг	100%

								хүүхэд, залуучуудад түгээн дэлгэрүүлэн ажиллаvgy6	
97	2.4.8. “Цахим номын сангийн сан хөмрөгийн үйлчилгээ”-ний хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.	2.4.8.1. Номын сангуудад цахим үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах	-	Номын сангуудад цахим үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн хангалт	Улс орон нутгийн төсөв	10 номын сангуудад цахим үйлчилгээг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангана.	Соёл урлагийн байгууллагуудын номын сангийн үйлчилгээнд шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн судалгааг 2 удаа гаргаж холбогдох дээд шатны байгууллагад уламжлан ажилласнаар Аймгийн Засаг даргын дэмжлэгээр 23 номын сан иж бүрэн суурин компьютерээр хангасан.	100%
98		2.4.8.2. Цахим номын үйлчилгээг хэрэглээнд нэвтрүүлэх	-	Цахим үйлчилгээ нэвтэрсэн номын сан	- Улс орон нутгийн төсөв	10 номын санд цахим үйлчилгээг хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.	Аймгийн хэмжээний соёл, урлагийн байгууллагын нийт 23 номын сан цахим системд бүрэн холбогдож сан хөмрөгийн бүрдүүлэлтийн стандартыг мөрдөн ажиллалаа.	100%
99	2.4.9. Аймгийн Музей болон орон нутгийн судлах танхимд эх орныхоо түүх соёлыг таниулах зорилгоор хүүхдийн нас, сэтгэхүйд тохирсон үзмэрүүдээр баяжуулж, виртуал хэлбэрээр	2.4.9.1. Нэгдсэн музей болон сумдын орон нутаг сурталчлах танхимд иргэдийн гараас түүхийн ач холбогдолтой үзмэрийг худалдан авахад дэмжлэг үзүүлэх	-	Нэгдсэн музей болон сумдын орон нутаг сурталчлах танхимд зориулан иргэдээс худалдан авсан үзмэр	Улс орон нутгийн төсөв	4 үзмэр	Аймгийн Нэгдсэн музей иргэдийн гараас 100 ширхэг үзмэрийг 102.0 сая төгрөгөөр худалдан авч баяжилт хийсэн. “Монгол партизан” баримал, “Найрамдлын туг” баримал, Д.Балдандорж зураачийн “Д.Сүхбаатар МАН-ын хурал дээр” бүтээл, Ч.Баярсайхан зураачийн бүтээл XIII дугаар зууны уран зураг, Сэлэнгэ аймгийн Стандарт хэмжил зүйн төвөөс 40 жил ашиглагдсан хэмжил зүйн 3 ширхэг багаж, Соёлын Сайдын 2023 оны 11 дүгээр сарын 06-ны өдрийн А/432 тоот тушаалын	100%

	үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.						дагуу шилжүүлсэн 10 ширхэг олдвор, Тусгаар тогтнолын ордонд байрлах МАН-ын музейгээс шилжиж ирсэн 74 ширхэг үзмэрээр музейн сан хөмрөгийг баяжуулсан.	
100		2.4.9.2. Аймгийн Нэгдсэн музей болон сумдын ОНС танхимуудыг үе шаттай виртуал хэлбэрт оруулж, олны хүртээл болгох	-	Виртуал хэлбэрт оруулуулсан байгууллага	- Улс орон нутгийн төсөв	5 ОНСТанхимыг виртуал хэлбэрт оруулна.	Орон нутаг сурталчлах танхимын зохион байгуулалтыг сайжруулах чиглэлээр Соёлын төв, соёлын ордны үйлчилгээ болон орчны стандартыг мөрдөн ажиллах талаар судалгаа, соёл, урлагийн байгууллагуудын орон нутаг сурталчилах танхимд хадгалагдаж буй хөдлөх дурсгалын улсын тооллогын бэлтгэл ажлууд хийгдсэн ба Аймгийн Нэгдсэн музейн хэвийн үйл ажиллагааг хангах, иргэдийг ая тухтай орчинд үйлчилгээ авах нөхцөлийг бүрдүүлэн аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2023 онд барилгын дээврийг 102,0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар зассан. Музейг виртуал хэлбэрт шилжүүлэхээр төлөвлөн зураг төслийн ажлыг хийлгэж 80 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Нэгдсэн музейн үзмэрийг тоог нэмэгдүүлэх, түүхэн баримтуудыг сурталчлах зорилгоор иргэдийн гар дээрээс 100 ш үзмэр худалдан авч баяжилт хийсэн.	100%

101	2.5.1. Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг бүх шатанд зохион байгуулж, “Хүчирхийлэлгүй аймаг” болох бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	2.5.1.1. Гэр бүлийн үнэт зүйлсийг бэхжүүлж, хүчирхийллийг бууруулах, хүчирхийлэлд өртөгчдийг хамгаалж, гэр бүлийн гишүүдийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх нөлөөллийн ажил зохион байгуулах	-		Гэр бүлийн хүчирхийллийг бууруулах чиглэлээр аж ахуй нэгж байгууллагад зохион байгуулсан нөлөөллийн ажил	Улс орон нутгийн төсөв	6 арга хэмжээнд 30 аж ахуйн нэгж хамруулна.	Ард, иргэдийн үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор “Гэрэлт ирээдүйд гар бүү хүр” аян зохион байгуулж 700 иргэнийг хамруулсан. “Хүүхдийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх”, “Хүүхэд хүмүүжүүлэх зэрэг арга”, “Бүх хайраа гэр бүлдээ” нийт 6 шторкийг бэлтгэн олон нийтэд түгээн ажиллаж, гэр бүлийн гишүүн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлэх, гэр бүлийн гишүүдийн чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх зорилгоор ЕБС-ийн нийт 250 гаруй эцэг эх асран хамгаалагчийг хамруулан гар бөмбөгийн тэмцээн зохион байгуулж гэр бүлийн гишүүдийг хамтдаа нэг өдрөө өнгөрүүлэх зэрэг нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулж ажилласан. “Хайраар хамгаалъя” аяны хүрээнд олон нийтийн сүлжээнд 11 төрлийн мэдээлэл түгээж нийт хандалт 3024. Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх мэдлэг мэдээлэл түгээж 159 эхэд сургалт зохион байгуулж “Мундаг аав ээжийн өөрийгөө дүгнэх хуудас” түгээж ажиллаа.Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх 4 сэдвээр 6 байгууллагын 641 иргэд, албан хаагчдад сургалт зохион байгуулсан.	100%

102		2.5.1.2. Гэр бүлийн боловсрол олгох сургалт зохион байгуулах	5 сургалт зохион байгуулж 597 иргэнд гэр бүлийн боловсрол олгосон.	Гэр бүлийн боловсрол олгосон сургалт, түүнд хамрагсад	- Улс орон нутгийн төсөв	10 сургалтад 900 иргэнийг хамруулна.	Гэр бүлийн боловсрол олгох 8 модуль 75 удаагийн сургалтад давхардсан тоогоор 10698 иргэн хамрагдсан. Байгууллагын дэргэд “Охид, хөвгүүдийн зөвлөл”-ийг ахлах ангийн 24 охид, 11 хөвгүүдийн бүрэлдэхүүнтэй байгуулан уулзалтаа зохион байгуулан зөвлөлийн дүрмийг батлсан. “Бэлгийн боловсрол”, “гэр бүлийн эрүүл мэндийн боловсрол “ТББ-тай хамтран “Өсвөр насны хүүхдийн жирэмслэлт”, “Гэр бүл төлөвлөлт”, “Нөхөн үржихүй” сэдэвт сургалтыг ерөнхий боловсролын сургуулийн 620 охидод зохион байгуулж ажилласан. Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн нийт 120 сурагчдад “Гэр бүл төлөвлөлт”, “Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд” сургалтыг зохион байгуулж, гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх болон таслан зогсооход нөлөөлөх зорилгоор “Бид Өсвөрийн сэргийлэгчид 2023” тэмцээн, аймгийн хэмжээний 6 сургуулийн ахлах ангийн 60 сурагчийг хамруулан ажилласан. Хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нь”, “Бэлгийн боловсрол” олгох сэдэвт сургалтыг Эрүүл мэндийн газар, Цагдаагийн газартай хамтран нийт аймгийн хэмжээний ерөнхий боловсролдын	100%

							7 ахлах ангийн 338 хүүхдэд зохион байгуулж ажилласан.	
103		2.5.1.3. Архины хамааралтай гэр бүлтэй ажиллах нийгмийн ажлын үйлчилгээг үр дүнд хүргэж, архины хор нөлөө, сөрөг үр дагавар, түүнээс сэргийлэх, мэдлэг, хандлага, зан үйлийн өөрчлөлтийн сургалт зохион байгуулах	2 удаагийн сургалтад 40 иргэн хамруулсан.	Архины хамааралтай гэр бүлд зориулсан сургалт, түүнд хамрагсад	Улс орон нутгийн төсөв	6 удаагийн сургалтад 55 иргэнийг хамруулна.10 өрхийг архины хамаарлаас гаргана.	Архины албадан эмчилгээнд 3 сумын 22 иргэнийг хамруулж хүчирхийлэл, болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэн ажилласан.Сүхбаатар сумын хэмжээнд Тайван Сүхбаатар дэд хөтөлбөрийг батлан “Архигүй хамт олон” аяныг санаачлан зохион байгуулж төр төсвийн байгууллагууд өөрсдийн санаачлагаар архинаас татгалзах аян өрнүүлэн, биелэлтийг ханган ард иргэдэд мэдээлэл түгээн ажилласан.Ерөө сумын хэмжээнд зохион байгуулсан ажлын хүрээнд 5 иргэн архины хамаарлаас гарсан.	70%
104	2.5.2. Ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн сурагчдын дунд гэр бүл төлөвлөлтийн талаарх мэдлэг, мэдээллийг олгох ажлыг зохион байгуулна.	2.5.2.1. Ахлах ангийн сурагчдын дунд “Гэр бүл төлөвлөлт”, “Үерхэл нөхөрлөл” сургалтыг зохион байгуулах	423 ахлах ангийн сурагч сургалтад хамрагдсан.	Ахлах ангийн сурагчдын дунд “Гэр бүл төлөвлөлт”, “Үерхэл нөхөрлөл” сэдэвт сургалтад хамрагсад	- Улс орон нутгийн төсөв	700 сурагч хамруулна.	2023 онд сургалтууд болон нөлөөллийн ажлуудыг үргэлжлүүлэн гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор “Бид Өсвөрийн сэргийлэгчид 2023” тэмцээнийг аймгийн хэмжээний ерөнхий боловсролын 6 сургуулийн ахлах ангийн 60 сурагчидыг хамруулан ажилласан. “Хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нь”, “Бэлгийн боловсрол” олгох сэдэвт сургалтыг Эрүүл мэндийн газар, Цагдаагийн газартай хамтран нийт ерөнхий боловсролын 7 сургуулийн ахлах	100%

							ангийн 338 хүүхдэд зохион байгуулж, сурталчилгаа хийж ажилласан.	
105		2.5.2.2. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад нийгэм сэтгэл зүйн үйлчилгээг үзүүлэх	-	Сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх үйлчилгээнд хамрагдсан сурагчид	Улс орон нутгийн төсөв	Өсвөр насны нийт сурагчдын 15 хувийг хамруулна.	Сүхбаатар сумын Ерөнхий боловсролын 1,4 дүгээр сургуулийн бага, дунд ангийн 156 сурагчидад “Үе тэнгийн харилцаа” сэдвээр, тус сумын Мэргэжил сонголт үйлдвэрлэлийн дотуур байрны 15 сурагчидад “Үе тэнгийн гадуурхалт” сэдвээр бүлгийн уулзалт ярилцлага, 3 сурагчид сэтгэл зүйн ганцаарчилсан зөвлөгөө үйлчилгээ үзүүлэн ажилласан. Цагааннуур, Хүдэр, Ерөө, Жавхлант, Зүүнбүрэн, Бугант тосгоны ерөнхий боловсролын сургуулийн дунд, ахлах ангийн 216 сурагчидад “Хэрхэн сайн найз болох вэ?” “Мэргэжилээ хэрхэн зөв сонгох” “Өөрийгөө хэрхэн хөгжүүлэх” сургалтыг зохион байгуулж, 36 сурагчидад ганцаарчилсан зөвлөгөө үйлчилгээ үзүүлэн ажилласан. Цахим сэтгэл зүйн үйлчилгээнд өсвөр насны 82 хүүхэд хандаж сэтгэл зүйн зөвлөгөө үйлчилгээнд хамрагдсан.	90%
106	2.5.3. Хүүхдийг болзошгүй эрсдэл, осол	2.5.3.1. Бага насны хүүхдийг осол гэмтлээс сэргийлэх, эцэг эхийн	2 сургалт, нөлөөллийн ажилд	Бага насны хүүхдийг осол гэмтлээс	- Улс орон нутгийн төсөв	6 сургалт, нөлөөллийн ажилд 400	Гэр бүлийн боловсрол олгох 8 модуль сургалтыг 43 удаа зохион байгуулж 5 төрийн байгууллагын	100%

	гэмтэл, гэмт хэрэг, цахим орчны нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэхэд төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.	хариуцлагыг нэмэгдүүлэх сургалт нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулах	197 иргэнийг хамруулсан.	сэргийлэх, эцэг эхийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх сургалт нөлөөллийн ажил, түүнд хамрагсад		иргэнийг хамруулна.	1381 алба хаагч, ЕБС, СӨБ-ийн 6418 эцэг, эх нийт 7799 иргэнд зохион байгууллаа.“Хүүхэд хүмүүжлийн эерэг арга” сургалтыг зорилтот бүлгийн 60 өрхийн 156, шүүгчийн захирамжаар албадлагын арга хэмжээ авагдсан 12, төрийн байгууллагын 213 албан хаагч нийт 381 иргэнд зохион байгуулсан.Шаамар сумын ЕБС, Сүхбаатар сумын ЕБ-ийн 6-р сургуулийн эцэг эхийн дунд “Гэр бүлийн өдөрлөг” зохион байгуулж нийт 350 иргэнийг хамрууллаа. Онцгой байдлын газартай хамтран 6 алба хаагч, 4 иргэний гэрлэлтийн батлах олгох хүндэтгэлийг арга хэмжээг зохион байгуулсан. Гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх аяны хүрээнд 4 сэдвээр 6 байгууллагын 641 иргэд, албан хаагчдад сургалт зохион байгуулсан. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай” хуулийг суртачилан 31 удаагийн сургалт зохион байгуулж нийт 1410 иргэнийг хамруулсан. Хүчирхийлэлтэй тэмцэхэд иргэдийн үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх зорилгоор “Миний оролцоо” сургалт зохион байгуулж 10 байгууллагын 350 иргэнийг хамруулалаа. Жендерт суурилсан хүчирхийлэлтэй	

							тэмцэх үндэсний хөдөлгөөнийг бэхжүүлэх “Нэг тэрбумаараа тэмцье 2023” алхалтын арга хэмжээг зохион байгуулж 100 иргэнийг хамруулсан. “Гэр бүлийн өдөрлөг”-ийг газрын даргын А/23 тушаалаар 4 байгууллагын 360 албан хаагч болон тэдгээрийн гэр бүлийн гишүүдийг хамруулж зохион байгууллаа. Архины албадан эмчилгээнд 3 сумын 22 иргэнийг хамруулж хүчирхийлэл, болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлсэн. “Хайраар хамгаалъя” аяны хүрээнд олон нийтийн сүлжээнд 11 төрлийн мэдээлэл түгээж ажилласан. -“Жендэрт суурилсан хүчирхийлэлтэй тэмцэх 16 хоногийн аян”-г зохион байгуулж 28 албан хаагч оролцсон. “Хүндлэл хамгийн тод гэрэл” постерийг байрлуулан, 20 удаа олон нийтийн сүлжээнд хуваалцсан.	
107		2.5.3.2. Хүүхдийг эрсдэлт нөхцөл байдлаас урьдчилан сэргийлэх “Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээ”-г зохион байгуулах	6 суманд явуулын үйлчилгээг зохион байгуулж 850 иргэнийг хамруулсан.	Зохион байгуулсан “Хүүхэд хамгааллын явуулын үйлчилгээ”, түүнд хамрагсад	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Нийт хүн амын 3.2 хувийг үйлчилгээнд хамруулна.	Гэр бүлийн хүчирхийлэл, хүүхдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, эцэг эх, асран хамгаалагч, иргэд олон нийт, аж ахуйн нэгж байгууллагуудын оролцоотойгоор хүүхдэд ээлтэй аюулгүй орчныг бүрдүүлэх чиглэлээр хөдөлгөөнт хэлбэрээр, газар дээр нь мэргэжлийн баг шуурхай үйлчилгээг үзүүлэх Хүүхэд хамгааллын явуулын	100%

							үйлчилгээг 17 сум, 3 тосгонд 11 чиглэлээр зохион байгууллаа. Хүүхэд хамгааллын явууллын үйлчилгээг 4 чиглэлийн хүрээнд 11 арга хэмжээг батлагдсан удирдамжийн дагуу явууллаа. Үүнд: -Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороо , Хүүхэд хамгааллын багийн гишүүд нийт 355 албан хаагчидад зөвлөн туслах үйлчилгээг хүргэж "Төрөөс хүүхдийн эрхийн хэрэгжилтийн талаар хэрэгжүүлж буй хууль тогтоомж, хүүхдийн эрхийн нөхцөл байдлын талаар сургалт мэдээллийг өгч ажилласан. Хүүхдийн тусламжийн 108 утаснаас шилжүүлсэн дуудлага бүрт арга зүйн дэмжлэг үзүүлж, удаашралтай байгаа 75 дуудлагыг шийдвэрлэх талаар үүрэг чиглэл өгч, эрсдэлт нөхцөлд амьдарч байгаа 40 хүүхдийг шинээр илрүүлж бүртгэн , шилжсэн болон насанд хүрсэн 29 хүүхдийг хасалтыг хийж хамгаалах нөхөн сэргээх зардлаас амин дэмийн багцийг хүлээлгэж өгсөн. "Хамтдаа шалгая, хамгаалъя" аяны хэрэгжилтийн явцадтай танилцахад 81 байгууллага аж ахуй нэгж орчны аюулгүйн байдлын үнэлгээ, 4800 өрх гэрийнхээ гадаад дотоод орчны	

							эрсдэлийг үнэлгээг хийж 567 зөрчлийг засаж сайжруулсан мэдээллийг байгууллагын цахим хуудсандаа нийтэлж, бусад эцэг эх, олон нийтийг уриалан ажилласан байна. Нийт явуулын үйлчилгээнд 10.4 сая төгрөг зарцууллаа.	
108	2.5.4. Хүүхдийн хүмүүжил төлөвшлийн асуудалд онцгой анхаарч, гэр бүлийн гишүүн бүрт зориулсан нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулж, эцэг, эхийн үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.	2.5.4.1. Байгууллагын дэргэдэх “Эцэг эхийн зөвлөл”-ийг чадавхжуулах сургалт, нөлөөллийн ажил зохион байгуулах	2 арга хэмжээнд 85 байгууллагын эцэг, эхийн зөвлөлийг хамруулсан.	Байгууллагын дэргэдэх “Эцэг эхийн зөвлөл”-ийг чадавхжуулах сургалт, нөлөөллийн ажил, түүнд хамрагсад	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Шинээр 6 байгууллагад эцэг эхийн зөвлөл байгуулж, 3 сургалтад 200 гишүүдийг хамруулна.	2023 оны байдлаар 3 сумын 7 эцэг эхийн зөвлөлийн 35 гишүүдэд зөвлөн туслах ажлыг зохион байгуулж, шинээр 2 байгууллага эцэг эхийн зөвлөлтэй болж нийт 123 эцэг эхийн зөвлөл үйл ажиллагаа явуулж байна. Шилдэг эцэг эхийн зөвлөлийг 17 сум 6 тосгоны хэмжээнд 11 үзүүлэлтээр 3 зөвлөл шалгаруулан, урамшуулж, дэмжлэг үзүүлж ажиллаж 35 аж ахуйн нэгж, байгууллага оролцож 33 хүүхэд хамгааллын бодлоготой болсон. Байгууллагын дэргэдэх эцэг эхийн зөвлөлөөр дамжуулан “Эцэг эх хүүхдийн харилцаа” сэдэвт сургалтад аймгийн хэмжээний цэцэрлэгийн нийт 11 бүлгийн 151 эцэг эхийг хамруулан эцэг эхийн зөвлөлийн үйл ажиллагаа идэвхитэй үйл ажиллагаа явуулж байна.	100%

109		2.5.4.2. Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, эцэг, эхийн үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх чиглэлийн нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулах	1 аянд 29 байгууллагын 1206 иргэн оролцсон.	Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, эцэг, эхийн үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх чиглэлийн нөлөөллийн ажил,түүнд хамрагсад	Улсын болон орон нутгийн төсөв	4 нөлөөллийн ажилд 1700 иргэн.	Хүүхэд эрхэм хэрэглэгч аяны хүрээнд 782 өрх хамрагдан өөрсдийн гэрийнхээ аюулгүй байдалд үнэлгээ хийсэн. Миний гэр аюулгүй орчин нөлөөллийн арга хэмжээнд ЕБС сурагчдын дунд гар зургийн., эссэ бичлэгийн уралдаан зохион байгуулж 420 хүүхэд оролцсон. “Нэгдүгээрт хүүхэд аян”-ыг 2 зорилтын хүрээнд 12 арга хэмжээ төлөвлөн Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээг 6 суманд үзүүлж 2400 эцэг эх, асран хамгаалагч, 836 хүүхдэд сургалт нөлөөлийн ажил зохион байгуулсан. “Дэлгэцийн донтолтоос сэргийлж эрүүл мэндээ хамгаалцгаая”аяныг 6 сарын аян зохион байгуулсан. Нийт 4 нөлөөллийн арга хэмжээ зохион байгуулж 4438 иргэн хамруулсан. 2023 онд Гэр бүлийн боловсрол олгох 8 модуль сургалтыг 43 удаа зохион байгуулж 5 төрийн байгууллагын 1381 алба хаагч, ЕБС, СӨБ-ийн 6418 эцэг, эх нийт 7799 иргэнийг хамруулан ажилласан.	100%
110	2.5.5. Залуучуудын хөгжих, тэдний эрх ашгийг хамгаалахад чиглэсэн клуб,	2.5.5.1. Залуучуудыг хөгжүүлэх, оролцоог нэмэгдүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах	20 залуучуудын элч байна.	Залуучуудыг хөгжүүлэх, оролцоог нэмэгдүүлсэн арга	Улсын болон орон нутгийн төсөв	2 нөлөөллийн ажилд 250 залуусыг хамруулна.	Залуучуудын хөгжлийн салбар зөвлөл нь 2 удаа хуралдаж үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд 12 арга хэмжээг тусган хэрэгжилт 47%-тай байна. Аймгийн болон Мандал сумын залуучуудын хөгжлийн зөвлөлийн	100%

	холбоодын үйл ажиллагааг дэмжиж, хөдөөгийн залууст нөлөөллийн ажлыг хэрэгжүүлнэ.			хэмжээ,түүнд хамрагсад			АНХДУГААР ЧУУЛГАНЫГ 17 сум 6 тосгоны төлөөлөл 750 залуучуудын дунд зохион байгууллаа. Түшиг сумын залуучуудын хөгжлийн салбар зөвлөлөөс “Өв соёл- Үндэсний дархлаа” арга хэмжээг, Ерөө сумын залуучуудын хөгжлийн салбар зөвлөлөөс “MAGIC HAT” дулаан малгай аяныг өрнүүлж зорилтот бүлгийн 10 хүүхдэд дулаан хувцасны дэмжлэг, “Бяцхан хүүд амьдрал бэлэглэе” аяныг орон нутагтаа зохион байгуулж нийт 3,906,150 төгрөгний хандив цуглуулсан. Залуучуудыг идэвхжүүлэх, оролцоог нэмэгдүүлэх ажлын хүрээнд SUNDAY WALK явган аялал, “Ерөө голоо хайрлан, хамгаалъя” аяныг зохион зохион байгуулж ерөө голын хог хаягдал, сэг зэмийг цэвэрлэх ажлыг зохион байгуулж нийт 60 гаруй залуучуудыг хамруулсан. Залуучуудын явуулын үйлчилгээг зохион байгуулж Бугант тосгоны 120 төрийн албан хаагч болон залуучуудад “Эерэг хандлага” сургалт, архины хамааралтай 12 иргэнд зан үйл засах сургалтыг зохион байгуулж нийт 132 иргэнийг хамруулж, “Тосгоны хөгжилд залуусын оролцоо-2023” уулзалтыг зохион байгуулж нийт 70 залуучууд	

							оролцлоо. Уулзалтаар “Шинэ сэргэлтийн бодлого 2050”, “Тосгоны хөгжилд залуусын оролцоо яагаад чухал вэ?”, “Бизнесийн Know how” хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж залуучууд үзэл бодлоо солилцсон. Үр дүн: Залуучуудын хөгжлийн төвөөр дамжуулан 2049 залуучуудад үйлчилгээ үзүүлж нийт залуучуудын 6.7%-д хүрч ажилласан.	
111		2.5.5.2. Зорилтот бүлгийн залуучуудад зориулсан амьдрах ухааны чадвар олгох сургалтыг зохион байгуулах	-	Зорилтот бүлгийн залуучуудад зориулсан амьдрах ухааны чадвар олгох сургалт, түүнд хамрагсад	Улсын болон орон нутгийн төсөв	3 сургалтад 250 залуучуудыг хамруулна.	Мандал, Сүхбаатар сумдын 15-34 наснызорилтод бүлгийн залуучуудад нөхцөл байдлын үнэлгээ хийж, 60 залуу гэр бүлийг сонгон авч “Гэр бүлийн төлөвлөлт, харилцаа ба хандлага”, “Төсөл хөтөлбөр хэрхэн бичих вэ?”, “Өрхийн төсөвөө хэрхэн удирдах вэ?” сэдэвт сургалт зохион байгууллаа. Зорилтот бүлгийн залуучуудад нийгэм сэтгэл зүйн дэмжлэг үзүүлэх “Сэтгэл зүйчдийн клуб”-ыг байгуулж зорилтот бүлгийн 60 гэр бүлд зөвлөгөө өгч, гэр бүлд зөвлөгөө өгөх төвөөр дамжуулан 20 гэр бүлд “Гэр бүл төлөвлөлт”, “Гэр бүлийн үнэ цэнэ”, сэдвээр сургалт зохион байгуулсан. Хөдөлмөр халамж үйлчилгээний газартай хамтран нээлттэй ажлын байр болон төсөл хөтөлбөрт хамрагдах талаар мэдээлэл өгч 11 иргэнийг түр ажлын байранд зуучилсан. ТББ-ын	100%

							стратеги” сургалтыг залуучуудын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 5 төрийн бус байгууллагын 30 залуучуудад зохион байгуулж, ХХҮГ-тай хамтран “Сэлэнгэ СТАРТ-АП” төслийг хэрэгжүүлж 21 төсөл ирснээс 2 төсөлд 10 сая төгрөгний эргэн төлөгдөхгүй санхүүгийн дэмжлэг үзүүлсэн.	
112	2.5.6. Аж ахуйн нэгж, албан байгууллагуудын нийгмийн хариуцлагын хүрээнд залуучуудын амьдрах орчин, боловсрол, гэр бүлд оруулах дэмжлэгийг нэмэгдүүлнэ.	2.5.6.1. Төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгжтэй хамтран залуучуудад дэмжлэг үзүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Залуучуудад дэмжлэг төрийн 3, төрийн бус 2 байгууллага, аж ахуйн нэгж байгууллага дэмжлэг үзүүлж хамтран ажилласан.	Залуучуудад дэмжлэг үзүүлсэн төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж байгууллага	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Залуучуудад дэмжлэг төрийн 5, төрийн бус 2 байгууллага, аж ахуйн нэгж байгууллага дэмжлэг үзүүлж хамтран ажилласан.	“Гэр бүлийн эрүүл мэндийн боловсрол “ ТББ-тай хамтран “Өсвөр насны хүүхдийн жирэмслэлт”, “Гэр бүл төлөвлөлт”, “Нөхөн үржихүй” сэдэвт сургалтыг 8 ЕБСургуулийн 620 охидод сургалт зохион байгууллаа. Иргэний боловсролын төвтэй хамтран “Залуучуудын өмнө үүрэг хүлээгчдийг чадавхжуулах” сургалт зохион байгуулж 10 төрийн байгууллагын 30 албан хаагчийг хамруулсан. “Хөөрхөн зүрхнүүдийн аян” ТББ-тай хамтран “Өөрийгөө хайрлахуй” сургалтыг 192 эмэгтэйчүүдэд, “Монголын мэргэшсэн зөвлөхүүдийн холбоо”ТББ-тай хамтран “Ирээдүйн эзэд” мэргэжил сонголтын аян зохион байгуулж 830 сурагчдыг хамруулсан. Аймгийн “Хэрэглэгчийн эрх ашгийг хамгаалах нийгэмлэг”-тэй хамтран “Электрон тамхи” сургалтыг	100%

							СБ сумын 7, Мандал сумын 4 нийт 11 сургуулийн 838 сурагчдад зохион байгуулсан. “Шинэ бадрах” ХХК-тай хамтран “Эрүүл хооллолт-Эрүүл ирээдүй” арга хэмжээг зохион байгуулж 52 хүүхэд, “Ээрэг сэтгэлгээ-Эртэч Сэлэнгэ” клубтэй хамтран сургалтад иргэнийг хамруулснаар төрийн бус 7 байгууллагатай хамтран нөлөөллийн арга хэмжээ зохион байгуулж 2550 иргэнийг хамруулсан.2023 оны эцсийн байдлаар ТББ-ын стратеги” сургалтыг залуучуудын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг 5 төрийн бус байгууллагын 30 залуучуудад зохион байгуулж, ХХҮГ-тай хамтран “Сэлэнгэ СТАРТ-АП” төслийг хэрэгжүүлэхээр шалгарсан 2 төсөлд 10 сая төгрөгний эргэн төлөгдөхгүй санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэн ажилласан. НҮБ хүн амын хөгжлийн сангийн 50 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмжийн дэмжлэгийг Мандал сумын Залуучуудын хөгжлийн төвийг шинээр байгуулахад гардуулан өгч хамтран ажилласан. Тус Залуучуудын хөгжлийн төвийг цахимжуулан өргөжүүлэх зорилгоор 1,044,593 төгрөгний дэмжлэгийг үзүүлсэн. Бугант тосгоны “Нандин” ХХК нь нийгмийн хариуцлагын	

							хүрээнд ерөнхий боловсролын сургуульд 80.000.000 төгрөгийн ширээ сандалны дэмжлэг үзүүлж сурах орчин нөхцөлийг сайжруулсан.	
113	2.5.7. Жендерийн эрх тэгш байдлыг эрхэмлэсэн соёлыг төлөвшүүлэх ажлыг бүх шатны байгууллагуудад хэрэгжүүлж, хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлнэ.	2.5.7.1. Жендерт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нийгэм сэтгэл зүйн үйлчилгээг гэр бүлд үзүүлэх ажлыг зохион байгуулах	180 иргэнд сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлсэн.	Жендерт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нийгэм сэтгэл зүйн үйлчилгээг авсан иргэн	Улсын болон орон нутгийн төсөв	300 иргэнд үйлчилгээг үзүүлнэ.	Жендерт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, түүнийг таних, даван туулах аргад сургах чиглэлээр “Өөрийгөө хайрлахуй” сургалт зохион байгуулж 192 иргэнийг хамруулсан. Гэр бүлд зөвлөгөө өгөх төвөөр дамжуулж хүчирхийллийн харилцаатай 30 гэр бүлд хосын зөвлөгөө үйлчилгээ, эрсдэлт зан үйлийн эмгэгтэй 10 иргэнд сургалт зохион байгуулсан. Нийт 250 иргэнд үйлчилгээ үзүүлсэн.	90%
114		2.5.7.2. Жендерт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулах	5 Зөвлөмж, 5 шторкийг 8 удаа цахимаар түгээсэн.	Жендерт суурилсан хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх нөлөөллийн арга хэмжээ	Улсын болон орон нутгийн төсөв	4 удаагийн сургалтад 80 иргэнийг хамруулж, 6 зөвлөмж иргэдэд түгээсэн байна.	"Жендерт суурилсан хүчирхийлэлтэй тэмцэх үндэсний хөдөлгөөнийг бэхжүүлэх “Нэг тэрбумаараа тэмцье 2023” алхалтын арга хэмжээг зохион байгуулж 100 иргэнийг хамруулсан. Эмэгтэйчүүдийг алагчлах үзлийг устгаж, тэгш эрхийг хангах зорилгоор аймгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа төр төсвийн 27 байгууллага, хөдөлмөрийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийг хөдөлмөрийн дотоод журмандаа тусган ажиллаж байна. “Тэгш боломжийн төлөө залуусын манлайлал” сургалтыг 10 сэдвийн	100%

							хүрээнд 4 сумын 18-34 насны 285 залуучуудад зохион байгуулсан. “Жендэрт суурилсан хүчирхийлэлтэй тэмцэх 16 хоногийн аян”-г зохион байгуулан 2 байгууллагын 28 албан хаагч оролцсон. “Хүндлэл хамгийн тод гэрэл” постерийг байрлуулан, 20 удаа олон нийтийн сүлжээнд хуваалцсан. Нийт хандалт 6725 байна.Үр дүн: 37 удаагийн сургалт, 2 аян, 3 нөлөөллийн арга хэмжээ зохион байгууллаа.	
115	2.6.1. Иргэдийн эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн хөдөлмөр эрхлэлтийн хүртээмжтэй бодлого, арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.	2.6.1.1. Ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох зөвлөх үйлчилгээг иргэд зохион байгуулах	9841 иргэд	Ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох зөвлөх үйлчилгээнд хамрагдсан иргэд	Улсын болон орон нутгийн төсөв	800 иргэд	Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх, мэдээллээр хангах үйлчилгээний хүрээнд ажил хайгч залуучууд, Ерөнхий боловсролын сургуулийн төгсөх ангийн сурагчид мөн МСҮТ-н суралцагсад болон зөвлөгөө авахыг хүссэн иргэн бүрт үйлчилгээг үзүүлж ирлээ. Баянгол, Ерөө, Мандал сумдын Ерөнхий боловсролын сургуулийн 9-12-р ангийн 363 сурагчдад “Мэргэжил бүхэн сайхан” сэдэвт мэргэжлээ зөв сонгох, ирээдүйн сонгосон мэргэжилдээ сэтгэл хангалуун байхад нь зөвлөн туслах, ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх бүлгийн сургалтыг зохион	100%

116							байгуулалаа. Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа зөвлөгөө өгөх үйлчилгээнд 2021-2023 онд 2271 иргэнийг хамруулсан.	
116		2.6.1.2. Сул чөлөөтэй ажлын байранд ажилгүй иргэдийг зуучлах ажлыг зохион байгуулах	5350 иргэд	Сул чөлөөтэй ажлын байранд зуучлах үйлчилгээнд хамрагдсан иргэд	Улсын болон орон нутгийн төсөв	800 иргэд	2021-2023 онд ажил олгогчоос ирүүлсэн 4719 ажлын байранд 3381 иргэнийг тохирсон ажлын байранд зуучилсан.	100%
117	2.6.2. Гарааны бизнес эрхлэгч залууст бизнесээ өргөжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар, санхүүжилт олгох арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	2.6.2.1. Ажил хөдөлмөр эрхлээгүй залуучуудыг гарааны бизнес эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх анхан шатны сургалтыг зохион байгуулах	305 залуучууд	Гарааны бизнес эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх сургалтад хамрагдсан ажил хөдөлмөр эрхлээгүй залуучууд	Улсын болон орон нутгийн төсөв	30 залуучууд	Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих чиглэлээр орон нутгаас санхүүжүүлж буй “Сэлэнгэ старт ап” арга хэмжээг мэргэжлийн сургалтын байгууллагатай хамтран 2022-2023 онуудад зохион байгуулж, уг сургалтаар залуучуудын бүтээлч санаа, санаачлага, гарааны бизнесийн хөгжүүлэлтийг дэмжин ажиллах чиглэлээр сургалтыг зохион байгуулан ажиллаж байна. -“Сэлэнгэ старт ап” арга хэмжээний 2-р шатанд 2022 онд 8 бүлгийн 17 залуучууд, 2023 онд 8 бүлгийн 20 залуучууд шалгарч, нийт 16 бүлгийн 37 залуучуудыг сургалтад хамруулсан.	100%
118		2.6.2.2. Ажилгүй залуучуудад санхүүгийн дэмжлэг	67 залуучууд	Ажил хөдөлмөр эрхлэхэд шаардлагатай санхүүгийн	Улсын болон орон нутгийн төсөв	4 залуучууд	Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжихээр орон нутгаас санхүүжүүлж буй “Сэлэнгэ старт ап” арга хэмжээг зохион байгуулж, 2022-	100%

		олгох ажлыг зохион байгуулах		дэмжлэг авсан залуучууд			2023 онд 6 залуучуудын бүлэгт тус бүр эргэн төлөх нөхцөлгүй 10.0 сая төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэг олгож, гарааны бизнесийг нь дэмжин ажилласнаар 14 байнгын ажлын байр бий болсон.	
119	2.6.3. Хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийн нэгдсэн санг баяжуулж, ажилгүй иргэдийн тоог бууруулна.	2.6.3.1. Аймгийн төр хувийн хэвшил, аж ахуйн нэгж байгууллагуудтай хамтран шинэ ажлын байрны судалгааг хийх	6139 ажлын байр	Судалгаанд хамрагдсан шинэ ажлын байр	Улсын болон орон нутгийн төсөв	1000 ажлын байр	Хүн амын ажилгүйдэл ядуурлыг бууруулах, хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогыг орон нутагт хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд төр, хувийн хэвшил болон тусгай сангуудын эх үүсвэрээр бий болсон шинэ ажлын байрыг 2021 онд 1150, 2022 онд 1220, 2023 онд 1288 тус тус бий болгосон. Шинээр бий болсон ажлын байрыг эдийн засгийн ангиллаар нь авч үзвэл: ХАА-26.0 хувь, Боловсруулах үйлдвэр-11.3 хувь, Уул уурхай-6.5 хувь, Боловсрол–3.0 хувь, барилга-9.2 хувь, Бөөний болон жижиглэн худалдаа-10.6 хувь бусад салбарт 33.4 хувь болсон байна.	100%
120		2.6.3.2. Шинээр бий болсон ажлын байрны мэдээллийг бүртгэж хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл мэдээллийн нэгдсэн систем "LMIS-д програмд сар бүр бүртгэж, мэдээлэх	Хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийг тухай бүрт LMIS буюу хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийн	Шинээр бий болсон ажлын байрны мэдээллийн баяжилт	Улсын болон орон нутгийн төсөв	Мэдээллийн сан 70 хувь баяжигдсан байна.	Тайлант хугацаанд нийт шинээр бий болсон 3658 ажлын байрыг хөдөлмөрийн зах зээлийн мэдээллийн санд бүртгэж тухай бүр баяжуулалт хийн ажилласан.	100%

			нэгдсэн санд оруулсан байна					
121	2.6.4. Олон улсын “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандарт”-ыг төрийн болон аж ахуй нэгж байгууллагад нэвтрүүлнэ	2.6.4.1. Олон улсын Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандартын талаар аж ахуйн нэгж, байгууллагад сургалт зохион байгуулах	Зохион байгуулсан сургалтын тоо -21 Хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн тоо-42	Олон улсын Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандартын талаар зохион байгуулсан сургалт, хамрагдсан аж ахуйн нэгж, байгууллага	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	Зохион байгуулсан сургалтын тоо -5 Хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн тоо-10	Аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, ХАБЭА-н зөвлөл, Аймгийн үйлдвэрчний эвлэлийн холбоо, ажил олгогч эздийн холбоо, Хөдөлмөрийн хяналтын улсын байцаагч нартай хамтран Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандартын талаар 326 аж ахуйн нэгж, байгууллагад 108 удаагийн сургалт зохион байгуулж 1700 ажилтан хаагчдыг хамруулсан.	100%
122		2.6.4.2. Олон улсын Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандартын талаар аж ахуйн нэгж, байгууллагад сурталчилгаа, өдөрлөг, аян зохион байгуулах	Зохион байгуулсан өдөрлөг тоо -8 Хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн тоо-42	Олон улсын Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандартын сурталчилгаа, өдөрлөг, аянд хамрагдсан аж ахуйн нэгж, байгууллага	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	Зохион байгуулсан өдөрлөг тоо -2 Хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн тоо-10	ХАБЭА-н зөвлөлтэй хамтран нийт 58 аж ахуй нэгж, байгууллагын 1440 ажилтан, албан хаагчид Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны стандарт болон ажлын байран дахь осол гэмтлээс хэрхэн сэргийлэх тухай сургалтыг “ХАБЭА-н сарын аяны хүрээнд зохион байгуулан ажилласан.	100%
123	2.6.5. Ахмад настны хөгжил, хамгааллын үйл	2.6.5.1. Зөвлөгөө дэмжлэг шаардлагатай газруудад ахмад	Ахмад мэргэжилтэн -208	Зөвлөн туслах үйлчилгээг зохион	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	5 ахмад мэргэжилтнээр	Ахмад мэргэжилтнүүдийн ажил, хөдөлмөрт оролцох оролцоог нэмэгдүүлж, мэдээллийн сан үүсгэн,	100%

	ажиллагааг тогтмолжуулан, хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	мэргэжилтнүүдээс бүрдсэн зөвлөн туслах багийн ажлыг зохион байгуулах		байгуулах ахмад мэргэжилтнүүд		зөвлөх үйлчилгээ үзүүлнэ.	тэдний мэдлэг, ажлын туршлагыг өсвөр хойч, залуу үеийнхэнд өвлүүлэх, зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлэх болон хувиараа аж ахуй эрхэлж орлогоо нэмэгдүүлэх зорилгоор 2021-2023 онд 55257,0 мянган төгрөгийн санхүүжилтээр 66 ахмад мэргэжилтнээр боловсрол, соёл, эрүүл мэнд, хууль эрх зүй, мал аж ахуй, хөдөө аж ахуй, газар тариалан, төрийн захиргаа, цаг уур, санхүү бүртгэл статистик, угийн бичиг хөтлөх, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн чиглэлээр зөвлөгөө мэдээлэл өгүүлж, ХЭДСангаас 55257,0 мянган төгрөгийн урамшуулал олгосон.	
124		2.6.5.2. Аж ахуй болон өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэхэд нь зориулан эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй санхүүгийн дэмжлэгт иргэдийг хамруулах	Ахмад настан -38	Эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй санхүүгийн дэмжлэгт хамрагдсан ахмад настан	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	8 ахмад настныг хамруулна.	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрийн хүрээнд эргэн төлөгдөх нөхцөлтэйгөөр 2021-2023 онд 68 ахмад настанд 302,000,0 мянган төгрөгийн санхүүгийн дэмжлэгийг олгож 68 ажлын байрыг шинээр бий болгон тэдгээр ахмад настнуудын үйл ажиллагааг өргөжүүлж, цаашид тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах боломжийг олгож өрхийн орлогыг нэмэгдүүллээ.	100%

125		2.6.5.3. Ахмад настнуудыг ахмадын амралт сувилал, рашаан сувилал, сэргээн засах үйлчилгээнд хамруулах ажлыг зохион байгуулах	2016-2020 онд нийт 12357 хүнд 1796.3 сая төгрөгийн үйлчилгээ үзүүлсэн. Үүнээс: ахмадын амралт Орон нутгийн төсвөөс 84469 хүнд 734.4 сая төг, улсын төсвөөс 2984 хүнд 501.9 сая төгрөг, Рашаан сувилалд орон нутгийн төсвөөс 2578 хүнд 267.1 сая төг, улсын төсвөөс 1362 хүнд 227.3 сая төг, Сэргээн засах үйлчилгээнд орон нутгийн төсвөөс 964 хүнд 65.6 сая төг тус тус олгосон.	Ахмадын амралт сувилал, рашаан сувилал, сэргээн засах үйлчилгээнд хамрагдсан Ахмад настнуудыг ажлыг зохион байгуулах	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	3405 ахмадыг хамруулна	Ахмадын зориулалттай амралт сувилалд 2021 онд 524 иргэнд 86580,0 мянган төгрөг, рашаан сувилалд 107 иргэнд 14860,5 мянган төгрөг 2022 онд амралтад 1442 иргэнд 229390,0 мянган төгрөг, рашаан сувилалд 951 иргэнд 114775,1 мянган төгрөг 2023 онд амралтад1324 иргэнд 208450,0 мянган төгрөг рашаан сувилалд 950 иргэнд 123915,5 мянган төгрөгийн хөнгөлөлтийг олголоо. Тайлант онд нийт 4774 ахмад настнуудыг ахмадын амралт сувилал, рашаан сувилал, сэргээн засах үйлчилгээнд хамруулан ажилласан.	100%
126	2.6.6. Албан бус салбарт хөдөлмөр эрхэлж байгаа иргэд болон малчдын нийгмийн даатгалын	2.6.6.1. Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч иргэдэд нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлах ажлыг зохион байгуулах	17 удаа, 2742 хүн	Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч иргэдэд нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	35 удаа, 4633	Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч- 513, ажил хөдөлмөр эрхлээгүй -360 иргэнийг хамруулан ажилласан.	100%

	хамрагдалтыг нэмэгдүүлнэ.			сурталчлах арга хэмжээ, түүнд хамрагсад				
127		2.6.6.2. Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч иргэдийг сайн дурын даатгалд хамруулах ажлыг зохион байгуулах	484	Сайн дурын даатгалд хамрагдсан малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч иргэд	-	428 иргэн хамрагдана.	Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч 685 иргэдийг сайн дурын даатгалд хамруулан ажилласан.	100%
128	2.6.7. Сайн дурын даатгалд хамрагдагсдын тоог нэмэгдүүлнэ.	2.6.7.1. Иргэдэд нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлах ажлыг зохион байгуулах	2 удаа зохион байгуулж, 70 хүн иргэн хамрагдсан	Иргэдэд нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг сурталчлах ажлыг зохион байгуулах	-	4 удаа зохион байгуулж, 115 иргэн хамруулна.	Нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч иргэдэд сурталчлах ажлыг зохион байгуулан 5 удаа 136 иргэнийг хамруулсан.	100%
129		2.6.7.2. Иргэдийг сайн дурын даатгалд хамруулах ажлыг зохион байгуулах	1646 иргэн хамрагдсан.	Сайн дурын даатгалд хамрагдсан иргэд	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	Малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч 1521 иргэдийн хамруулна.	Нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжийг малчид болон албан бус хөдөлмөр эрхлэгч иргэдэд сурталчлах ажлыг зохион байгуулан 5 удаа 2216 иргэнийг хамруулсан.	100%
130	2.6.9. Иргэн бүрийг эрүүл мэндийн даатгалын хөнгөлөлтөөр урьдчилан сэргийлэх, эрт	2.6.9.1. Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг дээшлүүлж сургалт сурталчилгааг зохион байгуулах	Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг дээшлүүлэх 2 удаагийн цахим	Эрүүл мэндийн даатгалын цахим сурталчилгаа	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг дээшлүүлэх 15 удаагийн цахим	2022-2023 онд нийт 7150 даатгуулагчийг урьдчилан сэргийлэх багцын үзлэгт хамруулж, 6066 даатгуулагчийн 738,8 сая төгрөгний санхүүжилтийг аймгийн хэмжээний лавлагаа шатлалын улсын 2 эмнэлэгт олгосон. ЭМДҮЗ-ийн 2023	100%

	илрүүлэх эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд тогтмол хамруулах ажлыг зохион байгуулна.		сурталчилгааг зохион байгуулсан байна.			сурталчилгааг зохион байгуулна.	оны 04 дүгээр тогтоолоор 18-30 насны багцын үзлэгийн сум тосгоны чадамж бүхий ЭМТ хийхээр тусгасан байгаа боловч 2023 онд хэрэгжиж эхлээгүй байна. Иргэдэд эрүүл мэндийн даатгалаар үйлчлүүлэх мэдлэгийг дээшлүүлэх 2501 удаагийн цахим сурталчилгааг зохион байгуулж, 25786 иргэд хандалт хийсэн.	
131	2.6.10. Тусгай хэрэгцээт иргэдийг хөгжүүлж, оролцоог ханган, ээлтэй орчин, хөдөлмөрлөх нөхцөл, боломжийг сайжруулна.	2.6.10.1. 25, түүнээс дээш ажилтантай аж ахуйн нэгж, байгууллага нь ажил, албан тушаалынхаа дөрөв, түүнээс дээш хувийн орон тоонд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах, хөдөлмөрлөх нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх талаар сургалт сурталчилгаа зохион байгуулах	Зохион байгуулсан сургалтын тоо -12, Хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн тоо-78	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг ажиллуулах, хөдөлмөрлөх нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх талаар ойлголт өгөх сургалт сурталчилгаа,түүнд хамргасад	Улсын төсөв,Орон нутгийн төсөв	Зохион байгуулсан сургалтын тоо -2 Хамрагдсан аж ахуйн нэгжийн тоо-10	“Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл ажиллагааны танилцуулга”, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 144 дүгээр зүйл “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөдөлмөр эрхлэлт” хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулах, хөдөлмөрлөх нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх талаар сургалт сурталчилгааны 10 удаагийн ажил арга хэмжээ зохион байгуулж 90 аж ахуйн нэгж байгууллагыг хамруулан ажилласан.	100%
3. ГУРАВ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО								
132	3.1.1. Атрын 4-р аяныг хэрэгжүүлж, газар тариалангийн	3.1.1.1. “Атрын 4 тариалангийн тогтвортой хөгжлийн аян”-ыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний	1.Бордоотой тариалдаг талбай 110,0 мян.га 2.Нэг га талбайгаас 3. үр тариа 13 цн 4.Төмс	Бордоотой тариалдаг талбай хэмжээ, Нэг га талбайгаас	-	1.Бордоотой тариалдаг талбай 120,0 мян.га 2.Нэг га талбайгаас хураан авахургац	2023 оны “Эрүүл аюулгүй-Цэвэр орчин” бүрдүүлэх 01 дүгээр албан даалгаврыг гарган ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах чиглэлээр бүлэг заалтыг тусган	100%

	тогтвортой үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.	төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжилтийг зохион байгуулах	117.9 цн 5.Хүнсний ногоо 121.5 цн	хураан авах ургацын хэмжээ /үр тариа, төмс, хүнсний ногоогоор/		3.үр тариа 13.5 цн 4.Төмс 150.0 цн 5.Хүнсний ногоо 180.0 цн	сумдын гэр хорооллын айл өрхийн нүхэн жорлон, угаадасны нүхний тооллого зохион байгуулж, хөрсний бохирдлыг бууруулах, эко жорлонтой болгох үүрэг чиглэл хүргүүлж, 22 нүхэн жорлонг буулгаж, Баруунбүрэн 2, Мандал 4, Алтанбулаг 2 биожорлон, Сүхбаатар сумын “Шунхлай” ШТС 1 боловсон 00-той болж, гэр хорооллын нүхэн жорлонг үе шаттай бууруулсан. Сүхбаатар суманд 19,9 сая төгрөгөөр “Био жорлон”, Баруунбүрэн сумын “Амарбаясгалант хийд”-ийг түшиглэн отоглох цэг байгуулж, тус ажлын хүрээнд 2 ширхэг био жорлонг 59,8 сая төгрөгийн санхүүжилтээр суурилуулсан. Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрны ариун цэврийн байгууламжийг орчин үеийн байгууламжаар солих төслийн хүрээнд аймгийн хэмжээнд 10 сумын сургуулийн хичээлийн 12 байр, 5 дотуур байр, 4 цэцэрлэгийн 21 обьектыг шинэчлэн Баруунбүрэн, Цагааннуур сумын 6 обьектыг сайжруулахад улсын төсвөөс 295.7 сая төгрөгийг шийдвэрлэн сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрны ариун цэврийн байгууламжийн орчин нөхцөлийг сайжруулсан.	

133		3.1.1.2. "Атрын 4-р аяныг хэрэгжүүлж “Хөдөө аж ахуйн бодлогын баримт бичиг”-ийг боловсруулж аймгийн ИТХ-аар хэлэлцүүлж батлуулах	"Атрын 3-р аян" хэрэгжсэн.	Бодлогын баримт бичиг батлагдсан эсэх, хэрэгжилтийн хувь	-	Атрын 4-р аяныг хэрэгжүүлж “Хөдөө аж ахуйн бодлогын баримт бичиг”-ийн хэрэгжилт 100 хувь хангаж ажиллана.	Атрын 4 дүгээр аяныг аймгийн хэмжээнд хэрэгжүүлж, газар тариалангийн салбарын өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, дотоодын үйлдвэрлэлийг 100 хувь хангах, нэгж га талбайгаас авах ургацын хэмжээг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн онцлог, давуу талд тулгуурлан хөдөө аж ахуйн хөгжлийн чиг хандлагыг тодорхойлох, тариалангийн бүс нутагт эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэхээр "Сэлэнгэ аймгийн хөдөө аж ахуйн салбарт баримтлах бодлогын баримт бичиг"-ийн төслийг боловсруулан ИТХ-аар батлуулахаар ажиллаж байна.	30%
134	3.1.2. Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд орчин үеийн дэвшилтэд техник, технологийг нэвтрүүлж, тариалангийн талбайн хөрсний үржил шимийг хамгаалан ойн зурвас, хашаажуулах төслийг	3.1.2.1. Тариалангийн талбайн хашаажуулалтыг нэмэгдүүлж, бүртгэлжүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Хашаажуулсан 211.0 га	Тариалангийн талбайн хашаажуулалтыг нэмэгдүүлсэн талбайн хэмжээ, бүртгэлжүүлэх ажлыг зохион байгуулсан эсэх	-	Тариалангийн талбайн хашаажуулалтыг нэмэгдүүлж 230.0 га талбайд хүргэнэ.	2021 онд 3716 га талбайд, 2022 онд Шаамар, Хүдэр, Орхон сумдын 4645 га талбайд, 2023 онд 6 сумын 17 аж ахуйн нэгж, иргэд 16.3 мянган га талбай нийт 131.4 мянган га талбайг хашаажуулж, тариалангийн талбайн хөрсний үржил шимийг салхи, ус борооны элэгдэл, эвдрэлээс хамгаалах, чийг хуримтлуулах, хөрсний бүтцийг тогтвортой сайжруулсан.	100%
135		3.1.2.2. Тариалангийн талбайн элэгдэл,	Ойн зурвас байгуулсан 300 га	Тариалангийн талбайн элэгдэл, эвдрэлээс	-	Тариалангийн 300 га талбайд	Аймгийн Баруунбүрэн, Баянгол, Ерөө, Орхон, Хүдэр сумдын 5 аж ахуй нэгж 245 га талбайд агро ойжуулалт хийж, тариалангийн	70%

	хэрэгжүүлж, эрдэм шинжилгээний байгууллагууд, төр, хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор ирээдүйтэй болон нутагшсан үрийн хангамжийг нэмэгдүүлнэ.	эвдрэлээс хамгаалах ойн зурвас байгуулах		хамгаалах ойн зурвас байгуулсан талбайн хэмжээ		ойн зурвас байгуулна.	талбайн элэгдэл, эвдрэлээс хамгаалах ойн зурвас байгуулсан.	
136		3.1.2.3. Эрдэм шинжилгээний байгууллагууд, төр, хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор ирээдүйтэй болон нутагшсан улаан буудайн үрийн хангамжийг нэмэгдүүлэх	Жилд 15.0 тн улаан буудайн үр нөөцөлсөн.	Эрдэм шинжилгээний байгууллагууд, төр, хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор ирээдүйтэй болон нутагшсан улаан буудайн үрийн хангамжийг нэмэгдүүлэх хэмжээ	-	Жилд 19.0 тн улаан буудайн үр нөөцөлнө.	Энэ онд 13.0 мянган тн улаан буудайн үр нөөцөлж, цаг агаарын хүндрэлтэй нөхцөл байдлаас шалтгаалан улаан буудайн чанар муудаж 2024 онд үрэнд авахаар төлөвлөсөн үрийн дийлэнх хувь нь чанаргүй болсон тул эрдэм шинжилгээний байгууллагууд, төр, хувийн хэвшилтэй хамтран ирээдүйтэй болон нутагшсан улаан буудайн үрийн хангамжийг нэмэгдүүлэхээр ажиллаж байна.	70%
137	3.1.3. Усалгаатай тариаланг хөгжүүлэх, мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран услах боломжтой талбайн судалгааг хийж, усалгаатай талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	3.1.3.1. Сумдын усалгаатай тариалан эрхлэх боломжтой талбайн судалгааг гаргах, сэргээн засварлах	Усалгаатай 8 га талбай байна.	Сумдын усалгаатай тариалан эрхлэх боломжтой талбайг судалсан эсэх	-	Зүүнбүрэн, Сант сумын хуучин услалтын системийн ашиглалтыг сайжруулна.	Мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран аймгийн хэмжээнд услах боломжтой талбайн судалгааг гаргаж, аймгийн хэмжээнд 7.6 мянган га усалгаатай талбайд улаанбуудай тариалж, усалгаатай талбайн хэмжээ өмнөх оныхоос 1.9 мянган га-гаар нэмэгдэж, Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр “Хүнсний ногооны үйлдвэрлэл ба усалгаатай хөдөө аж ахуй төсөл”-өөс Сант суманд 240 га талбайн хуучин Ивэн голын услалтын системийг шинэчлэх ажил	90%

							80 хувийн гүйцэтгэлтэй хийгдэж байна.	
138		3.1.3.2. Судалгааны дүнд үндэслэн усалгаатай тариаланг нэмэгдүүлэх	Усалгаатай 8 га талбай байна.	Судалгааны дүнд үндэслэн усалгаатай тариаланг нэмэгдүүлсэн талбайн хэмжээ	-	Усалгаатай 9 га талбайд тариалалт хийнэ.	Орхон, Жавхлант, Сайхан, Сант сумдад 449,9 га талбай услах услалтын системыг шинээр ашиглалтад оруулж, энэ онд 2.6 мянган га талбайд төмс, 4.8 мянган га талбайд хүнсний ногоо, 7.6 мянган га талбайд үр тариа буюу нийт 15.0 мянган га талбайд усалгаатай тариалж, өмнө оныхоос 5 хувиар нэмэгдүүлсэн.	100%
139	3.1.4. Агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах санал, санаачилгыг дэмжиж хамтран ажиллана.	3.1.4.1. Агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах боломжит сумын судалгааг гаргах	-	Агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах боломжит сумын судалгаа хийсэн эсэх	-	Судалгаанд үндэслэн агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах боломжит сумыг тодорхойлж, холбогдох ажлыг төлөвлөн ажиллана.	Аймгийн хэмжээнд үр тарианы үйлдвэрлэл эрхэлдэг 278 аж ахуйн нэгж, 161 иргэн 141 нэр төрлийн техник, тоног төхөөрөмж бүртгэгдэж, агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах боломжит сумдын судалгааг гарган Орхон, Сүхбаатар, Баянгол сумдад агротехникийн засвар үйлчилгээний төвийг бүсчилэн байгуулахаар ажиллаж байна. Орхон сумандагротехникийн засварын төв баригдаж ашиглалтад оруулсан.	100%
140		3.1.4.2. Судалгаанд үндэслэн агротехникийн засвар үйлчилгээний төв байгуулах санал,	-	Судалгаанд үндэслэн агротехникийн засвар үйлчилгээний	Улсын төсвийн болон ААН-ийн хөрөнгө оруулал	Сонгогдсон суманд агротехникийн засвар үйлчилгээний төв	Сүхбаатар суманд Хөдөө аж ахуйн техник, тоног төхөөрөмжийн худалдаа, засвар үйлчилгээ, сургалт судалгааны төв байгуулахаар "Мөнх ногоон тал" ХХК-тай хамтран	70%

		санаачилгыг дэмжиж, хамтран ажиллах		төв байгуулах санал, санаачилгыг дэмсэн эсэх, байгуулсан эсэх		байгуулах бэлтгэл ажлыг хангаж, санал санаачлагыг дэмжин ажиллана.	ажиллах санамж бичгийг байгуулан газар олголтын асуудлыг 2024 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгуулан ажилласан.	
141		3.1.4.3. Агротехникийн засвар үйлчилгээний төвд ажиллах инженер, техникийн мэргэжилтэнг бэлтгэх, ажлын байраар хангах	-	Агротехникийн засвар үйлчилгээний төвд ажиллах инженер, техникийн мэргэжилтэнээр бэлтгэгдсэн иргэдийн тоо, ажлын байраар хангасан иргэдийн тоо	Улсын төсвийн болон ААН-ийн хөрөнгө оруулал	Агротехникийн засвар үйлчилгээний төвд ажиллах инженер, техникийн мэргэжилтэнг холбогдох байгууллагуудтай хамтран сургаж бэлтгэсэн байна.	Зүүнхараа политехникийн коллежид хөдөө аж ахуйн машин, тоног төхөөрөмжийн техникчийн ангид 7 хүүхэд элсэн суралцаж, 1.5 жилээр техникчийн боловсрол эзэмшиж байна. Шаамар сум дахь Мэргэжил Сургалт Үйлдвэрлэлийн Төвүүдийг нэгтгэн ХААИСургуулийн харьяа Сэлэнгэ аймаг дахь Политехник Коллеж болгон шинэ бүтэц зохион байгуулалтад шилжүүлж, ХАА-н машин тоног төхөөрөмжийн техникч мэргэжлээр дэд бакалаврийн сургалт явуулж, мэргэжилтнүүдийг орон нутагтаа бэлтгэх бэлтгэл ажлууд хийгдэж байна.	100%
142	3.1.5. Хүлэмжийн болон зоорины аж ахуй эрхлэлтийг дэмжиж, шинэ ургацын ногооны хангамжийг нэмэгдүүлнэ.	3.1.5.1. Өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэлтийг дэмжин, хүлэмжийн тариалалтыг нэмэгдүүлэх	Хамгаалагдсан хөрсний талбайн хэмжээ 5,7 га	Өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэлтийг дэмжин, хүлэмжийн тариалалтыг нэмэгдүүлсэн талбайн хэмжээ	Улс, аймгийн төсөв болон ААН-ийн хөрөнгө оруулалт	Хамгаалагдсан хөрсний үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжин сургалтанд хамруулж туршлага судлуулах ажлыг	Хүлэмжийн тариалалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор Орхон, Цагааннуур, Ерөө, Алтанбулаг Сүхбаатар сумдад тус бүр 10*6 хэмжээтэй 35 ширхэг, Шаамар суманд 20*6 хэмжээтэй 30 ширхэг нийлэг хальсан иж бүрэн хүлэмж олгож, Япон Улсын Шизуока муж, болон Сэлэнгэ аймаг хоорондын	100%

						зохион байгуулна.	хамтын ажиллагааны хүрээнд тус мужийн газар тариалангийн 4 мэргэжилтэн ирж, Орхон, Сайхан, Ерөө, Алтанбулаг, Сүхбаатар, Шаамар сумдын 300 гаруй өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд "Хүлэмжийн аж ахуйн чиглэлээр онолын болон практик сургалт"-ыг зохион байгуулсан.	
143		3.1.5.2. Төмс, хүнсний ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор газар шинээр олгох, дахин хувиарлах	"Төмс 2200 га, хүнсний ногоо 2500 га"	Төмс, хүнсний ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор газар шинээр олгох, дахин хувилсан талбайн хэмжээ	-	"Төмс 2600 га, хүнсний ногоо 2800 га талбайд тус тус тариалсан байна."	Аймгийн хэмжээнд 400 га төмс, 2.4 мянган га хүнсний ногооны талбайг түрээсийн гэрээгээр аж ахуйн нэгж, иргэнд хуваарилж, энэ онд 2623 га талбайд төмс, 4899 га талбайд хүнсний ногоо тариалж, хүнсний ногооны тариалалт 75 хувиар нэмэгдүүлсэн.	100%
144		3.1.5.3. Зоорийн багтаамжийг 1000 тн-оор нэмэгдүүлэх	28701 тн	Зоорийн багтаамжийг нэмэгдүүлсэн хэмжээ	- Гадаадын төсөл хөтөлбөр	500 тн-ын зоорийн ажлыг эхлүүлсэн байна	Энэ онд Мандал, Ерөө, Зүүнбүрэн сумдад улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 400 тн төмс, хүнсний ногооны зоорийг шинээр ашиглалтад оруулсан.	50%
145	3.1.6. ”Жимс жимсгэнэ” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн, тариалах талбайн хэмжээ, нэр төрлийг олшруулж,	3.1.6.1. “Жимс, жимсгэнэ хөтөлбөр”-ийн хэрэгжилтийг ханган, тариалах талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх	692 га	“Жимс, жимсгэнэ хөтөлбөр”-ийн хэрэгжилтийг ханган, тариалах талбайн хэмжээг	100 сая төгрөг	20 га талбайд тариалалт хийнэ.	“Жимс жимсгэнэ” хөтөлбөрийг 2022 он хүртэл хэрэгжүүлж, энэ онд аймгийн хэмжээнд 497 иргэн 9 аж ахуй нэгж жимс, жимсгэний тариалалт эрхэлж, 825 га талбайд тариалалт хийж 303.4 тн жимс хураан авч, шинээр 2 га талбайд 10 төрлийн 45.3 мянган ширхэг	100%

	боловсруулах үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.			нэмэгдүүлсэн талбайн хэмжээ			суулгацыг ил талбайн болон хүлэмжийн эх цэцэрлэгт бойжуулан зах зээлд нийлүүлсэн.	
146		3.1.6.2. Жимс, жимсгэнэ боловсруулах цехийн тоог нэмэгдүүлэх	3 цехтэй	Жимс, жимсгэнэ боловсруулах цехийн тоог нэмэгдүүлсэн тоо	24 сая төгрөг	Жимс жимсгэнэ боловсруулах цехийг 2 суманд байгуулсан байна.	Хоршоо хөгжүүлэх сангаас Сант сумын 1 иргэд жимс, жимсгэнэ боловсруулах цехийн байгуулахад 24 сая төгрөгийн зээлийн хөнгөлөлттэй зээлийг олгон байгуулж, цехийн үйл ажиллагаа эхлүүлээд байна.	30%
147	3.1.7. Тариалангийн бүс нутагт эрчимжсэн мал аж ахуйн суурин, хагас суурин мал аж ахуйг эрхлэн бэлчээрийн мал аж ахуйгаас татгалзаж, “Сэлэнгэ мах”, “Сэлэнгэ сүү”, “Нарийн нарийвтар ноост хонь” төслийг хэрэгжүүлнэ.	3.1.7.1. Тариалангийн бүс нутагт эрчимжсэн мал аж ахуйн суурин, хагас суурин мал аж ахуйг эрхлэх бодлогыг тодорхойлж “Сэлэнгэ малчин” аймгийн хөтөлбөр боловсруулах	-	Тариалангийн бүс нутагт эрчимжсэн мал аж ахуйн суурин, хагас суурин мал аж ахуйг эрхлэх бодлогыг тодорхойлж “Сэлэнгэ малчин” аймгийн хөтөлбөр батлуулсан эсэх	-	“Сэлэнгэ малчин” аймгийн хөтөлбөр боловсруулан батлуулсан байна.	“Сэлэнгэ малчин” хөтөлбөрийг боловсруулан аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар батлуулахаар суурь судалгааны ажлууд хийгдэж байна.	30%
148		3.1.7.2. “Сэлэнгэ мах”, “Сэлэнгэ сүү” төслийг хэрэгжүүлж мах, сүүний үхрийн аж ахуй эрхлэгчдийг тоог нэмэгдүүлэн	421000 толгой цэвэр эрлийз мал байна.	“Сэлэнгэ мах”, “Сэлэнгэ сүү” төслийг хэрэгжүүлж мах, сүүний үхрийн аж ахуй	1084 сая төгрөг	Цэвэр эрлийз малын тоо толгойг суурь түвшнээс 3 хувиар нэмэгдсэн байна.	"Сэлэнгэ мах”, "Сэлэнгэ сүү" төслийг хэрэгжүүлж, “Малчдын зөвлөгөөн”, “Махны үхрийн аж ахуй эрхлэгчдийн Улсын зөвлөгөөн”, “Махны чиглэлийн хонины аж ахуйтай танилцах уулзалт өдөрлөг”-өөр зохион байгуулж,	70%

		бэлчээрийн даацаас хэтэрсэн малыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулж, мал бордох цэг, сүү боловсруулах цехийг байгуулах		эрхлэгчдийг тоог нэмэгдүүлэн бэлчээрийн даацаас хэтэрсэн малыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулсан тоо толгойн нэмэгдсэн байдал			махны чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуйн чиглэлээр 5 иргэн аж ахуйн нэгжид 550 сая төгрөг, сүүний чиглэлийн эрчимжсэн аж ахуйн чиглэлээр 13 аж ахуйн нэгжид 534 сая төгрөгийн хөнгөлөлттэй зээлийг олгож, эрчимжсэн мал аж ахуйн эрхлэгчдийн тоо өмнөх оныхоос 11,9 хувиар өссөн байна. Энэ онд 3.8 мянган толгой адуу, 14.8 мянган толгой үхэр, 45.2 мянган толгой хонь, 33.2 мянган толгой ямаа нийт 971 мянган толгой малыг хүсэнд хэрэгцжжлж, 415.7 мянган толгой малыг зах зээлд нийлүүлж, эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, 2023 онд 409.9 мянган толгой цэвэр эрлийз мал тоологдсон нь өмнөх оныхоос 1.9 хувиар буурсан байна.	
149		3.1.7.3. “Нарийн нарийвтар ноост хонь” төслийг хэрэгжүүлснээр манай аймагт үржүүлж буй Орхон, Ерөө, Хангай үүлдрийн хонины тоо толгой, ашиг шимийн үзүүлэлт буурч байгаад мэргэжлийн байгууллагатай хамтран судалгаа	Цэвэр эрлийз Орхон үүлдрийн хонь 5010, Хангай үүлдрийн хонь 5740, Ерөө үүлдрийн хонь 1383 хонь	“Нарийн нарийвтар ноост хонь” төслийг хэрэгжүүлснээр манай аймагт үржүүлж буй Орхон, Ерөө, Хангай үүлдрийн хонины тоо толгой, ашиг шимийн	-	Орхон, Ерөө, Хангай үүлдрийн хонины тоо толгойг 3 хувиар нэмэгдсэн байна.	“Нарийн нарийвтар ноост хонь” төслийг хэрэгжүүлж, Хангай, Орхон үүлдрийн хонь, Ерөө үүлдрийн хэсгийн 600 толгой хонинд шингэлсэн үрээр хээлтүүлэг хийж, хавар, намрын үзлэг ангилалтад 42883 толгой хонь, 14926 толгой үхэр, бог малын хээлтүүлэгч 6954 толгой нийт 64763 толгой мал сүрэгт үзлэг хийж, цөм сүргээр баталгаажуулан өсвөр хээлтүүлэгчийг ээмэглэж, бүртгэлжүүлж, энэ онд Орхон 6675,	30%

		хийж, цөм сүргийг сайжруулах		үзүүлэлт буурч байгаад мэргэжлийн байгууллагатай хамтран судалгаа хийсэн эсэх, цөм сүргийг нэмэгдүүлсэн хувь			Ерөө 2528, Хангай 3364, Алтай 340 толгой нийт 12.9 мянган толгой нарийн нарийвтар ноост хонь тоологдож, Орхон, Ерөө, Хангай үүлдрийн хонины тоо толгой, ашиг шимийн үзүүлэлтийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран судалгаа хийж, цөм сүргийг сайжруулахаар ажиллаж байна.	
150	3.1.8. Сэлгээн дэх таримлын төрөл зүйлийг нэмэгдүүлэх замаар тариаланд ашиглагдах боломжтой атар болон атаршсан газрыг эргэлтэнд оруулан тэжээлийн ургамал тариалалтыг нэмэгдүүлж, баяжуулсан тэжээлийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.	3.1.8.1. Тэжээлийн ургамал тариалалтыг нэмэгдүүлэх	8.9 мян.га	Тэжээлийн ургамал тариалалтыг нэмэгдүүлсэн талбайн хэмжээн хэмжээ	-	Тэжээлийн ургамлыг 11.0 мян.га талбайд тариална.	“LBH” ХХК-тай хамтран инноваци технологит суурилсан малын эрдэс нэмэгдэл тэжээлийн "Мимо шинэ технологи”-ийг нэвтрүүлэх ажлыг эхлүүлсэн. Сайхан суманд 2 тэжээлийн цехийг байгуулахад хөнгөлөлттэй зээлийг олгож, үйл ажиллагааг нь эхлүүлэхээр ажиллаж байна.	100%
151		3.1.8.2. Тэжээлийн цехийг нэмэгдүүлэх	5 тэжээлийн үйлдвэртэй	Тэжээлийн цехийг нэмэгдүүлсэн тоо	- ААН-ийн хөрөнгө оруулалт	Тэжээлийн 2 үйлдвэр байгуулна.	“LBH” ХХК-тай хамтран инноваци технологит суурилсан малын эрдэс нэмэгдэл тэжээлийн "Мимо шинэ технологи”-г нэвтрүүлэх ажлыг эхлүүлсэн. Сайхан суманд 2 тэжээлийн цехийг байгуулахад хөнгөлөлттэй зээлийг олгож, үйл ажиллагааг нь эхлүүлэхээр ажиллаж байна.	50%

152	3.1.9. Мал сүргийг гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх эрүүлжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, мал аж ахуйн гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүний экспортын боломжийг нээнэ.	3.1.9.1. Мал сүргийг гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх эрүүлжүүлэх ажлыг зохион байгуулах	Гоц халдварт өвчингүй тайван бүс нутаг	Мал сүргийг гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх эрүүлжүүлэх ажлыг зохион байгуулсан эсэх	-	Мал сүргийг гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх эрүүлжүүлэх ажлыг зохион байгуулж, гоц халдварт өвчингүй тайван бүс нутаг хэвээр хадгална.	Шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтад нийт 706.6 мянган толгой мал, амьтан хамруулахаас 701.7 мянган толгой мал, амьтан хамруулж, 99.3 хувьтай, бог малын мялзан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтад 1.4 сая толгой бог малыг хамруулахаас 1.4 толгой бог малыг хамруулж 99.8 хувьтай, бруцеллёз өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалт, сорил шинжилгээнд давхардсан тоогоор 1.5 сая толгой мал, амьтан хамрагдахаас 1.5 сая толгой мал, амьтан хамрагдаж, 99.7 хувьтай, шимэгчтэх өвчнөөс урьдчилан болон эмчлэн сэргийлэх арга хэмжээнд 6.1 сая толгой мал, амьтан давхардсан тоогоор хамрагдаж, аймгийн хэмжээнд технологит хугацаанд нь давхардсан тоогоор 5.8 сая толгой мал, амьтан хамруулж, 95.3 хувьтай зохион байгуулж, "Гоц халдварт өвчингүй тайван бүс нутаг" нэрээ хэвээр хадгалсан.	100%
153	3.1.10. Сүхбаатар суманд “Мал эмнэлгийн лаборатори” байгуулна.	3.1.10.1. Сүхбаатар суманд “Мал эмнэлгийн лаборатори” байгуулах	Газрын асуудлыг Сүхбаатар суманд шийдвэрлэсэн.	Сүхбаатар суманд “Мал эмнэлгийн лаборатори” байгуулсан эсэх	-	1 BSL-зэрэглэлийн лабораторийн үйл ажиллагаа	“Ургамал, малын эрүүл ахуй, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах хэрэгслийг сайжруулах төсөл"-ийн хүрээнд Азийн Хөгжлийн банкны санхүүжилтээр мал эмнэлгийн	100%

						өргөжүүлж ажиллана.	лабораторийн барилга барих ажил 90 хувьтай хийгдэж байна.	
154	3.1.11. "Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйтгэл, хяналт шалгалтын нэгдсэн цэг"-ийг Тахилт, Хөшөөтийн давааанд байгуулна.	3.1.11.1. "Мал-эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйтгэл, хяналт шалгалтын нэгдсэн цэг"-ийг Тахилт, Хөшөөтийн давааанд байгуулах	-	"Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйтгэл, хяналт шалгалтын нэгдсэн цэг"-ийг Тахилт, Хөшөөтийн давааанд байгуулсан эсэх	-	"Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйтгэл, хяналт шалгалтын нэгдсэн цэг"-ийн үйл ажиллагааг сайжруулж хяналтыг тавьж ажиллана.	”Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйтгэл, хяналт шалгалтын нэгдсэн цэг”-ийг Тахилт, Хөшөөтийн давааанд байгуулах хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэхээр ажиллаж байна.	50%
155	3.1.12. "Хөдөө аж ахуйн их сургууль"-ийн салбарыг байгуулах ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	3.1.12.1. “Хөдөө аж-ахуйн их сургууль”-ийн салбар сургууль байгуулах талаар санал боловсруулж, холбогдох байгууллагуудад уламжлах	-	“Хөдөө аж ахуйн их сургууль”-ийн салбар сургууль байгуулсан эсэх	- Улсын төсвийн хөрөнгө	“Хөдөө аж ахуйн их сургууль”-ийн салбар сургууль байгуулах ажлыг холбогдох байгууллагуудад уламжилна.	“Хөдөө аж ахуйн их сургууль”-ийн салбар сургуулийг орон нутагт байгуулахаар саналыг боловсруулан, холбогдох байгууллагад уламжлан ТЭЗҮ боловсруулагдсан.	100%
156	3.2.1. Ус, хөрсийг хамгаалж, цөлжилт, бэлчээрийн доройтлоос сэргийлэн ойн зурвасыг нэмэгдүүлнэ.	3.2.1.2. Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн дэглэмийн хэрэгжилтийг сайжруулж, усны бохирдол, хосидлыг бууруулах	Хамгаалалтын бүсийг тогтоохоор мэргэжлийн байгууллагатай хамтран судалгааны ажил хийгдэж эхлээд байна.	Судалгаа хийгдсэн эсэх, Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс байгуулсан тоо	351 сая төгрөг	Орхон голын хамгаалалтын бүсийг тогтооно.	16 сая төгрөгөөр Сүхбаатар, Шаамар, Орхонтуул, Орхон, Сайхан, Сант сумдад усны тоо бүртгэл, энгийн болон онцгой хамгаалалтын бүсийг тогтоох ажлыг Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргаа хамтран хийж, гадаргын усны тооллогоор “Орхон-Чулуутын сав газарт гол 33, булаг 75, нуур 6, рашаан 4, хөв	100%

							цөөрөм 2, услалтын систем 10 тоологдсон. Мандал, Сүхбаатар, Ерөө, Орхон сумдын төв зам дагуу усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүсийг тогтоосон самбарыг байршуулж, Баруунбүрэн, Түшиг, Шаамар, Орхон, Баянгол, Хушаат, Ерөө сумдад 11 худаг шинээр барьж, усны бохирдол, хомсдлыг бууруулахаас сэргийлсэн.	
157		3.2.1.3. Хур борооны усыг ашиглан хөв цөөрөм байгуулж, хөдөө аж ахуйд ашиглах	2019 онд ШУА-ын газарзүй гео экологийн хүрээлэнтэй хамтран 13 сумын 29 газарт хөв цөөрөм байгуулах боломжит газрын судалгаа хийгдсэн.		222 сая төгрөг	Цагааннуур суманд хөв цөөрөм байгуулна.	Цагааннуур суманд хур борооны усыг ашиглан хөв цөөрөм байгуулж, хөдөө аж ахуйд ашиглах талаар судалгаа тооцоо хийгдэж байна.	50%
158		3.2.1.5. Усны нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор саарал ус ашиглах хэмжээг нэмэгдүүлэх боломжийг судлах	-	Усны нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор саарал ус ашиглах хэмжээг нэмэгдүүлэх боломжийг судласан эсэх, дахин ашиглах боломжийг	-	Саарал ус ашиглах технологийг нэвтүүлнэ.	Хүдэр, Ерөө, Баянгол, Мандал, Түшиг сумдын 15 уурхай саарал усыг дахин ашиглаж, Хүдэр, Сант, Баруунбүрэн сумдын дотуур байр, Ерөө сумын Ерөнхий боловсролын сургуульд 98 хувь цэвэршүүлдэг "ЭКОЛОС" бичил цэвэрлэх байгууламжийг суурилуулан саарал ус ашиглах технологийг нэвтүүлсэн.	100%

				тодорхойлсон эсэх				
159		3.2.1.6. Бэлчээрийн доройтлыг бууруулах зорилгоор бэлчээр чөлөөлөх, үр шимт ургамал тарималжуулах	2020 онд бэлчээрийн аюултай хортой ургамлын устгалын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн.	Бэлчээрийн доройтлыг бууруулах зорилгоор бэлчээр чөлөөлөх, үр шимт ургамал тарималжуулсан эсэх	-	Бэлчээрийн аюултай хортой ургамлын устгалын ажлыг хийнэ.	Бэлчээр ашиглалтыг сайжруулах, бэлчээрийн талхагдлыг бууруулах зорилгоор Мандал сумын зуслангийн 2 байршилд малын төрлөөр сэлгэн ашиглуулж, бэлчээр, хадлангийн талбайд орохоос сэргийлж 3300 га талбайг хашаажуулж хамгаалсан. Монгол улсад ферментжүүлсэн багсармал тэжээл үйлдвэрлэлийн технологийг нутагшуулах төсөлтэй хамтран аймгийн малчин өрх бүрт ферментжүүлсэн багсармал тэжээл, ногоон тэжээл хэрчигч машин, ногоон тэжээлийн үр, дарш бэлтгэх зориулалтын сав, овьёос болон царгасны үр олгох зэрэг олон талын буцалтгүй дэмжлэг үзүүлсэн.	100%
160	3.2.2. Ойн хөнөөлт хортон шавжийн олшрол, тархалтын судалгаанд тулгуурлан устгах ажлыг зохион байгуулна.	3.2.2.1. Ойн хөнөөлт шавжийн тархалт, олшролын судалгааг хийнэ.	Жил бүр аймгийн хэмжээнд 100000 га талбайд судалгааны ажлыг гүйцэтгэдэг.	Ойн хөнөөлт шавжийн тархалт, олшролын судалгааг хийсэн талбайн хэмжээ	-	Жил бүр аймгийн хэмжээнд 2 удаа ойн хөнөөлт шавжийн тархалт, олшролтын судалгааг 150000 га талбайд хийж гүйцэтгэнэ.	Баруунбүрэн, Сант, Хушаат суманд 5200 га талбай, Түшиг, Цагааннуур суманд 4210 га талбай, Мандал суманд 2000 га талбай ойн хөнөөлт шавжийн тархалт, олшролттой нь тогтоогдож, энэ онд 11.4 мянган га талбайд ойн хөнөөлт шавжийн тэмцлийн ажлыг хийсэн.	70%
161		3.2.2.2. Судалгаанд тулгуурлан тэмцлийн	6000 га талбайд ойн хортоны	Судалгаа хийсэн эсэх,	357.6 сая төгрөг	5000 га талбайд ойн хортоны	Ойн хөнөөлт шавжийн тэмцлийн ажлыг Баруунбүрэн, Сант, Хушаат,	100%

		ажлыг 12000 га талбайд хийх	тэмцлийн ажлыг гүйцэтгэнэ.	тэмцлийн ажлыг хийсэн талбайн хэмжээ		тэмцлийн ажлыг гүйцэтгэнэ.	Түшиг, Цагааннуур, Мандал сумдын 11.4 мянган га талбайд онгоц болон үүргийн шүршигч ашиглан хийж гүйцэтгэсэн.	
162	3.2.3. Ойгоос мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээний олголтыг цахим хэлбэрт шилжүүлнэ.	3.2.3.1. Гарал үүслийн гэрчилгээний олголтыг цахим болгох программын шинэчлэл хийх	Зарим Ойн ангиуд мод модон материалд олгосон гарал үүслийн гэрчилгээг цахимд байршуулж байна.	Гарал үүслийн гэрчилгээний олголтыг цахим болгох программын шинэчлэл хийсэн эсэх, нэвтрүүлэлтийн хувь	59 сая төгрөг	Forest программд шинэчлэл хийх, эрхийн бичгийг цахимжуулна.	Мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээний олголт eforest программыг "Идеа Дэвэлопмент" ХХК-тай хамтран хийж, 17 сумын мод бэлтгэх хуваарь, модны гарал үүслийн гэрчилгээний мэдээллийг цахимд оруулж, шинэчлэлийг жил бүр хийж байна.	90%
163		3.2.3.2. Ойгоос мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээний олголтыг цахим хэлбэрт шилжүүлэх	Зарим Ойн ангиуд мод модон материалд олгосон гарал үүслийн гэрчилгээг цахимд байршуулж байна.	Ойгоос мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээний олголтыг цахим хэлбэрт шилжүүлсэн эсэх, нэвтрүүлэлтийн хувь	119 сая төгрөг	Ойгоос мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээний олголтыг 30 хувьтай цахим хэлбэрт шилжинэ.	Ойгоос мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээг eforest программд оруулан цахим хэлбэрт шилжүүлсэн боловч улсын хэмжээнд ойгоос мод бэлтгэх хуваарь, мод бэлтгэх эрхийн бичиг, гарал үүслийн гэрчилгээ цахим хэлбэрт ажил хийгдэж байгаа тул хүлээгдэж байна.	100%
164	3.2.4. Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх,	3.2.4.1. Хил дамнасан түймрээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хилийн дагуу шороон	Түшиг, Алтанбулаг сумдын нутагт хилийн дагуу 112 км урт, 40 м өргөн	Хил дамнасан түймрээс урьдчилан сэргийлэх	15 сая төгрөг	Жил бүр аймгийн хэмжээнд гарсан гал түймрийн судалгааг хийх	Хил дамнасан түймрээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Алтанбулаг, Түшиг сумдын хил дагуух 100,2 км	100%

	хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, хилийн шороон зурвасыг сэргээх ажлыг зохион байгуулна.	зурвас байгуулах газруудын судалгааг хийх	шороон зурвас байгуулсан.	зорилгоор хилийн дагуу шороон зурвас байгуулах газруудын судалгааг хийсэн эсэх			шороон зурвас байгуулах судалгаа хийсэн.	
165		3.2.4.2. Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, хилийн шороон зурвасыг сэргээх ажлыг зохион байгуулах	2020 онд 10.0 сая төгрөгөөс хилийн шороон зурвасыг сэргээх ажлыг хийж байна.	Сэргээн засварласан хилийн шороон зурвасын урт	17,3 сая төгрөг	Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, 50км хилийн шороон зурвасыг сэргээх ажлыг зохион байгуулна.	Аймгийн Онцгой байдлын газартай хамтран “Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, сургалт”, ""Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, тэмцэх бэлтгэл бэлэн байдал""-ыг шалгаж, сумдын Засаг даргын Тамгын газрын дарга, байгаль хамгаалагч нарт иргэдэд 8 удаагийн “Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх сурталчилгаа”-г цахимаар өгч, урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулсан. Ой, хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах ажлыг эрчимжүүлэх хяналт шалгалтын ажлыг Алтанбулаг, Хүдэр, Ерөө, Мандал, Баруунбүрэн, Сант, Хушаат, Зүүнбүрэн, Цагааннуур, Түшиг сумдад хийхэд шаардлагатай шатахууныг олгож, Алтанбулаг, Түшиг сумдын хил дагуух 100,2 км шороон зурвас байгуулсан.	100%

166	3.2.5. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлж, талуудын оролцоог нэмэгдүүлж ойн агропарк байгуулна.	3.2.5.1. Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг нэмэгдүүлж, дүйцүүлэн хамгаалах аргыг авч хэрэгжүүлэх газрын судалгаа гаргах	Баянгол суманд Бороогоулд ХХК жил 11.5 га талбайд дүйцүүлэн хамгаалах ажил хийдэг.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах аргыг авч хэрэгжүүлэх газрын судалгаа хийсэн эсэх, нэмэгдүүлсэн хэмжээ	-	Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд хийгдсэн нөхөн сэргээлтийн хэмжээ 10 га талбайгаар нэмэгдсэн байна.	2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан 1677.2 га талбайд биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалж, энэ онд 1217,6 га-аар нэмэгдүүлж, 2024 онд 20 га талбайгаар нэмэгдүүлэх судалгаа гарсан.	100%
167		3.2.5.2. Ойн агропаркыг ховор, нэн ховор мод ургадаг ойн сан бүхий сумдад байгуулах	Мандал суманд ховор мод буюу жодоог мод үржүүлгийн газарт тариалж байна.	Ойн агропаркыг байгуулсан эсэх	-	Ойн агропаркыг Мандал суманд байгуулна.	Энэ онд Мандал суманд ойн агропарк байгуулаагүй байна.	0%
168	3.2.7. Ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газруудад техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн талбайн хэмжээг нэмэгдүүлнэ.	3.2.7.1. Ашиглалтын улмаас эвдрэл, доройтолд орсон газрыг нөхөн сэргээж, хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх	"2020 онд аймгийн хэмжээнд 187.03 га талбайд техникийн, 88.45 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийж гүйцэтгэсэн."	Ашиглалтын улмаас эвдрэл, доройтолд орсон газрыг нөхөн сэргээсэн талбайн хэмжээ	ААНБ-ын хөрөнгө	Эвдрэлд өртсөн талбайн хэмжээ 100 га талбайгаар буурсан байна.	Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч 14 аж ахуй нэгж, байгууллагын 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний дагуу 38.45 га талбайд техникийн, 4 аж ахуй нэгж байгууллага түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласан карьерын 49.14 га талбайд техникийн, 31.2 га талбайд биологийн, 1677.2 га талбайд дүйцүүлэн хамгаалж, техникийн нөхөн сэргээлтийг хийсэн нь өмнөх оныхоос 1217,6 га-аар нэмэгдсэн байна.	100%

169	3.2.8. Түүхэн болон байгаль экологи, эдийн засгийн хувьд ач холбогдолтой газар нутгийг хамгаалалтад авах ажлыг зохион байгуулна.	3.2.8.1. Хамгаалалтад авах газруудын судалгааг гаргаж, ач холбогдлыг тогтоох	Аймгийн хэмжээнд Хан Хэнтийн ДЦГ, Тужийн нарсны БЦГ-д үйл ажиллагаа явуулж байна.	Хамгаалалтад авах газруудын судалгааг гаргаж, ач холбогдлыг тогтоосон эсэх, нэмэгдүүлсэн газрын хэмжээ	-	Судалгаанд үндэслэн шаардлагатай газруудыг орон нутгийн тусгай хамгаалалтад авсан байна.	Аймгийн хэмжээнд бичил уурхайн зориулалтаар орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авсан 85 нэгж талбарын 1753.14 га, орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авсан 58 нэгж талбарын 281370 га талбай буюу 143 нэгж талбарын судалгааг гарган энэ онд 4 га талбайг бичил уурхайн зориулалтаар орон нутгийн тусгай хамгаалтад авсан.	100%
170	3.2.9. Хог хаягдлыг ангилан ялгах, дахин боловсруулах үйлдвэр байгуулж, аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, устгах байгууламжийн тоог нэмэгдүүлнэ.	3.2.9.1. Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, дадал хэвшлийг бий болгох сургалт зохион байгуулна.	Сургагч багш бэлтгэгдсэн.	Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, дадал хэвшлийг бий болгохоор зохион байгуулсан сургалтын тоо	-	4-с доошгүй удаа сургалт зохион байгуулна.	"Хуванцар савны хэрэглээг багасгая", "Хөрсний бохирдол", "Ногоон ирээдүй, "Бидний ирээдүй", "Хогоо ангилан ялгаж сурцгаая", "Гялгар уутнаас татгалзая", "Уур амьсгалын өөрчлөлт", "Цэцэрлэг, сургуулийн орчны үнэлгээ", "Орон нутгийн төлөв байдал сургалт"-ыг давхардсан тоогоор 9 удаагийн 321,9 мянган хүнд сургалтыг танхим болон цахимаар сургууль, цэцэрлэгүүдэд зохион байгуулж, шинээр 19 хүүхдэд ногоон паспортыг олгосон.	100%
171		3.2.9.2. Хог хаягдлын ангилан ялгалт, дахин боловсруулалт, эргүүлэн ашиглах үйлдвэр байгуулах санал санаачилгыг	Орчны бохирдлыг бууруулах зорилгоор дахивар хаягдал нягтруулан шахах төхөөрөмж суурилуулах ажлыг "Сан-Оргиу" ХХК-	Хог хаягдлын ангилан ялгалт, дахин боловсруулалт, эргүүлэн ашиглах үйлдвэр байгуулах санал	- Орон нутгийн хөрөнгө оруулалт болон улсын	Хуванцар болон бусад дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлын талаар 2-с доошгүй удаагийн сургалт	"Сумын хог хаягдлыг бууруулах жишиг тогтолцоог бүрдүүлэх төсөл"-тэй хамтран "Хог хаягдлын менежмент, дахивар нөөцийг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах тухай сургалт", "Хог хаягдлыг ангилан ялгах талаар сургалт"-ыг зохион байгуулж, 500 холбогдох төлөөллийг	100%

		дэмжин, орчны бохирдлыг бууруулах	тай гэрээ байгуулан 22,121,300 төгрөгөөр гүйцэтгүүлсэн.	санаачилгыг дэмжин, орчны бохирдлыг бууруулсан эсэх	төсвийн хөрөнгө	зохион байгуулна.	оролцуулан дахивар нөөц худалдан авах цэг ажиллуулах иргэдэд хог хаягдлын менежмент, дахивар нөөцийн талаар мэдлэг олгож, чадавхжуулж, сум бүрт хогийн 1 ширхэг сараалжин сав, 5 ширхэг бэлдцийн шуудайг хуваариалсан.	
172	3.3.1. ”Сайханы хөтөл”-ийн “Шилэн гүүр”-ийг ашиглалтад оруулж, олон улсын жишигт нийцсэн аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулна.	3.3.1.1. ”Сайханы хөтөл”-ийн “Шилэн гүүр”-ийг түшиглэн олон улсын жишигт нийцсэн аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах тендер зарлан шалгаруулалт хийж, бүтээн байгуулалтын ажлыг эхлүүлж ашиглалтад оруулах	“Шилэн гүүр”, олон улсын жишигт нийцсэн аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулагдаагүй байна.	Олон улсын жишигт нийцсэн аялал жуулчлалын цогцолбор байгуулах ажлын хувь	Улс, аймгийн төсөв	”Сайханы хөтөл”-ийн “Шилэн гүүр”-ий ажил эхэлсэн байна.	“Сайханы хөтөл” байгалийн үзэсгэлэнт газарт 60 метрийн урттай, 10 метрийн өндөртэй, нэг чигийн урсгалтай нэг хүний замтай Сайханы хөтөлийн зураг авхуулдаг цэгээс "Бүргэдтэй хад" руу очоод зиплайнаар буух чиглэлтэй "Дүүжин гүүр", экстрим аяллын үйлчилгээ, кофе шоп, хоол үйлчилгээний цэгүүдийг байгуулж, 40.0-50.0 мянган аялагч хүлээн авсан.	90%
173	3.3.2. Байгаль экологийн онцлог, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан НИТАЖ /нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлал/-ыг хөгжүүлнэ.	3.3.2.1. Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгаль экологийн онцлог, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан аялал жуулчлалыг Шаамар, Алтанбулаг, Хүдэр, Түшиг, Сүхбаатар сумдын	"Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгаль экологийн онцлог, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан аялал жуулчлал эрхэлдэг 1 газар байна."	Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн аялал жуулчлалыг байгуулсан тоо	Улс, аймгийн төсөв	Хүдэр суманд нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгаль экологийн онцлог, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан аялал жуулчлалыг	Байгаль экологийн онцлог бүхий хаягдал модоор “Бугант нандин” уран сийлбэрийн фестиваль, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан “YERUU CUP” мөсөн сур, мөсний шагайн тэмцээнийг зохион байгуулж, нутгийн иргэдэд түшиглэсэн байгаль экологийн онцлог, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан аялал жуулчлалыг Ерөө, Жавхлант сумдын	100%

		жуулчдын баазыг түшиглэн байгуулах				байгуулсан байна.	жуулчдын баазыг түшиглэн зохион байгуулсан.	
174	3.3.3. Аялал жуулчлалын стандартад нийцсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нэмэгдүүлж, дотоодын өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлнэ.	3.3.3.1. “Сэлэнгэ аймгийн аялал жуучлалын хөтөлбөр”-ийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах	Хөтөлбөрийн 1 шатны хэрэгжилт 81 хувьтай байна.	Аялал жуулчлалын төрлүүдийг шинээр бий болгон хөгжүүлсэн тоо	5 сая төгрөг	Аялал жуулчлалын салбарын дэд бүтцийг сайжруулж, жуулчин хүлээн авах хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, хүний нөөцийг сургаж, мэргэшүүлсэн байна.	“Ханш нээх”, “Гонгорын бумбаны тахилга”, “Цам харайх”, “Майдар эргэх”, Мандал сумын Түнхэл тосгонд “Монос цэцэглэх үеэр” Хараагийн баяр”, "Аймгийн аялал жуулчлалын салбарт үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн уулзалт“, "Аялал жуулчлалын салбарт виртуал аялал жуулчлалыг хэрхэн хөгжүүлэх, түүнд зориулсан өгөгдлийн сан, программ хангамж платформ бий болгох цахим сургалт”-ыг зохион байгуулж, 60 метрийн урттай, 10 метрийн өндөртэй, нэг чигийн урсгалтай нэг хүний замтай "Дүүжин гүүр", экстрим аяллын үйлчилгээ, байгаль экологийн онцлог бүхий хаягдал модоор “Бугант нандин” уран сийлбэрийн фестиваль, түүх соёлын биет ба биет бус өв соёлыг хадгалсан “YERUU CUP” мөсөн сур, мөсний шагайн тэмцээний зэрэг аялал жуулчлалын шинэ нэр төрлийн бүтээгдэхүүнээр нэмэгдүүлсэн.	100%
175		3.3.3.2. Аймгийн жуулчны бааз, амралтын газруудын стандартыг сайжруулан тохирлын	Тохирлын гэрчилгээтэй 6 газар байна.	“Тохирлын гэрчилгээ”-тэй жуулчны бааз,	Улс, аймгийн төсөв	2 жуулчны бааз, амралтын газруудад тохирлын	Энэ онд стандартын шаардлага хангасан 3 амралтын газар, 1 дэн буудалд тохирлын гэрчилгээ олгож, аймгийн хэмжээнд аялал жуулчлалын салбарт 42 жуулчны	100%

176		үнэлгээ хийлгүүлэн “Тохирлын гэрчилгээ” олгох ажлыг зохион байгуулах		амралтын газруудын тоо		гэрчилгээ олгосон байна.	бааз, гэр буудал, амралтын газар, 30 том, жижиг зочид буудлууд өдөрт 2762 амрагч, жуулчдыг хүлээн авч, шинээр Шаамар суманд “Дэлгэрхаан” жуулчны баазыг ашиглалтад орсон.	
176		3.3.3.3. Аялал жуулчлалын үзэсгэлэнд тогтмол оролцуулж, олон улс болон аймгуудын туршлага судлах аяллыг зохион байгуулах	“АЙ ТИ ЭМ ” үзэсгэлэн Алтанбулаг, Жавхлант, Мандал, Шаамар, Сүхбаатар сумдын 12 төлөөллийг оролцуулсан.	Үзэсгэлэн, олон улс болон аймгуудын туршлага судлах аяллыг зохион байгуулсан тоо	Улс, аймгийн төсөв	2 үзэсгэлэн худалдаа, 1 аймгийн туршлага судлах аяллыг зохион байгуулсан байна.	“Ай Ти эм 2023” олон улсын аялал жуулчлалын үзэсгэлэн, “Аймгийн аялал жуулчлалын салбарт үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн уулзалт”, Аялал жуулчлалын салбарт виртуал аялал жуулчлалыг хэрхэн хөгжүүлэх, түүнд зориулсан өгөгдлийн сан, программ хангамж платформ бий болгох цахим сургалт”-ыг зохион байгуулж, 3 удаагийн арга хэмжээнд 50 гаруй төлөөллийг оролцуулж, “Амарбаясгалант өргөө”, “Ивэн”, “Iftour” жуулчны бааз, “Нандин” амралтын газар, “Зэлтэрийн зам” жуулчны тээврийн компаниуд оролцон үйл ажиллагаа сурталчлан 84 тур оператор компаниудтай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулан хамтран ажиллаж байна.	100%
177	3.3.5. Олон улсын жишигт нийцсэн аялал жуулчлалын олон талт арга хэмжээг /эвент/ бий	3.3.5.1. Аялал жуулчлалын гол бүс Сүхбаатар, Шаамар суманд түр буудаллах	Шаамар суманд түр буудаллах цэг, үйлчилгээний цогцолбор байгуулах 3 га	Буудаллах цэг, үйлчилгээний цогцолборын тоо	59 сая төгрөг	Аялал жуулчлалын гол бүс Сүхбаатар суманд түр буудаллах цэг, үйлчилгээний	Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Баруунбүрэн сумын “Амарбаясгалант хийд”-ийн орчим отоглох цэг байгуулж, 2 ширхэг био жорлонг суурилуулж, 2 ширхэг	90%

	болгож, дотоод, гадаадын жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.	цэг, үйлчилгээний цогцолборыг байгуулах	газрыг шийдвэрлүүлсэн.			цогцолбор байгуулах барилгын ажил 30 хувьтай хийгдсэн байна.	ангилан ялгадаг хогийн савыг байршуулсан.	
178	3.4.1. “Сум бүрт нэг үйлдвэр үйлчилгээ” арга хэмжээг төр хувийн хэвшлийн хамтарсан хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлнэ.	3.4.1.1. “Сум бүрт нэг үйлдвэр үйлчилгээ” аймгийн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах	Аймгийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт 92.5 хувьтай байна.	Нэмүү өртөг шингэсэн, өрсөлдөх чадвартай зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг байгуулсан тоо	Улс, аймгийн төсөв	7	Ерөө, Хүдэр, Мандал, Жавхлант, Баянгол, Зүүнбүрэн, Цагааннуур, Хушаат, Сайхан, Орхон, Сант, Орхонтуул, Баруунбүрэн сумдын 84 аж ахуйн нэгж, иргэд 2 тэрбум 506 сая төгрөг зээлийг үйлдвэр, үйлчилгээний байгуулах чиглэлээр олгож, шинээр 167 ажлын байр бий болж,"Vio millenia” цэвэр усны үйлдвэр, “Монгол бяслаг, Шигүдэри” урлах үйлдвэр, мах, сүү боловсруулах үйлдвэр, цех Мандал, Баянгол суманд “Си Юү 366” ая тухтай дэлгүүр, Сүхбаатар суманд “Bee mart” 2 давхар худалдааны төв, үс гоо сайхны газруудыг байгуулсан. Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн “River garden” хороололд Алтанбулаг сумын “Хүчү агро” ХХК нь өөрийн нэрийн дэлгүүрээ нээж, “Алтан намрын шим” хоршооны худалдаа үйлчилгээний борлуулалтыг цэг байгуулахаар гэрэлтүүлэг, автозогсоол, барилгын ажлыг эхлүүлж, 70 хувьтай хийгдэж, аймгийнхаа брэнд бүтээгдэхүүнийг	100%

							худалдан борлуулахаар ажиллаж байна.	
179		3.4.1.2. Жижиг дунд болон сум хөгжүүлэх сангийн зээлд хамруулан сум бүрт үйлдвэр үйлчилгээг байгуулах	114 аж ахуйн нэгж, иргэд 1 тэрбум 315.3 сая төгрөгийн зээлд хамруулж, 3 үйлдвэр, үйлчилгээг байгуулсан.	Орчин үеийн шийдэл, шинэ технологи бүхий үйлдвэр, үйлчилгээ байгуулсан тоо	Улс, аймгийн төсөв	5 доошгүй орчин үеийн шийдэл, шинэ технологи бүхий үйлдвэр, үйлчилгээ бий болно.	Энэ онд Сайхан, Хушаат, Мандал, Сант, Ерөө, Зүүнбүрэн, Цагааннуур, Баянгол, Хушаат сумдын хоршоо хөгжүүлэх сангаас 67 аж ахуйн нэгж, иргэнд 1 тэрбум 141,0 сая төгрөгийн зээлийг олгож, "Vio millenia" цэвэр усны үйлдвэр, "Монгол бяслаг, Шигүдэри" урлах үйлдвэр, мах, сүү боловсруулах үйлдвэр, цех Мандал, Баянгол суманд "Си Юү 366" ая тухтай дэлгүүр, Сүхбаатар суманд "Bee mart" 2 давхар худалдааны төв, үс гоо сайхны газруудыг байгуулсан.	100%
180		3.4.1.3. Аймгийн хэмжээнд аж үйлдвэрлэлийн нэгдсэн тооллого явуулж, тэргүүлэх чиглэлийг тодорхойлон хөгжүүлэх	531 өрхийн үйлдвэрлэгч иргэн тоологдсон.	Аж үйлдвэрлэлийн нэгдсэн тооллого явуулсан эсэх	5 сая төгрөг		Аймгийн хэмжээнд аж үйлдвэрлэлийн нэгдсэн тооллогыг 2 жил тутамд 1 удаа зохион байгуулж, 2024 онд зохион байгуулахаар ажиллаж байна.	30%
181	3.4.2. "Сэлэнгийн брэнд" аймгийн хөтөлбөрийг хэрэгжилтийг эрчимжүүлж, бүтээгдэхүүний нэр төрлийг нэмэгдүүлэн,	3.4.2.1. "Сэлэнгийн брэнд" аймгийн хөтөлбөрийг хэрэгжилтийг зохион байгуулах	Хөтөлбөрийн хэрэгжилт 77.5 хувьтай байна.	Брэнд бүтээгдэхүүний тоо	4 сая төгрөг	7 брэнд бүтээгдэхүүний бий болгосон байна.	"Хоршоо хөгжүүлэх сангаас Сайхан, Хушаат, Мандал, Сант, Ерөө, Зүүнбүрэн, Цагааннуур, Баянгол, Хушаат сумдын 67 аж ахуйн нэгж, иргэнд 1,1 тэрбум төгрөгийн зээлийг үйлдвэр, цех байгуулах чиглэлээр олгож, шинээр 167 ажлын байр бий болгон, Vio millenia" цэвэр усны	100%

	дотоод гадаадын зах зээлд нийлүүлнэ.						үйлдвэр, “Монгол бяслаг"", ""Шигүдэри” үйлдвэр, мах, сүү боловсруулах 7 үйлдвэр, цех байгуулагдаж, 6,2 тэрбум төгрөгөөр төрийн худалдан авалтад дотоодын үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн нийлүүлэлтийг хийсэн байна. Алтанбулаг суманд үйл ажиллагаа эрхлэгч “Хүчү агро” ХХК Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн “River garden” хотхонд нэрийн дэлгүүрээ нээж, хэрэглэгчдэд үйлчилгээ үзүүлж байна. Сүхбаатар сумын “Алтан намрын шим” хоршоо нь аймгийн нэрийн брэнд бүтээгдэхүүнийг худалдан борлуулах худалдаа, үйлчилгээний борлуулалтыг цэг байгуулах барилгын ажлыг эхлүүлж 70 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. "	
182	3.4.3. Баялаг бүтээгч иргэдийн бие даасан, бүтээлч байдлыг дэмжих аяныг өрнүүлнэ.	3.4.3.1. Үйлдвэрлэгчдийн үйлдвэрлэж буй бүтээгдэхүүний борлуулалтын сүлжээ цэгийг нийслэл болон төв зам дагуу байгуулах	Нийслэлд "Монгол фермер худалдааны төв", төв зам дагуу Баянгол, Сүхбаатар сумдад борлуулалтын сүлжээ цэг бий болгосон.	Байгуулсан борлуулалтын сүлжээ цэгийг тоо	10	3	Алтанбулаг сумын “Хүчү агро” ХХК нь өөрийн нэрийн дэлгүүрээ Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн “River garden” хороололд нээж, Сүхбаатар сумын “Алтан намрын шим” хоршоо нь аймгийн нэрийн брэнд бүтээгдэхүүнийг худалдан борлуулах худалдаа, үйлчилгээний борлуулалтыг цэг байгуулах барилгын ажлыг эхлүүлж 70 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	70%

183		3.4.3.2. Аймгийнхаа баялаг бүтээгчдийн үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүний дэмжих зорилгоор “Сэлэнгэд үйлдвэрлэв”, “Намрын ногоон өдрүүд” арга хэмжээг зохион байгуулах	"Сэлэнгэд үйлдвэрлэв”, “Намрын ногоон өдрүүд” арга хэмжээг зохион байгуулж, баялаг бүтээгчдийг дэмжин сурталчилсан	Зохион байгуулсан үзэсгэлэн худалдааны тоо	4 сая төгрөг	“Сэлэнгэд үйлдвэрлэв”, “Намрын ногоон өдрүүд” арга хэмжээг зохион байгуулсан байна.	“Цагаан сар 2023”, “Амар байна уу”, “Сэлэнгэ Алтан намар-2023”, “Аймгийн брэнд бүтээгдэхүүн”, “Намрын ногоон өдрүүд-Үндэсний үйлдвэрлэл 2023” үзэсгэлэн худалдааг 17 сумын368 аж ахуйн нэгж, 154 иргэдийг оролцуулан зохион байгуулж, оролцогчид 627.9 сая төгрөгийн борлуулалт хийсэн. Налайх, Чингэлтэй, Баянгол, Хан-Уул дүүрэгтэй хамтран “Алтан намар” өргөтгөсөн худалдааг 6 цэгт 5 сумын 45 ногоочдыг оролцуулан зохион байгуулж, 115,6 сая төгрөгийн борлуулалт хийсэн.	100%
184	3.4.4. Орон нутгийн түүхий эдэд түшиглэн Хушаат суманд "Цардуулын үйлдвэр байгуулна"	3.4.4.1. Хушаат суманд Цардуулын үйлдвэр байгуулах	-	Хушаат суманд "Цардуулын үйлдвэр" байгуулсан эсэх	Улс, аймгийн төсөв	Хушаат суманд Цардуулын үйлдвэр байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.	Сэлэнгэ 5 сортын төмсний шинэ сортыг түшиглэн Хушаат сумын “Элит үр” ХХК-тай хамтран цардуулын үйлдвэр байгуулахаар техник эдийн засгийн үндэслэлийг ХХААХҮЯ-нд хүргүүлсэн.	70%
185	3.4.5. Худалдаа үйлчилгээний салбарын орчин нөхцөлийг сайжруулан үйлчилгээний соёл, хүний	3.4.5.1. Хил, гаалийн байгууллагуудтай хамтран гадаад худалдаанд цахим нэг цонхны үйлчилгээ нэвтрүүлж, худалдааг хөнгөвчлөх ажлыг зохион байгуулах	Гадаад худалдаанд цахим нэг цонхны үйлчилгээ үзүүлэх байрыг барихаар барилгын ажлыг эхлүүлсэн.	Гадаад худалдаанд цахим нэг цонхны үйлчилгээ нэвтрүүлсэн эсэх	Улс, аймгийн төсөв	Хил, гаалийн байгууллагуудтай хамтран гадаад худалдаанд цахим нэг цонхны үйлчилгээ нэвтрүүлж, худалдааг хөнгөвчлөх ажлыг	Азийн Хөгжлийн банкны 4.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр Хилийн үйлчилгээг сайжруулах бүс нутгийн төслөөс Сүхбаатар боомтод 3600 м2 бүхий 6 давхар бүхий худалдааг хөнгөвчлөх цахим нэг цэгийн үйлчилгээний барилгыг ашиглалтанд оруулж, гаалийн бүрдүүлэлт цахим хэлбэрт шилжиж, хилийн хяналт	70%

	нөөцийг чадавхжуулна.					зохион байгуулсан байна.	шалгалтад зарцуулах цаг хугацаа, зардал 30-аас доошгүй хувиар бууруулах боломж бүрдүүлэхээр ажиллаж байна.	
186		3.4.5.2. Худалдаа үйлчилгээний салбарын ажиллагсдыг дунд ажил мэргэжлийн уралдаан, туршлага судлах аялал, сургалтыг зохион байгуулах	Мандал, Сайхан суманд ажил мэргэжлийн уралдааныг зохион байгуулж байсан.	Зохион байгуулсан ажил мэргэжлийн уралдаан, туршлага судлах аялал, сургалтын тоо	3 сая төгрөг	3 дээшгүй туршлага судлах аялал, сургалтыг зохион байгуулсан байна.	“Худалдаа үйлчилгээ эрхлэгчдийн төлөөллийг оролцуулсан уулзалт”, “Байгууллага, аж ахуйн нэгжид хүүхдийн эрх ба бизнесийн зарчим, хүүхэд хамгааллын бодлогыг дэлгэрүүлэх сургалт”, “Эрүүл зөв хооллолт”, “Хүүхдийн хоолны асуудлаар үндэсний чуулган”, “Худалдаа эрхлэгчдэд хууль тогтоомжийг сурталчлах, мөрдүүлэх сургалт”, “Төв, Хангайн бүсийн аварга тогооч, зөөгч шалгаруулах ур чадварын уралдаан 2023”, Улсын залуу аварга тогооч-2023”, “Ургацын далай” тогоочдын ур чадварын тэмцээнд 568 гаруй төлөөллийг оролцуулан зохион байгуулж, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үр ашиг, тулгамдсан асуудал, гарц, боломж, шийдлийн талаар мэдлэг олгосон 7 удаагийн сургалтыг зохион байгуулсан байна.	100%
187	3.4.6. Нийтийн хоолны үйлдвэр, үйлчилгээний ажиллагсдыг сургах,	3.4.6.2. Аймгийн сургууль, цэцэрлэгийг мэргэжлийн хоол зүйчтэй болгох	Ерөнхий боловсролын сургуулийн хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээний	Аймгийн хэмжээнд мэргэжлийн хоол зүйчтэй болсон	Улс, аймгийн төсөв	Аймгийн сургууль, цэцэрлэгийн 70 доошгүй хувь	Аймгийн хэмжээнд 35 ерөнхий боловсролын сургуульд 2023-2024 оны хичээлийн жилд 1-5 дугаар ангийн 10651 сурагч үдийн хоол хөтөлбөрт хамрагдаж, Сайхан	30%

	мэргэшүүлэх, чадавхжуулах арга хэмжээ авч, сургууль, цэцэрлэгийг мэргэжлийн хоол зүйчтэй болгоно.		тухай хуульд 10.2.8. заасны дагуу мэргэжлийн хоол зүйчтэй байна.	сургууль, цэцэрлэгийн эзлэх хувь		хоол зүйчтэй болсон байна.	сумын ерөнхий боловсролын 1 дүгээр сургууль хоол үйлдвэрлэл, үйлчилгээг удирдан зохион байгуулах хоол зүйчтэй, бусад 34 ерөнхий боловсролын сургууль хоол зүйчгүй үйл ажиллагаа явуулж байна.	
188	3.4.7. “Ахуйн үйлчилгээг хөгжүүлэх” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.	3.4.7.1. “Ахуйн үйлчилгээг хөгжүүлэх” аймгийн хөтөлбөрийг боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах	“Ахуйн үйлчилгээг хөгжүүлэх” аймгийн хөтөлбөрийг дуусч шинээр хөтөлбөр боловсруулах шаардлага гарсан.	Шинээр байгуулагдсан ахуйн үйлчилгээний төвийн тоо	Улс, аймгийн төсөв	Шинээр 2 ахуйн үйлчилгээ байгуулагдсан байна.	Мандал, Алтанбулаг, Сүхбаатар, Сайхан, Хүдэр, Баянгол, Орхон, Орхонтуул, Ерөө суманд хоршоо хөгжүүлэх болон хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас 26 аж ахуйн нэгж, иргэд ахуйн үйлчилгээний чиглэлээр 232,0 сая төгрөгийн зээл олгож, шинээр авто засвар, авто угаалга, үсчин, гоо сайхан, хувцас захиалга, засварын газар байгуулж, 55 ажлын байрыг бий болгон үйлчилгээний хүртээмжийг 8 хувиар нэмэгдүүлсэн. Улсын төсвийн хөрөнгөөј Сант сумын халуун усны барилгын засварын ажлыг “Энх халиун сервис"" ХХК гүйцэтгэн ашиглалтад оруулж, Шаамар сумын Дулаанхаан тосгоны “Халуун усны барилга’-ын ажлыг “Хос соёмбот өргөө” ХХК гүйцэтгэн 89.3 хувьтай хийж байна.	100%

189		3.4.7.2. “Аймгийн аварга шалгаруулах үсчин гоо сайханчдын тэмцээн”-ийг зохион байгуулах	-	Тэмцээн зохион байгуулсан эсэх	Улс, аймгийн төсөв		Монголын Үсчин, Гоо засалчдын холбоонoос зохион байгуулсан "Төвийн бүсийн нээлттэй аварга шалгаруулах үсчин,гоо засалч, хумс дизайн урлалын тэмцээн"-ийг зохион байгуулж, манай аймгаас “Гранпри” хумс засалч С.Ариунчимэг, 2 дугаар байранд гоо засалч Б.Март, "Тусгай байр"-нд үсчин М.Мөнхсаруул нар шалгарч, үсчин, гоо засалчдын ур чадварыг дээшлүүлж, харилцан туршлага солилцсон.	90%
190	3.4.8. Барилгын материалын хийц, эдлэл үйлдвэрлэх санал, санаачлагыг дэмжин хэрэгжүүлнэ	3.4.8.1. Барилгын материалын хийц, эдлэл үйлдвэрлэх санал санаачлагыг дэмжин ажиллах	Мод боловсруулах мужааны чиглэлээр 9 өрх, барилгын материал үйлдвэр /Блок/ 8, модон материал, хавтангийн үйлдвэрлэл 40, барилгын материал үйлдвэр /блок, арматур, тоосго, эрдэс нутаг/ 10, вакум цонхны үйлдвэр -3 байна.	-	Улс, аймгийн төсөв	Санал санаачлагыг дэмжин барилгын материалын 1 үйлдвэр байгуулна.	Ерөө, Мандал, Хушаат, Сайхан, Орхон, Сант, Баруунбүрэн сумдын Хоршоо хөгжүүлэх сангаас барилгын материалын хийц, эдлэл үйлдвэрлэх чиглэлийн 11 төсөлд 206 сая төгрөгийн зээлийг олгож, шинээр 26 ажлын байрыг бий болгон вакум цонхны үйлдвэр, блокны 3 үйлдвэр шинээр бий болсон.	100%

191	3.4.9. Стандартын хэрэгжилтийг сайжруулж, хэмжил зүйн зөрчлөөс сэргийлэх зорилгоор эталоны нарийвчлалыг дээшлүүлэн, цахилгаан эрчим хүчний 3 фазын тоолуур шалгах суурин эталон төхөөрөмжийг суурилуулж, хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангана.	3.4.9.2. Эталон тоног төхөөрөмж байхгүйн улмаас иргэд ААНБ-ууд Дархан-Уул аймагт баталгаажуулалтад хамрагддаг	Эталон тоног төхөөрөмж байхгүйн улмаас иргэд ААНБ-ууд Дархан-Уул аймагт баталгаажуулалтад хамрагддаг	Цахилгаан эрчим хүчний 3 фазын тоолуур шалгах төхөөрөмжийн хөрөнгө оруулалт шийдвэрлэгдсэн байх	Улс, аймгийн төсөв	Санхүүжилт шийдвэрлэгдсэн байна.	Цахилгааны 3 фазын тоолуур орон нутагтаа шалган баталгаажуулах иж бүрэн эталон төхөөрөмжийг шийдвэрлүүлэхээр саналаа уламжилсан боловч эдийн засгийн нөхцөл байдалтай уялдан төсөв хөрөнгө шийдвэрлэх боломжгүй болсон учир орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр 2024 оны төсөвт тусган шийдвэрлэхээр болсон.	50%
192	3.5.1. Аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, Зүүнбүрэн, Шаамар, Хүдэр, Орхон, Орхонтуул, Сант, Алтанбулаг, Жавхлант	3.5.1.2. Зүүнбүрэн, Шаамар, Хүдэр, Орхон, Орхонтуул, Сант, Алтанбулаг, Жавхлант сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулах	Сүхбаатар, Ерөө, Цагааннуур, Баруунбүрэн, Түшиг, Зүүнбүрэн, Сант, Хушаат, Баянгол сумдууд сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулсан.	Сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй болсон сумын тоо	100 сая төгрөг	2 сум хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулсан байна.	Аймгийн 17 сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөг 2023-2030 он хүртэлх 7 жилийн дунд хугацаатайгаар Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран Мандал, Зүүнбүрэн, Хүдэр, Шаамар, Орхон, Орхонтуул, Сант, Жавхлант, Ерөө сумдын хот байгуулалтын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөн боловсруулж, сумдын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулсан.	100%

193	сумдын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулна.	3.5.1.3. Орон нутгийн хөгжлийн индексийг жил бүр тооцож, үр дүнг мэдээлэх	2020 оны байдлаар орон нутгийн хөгжлийн индексийн үзүүлэлтээр Улсдаа 9 дүгээр байрт байна.	Орон нутгийн хөгжлийн индексийг жил бүр тооцож, үр дүнг мэдээлсэн эсэх	Улс, аймгийн төсөв	Орон нутгийн хөгжлийн индексийг тооцож, үр дүнг олон нийтэд мэдээлсэн байна.	Орон нутгийн хөгжлийн индексийг батлагдсан аргачлалын дагуу боловсруулж, мэдээллийг цахим системд бүрэн оруулах чиглэлийг сумдын статистик хариуцсан мэргэжилтэн, санхүү төрийн сангийн мэргэжилтэн, Засаг дарга нарт хүргүүлэн 17 сумын хөгжлийн индексийн мэдээллийг www.ldi.nda.gov.mn цахим системд 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 100 хувь оруулж, баталгаажуулан орон нутгийн хөгжлийн индексийн үзүүлэлтээр улсдаа 6 дугаар байранд орж, үр дүнг олон нийтэд мэдээлэн ажилласан байна.	100%
194	3.5.2. Алтанбулаг, Сүхбаатар сумдыг “Сумын хөгжил” хөтөлбөрт хамруулна.	3.5.2.1. Алтанбулаг, Сүхбаатар сумдыг “Сумын хөгжил” хөтөлбөрт хамруулах	-	“Сумын хөгжил” хөтөлбөрт хамрагдсан сумын тоо	Улс, аймгийн төсөв	Алтанбулаг, Сүхбаатар сумдыг “Сумын хөгжил” хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдэх ажлыг 40 хувьтай зохион байгуулна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Алтанбулаг сумыг “Жишиг сум” төслийг хэрэгжүүлэгчээр “Бажамандал” ХХК шалгарч, энэ онд халаалтын төвийн барилгын гадна тохижилт, 90 м дулааны шугам сүлжээг шинэчилж, 1.4 МВт хүчин чадалтай 1, 2.8 МВт хүчин чадалтай халаалтын 2 зуух, дулааны 1 худаг суурилуулалтыг ажлыг хийсэн.	90%
195	3.5.4. Ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон барилга	3.5.4.1. Дахин төлөвлөлтөд оруулах шаардлагатай барилга байгууламжийн судалгаа гаргаж, орон	Сүхбаатар сумын 2, 4, 7-р багийн дулааны станцын ажилчдын орон сууц, 5, 22, 23, 24,	Дахин төлөвлөлтөд оруулж, орон	-	Дахин төлөвлөлт хийхэд шаардлагатай зургийн даалгаварыг	Сүхбаатар сумын ашиглалтын шаардлага хангахгүй 7 дугаар багийн 8 айлын 2 орон сууцыг дахин төлөвлөлтөд оруулж, “Колорс теч”	100%

	байгууламжийг дахин төлөвлөлтөд оруулж, гэр хорооллыг дэд бүтцийн шийдэл бүхий амины болон нийтийн орон сууцны хороололд шилжүүлэн иргэдийг орон сууцжуулах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	сууцжуулах төлөвлөлтийг хийх	25-р байр, Мандал сумын 1, 2-р багийн 11, 36-р байруудын орон суугчдаас дахин төлөвлөлтөд оруулах санал ирүүлсэн.	сууцжуулах ажлын явц		хийлгэж, тендерийг зохион байгуулсан байна.	ХХК-тай хамтран 3 блок 325 айлын орон сууц барих ажлыг эхлүүлсэн.	
196		3.5.4.2. Орон сууцжуулах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	182 айлын орон сууц баригдсан.	Орон сууцжуулах ажлын явц	100 сая төгрөг	Орон сууц барих газар, хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлүүлсэн байна.	Мандал суманд 48 айлын орон сууцыг ашиглалтад оруулж, Сүхбаатар сумын 7-р багт 12 давхар 77 айлын орон сууцны барилга угсралтын ажил 80 хувь хийгдэж байна. Сүхбаатар сумын 4 дүгээр багт “Очир шагай” ХХК 50 айл, 600 айлын “Сэлэнгэ мөрөн” хотхон, “Арвин алтан бумба” ХХК-ийн 2 блок 9 давхар 80 айлын орон сууцнууд, 2.1 га газарт орчин үеийн орон сууцны хотхоныг “Арвин Алтан бумба” ХХК барихаар барилгын төслийн хэрэгжүүлж, дэд бүтэц, барилга байгууламжийг байгуулахад шаардлагатай техникийн нөхцөлийг гаргуулж, барилгыг ажлыг эхлүүлсэн.	100%
197	3.5.5. Ардын хувьсгалын 100 жилийн ойг тохиолдуулан түүхэн болон дурсгалт	3.5.5.1. Алтанбулаг сумын “Ардын хувьсгалын музей”-н барилга, үзвэр, Сүхбаатар сумын “Гэрэлт цогцолбор”	Хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлүүлсэн.	Түүх соёлын дурсгалт газруудыг сэргээн	Улс, аймгийн төсөв	1 түүх, дурсгалын газрыг сэргээн засварлана.	Алтанбулаг сумын түүх соёлын дурсгалт газар Аймгийн нэгдсэн музейн дээврийн засварын ажлыг "Шинэ зууны эрдэнэт" ХХК хийж гүйцэтгэсэн.	100%

	газруудыг сэргээн засварлаж, тохижуулна.	зэрэг түүх, дурсгалын газруудыг сэргээн засварлана.		засварласан эсэх				
198	3.5.6. Сэлэнгэ аймаг байгуулагдсаны түүхт 90 жилийн ойг тохиолдуулан “Шинэ Сэлэнгэ” бүтээн байгуулалт, тохижилт үйлчилгээний ажлыг хэрэгжүүлнэ.	3.5.6.1. "Шинэ Сэлэнгэ" бүтээн байгуулалтын ажлыг төлөвлөх	-	"Шинэ Сэлэнгэ" бүтээн байгуулалтын ажлыг төлөвлөсөн эсэх	Улс, аймгийн төсөв	Төлөвлөгөөний дагуу бүтээн байгуулалтын ажлын зураг, төсвийг бэлтгэнэ.	2023 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 55,0 тэрбум төгрөгийн 37 төсөл, арга хэмжээ, аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 5,3 тэрбум төгрөгийн 81 төсөл, арга хэмжээ, Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 10,4 тэрбум төгрөгийн 60 төсөл, арга хэмжээ, хандивын эх үүсвэрээр 2,7 тэрбум төгрөгийн 13 төсөл, арга хэмжээ, нийт 194 төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэхээр аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 108 дугаар тогтоолоор батлуулсан.	100%
199		3.5.6.2. "Шинэ Сэлэнгэ" бүтээн байгуулалтын ажлыг үе шаттай хийнэ.	-	"Шинэ Сэлэнгэ" бүтээн байгуулалтын ажлын хэрэгжилтийн хувь	Улс, аймгийн төсөв	"Шинэ Сэлэнгэ" бүтээн байгуулалтын ажлын гүйцэтгэл 50 хувиас дээш гүйцэтгэлтэй байна.	Энэ онд аймгийн төвд баригдах 50 мВт-ын дулааны цахилгаан станцыг барих бүтээн байгуулалтын шавыг тавьж, аймгийн төвд 0.6 км 4 эгнээ автозам, Шаамар, Хүдэр, Зүүнбүрэн, Цагааннуур, Түшиг сумдууд хатуу хучилттай замаар холбож, шинээр 151,5 км асфальтобетон хучилттай авто зам, 28 км хайрган замын засвар, 38000 м2 автомашины зогсоол, 168 ус зайлуулах хоолой, 2260 орчим тэмдэг, 160 км хэвтээ тэмдэглэгээ, 7000 метр туузан	100%

							хашлага, 2,9 км дугуй зам, 4 км явган хүний зам, Сүхбаатар сумын 2 байршлыг дахин төлөвлөлтөд оруулж, 12 давхар 77 айлын орон сууцны барилгын ажил 80 хувьтай зэрэг шинэ бүтээн байгуулалтуудыг хийж байна.	
200	3.5.10. Аймгийн төвд 50мвт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц, Ерөө голыг түшиглэн 10 мвт хүчин чадалтай бага оврын усан цахилгаан станцыг барьж, ашиглалтад оруулна.	3.5.10.1. Аймгийн төвд 50МВт-ын хүчин чадалтай дулааны цахилгаан станц барьж, ашиглалтад оруулах	"Жи хуа групп" ХХК-ий төлөөлөлтэй 3 удаагийн уулзалтыг зохион байгуулж, техник эдийн засгийн үндэслэлийг Эрчим хүчний яамны шинжлэх ухаан технологийн зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлж дэмжлэг авсан.	Дулааны цахилгаан станц барих ажлын явц	Улс, аймгийн төсөв	Дулааны цахилгаан станц барих ажил 40 хувь хийгдсэн байна.	Сүхбаатар суманд шинээр баригдах 50 мВт-ын дулааны цахилгаан станцын 40 га газар, Мандал суманд 25 мВт-ын дулааны цахилгаан станц 30 га газрын асуудлыг сумын Засаг даргын захирамж гарган шийдвэрлэж, Сүхбаатар суманд баригдах 50 мВт-ын дулааны цахилгаан станцын шавийг тавих ёслолын ажиллагаа зохион байгуулж, инженер геологийн судалгаа, байрзүйн зураглал, барилгын зураг төсвийн ажлууд хийгдэж байна.	30%
201		3.5.10.2. Ерөө голыг түшиглэн 10 мвт хүчин чадалтай бага оврын усан цахилгаан станцыг барьж, ашиглалтад оруулах	-	Бага оврын усан цахилгаан станцыг барих ажлын явц	5000.0 сая төгрөг	Бага оврын усан цахилгаан станцыг барих ажил 50 хувьтай явагдсан байна.	Ерөө голыг түшиглэн 10 мВт хүчин чадалтай бага оврын усан цахилгаан станцын ТЭЗҮ боловсруулж байна.	30%

202	3.5.11. Шаамар-Зүүнбүрэн-Цагааннуур-Түшиг-Зэлтэрийн боомт чиглэлийн 120.85 км авто зам, Дархан, Амарбаясгалант хийд чиглэлийн 33.2 км авто зам, Алтанбулаг сумын гэр хорооллын дундах 3.6 км зам, Ерөө-Бугант чиглэлийн хатуу хучилттай 74 км авто замын ажлыг барьж байгуулах ажлыг холбогдох байгууллагад санал хүргүүлж, шийдвэрлүүлж, аймгийн хэмжээнд 231,6 км авто зам барих ажлыг эхлүүлнэ.	3.5.11.2. Дархан, Амарбаясгалант хийд чиглэлийн 33.2 км авто зам ашиглалтад оруулах	Дархан замаас Амарбаясгалант хийд хүртэл шороон замаар зорчиж байна.	33.2 км автозам ашиглалтад оруулсан эсэх	-	Дархан, Амарбаясгалант хийд чиглэлийн 33.2 км авто зам ашиглалтад оруулсан байна.	Дархан–Эрдэнэтийн авто замаас Амарбаясгалант хийд чиглэлийн 33.2 км замын зураг төсвийг хийж, санхүүжилтыг шийдвэрлэхээр ажиллаж байна.	30%
203		3.5.11.4. Ерөө-Бугант чиглэлийн хатуу хучилттай 74 км авто зам ашиглалтад оруулах	Ерөө-Бугант хүртэл сайжруулсан шороон замтай	74 км автозам ашиглалтад оруулсан эсэх	-	Ерөө-Бугант чиглэлийн хатуу хучилттай 74 км авто зам ашиглалтад оруулсан байна.	Ерөө сумын төвөөс Бугант тосгон хүртэлх авто замын зураг төсвийг "Эс Ар Пи инженеринг консалтинг Монголиа" ХХК-аар гүйцэтгүүлж, санхүүжилтийг шийдвэрлүүлэхээр Сангийн яаманд уламжлан, Монгол Улсын 2024 оны төсвийн тухай хуулиар 11.9 тэрбум төгрөгийг батлуулан ажилласан.	30%
204	3.5.12. Сум, суурин газруудын дулааны эх үүсвэр, дулааны	3.5.12.1. Шаардлагатай сумдын эрүүл мэндийн байгууллага, сургууль,	Алтанбулаг, Баруунбүрэн, Ерөө, Мандал, Баянгол,	Эрүүл мэндийн байгууллага, сургууль, цэцэрлэгийн	Улс, аймгийн төсөв	2 сумдын эрүүл мэндийн байгууллага, сургууль,	Цагааннуур сумын 1 дүгээр цэцэрлэгийн бохирын засварын	50%

	шугам сүлжээг өргөтгөн шинэчилж, сумдын инженерийн шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламжийг сэргээн засварлана.	цэцэрлэгийн төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбох	Цагааннуур сумдын ЕБ 7 сургууль нүхэн жорлонтой байна.	төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбосон сумдын тоо		цэцэрлэгийг төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээнд холбосон байна.	ажлыг "Тэмжин" ХХК нь хийж гүйцэтгэн ашиглалтад оруулсан.	
205		3.5.12.2. Шаардлагатай сумдын дулааны эх үүсвэр, дулааны шугам сүлжээг өргөтгөн шинэчилж, инженерийн шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламжийг сэргээн засварлах ажлыг шат дараатай хийх	Нийт шугам сүлжээний 90 гаруй хувь нь 25-62 жил болж байна. Сумдын 53 хувь нь усан сангүй, 73 хувь нь цэвэрлэх байгууламжгүй.	Дулааны эх үүсвэр, дулааны шугам сүлжээг өргөтгөн шинэчилж, инженерийн шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламжийг сэргээн засварласан сумдын тоо	Улс, аймгийн төсөв	2 сумын дулааны эх үүсвэр, дулааны шугам сүлжээг өргөтгөн шинэчилж, инженерийн шугам сүлжээ, цэвэрлэх байгууламжийг сэргээн засварласан байна.	Мандал суманд “Бохир усны шугам”, Алтанбулаг суманд сумыг хилийн боомтын цэвэрлэх байгууламжтай холбох бохир ус зайлуулах, шугам, Сүхбаатар сумын 4-р багийн “Бохир усны шугам”, Сүхбаатар сумын 8-р багийн “Цэвэр усны шугам”, Цагааннуур сумын “Хонхорт цэвэр усны шугам” татах, Шаамар суманд дулааны шугам, Зүүнбүрэн суманд инженерийн шугам сүлжээний засвар, Сүхбаатар сумын 1-р багийн цэвэр усны үзлэгийн худаг угсрах ажлуудыг хийж, гэр хорооллын айл, өрхүүдийг инженерийн дэд бүтцийн хангамжид холбосон. Сүхбаатар сумын 4, 8-р багийн 100 га газарт хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу шинэ суурьшлын бүсэд төлөвлөгдсөн барилга байгууламжийг дулаан, цэвэр усаар хангах зорилгоор 250 метр урт шугам угсралтын ажил хийсэн.	100%

206	3.5.13. Зарим сумдад спорт цогцолборын барилга, залуучуудын чөлөөт цаг өнгөрөөх талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн, Сүхбаатар суманд хөл бөмбөгийн талбай, “Хүүхдийн тоглоомын парк” байгуулна.	3.5.13.1. Зарим сумдад Спорт цогцолборын барилга, залуучуудын чөлөөт цаг өнгөрөөх талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах	Алтанбулаг, Баруунбүрэн, Ерөө, Зүүнбүрэн, Мандал, Сайхан, Цагааннуур, Сүхбаатар сумд, Дулаанхаан тосгон спорт цогцолбор, заалтай.	Спорт цогцолборын барилга, залуучуудын чөлөөт цаг өнгөрөөх талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулсан сумдын тоо	1.6 сая төгрөг	2 суманд спорт цогцолбор байгуулна.	Хүдэр суманд Спорт цогцолбор барих ажлыг "Моринсувд констракшн" ХХК гүйцэтгэн ашиглалтад оруулсан.	50%
207		3.5.13.3. Аймгийн төвд “Хүүхдийн тоглоомын парк” байгуулах	2020 оны Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 1.5 тэрбум төгрөг батлагдаж "Интерконсалтинг констракшн" ХХК гүйцэтгэгчээр шалгарсан.	Аймгийн төвд “Хүүхдийн тоглоомын парк” байгуулсан эсэх	-	Хүүхдийн тоглоомын паркын үйл ажиллагаа жигдэрсэн байна.	Аймгийн төвд баригдах “Хүүхдийн тоглоомын парк” байгуулах ажлын хүрээнд хөл бөмбөгийн талбай байгуулахаар ажиллаж байна.	30%
208	3.5.14. Зарим сумдад цэцэрлэгийн барилгыг ашиглалтад оруулж, өргөтгөл, их засварыг хийнэ.	3.5.14.1. Зарим сумдад цэцэрлэгийн барилгыг ашиглалтад оруулж, өргөтгөл, их засварыг хийх	Сант, Түшиг, Орхон сумдад дотуур байр, Сүхбаатар, Орхонтуул, Ерөө зэрэг сумдад цэцэрлэг барих шаардлагатай байна.	Цэцэрлэгийн барилгыг ашиглалтад оруулж, өргөтгөл, их засварыг хийсэн тоо	2800 сая төгрөг	4 цэцэрлэгийн барилга ашиглалтад оруулах, өргөтгөх, их засвар хийх зэргээр хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн байна.	Аймгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Сүхбаатар сумын 2, 4-р цэцэрлэг, Мандал сумын 2 дугаар цэцэрлэгүүдийн барилгын засварын ажлыг хийж, Сүхбаатар сумын 4 дүгээр багт 200 ортой хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгын ажил 40 хувьтай хийгдэж байна.	70%

209	3.5.15. Эрүүл мэндийн төвүүдийн засвар үйлчилгээ, өргөтгөлийн барилгын ажлыг хийж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангана.	3.5.15.1. Сумдын эрүүл мэндийн төвүүдийн засвар үйлчилгээ, өргөтгөлийн барилгын ажлыг хийж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах	Аймгийн хэмжээнд 86 эмнэлгийн байгууллага 861 ортойгоор иргэдэд үйлчилж байна.	Эрүүл мэндийн төвүүдийн засвар үйлчилгээ, өргөтгөлийн барилгын ажлыг хийх, тоног төхөөрөмж авах зэргээр хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн тоо	370 сая төгрөг	2 эрүүл мэндийн төвийг засварлах, тоног төхөөрөмж авах зэргээр хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн байна.	Аймгийн Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, дотор сантехникийн засвар, Цагааннуур сумын эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөлийн барилгыг ашиглалтад оруулж, барилга байгууламжийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангасан.	100%
210	3.5.16. Сумдад үерийн далан засварлах, гүүр барих ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	3.5.16.1. Сумдад үерийн далан засварлах, гүүр барих, засварлах ажлыг хийх	Сүхбаатар сумын үерийн далан засварлах ажлын хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлүүлж, эхлүүлсэн.	Үерийн далан засварлах ажлын хувь	2310 сая төгрөг	Сүхбаатар сумын үерийн хамгаалалтын далан, суваг засварлах ажил 50 хувьтай хийгдсэн байна.	Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Сүхбаатар сумын үерийн хамгаалалтын далангийн зураг төсөл боловсруулах ажлыг “Хедро дизайн” ХХК гүйцэтгэж, ажлын явц 80 хувьтай байна.	70%
211	3.5.17. Агаарын хөлөг хөөрч, буух зурвас байгуулж, нислэг үйлдэх хэвийн үйл ажиллагааг хангана.	3.5.17.1. Агаарын хөлөг хүлээн авах аэродром, зорчигч үйлчилгээний танхим бүхий нисэх буудалтай болох	Агаарын хөлөг хөөрч, буух зурвас байгуулах ажлыг эхлүүлсэн.	Агаарын хөлөг хүлээн авах аэродром, зорчигч үйлчилгээний танхим бүхий нисэх буудалтай барих ажлын хувь	20 сая төгрөг	Зорчигч үйлчилгээний танхим бүхий нисэх буудлын барилгын ажил 50 хувь хийгдсэн байна.	Алтанбулаг сум, Сүхбаатар сумын хилийг дамнасан 30*1500 харьцаатай 4.5 га газарт агаарын хөлөг хөөрч, буух зурвас байгуулж, нислэг үйлдэх зориулалтаар газрыг засаж, зорчигч үйлчилгээний танхим бүхий нисэх буудлын барилгыг барихад шаардлагатай хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэхээр ажиллаж байна.	50%

212	3.5.18. “Сэлэнгэ-Энерго” ОНӨААТҮГ, “Урсгал-Ус” ХК-ий тоног төхөөрөмжийг үе шаттайгаар шинэчилнэ.	3.5.18.1. “Сэлэнгэ-Энерго” ОНӨААТҮГ, “Сэлэнгэ Цэнгэг Ус” ХК-ий шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн судалгаа гаргаж, үе шаттайгаар шинэчилэх	“Сэлэнгэ-Энерго” ОНӨААТҮГ-т сүлжээний насс авахад 150.0 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн.	Тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлтийн хувь	750 сая төгрөг	“Урсгал ус”ХХК-ий шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийгдсэн байна.	"Сэлэнгэ Цэнгэг-Ус" ХК-д цэвэр усны шугамын насос, "Сэлэнгэ энерго" ОНӨААТҮГ-т 2 ширхэг 22кВа хүчин чадалтай 80м3/цаг, 72 метр өндөрт шахах цэвэр усны насос, зуухны тоног төхөөрөмжөөр хангаж, дулааны станцын дээврийн засвар хийсэн.	100%
213	3.5.19. Сүхбаатар сумын автозамыг өргөтгөж, гэрлэн дохиог шинээр байршуулна.	3.5.19.1. Сүхбаатар сумын автозамыг өргөтгөж, гэрлэн дохиог шинээр байршуулах	Жил бүр Сүхбаатар сумын автозамыг өргөтгөж, харин аймгийн төв гэрлэн дохиог замын хөдөлгөөнд ашиглахгүй байна.	Автозамыг өргөтгөл, гэрлэн дохиог шинээр байршуулах ажлын хувь	1400 сая төгрөг		Аймгийн төвд 0.6 км 4 эгнээ автозам, Сүхбаатар сумын 8 дугаар багт хатуу хучилттай автозам, Сүхбаатар, Сайхан суманд гэрлэн дохион тэмдэг, тэмдэглэгээ, гэрлэн дохиог ашиглалтанд оруулсан.	100%
214	3.5.20. Зарим сумдын соёлын төвийн барилгыг засварлах, өргөтгөх, шинээр барих ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	3.5.20.1. Зарим сумдын соёлын төвийн барилгыг засварлах, өргөтгөх, шинээр барих ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлэх	-	Соёлын төвийн барилгыг засварлах, өргөтгөх, шинээр барьсан тоо	500 сая төгрөг	Шаардлагатай сумдын соёлын төвийн барилгыг засварлах, тоног төхөөрөмж сайжруулах зэргээр хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн байна.	Баянгол, Сант сумдууд соёлийн төвийн засвар, тохижилт хийж, Зүүнбүрэн сумын соёлын төвд дэлгэц, тоног төхөөрөмжийг сайжруулж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн.	100%
215	3.6.1. Эдийн засгийн нөөц бололцоонд тулгуурласан	3.6.1.1. Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангуулж, төсвийн байгууллагуудын	Аймаг, сумын төсвийн ерөнхийлөн захирагч 18,	Шилэн дансны мэдээлэлийн байршуулалтын хувь		Шилэн дансны мэдээлэл байршуулалтад хагас бүтэн	Тайлант онд Сэлэнгэ аймгийн хэмжээнд нийт 268 байгууллага шинэчлэгдсэн шилэн дансны нэгдсэн системд бүртгүүлсэн байна. 2023	90%

	төсвийн төлөвлөлтийг оновчтой зохион байгуулж, гүйцэтгэлийн хяналтын системийг сайжруулж, үр дүнгийн шинжилгээнд суурилан төсвийн ил тод байдлыг хангана.	шилэн дансны мэдээллийн хугацаанд нь байршуулах, түүнд тавих хяналтыг сайжруулах	аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа 10 байгууллага, аймаг, сумын ЗДТГ, ИТХ, сургууль, цэцэрлэг, хүн эмнэлэг, соёлын төв, спорт цогцолбор зэрэг төсвийн 169 байгууллага, орон нутгийн өмчит аж ахуй нэгж, үйлдвэрийн газар 14, өрхийн эмнэлэг 4, мал эмнэлэг 45, хүнсний талоноор үйлчилдэг 41 байгууллага, хувийн цэцэрлэг, сургууль 5, холбоо 1 нийт 308 аж ахуй нэгж шилэн дансны цахим хуудсанд албан ёсны нэр хаягтай мэдээлэл байршуулсан. Мэдээлэл			жилээр дотоод аудит хийж, мэдээллийн чанар, бодит байдалд хяналт тавьж, асуудлыг шийдвэрлэх. Мэдээлэл байршуулалтыг 100 %-д хүргэх	оны жилийн эцсийн байдлаар Аймаг, сумын төсвийн ерөнхийлөн захирагч 18, аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа 3 байгууллага, аймаг сумын ЗДТГ, ИТХ, ОНХСан зэрэг төсвийн шууд захирагч 83, орон нутгийн өмчит аж ахуйн нэгж, үйлдвэрийн газар 23 нийт 127 аж ахуйн нэгж шилэн дансны цахим хуудсанд албан ёсны нэр хаягтай мэдээлэл байршуулсан. Мэдээлэл байршуулалт 90 хувьтай байна.	

			байршуулалт 92.3 хувьтай					
216		3.6.1.2. Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн мэдээллийг ил тод байлгах, төсвийн төлөвлөлт болон гүйцэтгэлийг жил бүр иргэд олон нийтэд танилцуулах	Аймгийн төсвийн сар бүрийн мэдээг гаргаж, аймгийн албан ёсны цахим хуудсанд мэдээллэсэн. Шилэн дансны цахим хуудсанд 19 мэдээлэл 156 удаа мэдээлсэн байна.	Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн мэдээлэл		Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн ил тод байдал хангагдсан байна.	2023 оны орон нутгийн төсвийн орлогын гүйцэтгэлийн 1-12 дугаар сарын мэдээг shilendans.gov.mn, selenge.gov.mn, статистикийн хэлтэс, ил тод байдлын мэдээллийн самбарт, сар бүрийн 8-ны дотор мэдээллийн ил тод байдлыг хангаж ажилласан. 2023 оны 12 дугаар сарын төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээгээр орон нутгийн төсвийн орлого 69,7 тэрбум төгрөг буюу 105,7 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна. Үүнээс аймгийн төсвийн орлого 26,3 тэрбум төгрөг буюу 85,4 хувийн гүйцэтгэлтэй, сумдын төсвийн орлого 43,4 тэрбум төгрөг буюу 128,9 хувийн гүйцэтгэлтэй, төсвийн зарлага 101,6 тэрбум төгрөг буюу 88,7 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна. Үүнээс аймгийн төсвийн зарлага 43,8 тэрбум төгрөг буюу 100,0 хувийн гүйцэтгэлтэй, орон нутгийн төсвийн байгууллагуудын зарлага 57,8 тэрбум төгрөг буюу 88,7 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.	100%
217		3.6.1.3. Төсвийн орлого, зарлага, хөтөлбөрт хяналт шалгалт, дотоод аудит	Төсөвт байгууллагууд, сан, хөтөлбөр, орон нутгийн	Төсвийн орлого, зарлага, хөтөлбөрт хяналт шалгалт,	Улс, аймгийн төсөв	Дотоод аудитын стандартыг хэрэгжүүлэх үүднээс дотоод	2023 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд Дотоод аудитад хамрагдах 20 байгууллага тусгагдсанаас гүйцэтгэлээр 10 байгууллага дотоод	100%

		хийж, төсвийн хөрөнгийн үр ашигт байдлыг дэмжих	өмчит байгууллагуудын санхүүгийн үйл ажиллагаанд эрсдэлийн үнэлгээ хийж, өндөр болон дунд эрсдэлтэй 18 байгууллага нэгжид дотоод аудит, 43 байгууллагад санхүүгийн хяналт шалгалт хийсэн. Хяналт шалгалт, дотоод аудитаар 2020 онд 322300.9 мянган төгрөгийн зөрчил дутагдал илрүүлэн 39660.0 мянган төгрөгийн төлбөрийн 14 акт тогтоож, 282640.9 мянган төгрөгийн 4 албан шаардлага хүргүүлж зөрчил дутагдлыг шийдвэрлэсэн.	дотоод аудит хийж, төсвийн хөрөнгийн үр ашигт байдлыг дэмжих		аудит хийх байгууллагын тоог нэмэгдүүлэхэд анхаарч жилд 40 байгууллагад дотоод аудит, 40 байгууллагад санхүүгийн хяналт шалгалт хийж, шалгалтаар илэрсэн зөрчил дутагдлыг шийдвэрлэх,	аудит хийгдэж нийт 15 зөвлөмж өгөгдсөн. Санхүүгийн хяналт шалгалтаар төсөв санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, данс бүртгэлтэй холбоотой нийт 119,1 сая төгрөгийн зөрчил илэрснээс 5,4 сая төгрөгийн зөрчилд улсын байцаагчийн 1 албан шаардлага хүргүүлж 31 байгууллагад давхардсан тоогоор 113,6 сая төгрөгийн 62 зөвлөмжийг хүргүүлэн албан шаардлага зөвлөмжийн хэрэгжилтийг тооцон шийдвэрлэсэн.	
218	3.6.2. Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газруудын үйл	3.6.2.1. Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрын үйл ажиллагааг	ОНӨААТҮГ -ууд нь жилийн санхүүгийн тайлангаар 80 хувь нь алдагдалтай ажиллаж байна. 14	Хяналт шалгалтанд хамрагдах орон нутгийн өмчит аж ахуйн	Улс, аймгийн төсөв	Аймгийн Засаг даргын баталсан нэгдсэн удирдамжаар аудитын	Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн хуралдаанаар 2021 онд Цант-Орхон, Сэлэнгэ цэнгэг ус, Гавшгай-Ус, Сэлэнгэ Энерго ОНӨААТҮГ, 2022	100%

	ажиллагаанд эдийн засгийн үр ашгийн шинжилгээ хийж, үйл ажиллагааг сайжруулна.	үр ашигтай ажиллуулах	аж ахуйн нэгж байгууллага тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулж, шилэн дансанд мэдээллээ байршуулж байна. 9 аж ахуйн нэгж үйл ажиллагаа явуулаагүй байдалтай.	тооцоот үйлдвэрийн газар		компанитай хамтран аймаг суманд байгуулагдсан ОНӨААТҮГ 23 аж ахуйн нэгжийн 2021-2022 оны санхүүгийн байдал, орлого үр дүнгийн гүйцэтгэлд дотоод аудит хийж, нэгдсэн дүгнэлт гаргаж, санал зөвлөмж, бодлогын чанартай асуудал дэвшүүлнэ	онд Цант-Орхон, Сэлэнгэ Энерго ОНӨААТҮГазруудын үйл ажиллагааны тайлан, санхүүгийн тайлан, цаашид авч хэрэгжүүлэх ажлыг хэлэлцүүлж ажиллалаа. Орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газрын захиралуудтай аймгийн Засаг даргын 2023 оны 01 дүгээр сард гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө батлуулж, биелэлтэд хяналт тавьж, үнэлэлт дүгнэлт өгөн ажилласан. Тухайн онд санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын байцаагч, дотоод аудиторын орон тооны дутагдалтайгаас шалтгаалж ОНӨААТҮГ-н 20 байгууллагат гүйцэтгэлийн аудит хийхээс 10 байгууллагат гүйцэтгэлийн аудит хийж санал зөвлөмжийг өгч ажилласан.	
219	3.6.3. Татвар төлөгчдийн бүртгэлийг сайжруулж, тайлагналт, үйл ажиллагааг цахимжуулж, хуулийн хүрээнд татвар ногдуулах боломжийг эрэлхийлж	3.6.3.1. “Татвар төлөгчдийн өдөр”-ийг зохион байгуулах	2021 оны 5 дугаар сард “Татвар төлөгчдийн өдөр”-ийг зохион байгуулж, тайланг ТЕГ-т хугацаанд нь хүргүүлсэн.	ТЕГ-аас ирүүлсэн чиглэлийн дагуу хөтөлбөр төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжүүлэн ажилласан байх.		“Татвар төлөгчдийн өдөр”-ийг үр дүнтэй зохион байгуулж, ТЕГ-т тайланг хугацаанд нь хүргүүлсэн байна.	Татвар төлөгчдийн өдрүүдийг 2023 оны 05 дугаар сарын 08-12-ны өдрүүдэд аймгийн 17 сум 6 тосгонд танхим болон цахимаар амжилттай зохион байгууллаа. Энэхүү өдрүүдэд Сэлэнгэ аймгийн Татварын хэлтсийн фейсбүүк пэйж хуудас, Сэлэнгэ аймгийн ЗДТГ, Сүхбаатар сумын ЗДТГ, Сэлэнгэ-цахим телевиз, Сэлэнгийн мэдээ сонин, сумдын өөрсдийн эрхлэн гаргадаг сониноор болон олон улсын худалдааны төвийн мэдээллийн албатай	100%

	татварын суурийг нэмэгдүүлнэ.						хамтран татвар төлөгч нарт мэдээ мэдээллийг хүргэн ажиллалаа. Аймгийн 17 сум 6 тосгоны төрийн албан хаагч, орон нутгийн өмчийн газар, аж ахуйн нэгж байгууллагын нягтлан бодогч, захирлууд, малчин иргэдэд татварын хуулийн хэрэгжилтийн болон цахим төлбөрийн баримтын, татварын тайлан илгээх талаарх 32 сургалтыг зохион байгуулж 1427 татвар төлөгч хамрагдсан. Ерөнхий боловсролын сургуулийн бага ангийн 594, , дунд ангийн 861, ахлах ангийн 463 нийт 1915 сурагчдад “Татварын тухай ойлголт” “Татварын цахимжилт”-ын талаарх сургалтыг зохион байгуулсан. Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар суманд үйл ажиллагаа явуулж буй зах худалдааны төвийн лангуу түрээслэгчид болон бичил бизнес эрхлэгч иргэдэд QR код ашиглан баримт авах талаар өдөрлөг зохион байгуулж 294 иргэд, татвар төлөгчдийг хамруулан ажиллалаа. Мөн гар зураг, зохион бичлэгийн уралдаанд ирсэн бүтээлүүдээс 1-3 байрыг шалгаруулан урамшуулж, Ерөнхий боловсролын сургуулийн хүүхдүүдэд татварын тухай хичээл зааж танин мэдэхүйн хөгжөөнт тэмцээн зохион	

							байгуулж ажилласан. “Татварын хяналт шалгалтаар илэрч буй зөрчлүүд анхаарах асуудал” сэдэвт сургалтыг цахимаар болон танхимаар 2 удаа зохион байгуулж, сургалтад нийт 104 татвар төлөгчид хамруулллаа.	
220		3.6.3.2. Сумдын төсвийн орлогын бүрдүүлэлт, баазыг нэмэгдүүлэх бүхий л бололцоог эрэлхийлж, сумдын Засаг даргад зөвлөн туслаж үйл ажиллагааг зохион байгуулах, сумдад үйл ажиллагаа явуулж буй бусад аймаг орон нутгийн компаниудын бүртгэлд хяналт тавьж, аймгийн татвар төлөгчөөр бүртгэж, бааз суурь нэмэгдүүлэх	Аймгийн хэмжээнд сумдад шинээр үйл ажиллагаа явуулж буй 149 ААНБ-ыг татвар төлөгчөөр бүртгэж, татварын орлогын бааз суурь нэмэгдүүлсэн байна.	Татвар төлөгчдийн тоо		Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар төлөгчийн тоог 2,5 хувиар нэмэгдүүлсэн байна. НӨАТ төлөгчийн баазыг 0,8 хувиар нэмэгдүүлсэн байна.	2023 онд сумын төсөвт 35,2 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээс 43,4 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлж 128,9 хувийн биелэлттэй гарсан. 2023 оны байдлаар Улсын бүртгэлийн газарт шинээр бүртгэгдсэн хуулийн этгээд 212, төрийн сангийн нэгж 23, Орон нутгийн хөгжлийн сан 17 татвар төлөгч тус тус бүртгүүлснийг ТУНС-д 100 хувь бүртгэж Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар төлөгчийн тоо 94,1 хувиар өссөн. Татварын албанд бүртгэлгүй үйл ажиллагаа явуулж байсан 5 татвар төлөгчийг эрэн сурвалжилж бүртгэсэн. Татварын төрлийн бүртгэлд бүртгэвэл зохих татвар төлөгчийг 100 хувь бүртгэн ажилласан. 61 НӨАТ суутган төлөгчийг ТУНС-д бүртгэж НӨАТ төлөгчийн бааз суурийг өмнөх оноос 84,1 хувиар нэмэгдүүлсэн. МТТАТ-ын төрлөөр 251, Иргэний газрын эрх борлуулсны орлогын албан татварын төрлөөр 55, Иргэний үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсны	100%

							орлогоос суутгасан албан татварын төрлөөр 59, Ус бохирдуулсаны төлбөрийн төрлөөр 7, үйлдвэрлэл үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөрийн төрлөөр 15 тус тус бүртгэн ажилласан. Жижиг, Бичил сегментэд 14388 татвар төлөгч бүртгэлтэй 14388 бөгөөд татвар төлөгч цахим төлбөрийн баримтын системд холбогдохоос 100 хувь холбогдсон байна.	
221	3.6.5. Статистикийн мэдээ, тооллого, судалгааг үнэн, бодитой хийж, үр дүнгийн шинжилгээнд суурилсан мэдээллийг хэрэглэгчдэд боломжит хэлбэрээр тархааж, бодлогын баримт бичиг боловсруулах үйл ажиллагаанд ашиглах	3.6.5.1. Статистикийн мэдээ тайлан, тооллого, судалгааг зохих хууль, журам, заавpын дагуу зохион байгуулж, мэдээллийг хэрэглэгчдэд тархаах	Статистикийн мэдээ, мэдээллийг 3200 хэрэглэгчдэд тархаасан.	Тархаах хэрэглэгчийн тоо		Статистикийн тооллого, судалгааны үр дүнг хэрэглэгчдэд тархаасан байна.	Аймгийн Статистикийн хэлтэс нь 2023 онд албан ёсны статистикийн 50 мэдээг давхардсан тоогоор 285 удаа холбогдох байгууллага, сумдаас гаргуулан авч нэгтгэн, графикт хугацаанд Үндэсний Статистикийн Хороонд хүргүүлсэн. Мөн төлөвлөгөөт 1 тооллого, 8 төрлийн судалгааг хийж дата мэдээллийг Үндэсний Статистикийн Хороонд хүргүүлсэн. Үүнээс өрхөд суурилсан судалгаа “Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа”, “ Ажиллах хүчний судалгаа”-нд нийт 17 сумын 736 өрх хамрагдсан байна. 2023 онд аймгийн сар бүрийн инфографикийг 12 удаа, нийт 624 хувь хэвлэн аймгийн удирдлагууд, 22 хэлтэс, агентлаг, 17 сумдын удирдлагуудад, статистикийн мэдээ хэрэглэгчдэд	100%

	нөхцлийг бүрдүүлнэ.						хэвлэмэл болон цахим хэлбэрээр тархаан ажиллалаа. Мөн аймгийн нийгэм, эдийн засгийн гол гол үзүүлэлтийн сүүлийн 3 жилээр харуулсан өврийн дэвтэр, жилийн эцсийн статистикийн эмхэтгэлийг сүүлийн 10 жилийн үзүүлэлтээр гарган тус тус хэвлэмэл болон цахим хэлбэрээр тархаасан байна.	
222	3.6.6. "Иргэн та эдийн засагч" арга хэжмээг хэрэгжүүлнэ.	3.6.6.1. "Иргэн та эдийн засагч" арга хэмжээг зохион байгуулах	Танхимаар 63 удаагийн сургалтаар 48 аж ахуйн нэгж, байгууллага, 1653 иргэн хамрагдсан. Цахимаар зохион байгуулсан сургалтад давхардсан тоогоор 9955 татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага хамрагдсан байна.	"Иргэн та эдийн засагч" арга хэмжээний хөтөлбөрийн хэрэгжилт		Иргэдийн санхүүгийн мэдлэг дээшилсэн байна.	Санхүүгийн тайлангийн цахим систем шинэчлэгдсэнтэй холбоотойгоор танхимаар 5 удаагийн сургалтаар 69 аж ахуйн нэгж, байгууллага, цахимаар зохион байгуулсан сургалтад давхардсан тоогоор 269 татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага хамрагдсан байна.	100%
223	3.6.7. Инновацийн үйл ажиллагааг дагнан эрхлэх орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийг шинээр	3.6.7.1. Аялал жуулчлал, аймгийн дэд бүтэц, хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр санал, санаачлага гарган ажиллах орон нутгийн өмчит аж ахуйн	Аялал жуулчлал, аймгийн дэд бүтэц, хөрөнгө оруулалтын чиглэлийн орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар байгуулах		"Инновацийн газар" ОНӨААТҮГ-ын үйл ажиллагааг жигдрүүлнэ.	Аймгийн Эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг хангах дэд бүтэц, үйлдвэрлэл, инновацын бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх төр, хувийн хэвшлийн харилцан уялдаа, хамтын ажиллагааг хангах ОНӨААТҮГ-ыг	70%

	байгуулж, аймгийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийг хэрэгжүүлнэ.	тооцоот үйлдвэрийн газрыг байгуулах	үйлдвэрийн газар байхгүй байна.	төлөвлөгөөний хэрэгжилт			байгуулахаар Нийслэлийн бизнес инноваци хөгжлийн газартай танилцаж туршлага судлан ажиллаж, ОНӨААТҮГ-ыг байгуулахад шаардлагатай эдийн засгийн тооцоо судалгааг гарган ажиллаж албан бичгийг холбогдох газруудад санал уламжилсан.	
224	3.6.8. Аймгийн төвд Монгол банкны салбарыг нээж, арилжааны банкуудын үйл ажиллагааг чадавхжуулна.	3.6.8.1. Холбогдох байгууллагатай хамтран Монгол банкны салбарыг байгуулах	Монгол банкны салбар байхгүй байна.	Салбар байгуулах төлөвлөгөөний хэрэгжилт		Холбогдох байгууллагаас ирсэн зөвшөөрлийн дагуу Монгол банкны салбарыг байгуулсан байна.	Монгол банкны салбарыг байгуулах зайлшгүй шаардлагатай байгаа тооцоо, судалгааг гарган холбогдох баримт бичгийг Монгол банкинд хүргүүлэн ажилласан.	50%
225	4.1.1. Мэргэшсэн, чадварлаг, ил тод, үр нөлөөтэй, чадахуйн зарчимд тулгуурласан ухаалаг, ёс зүйтэй төрийн албыг төлөвшүүлнэ.	4.1.1.1. Төрийн албан хаагчийн мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх, мэргэшүүлэх, сургаж хөгжүүлэх арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулах	" АЗД-ын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлаг, сумдын ЗДТГ, тосгодын захирагчийн албад дотоод мэдээлэл солилцох, ажлын байран дээр сургалт хийх арга хэмжээг өөрсдийн байгууллагын онцлог, нөөц боломжид тулгуурлан ажилласан байна.	Төрийн албан хаагчийн мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх, мэргэшүүлэх сургалт, арга хэмжээнд хамрагдсан албан хаагчийн тоо		Төрийн албан хаагч бүрийг мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх сургалтад тогтмол хамруулна.	2021-2023 онд Засгийн газрын зорилтод сургалтад 518, мэргэжил дээшлүүлэх 58, мэргэшүүлэх 134, богино хугацааны зорилтот сургалтад 1099, ажлын байран дээрх сургалтад 35426 албан хаагчийг хамруулж, давхардсан тоогоор нийт 55863 албан хаагчдын мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлсэн байна. Удирдлагын академиас зохион байгуулдаг Эрхэлсэн түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 6, Ахлах түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 30, төрийн албанд шинээр томилогдсон албан хаагчийг	100%

			2020 онд аймгийн хэмжээнд нийт 8670 албан хаагчдыг ажлын байран дээр сургасан. Удирдлагын академийн Төрийн албаны сургуулиас аймгийн хэмжээний 70 төрийн албан хаагч мэргэшүүлэх багц танхимын болон зайн сургалтад суралцаж төгссөн."				мэргэшүүлэх дунд хугацааны сургалтад 52, төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх дунд хугацааны давтан сургалтад 20, төрийн албанд шинээр томилогдсон албан хаагчийг чиглүүлэх богино хугацааны сургалтад 23 мөн төрийн албан хаагчийг чадавхжуулах богино хугацааны зайн сургалтад 131 албан хаагчийг тус тус хамруулсан.	
226		4.1.1.2. Төрийн албан хаагчийг үр бүтээлтэй, тогтвор суурьшилтай ажиллуулахад төрийн албаны мерит зарчмыг баримталж ажиллах	"Төрийн албаны шинэтгэлийн бодлого зорилт, мерит зарчимд тулгуурлан Төрийн жинхэнэ албаны удирдах албан тушаалд томилогдох ажилтан, төрийн үйлчилгээний төсвийн шууд захирагчийн сонгон шалгаруулалтыг 4	Төрийн албанд шатлан дэвшсэн албан хаагчдын тоо		Хүний нөөцийн томилгоонд мерит зарчмыг баримтлан ажиллана.	Төрийн албаны Зөвлөлийн Салбар зөвлөлөөс 2021-2023 онд 16 удаагийн захиалгаар аймаг, сумдын Засаг даргын Тамгын газар, аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний газар, хэлтэс, албадын төрийн захиргааны удирдах ба гүйцэтгэх, төрийн үйлчилгээний удирдах албан тушаалын 1023 сул орон тоог нөхөх тусгай шалгалтыг зохион байгуулж, Төрийн захиргааны удирдах албан тушаалын 33, гүйцэтгэх албан тушаал /дэс түшмэл, туслах түшмэлийн 252, Төрийн үйлчилгээний төсвийн шууд	100%

			удаа, төрийн албаны ерөнхий шалгалтыг 2 удаа зохион байгуулж Төрийн албаны мэргэшлийн шалгалтад 210 иргэн тэнцэж нөөцөд бүртгэгдсэн. "				захирагчийн 24, Төрийн жинхэнэ албаны удирдах албан тушаалын 12 сул орон тоог нөхөх арга хэмжээг авч ажиллалаа. Төрийн жинхэнэ албаны нөөцийг бүрдүүлэх зорилгоор зохион байгуулагдаж буй ерөнхий шалгалтыг улсын хэмжээнд 2023 онд 4 удаа зохион байгуулсан бөгөөд энэхүү шалгалтад тус аймагт шалгалт өгөхөөр нийт 566 иргэн бүртгүүлж, 193 иргэн тэнцэж, зарлагдсан тусгай шалгалтуудад орж, ажлын байраар хангагдан ажиллаж байна	
227		4.1.1.3. Төрийн албан хаагчдын ёс зүй, сахилга хариуцлагыг дээшлүүлэх	ЗГ-ын 2018 оны 258-р тогтоолын хэрэгжилт, АЗД-аас сумдын ЗД-тай хамтран ажиллах гэрээний явц, үр дүнг үнэлэх зорилгоор АЗД-ын 2018 оны А/341 тоот захирамжаар 3 ажлын хэсэг 17 сумын ИТХ, ЗДТГ, төрийн болон орон нутгийн өмчит байгууллагуудаар ажиллаж шалгалтын үр дүнд илэрсэн зөрчил	Сахилгын шийтгэл хүлээсэн төрийн албан хаагчдын буурсан хувь		Төрийн албан хаагчид ёс зүйн зөрчил, дутагдалгүй ажиллана.	“Төрийн захиргааны болон үйлчилгээний албан хаагчдын ёс зүйн дүрэм”-ийн дагуу аймаг, сумдын Засаг даргын Тамгын газар, аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний хэлтэс, агентлаг, төр төсвийн байгууллагад нийт 145 ёс зүйн зөвлөл, дэд хороо ажиллаж байгаа бөгөөд “Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль”-ийн дагуу 43 байгууллага ёс зүйн дэд хороог шинэчлэн байгуулж, байгууллагын хэмжээнд хийж хэрэгжүүлэх ажил, арга хэмжээний төлөвлөгөөгөө батлан хэрэгжилтийг хангаан ажиллаж байна. Монгол Улсын Төрийн албаны зөвлөл, НҮБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөрийн газраас	100%

			дутагдлыг арилгуулж, сумын төрийн ажил, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх талаар үүрэг чиглэлийг өгсөн. АЗД, ЗДТГ-аас төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэх үйл ажиллагаа, төрийн албаны хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр 16 удаагийн зөвлөмж, чиглэлийг хүргүүлж, хэрэгжилтэд хяналт тавин ажилласан.				Канад Улсын Засгийн газрын дэмжлэгтэйгээр “Стратегийн баримжаатай хүний нөөцийн удирдлага”, “Ёс зүйн зөвлөлийг бэхжүүлэх нь” дэд төсөлд төр, төсвийн байгууллагын албан хаагчид болон ёс зүйн зөвлөлийн дарга, гишүүдийг хамруулж, залуу төрийн албан хаагчдын "Менторшип хөтөлбөр" арга хэмжээг зохион байгуулсан. “Цогц чадамжийг нэвтрүүлэх нь - Ёс зүйн зөвлөлийг бэхжүүлэх, хүний нөөцийн мэргэжилтнийг чадавхжуулах нь” сэдэвт Сэлэнгэ, Орхон, Дархан-Уул, Хөвсгөл, Булган аймгийн төрийн албан хаагчдыг оролцуулсан төвийн болон хангайн бүсийн сургалтыг зохион байгуулж, сургалтад нийт 71 албан хаагч оролцсон. Мөн аймгийн бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллагуудын удирдах албан хаагчид, ёс зүйн зөвлөлийн гишүүд 100 хүнийг хамруулсан “Төрийн албаны үнэт зүйл-эрүүл мэндийн ажилтнууд” зөвлөгөөнийг зохион байгуулж, 400 гаруй төрийн албан хаагчдыг хамруулсан. “Best” сургалтын төвтэй хамтран “Эерэг харилцаа хандлага” сургалтыг зохион байгуулж, 84 төрийн албан хаагч хамрагдсан. Нутгийн	

							удирдлагын байгууллагын албан хаагчдыг чадавхжуулах ээлжит сургалтыг 2023 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдөр "Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль", "Захиргааны шийдвэр хууль тогтоомжийн хэрэглээ" сэдвүүдийн хүрээнд зохион байгуулагдаж 80 албан хаагч танхимаар, сумдын Засаг даргын тамгын газар, төр төсвийн байгууллагын ёс зүйн дэд хорооны гишүүд гэх мэт 340 гаруй албан хаагчид цахимаар оролцсон.	
228	4.1.2. Төрийн албан хаагчийн ажиллах орчин, нийгмийн баталгааг хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлж, төрийн бүх шатны байгууллагад суралцагч байгууллагын соёлыг бэхжүүлнэ.	4.1.2.1. Ажлын байрны тохижилт шинэчлэлийг орчин үеийн стандартын шаардлагад нийцүүлэн тохижуулах ажлыг үе шаттай зохион байгуулах	"Аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний 22 агентлагт нийт 462 суурин, 195 зөөврийн компьютер, 229 хэвлэгч машин, 31 скайнер, 31 проектор, 17 сумын Засаг даргын Тамгын газарт 297 суурин, 118 зөөврийн компьютер, 191 хэвлэгч, 24 скайнер, 21 проектор, 33 хувилагч машин	Төрийн албан хаагчийн ажлын байрыг стандартын шаардлагад нийцүүлэн тохижуулж, тоног төхөөрөмжөөр хангасан тоо		Техник, хэрэгсэл тоног төхөөрөмжийн тоог нэмэгдүүлэх, хүчин чадлыг сайжруулна.	“Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгаа” хөтөлбөрийн эхний шатны хэрэгжилтийг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн хурлаар хэлэлцүүлж 86,7 хувь буюу "хангалттай" дүгнэгдсэн. Төрийн албан хаагчдын цалинг 2023 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс 50 хувь хүртэл нэмэгдүүлж, аймгийн Засаг даргаас цаашид 80 хүртэл хувиар нэмэгдүүлэхээр ажиллаж байна. 2021-2023 оны байдлаар Сэлэнгэ аймгийн Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвөөс санхүүжиж буй төрийн байгууллагуудад ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчдад 28399,2 сая төгрөгийн цалин урамшуулал, 652,2	100%

			тус тус хэрэглэгдэж байгаа нь төрийн албан хаагчид өдөр тутмын үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулах цахим техник хэрэгслийн нөхцөл боломжоор бүрэн хангагдсан.				сая төгрөгийн тэтгэмж тусламж, өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох насанд хүрсэн албан хаагчид 3705,7 сая төгрөгийн нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийг тус тус олгож, аймгийн Засаг даргын 2023 оны 3 дугаар сарын 03-ны өдрийн А/100 дугаар захирамжаар төрийн захиргааны 140, 2023 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдрийн А/537 дугаар захирамжаар 27 байгууллагын нийт 345 төрийн албан хаагчид төрийн захиргааны албан тушаалын зэрэг дэвийг олголоо. Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023 оны 12 дугаар 05-ны өдрийн хуралдаанаар аймгийн Засаг даргын эрхлэх асуудлын хүрээний газар, хэлтэс албадын 347 төрийн захиргааны албан хаагчдын цалинг 30 хувиар нэмэгдүүлж, 2024 оны 4-р сарын 1-ний өдрөөс олгохоор шийдвэрлэж, 1,4 тэрбум төгрөгийг төсөвт тусгаад байна. Сүхбаатар хилийн боомтын нэг цэгийн үйлчилгээний цогцолбор барилга ашиглалтад орсонтой холбогдуулан Гадаадын иргэн, харьяатын газрын хойд бүс дэх газрын ажилтан, албан хаагчдын компьютер техник хэрэгслийг шинэчлэхэд 49,5 сая төгрөгийн дэмжлэгийг үзүүллээМал эмнэлгийн газарт 75,0 сая төгрөгийн	

							дэмжлэг үзүүлж, техник тоног төхөөрөмжөөр хангалаа. “Удирдах ажилтны зөвлөгөөн"-ийг 2023 оны 2 дугаар сарын 12-ны өдөр зохион байгуулж, 17 сумын Засаг даргын Тамгын газрын дарга, 57 багийн Засаг дарга нарт зөөврийн компьютер хүлээлгэн өгч, дэмжлэг үзүүллээ. Соёлын байгууллагуудын албан хаагчдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор 199,7 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтыг хийллээ.	
229		4.1.2.2. Албан хаагчдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт үе шаттайгаар хамруулах	2020 онд аймгийн хэмжээнд төр, төсвийн байгууллагын 56 хувь нь жил бүр албан хаагчдыг урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулж, биеийн ерөнхий үзлэг, хэвлийн эхо, зүрхний цахилгаан бичлэг, дотор, мэдрэл, мэс засал, шүд, нүд, хавдар, чих хамар хоолой, эмэгтэйчүүдийн чиглэлийн нарийн мэргэжлийн	Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт албан хаагчдын хамрагдалтын хувь		Албан хаагчдын эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хамрагдалтыг нэмэгдүүлнэ.	Төр, төсвийн байгууллагын албан хаагчдыг урьдчилан сэргийлэх үзлэгт жилд 1 удаа хамруулах ажлыг зохион байгуулж байна. Нийтдээ 4410 төрийн албан хаагчдыг орон нутаг, аймаг, сумын эрүүл мэндийн төв, холбогдох дээд шатны эмнэлгүүдэд эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг, эрт илрүүлэгт хамруулсан. Мөн төр, төсвийн байгууллага бүр өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх, дархлааг дэмжих зорилгоор албан хаагчдаа витаминжуулах аяныг жилд 1-2 удаа зохион байгуулж хэвшсэн.	100%

			эмчийн үзлэгт орж, түүний дагуу холбогдох арга хэмжээг авсан.					
230		4.1.2.3. Байгууллагын хэмжээнд жил бүр төрийн албан хаагчдын сургалтын хэрэгцээг тодорхойлж, төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлэх	АЗД-ын эрхлэх асуудлын хүрээний агентлагууд, аймаг сумдын ЗДТГ төрийн албан хаагчдаас тухайн жилийн сургалтын санал хүсэлтийг авч сургалтын хэрэгцээг тодорхойлон жилийн сургалтын төлөвлөгөөг боловсруулан хэвшсэн. Агентлаг, сумдын ЗДТГ-уудын сургалтын төлөвлөгөөг албан хаагчдынхаа эрэлтэд нийцүүлэн жил бүр батлан хэрэгжүүлэх, үр дүнг тооцох ажлыг тогтмолжуулж, 2018, 2019 онуудад давхардсан тоогоор аймгийн	Төр, төсвийн байгууллагууды н сургалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн хувь		Байгууллага бүр суралцагч байгууллага байна.	Монгол Улсын Төрийн албаны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын хүрээнд мэдлэг чадвартай мэргэшсэн төрийн албан хаагчдаар иргэдэд төрийн үйлчилгээг чанартай, хүртээмжтэй үзүүлэх, хэрэгцээ шаардлагын үүднээс манлайлагч суралцагч байгууллага бүхий төрийн албыг орон нутагт төлөвшүүлэх зорилгоор 2018-2022 онд хэрэгжүүлэх “Суралцагч байгууллага-Төрийн албаны манлайлал” аймгийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөө 5 зорилтын хүрээнд 43 ажил, арга хэмжээтэйгээр төлөвлөн хэрэгжилтийг хангаж ажилласан. Хөтөлбөрийн хүрээнд төрийн албан хаагчийн сургалтын хэрэгцээг тодорхойлж, шаардлагатай сургалтыг ажлын байран дээр нь зохион байгуулах замаар орон нутгийн төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх, давтан сургах ажил, арга хэмжээг нутгийн захиргааны бүх шатны байгууллагуудад зохион байгуулахад бодлого зохицуулалт, арга зүйн дэмжлэг туслалцаа үзүүлэн	100%

			хэмжээнд сумдын төрийн албан хаагчдаас мэргэжил дээшлүүлэх сургалтанд 434, мэргэшүүлэх сургалтад 843, богино хугацааны зорилтот сургалтад 5242, ажлын байран дээрх сургалтад 11165 албан хаагч хамрагдаж, мэдлэг, ур чадвараа дээшлүүлсэн.				ажилласан. Агентлаг, сумдын Засаг даргын Тамгын газрууд сургалтын төлөвлөгөөг албан хаагчдынхаа эрэлтэд нийцүүлэн жил бүр батлан хэрэгжүүлэх, үр дүнг тооцох ажлыг тогтмолжуулсан. “Суралцагч байгууллага төрийн албаны манлайлал” хөтөлбөрийн хүрээнд “Эерэг сэтгэлгээ хувь хүний цогц хөгжил” сэдэвт 5 өдрийн 40 академик цагийн багц сургалт, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн, Ханнс Зайделийн сантай хамтран “Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн хүрээнд сумдын эрх зүйн хөтчүүдийг чадавхжуулах сургалт, Хувь хүний мэдээлэл хамгаалах тухай хууль, Цахим гарын үсгийн тухай хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хуулиар 25 агентлаг 17 сум 6 тосгоны албан хаагчийг тус тус хамруулсан. 2023 онд Удирдлагын академид улсын төсвийн санхүүжилтээр, байгууллагын болон хувийн зардлаар төрийн албанд анх томилогдсон албан хаагчийг чиглүүлэх, төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх болон дунд хугацааны сургалт, ахлах, эрхэлсэн түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 51	

							төрийн албан хаагчдыг хамруулаад байна	
231	4.1.3. Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийг кирил болон үндэсний бичгээр хослуулан явуулах бэлтгэл ажлыг шат дараатай хэрэгжүүлнэ.	4.1.3.1. Төрийн албан хаагчийн монгол бичгийн мэдлэгийн түвшин тогтоох судалгааг холбогдох газруудтай хамтран гаргаж, бүх шатны төрийн байгууллагын албан хаагчдын монгол бичгийн мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх ажлыг зохион байгуулах	-	Төрийн албан хаагчийн монгол бичгийн мэдлэгийн түвшин тогтоох сорилд хамрагдсан албан хаагчдын хувь, албан хаагчдын монгол бичгийн мэдлэг чадварыг дээшлүүлэх зохион байгуулсан сургалт, арга хэмжээний тоо		Төрийн албан хаагчдын монгол бичгийн төвшнийг жил бүр шалгаж, үнэлэж, монгол бичгийн төвшинд тохирсон сургалтыг шат дараатай зохион байгуулна.	Албан байгууллага бүр нэр, хаягийг кирилл болон үндэсний бичгээр хослуулан бичихийг үүрэг болгож, хэрэгжилтэд хяналт тавин ажиллаж байна. Сум, орон нутгийнхаа төрийн албан хаагчдад үндэсний бичгийн хичээл заах боломжтой багш нарын судалгааг гаргаж, багш нар нэгдсэн хөтөлбөр, төлөвлөгөөгөөр сумынхаа төрийн албан хаагчдад үндэсний бичгийн хичээлийг зааж, Насан туршийн боловсролын төв, нэгжүүд, ерөнхий боловсролын сургуулийн монгол хэл бичиг, уран зохиолын багш нар байгууллагын хүсэлтийн дагуу төрийн албан хаагч, иргэдэд үндэсний бичгийн хичээлийг 3 түвшинд хуваан, 16 удаагийн сургалт, 22 уралдаан тэмцээнийг явуулж, үндэсний бичгийн түвшин ахиулах сургалтад 336 хүнийг хамруулж, унших, бичих чадварыг нэмэгдүүлсэн. Төрийн албаны зөвлөл, Үндэсний статистикийн хороотой хамтран зохион байгуулсан “Төрийн албан хаагчийн үндэсний бичгийн мэдлэгийг тодорхойлох судалгаа”-г аймгийн хэмжээнд зохион байгуулж, 17 сум 6 тосгоны 239 төрийн байгууллагын 5777 албан	100%

							хаагчийг судалгаанд хамруулж, хамрагдалт 100 хувьтай байна. “Үндэсний бичиг үсгийн баяр”-ыг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлын хүрээнд аймгийн Нийтийн номын сан, ерөнхий боловсролын сургуулийн монгол хэл, бичиг, уран зохиолын багш нарын дунд “Үндэсний хэл бичгээ түгээн дэлгэрүүлцгээе” аяныг зохион байгуулж, 5 багш бүтээлээ ирүүлснийг аймгийн Нийтийн номын сангийн цахим хаягаар 337 иргэнд үзүүлэн таниуллаа. Төрийн албан хаагчдын монгол бичгийн мэдлэг, чадварыг нэмэгдүүлэх зорилгоор ЕБС-ын багштай хамтран 70 цагийн хичээл, сургалтын үйл ажиллагааг 2023 онд эхлүүлээд байна.	
232		4.1.3.2. Албан хэрэг-хөтлөлтийг хос бичгээр зэрэгцүүлэн хөтлөх ажлыг амжилтай туршсан төрийн байгууллагуудыг урамшуулах, сурталчлах		Албан хэрэг хөтлөлтийг хос бичгээр зэрэгцүүлэн хөтлөх ажлыг амжилттай туршсан байгууллагын тоо		Монгол хэл, бичгийг дотоодод түгээн дэлгэрүүлж буй байгууллага, албан хаагчдыг урамшуулж, дэмжинэ.	Хэлний бодлогын салбар зөвлөлөөс 2021 оны 01/956 "Чиглэл хүргүүлэх тухай" албан тоотоор албан байгууллага бүр нэр, хаягийг кирилл болон үндэсний бичгээр хослуулан бичиж хэвшихийг үүрэг болгосон. Сум, орон нутгийнхаа төрийн албан хаагчдад үндэсний бичгийн хичээл заах боломжтой багш нарын судалгааг гаргаж, багш нар нэгдсэн хөтөлбөр, төлөвлөгөөгөөр сумынхаа төрийн албан хаагчдад үндэсний бичгийн хичээлийг зааж, 2025 он гэхэд төрийн албан хэргийг хос	100%

							бичгээр хөтлөн явуулах бэлтгэлийг ханган ажиллаж байна. “Монгол бичиг үндэсний хөтөлбөр III”-ыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд аймгийн хэмжээнд төр, төсвийн байгууллагууд байгууллагын хаяг, албан хаагчдын албан тушаал, өрөөний хаягийг кирилл болон үндэсний бичгээр байршуулах ажлыг эхлүүлж, нийт 17 сумын ЗДТГ, 6 тосгоны захирагчийн алба зарим агентлагууд хэрэгжүүлээд байна. Мөн Шаамар сумын Засаг даргын 2021 оны А/124 тоот захирамжаар “Монгол хэлний бодлогын салбар зөвлөл”-ийг байгуулах “Монгол бичиг үндэсний хөтөлбөр III”-ын хүрээнд монгол хэл бичиг сумын дэд хөтөлбөрийг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар батлуулан ажиллаж байна. Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийг кирилл болон үндэсний бичгээр хослуулан явуулах бэлтгэл ажлыг шат дараатай хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан аймгийн хэмжээнд “Үндэсний бичигтэн 2022-2024” хөдөлгөөнийг зохион байгуулж идэвх санаачилгатай ажилласан 5 байгууллагыг шагнаж, урамшуулахаар бэлтгэл ажлыг хангаж байна. Монгол бичгээр үйлдэх баримт бичгийн хэвлэмэл	

							хуудас, түүний бүрдэлд тавих үндсэн шаардлага” /MNS 6395:2022/, төрийн албан хаагчийн нэрийн хуудсанд тавих ерөнхий шаардлага /MNS 6978:2022/-ын талаарх мэдээллийг төрийн байгууллагуудад хүргүүлэн хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлж байна.	
233	4.1.4. Төрийн үйлчилгээний цахим шилжилтийг хэрэгжүүлж, цахим үйлчилгээний хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.	4.1.4.1. Тосгодын цахим операторуудыг тоног төхөөрөмжөөр хангах, цахим шилжилтийн талаар иргэд, олон нийтэд мэдээлж, сурталчлах ажлыг зохион байгуулах	Тосгодын операторуудын орон тоо батлагдаагүй, тоног төхөөрөмж байхгүй.	Тосгодын цахим операторуудыг тоног төхөөрөмжөөр хангасан тоо болон цахимд шилжсэн үйлчилгээний тоо		Аймаг, сумдын албан ёсны цахим хуудас, олон нийтийн сүлжээгээр олон нийтэд мэдээлж сурталчилсан байна.	Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газартай хамтран төрийн үйлчилгээг цахим хэлбэрээр хүргэх төрийн үйлчилгээний нэгдсэн портал системийг нэвтрүүлэх сургалт болон тоног төхөөрөмжийг хүлээлгэн өгөх арга хэмжээг зохион байгуулж, сургалтад оролцсон 17 сумын 17 албан хаагчдад 15 нэр төрлийн 79,7 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг хүлээлгэн өгсөн. Аймгийн хэмжээнд 6 тосгонд “E-Mongolia” үйлчилгээг нэвтрүүлэхээр цахим операторын тоног төхөөрөмжийн судалгааг гарган хүсэлтийн хамт албан бичгээр Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газарт хүргүүлсэн. Төрийн үйлчилгээг операторын горимоор үзүүлэх үйлчилгээнд 15 байгууллагын 73 нэр төрлийн 269 үйлчилгээгээр сумд болон тосгодын иргэдэд үзүүлж байсан. Засгийн	100%

							газрын 2019 оны 149 дүгээр тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн газар нь “E-MONGOLIA төсөл”-ийн хүрээнд төрийн зарим үйлчилгээг иргэн, хуулийн этгээдэд цахим болон операторын горимоор үзүүлэх чиг үүрэг бүхий төрийн үйлчилгээний операторын болон нэгдсэн портал системийг бий болгон хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Тус төслийн хүрээнд 2020 онд аймгийн хэмжээнд 17 сумдад төрийн үйлчилгээг цахим хэлбэрээр операторын горимоор хүргэх “Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн портал систем”-ийн 2 шатлалт үйлчилгээг нэвтрүүлэх сургалтыг зохион байгуулж 15 байгууллагын 73 нэр төрлийн 269 үйлчилгээг цахимд шилжүүлсэн. Цахим үйлчилгээг нэвтрүүлснээр 2020 онд 9166, 2021 онд 5084, 2022 онд 11287, 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар 18650 иргэн цахимаар үйлчилгээ авсан байна.	
234	4.1.5. Иргэдийн санал, өргөдөл, гомдлыг шуурхай шийдвэрлэх зарчмыг	4.1.5.1. Иргэдийн санал, өргөдөл, гомдлыг шуурхай шийдвэрлэх	Иргэдийн санал, өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн	Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд		Иргэдийн өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийг хуулийн хугацаанаас өмнө	Иргэдээс төрийн байгууллага албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн тайланг гаргахад аймгийн хэмжээнд 2021 онд 5471, 2022 онд 3522, 2023 онд 3555	100%

	баримтлан "Таныг сонсъё" арга хэмжээг төрийн бүх байгууллагуудад хэрэгжүүлж, захиргааны шийдвэр гаргах, хянах үйл ажиллагаанд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.		хуулийн хугацаа 30 хоног байна.	хандаж гаргасан өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн хувь		шуурхай шийдвэрлэнэ.	өргөдөл, гомдол ирснийг 2021 онд 93.6, 2022 онд 97.0% 2023 онд 97.3 хувьтай тус тус шийдвэрлэсэн. Нийт ирсэн өргөдөл гомдлыг агуулгаар авч үзвэл газрын харилцаа, иргэдийн төрсний бүртгэл, регистрийн дугаарын зөрчил, цахим үнэмлэхээ сунгуулах, шилжилт хөдөлгөөн, бүртгэлийн хугацаа хэтэрсэн газар тариалан, хадлангийн талбайн зөвшөөрөл болон нийгмийн халамжид хамрагдахыг хүссэн, мөнгөн тусламж, хөдөлмөр эрхлэлттэй холбоотой асуудлаар тавьсан хүсэлт дийлэнх хувийг эзэлж байна. 2022 онд иргэдээс ирүүлсэн өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлтийн дундаж хугацааг 14 байсан бол 2023 онд 12 хоног болгон буурууллаа. Ерөнхий Сайдын 2022 оны 12 дугаар сарын 09-ний өдрийн 214 дүгээр захирамжийн дагуу Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг хууль тогтоомжийн хүрээнд судлан үзэж, шуурхай шийдвэрлэх ажлын хэсгийг аймгийн Засаг даргын 2022 оны 12 дугаар сарын 09-ний өдрийн А/526 тоот захирамжаар байгуулан аймгийн хэмжээнд 12 дугаар сарын 09-24ний өдрүүдэд шийдвэрлэгдээгүй байсан 183	

							өргөдөл гомдлыг шийдвэрлэн хариуг холбогдох иргэдэд хүргүүлэн ажилласан. Улсын хэмжээнд зохион байгуулсан уг арга хэмжээнд тандалт дуудлага хийгдэхэд асуудал үүсгээгүй, шуурхай шийдвэрлэж ажилласан 5 аймгийн нэгээр шалгарсан тул Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас талархал ирүүлсэн.	
235		4.1.5.2. "Таныг сонсъё" арга хэмжээг төрийн бүх байгууллагуудад хэрэгжүүлэх	-	"Таныг сонсъё" арга хэмжээг төрийн бүх байгууллагууд зохион байгуулсан тоо		Иргэдийн санаа бодол, оролцоог нэмэгдүүлж, байгууллагуудын хамтын ажиллагааг сайжруулан ажиллана.	Иргэд, олон нийтийн санал хүсэлтийг хүлээн авч хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх "Таныг сонсъё" арга хэмжээг 17 сум, 6 тосгон, 24 газар, хэлтэс, албадад зохион байгуулж хэрэгжилтийг хангаан ажиллах талаар удирдамж гарган хүргүүлээд байна. “Таныг сонсъё” арга хэмжээг “Төлөөлөгчдийн өдөр”-тэй хамтатган Зүүнбүрэн суманд зохион байгуулж 400 гаруй иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авч шийдвэрлэж ажилласан. 2023 онд өргөдөл гомдлыг шуурхай шийдвэрлэх ажлын хүрээнд Сүхбаатар, Мандал, Алтанбулаг сумдын зарим багууд болон Жавхлант сумдад “Таныг сонсъё” арга хэмжээг зохион байгуулж иргэдээс ирсэн өргөдөл гомдлыг шуурхай шийдвэрлэж ажилласан. Мөн 2023 оны 09 дүгээр сарын 15-16-ны өдрүүдэд Ерөнхий сайдын айлчлалын үеэр иргэдтэй хийсэн	100%

								уулзалтаас гарсан 34 санал, гомдлыг шийдвэрлэх ажлын төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг хангаж ажилласан.	
236		4.1.5.3. Захиргааны шийдвэр гаргах, хянах үйл ажиллагаанд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх	-	Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хийгдэх төсөл, арга хэмжээний саналд иргэдээс авах саналын хувь		Захиргааны шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, хяналт тавьж, иргэдийн санал, хүсэлтийг хүлээн авч хэрэгжүүлнэ.	2023 оны орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх ажлын хүрээнд 1-р улиралдаа багтаан өрх бүрд саналын хуудас тарааж, иргэдээс санал авах маягт цахим байдлаар 56200 иргэнээс санал авч багийн иргэдийн нийтийн хурлаар хэлэлцэн 335 ажил, төсөл арга хэмжээг эрэмбэлж аймгийн орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар 2023 онд 9159,3 сая төгрөгийн 60 ажил хэрэгжүүлж ажиллалаа. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээг төлөвлөн батлуулахдаа иргэдийн 80-аас доошгүй хувийн оролцоог хангах журмыг баримтлан, санал аваагүй, орон нутгийн төсвийн төлөвлөгөөнд тусгаж батлаагүй зардлыг орон нутгийн хөгжлийн сангийн журамд тусган хэрэгжүүлэхгүй байхад анхааран 2023 онд орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 17 сум, 6 тосгоны хэмжээнд хэрэгжих 10,9 тэрбум төгрөгийн 335 төсөл арга хэмжээ, аймгийн орон нутгийн хөгжлийн	100%

							сангийн хөрөнгөөр 10,4 тэрбум төгрөгийн 60 төсөл арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжилтийг зохион байгуулсан	
237	4.1.6. Олон Улсын болон төсөл хөтөлбөрийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах үйл ажиллагааг өргөжүүлж, уламжлалт харилцааг бэхжүүлэн шинэ түншлэлийг нэмэгдүүлж, гадаад хамтын ажиллагааны үр нөлөөг дээшлүүлнэ.	4.1.6.1. Аймаг, орон нутгийн онцлог, нөхцөл боломжийг харгалзан гадаад харилцааны шинэ түншлэлийг нэмэгдүүлэх санал санаачилгыг дэмжиж ажиллах	8 улс, 2 муж, 7 хот, 6 Элчин сайдын яам, 1 консулын газар, 1 төлөөлөгчийн газар, 7 олон улсын байгууллагатай хамтын ажиллагаатай ажиллаж байна	Аймаг орон нутгийн онцлог, нөхцөл боломжийг харгалзан гадаад харилцааны шинэ түншлэл тогтоосон тоо		Хамтын ажиллагааны шинэ түншлэлийг нэмэгдүүлэх ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.	Сэлэнгэ аймаг болон БНСУ-ын Дангжин хот хоорондын түншлэлийн харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлж газар тариалан, эдийн засаг, нийгэм, соёл, хүмүүнлэгийн салбар чиглэлээр хамтран ажиллахаар тохиролцсон. Мөн БНСУ-ын Үньпён дүүрэгтэй мэргэжлийн боловсон хүчнийг сургаж дадлагажуулахад хамтран ажиллах талаар санал тусгаж харилцан ойлголцлын санамж бичиг байгуулсан. “Гадаад харилцааг эдийн засагжуулах нь” хөтөлбөрийн хүрээнд ОХУ-ын Бүгд Найрамдах Буриад Улсын тэргүүн Алексей Самбуевич Цыденовтой 2 удаагийн хэлэлцээр хийж, БНБУ-д сурах хүсэлтэй оюутнуудад хөнгөлөлт үзүүлэх, орос хэлний багш нарыг бэлтгэх, дадлагажуулах, хилийн ойр бүс нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, хавдрын цөмийн эмчилгээний төвтэй хамтран ажиллахаар болсон. БНСУ-ын Жежү мужтай боловсрол шинжлэх ухааны чиглэлээр төрийн албан хаагчдыг харилцан туршлага судлуулах, орчин	100%

							үеийн ухаалаг техник технологийг нэвтрүүлэх тэдгээртэй холбоотой инновацыг нутагшуулахаар ажиллаж байна. Сөүл хотын Үньпён дүүрэгтэй эрүүл мэндийн салбарт хамтран ажиллах, Япон Улсын Шизоука мужийн Озава тент ХХК-тай хүнс, хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн салбарт тус улсын технологийг нэвтрүүлэх, нарийн ногооны өвлийн хүлэмж байгуулах, орчин үеийн инновац нэвтрүүлэхэд хамтран ажиллахаар харилцан тохиролцоод байна. БНХАУ-ын Хар мөрөн мужийн Харбин хоттой аялал жуулчлалын салбарт хамтран ажиллах тус хотын Мөсөн урлалыг Сэлэнгэ аймагт орон нутгийн онцлог төрхийг шингээсэн арга хэмжээг зохион байгуулах, туршлага судлахаар саналыг хүргүүлээд байна. ОХУ-ын Эрхүү хотын их дээд сургуулиудтай боловсролын салбарт хамтран ажиллах, аймгийн сурагчдыг тус хотод хөнгөлөлттэй нөхцөл, боломжоор сургахад хамтран ажиллахаар урьдчилан тохиролцоод байгаа бөгөөд холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлэн дээд шатны байгууллагад хүргүүлээд байна. Канад Улсын Элчин Сайдын яамтай хүнс, хөдөө аж ахуй хөнгөн	

							үйлдвэрлэлийн салбарт хамтрахаар харилцан тохиролцоод байна.	
238		4.1.6.2. ОХУ, БНХАУ, Япон улсын Шизуока мужтай уламжлалт харилцаагаа үргэлжлүүлж, аймаг, муж, хотуудын соёл, урлаг, боловсрол, спорт, эрүүл мэндийн салбарт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх	ОХУ-ын Буриад Улс, Хиагт, Зед, Сэлэнгэ, Кабанский муж, БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны Хөх хот, Хар мөрөн муж, Япон улсын Шизуока мужтай хөдөө аж ахуйн салбат хамтран ажиллаж байна.	ОХУ, БНХАУ, Япон улсын Шизуока мужтай уламжлалт харилцаагаа үргэлжлүүлж, аймаг, муж, хотуудын соёл, урлаг, боловсрол, спорт, эрүүл мэндийн салбарт хамтын ажиллагаа байгуулсан ажил, арга хэмжээний тоо		Хамтын ажиллагааны санамж бичгийг өөрчлөх, нэмэлт өөрчлөлт оруулах саналыг холбогдох журмын дагуу гаргаж, өргөжүүлнэ.	Япон Улсын Шизуока мужтай 2 удаа хүнс, хөдөө аж ахуй, газар тариалан, нарийн ногооны чиглэлээр цахим уулзалтыг зохион байгуулсан. БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ны Хөх хоттой цар тахлын нөхцөл байдлын талаар харилцан туршлага солилцох цахим уулзалтыг зохион байгуулсан. ОХУ-ын БНБУ-ын Улан-үдэ хот, Сэлэнгэ аймагт Эдийн засгийн форумыг хамтран тус тус зохион байгууллаа. БНХАУ-ын ӨМӨЗО-ын хамтын ажиллагааны хүрээнд тус улсын Хөх хоттой ах дүүгийн найрамдалт хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх мөн цахим хөгжил дэд бүтэц инновацын ажлын хүрээнд тус улсаас манай аймагт хурлын ухаалаг дэлгэцийн дэмжлэг үзүүлээд байна. Япон Улсын Шизоука мужтай газар тариалангийн чиглэлээр хамтран ажиллаж ирсэн бөгөөд дээрх чиглэлийн ажил арга хэмжээг өргөтгөх, салбар чиглэлийг нэмэгдүүлэх талаар харилцан санал солилцож санамж бичгийн төслийг тус муж руу хүргүүлэхээр бэлтгээд байна. Тус мужтай газар тариалангийн хүний нөөцийн чиглэлээр хэд хэдэн хамтарсан сургалтыг зохион байгуулаад байгаа	100%

							бөгөөд Сэлэнгэ аймгийн газар тариалангийн чиглэлийн төрийн албан хаагчдыг богино хугацааны сургалтад хамруулаад байна. Энэ 2024 онд аймгийн төрийн албан хаагчдыг мэргэжил ур чадвар дээшлүүлэх богино хугацааны хөтөлбөрт хамруулахаар төлөвлөөд байгаа бөгөөд тус мужийн газар тариалан нарийн ногооны чиглэлийг судалгааны мэргэжилтнүүдийг урьж ажиллуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.ОХУ-ын БНБУ-ын Хиагтын аймагтай олон жилийн уламжлалт найрсаг хамтын ажиллагааны хүрээнд өмнө нь байгуулсан харилцан ойлголцлын санамж бичгийг шинэчлэн батлах, тухайлсан салбаруудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхээр урьдчилан тохиролцоод байна.	
239		4.1.6.3. Аймгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй Олон улсын төсөл хөтөлбөрүүдийн газруудтай хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх	Жайка, Койка, ГОУХАН, ТИКА, АДРА, Дэлхийн зөн Монгол зэрэг олон улсын байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна.	Шинэ түншлэлийн тоо	-	Олон улсын байгууллага, төсөл хөтөлбөрийн газруудад хамтын ажиллагаааны санал тавьж, хамтран ажиллана.	АНУ-ын Олон улсын Хөгжлийн агентлагийн санхүүжилттэй “Best” хөтөлбөртэй хамтран төсөл хэрхэн бичих вэ, санхүүгийн мэдлэг олгох, гарааны бизнесийг дэмжих зэрэг сэдвээр 17 суманд 110 удаагийн сургалт зохион байгуулж 3012 иргэниг хамруулан, 3,5 тэрбум төгрөгийн зээл авахад дэмжиж ажилласан. 2023 оны санхүүгийн жилд 5 бүлэгт 50 сая төгрөгийн	100%

								буцалтгүй тэтгэлэлг олгож, ажлын байр бий болгосон. “Дэлхийн зөн Монгол” олон улсын байгууллагатай хамтран 3 хөтөлбөрийн хүрээнд 1.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилттэй төсөл арга хэмжээг 7 сум, 2 тосгонд хэрэгжүүлж ажилласан. “Тогтвортой амьжиргаа-3” төслийн хүрээнд төрийн албан хаагч, багийн Иргэдийн Нийтийн хурлын зөвлөлийн гишүүдэд арга зүйн дэмжлэг үзүүлж, сумдын ОНХС-ын гүйцэтгэлд үндэслэн 2016-2023 онд 3,0 сая төгрөгийн урамшуулал олгож ажилласан. 2023 оноос Органик хөдөө аж ахуйн түншлэл 2 төсөл нь Германы хамтын ажиллагааны нийгэмлэг, Герман АДРА ОУБ байгууллагын 1,6 сая еврогийн санхүүжилтээр 2023 оны 10 дугаар сарын 01-нээс 2026 оны 12 дугаар сарын 31-ны хооронд 41 хоршоонд хэрэгжиж эхлээд байна.	
240	4.1.7. Хууль тогтоомж, бодлогын баримт бичгийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх мэдээллийн дэд бүтцийг	4.1.7.1. Орон нутгийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний цахим мэдээллийн санг нутгийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх	-		Нэвтрүүлсэн байгууллагын тоо		Сумдын ЗДТГ-т цахим мэдээллийн санг нэвтрүүлсэн байна	“Сэлэнгэ хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний цахим мэдээллийн сан”-г нэвтрүүлэхээр “Ухаалаг засаглал” төрийн бус байгууллагатай хамтран санал солилцож, “Орон нутгийн мэдээллийн дэд бүтэц” төслийг боловсруулсан. Тус төсөлд нэвтрүүлэлтийн зардлыг 14.5 сая төгрөг, хамтын ажиллагааны буюу	50%

	хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.						үйл ажиллагааны зардлыг 24.9 сая төгрөгөөр тус тус тооцож санхүүжилтийг шийдвэрлүүлэхээр Олон Улсын төсөл хөтөлбөрийн байгууллагуудад хандаж байна. Тус ажлыг хэрэгжүүлэхээр аймгийн 2023 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд мөн тусгасан боловч Төрийн хэмнэлтийн тухай хуультай холбогдуулан цахим мэдээллийн санг нутгийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэхээр ажилласан боловч төсөв шийдэгдээгүй байна.	
241		4.1.7.2. Орон нутгийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журмыг шинэчлэн боловсруулж мөрдөх	Аймгийн Засаг даргын 2017 оны А/458 тоот захирамжаар батлагдсан журмыг мөрдөж ажилладаг	Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журмыг боловсруулж, мөрдсөн эсэх		Журмын дагуу захиргааны байгууллагуудад хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийгдсэн байна.	Монгол Улсын Засгийн газрын 2020 оны 206 тоот тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-д бүх шатны захиргааны байгууллага өөрийн хариуцсан асуудлын хүрээнд хуульд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлсэн байдалд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нэгж, эсхүл ажилтантай байхаар тусгасан боловч Засгийн газрын хяналт хэрэгжүүлэх газраас “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулахтай	70%

								холбогдуулан холбогдох сум, агентлагуудаас орон нутгийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний журмыг шинэчлэн боловсруулах талаар санал аваагүй болно.	
242	4.1.8. Орон нутгийн төр, төсвийн байгууллагуудын үйл ажиллагаа болон хөгжлийн бодлогын баримт бичигт төлөвлөлт, явц, гүйцэтгэлд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудит хийж, үр дүнг тооцох тогтолцоог бэхжүүлнэ.	4.1.8.1. Аймгийн хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, хийж, удирдлагуудыг мэдээллээр хангаж, иргэд олон нийтэд мэдээлэх	-	Хяналт-шинжилгээ үнэлгээ хийсэн бодлогын баримт бичгийн тоо		6-аас доошгүй	“Монгол Улсын Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль”-ийн шинэчилсэн найруулгын дагуу аймаг маань дунд болон богино хугацааны хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн баримт бичгүүдээ хуульд заасан хугацаанд нь боловсруулан батлуулсан. Сэлэнгэ аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл”-ийг боловсруулж аймгийн ИТХ-аар батлуулсан бөгөөд өмнө нь үндсэн чиглэлийг ингэж таван жилээр буюу дунд хугацаагаар баталж байсан тохиолдол байдаггүй. “Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль” шинэчлэгдсэнээрээ аймаг маань дунд хугацааны хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн баримт бичигтэй болсон бөгөөд Аймгийн МАН-ын мөрийн хөтөлбөрөөс 75, АН-ын мөрийн хөтөлбөрөөс 17, аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 13 төлөөлөгчөөс 76 санал ирүүлснийг судлан үзэж, боловсруулж байсан. Үүний дагуу аймгийн Иргэдийн	100%

							Төлөөлөгчдийн хурал, Засаг даргын Тамгын газар хамтран аймгийн Засаг даргын 2021-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг 5 бүлгийн 15 дэд бүлэг, 165 зорилтын хүрээнд “Хүнээ дээдэлж-Хамтдаа хөгжье” эрхэм зорилготойгоор боловсруулж, аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар батлуулж, хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Мөн төрийн залгамж чанарыг хадгалж, аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас 2016-2020 онд нийт 39 баримт боловсруулан, батлуулж, хэрэгжилтийг эхлүүлээд байсныг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж жил бүр хэрэгжилтийг аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын зөвлөл болон аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар хэлэлцэж үнэлгээ дүгнэлт өгч, тодорхой үр дүнд хүрсэн. Цаашид урт хугацааны хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдийн хэрэгжилтийг бүрэн хэрэгжүүлэхээр бид төлөвлөсөн хугацаандаа хэрэгжилтийг хангуулан ажиллахаар шат шатандаа ажиллаж байна.	
243		4.1.8.2. Төрийн байгууллага, орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн	-	Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн		5-аас доошгүй	“Сэлэнгэ-Энерго”, “Цөм сүрэг”, “Барилга захиалагч”, “Сэлэнгэ Орон сууц” зэрэг ОНӨААТҮГ-ын санхүүгийн үйл ажиллагаанд	100%

		газруудад хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, үйл ажиллагааг сайжруулах		байгууллагын тоо			аймгийн Засаг даргын батласан удирдамжийн дагуу шинжилгээ, дотоод аудит хийж, зөвлөмж, албан шаардлагуудыг холбогдох газруудад хүргүүлэн ажилласан. Дотоод аудитаар орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газрууд нь их хэмжээний өр үүссэн, хэвийн үйл ажиллагаа явуулахад хүндрэл бэрхшээл учирч байгаа нь нийгмийн суурь үйлчилгээг иргэд, аж ахуйн нэгжид хүргэхэд томоохон хүндрэл үүсгэж байна. Цаашид төрийн байгууллага, орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газруудад хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, үйл ажиллагааг сайжруулах талаар анхаарч ажиллаж байна.	
244		4.1.8.3. Төрийн байгууллагуудын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, хариуцсан ажилтнуудын ур чадварыг дээшлүүлэх	-	Мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлсэн төрийн албан хаагчдын тоо		40 албан хаагч	Аймгийн Засаг даргын баталсан удирдамжийн дагуу ажлын хэсэг сум, тосгодод зөвлөн туслах, хяналт шалгалт хийх ажлыг зохион байгуулж, 17 сумдад ажилласан ажлын хэсгүүд сумдын Засаг даргын Тамгын газрын тайлан мэдээ хариуцсан мэргэжилтнүүд болон төсвийн байгууллагын архив, бичиг хэргийн ажилтнуудад анхан шатны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх арга зүйн сургалтыг зохион байгуулан ажилласан.	100%

245	4.1.9. Баг, тосгодоос иргэдэд үзүүлэх төрийн үйлчилгээний орчин нөхцөлийг сайжруулна.	4.1.9.1. Багийн Засаг дарга нарын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх	-	Мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлсэн багийн Засаг даргын тоо		57 баг	Монгол Улсын Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй "Алсын хараа 2050", “Хөдөөгийн сэргэлт” хөтөлбөрийн хүрээнд Сэлэнгэ аймаг “Нээлттэй Сэлэнгэ” арга хэмжээний хүрээнд 57 багийн чадавхийг нэмэгдүүлэх, иргэд хоорондын харилцааг идэвхжүүлэх зорилгоор багийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор төрөөс иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээг анхан шатны нэгж буюу багийн хөгжлийг дэмжих зорилгоор үйлчилгээг шат шатнадаа түргэн шуурхай үзүүлж байна. Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 303 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд багийн Засаг дарга нарыг чадавхжуулах, иргэн төвтэй хөгжлийн үзэл баримтлалыг түгээж засаг захиргааны анхан шатны нэгжийн удирдлагын хандлагыг өөрчлөх, иргэдэд төрийн үйлчилгээг хүргэхэд шаардлагатай мэдлэгийг дээшлүүлэх, ур чадвар эзэмшүүлэх зорилгоор багийн Засаг дарга нарыг чадавхжуулах богино хугацааны сургалтыг 17 сумдын 57 багийн Засаг дарга нарыг 2024 оны 01 дүгээр сарын 16-17-ны өдрүүдэд сургалтад хамруулахаар бэлтгэл ажлыг эхлүүлэн ажиллаж байна.	100%

246		4.1.9.2. Зарим сумдын багуудыг байртай болгох ажлыг үе шаттайгаар шийдвэрлэх	-	Барьсан багийн байрны тоо		2	Төрийн анхан шатны нэгж багийн үйл ажиллагааг бэхжүүлэх ажлын хүрээнд улсын төсвийн 45.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Ерөө сумын 2 дугаар багийн байр, улсын төсвийн 400.0 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар Сүхбаатар сумын Цагаан-Эрэг 2 дугаар багийн байруудыг ашиглалтад оруулж өрхийн эмнэлэг, багийн ажилтнууд үйл ажиллагаа явуулж, иргэдэд үйлчилгээ үзүүлж байна. Баянгол сумын Баян багийн байрны дулааны асуудлыг шийдвэрлэж, урсгал засварыг хийсэн. Сайхан сумын Засаг даргын Тамгын газар нь багийн Засаг даргын албан өрөөний зориулалтаар сумын Засаг даргын Тамгын газрын залгаа өргөтгөлийг худалдан авч, эхний ээлжинд 15.0 сая төгрөгөөр аж ахуйн аргаар засвар үйлчилгээ хийж, 2023 оны аймгийн төсөвт тус багийн байрыг засварлаж дуусгахаар төлөвлөсөн боловч Төрийн хэмнэлтийн тухай хуультай холбогдуулан засварын ажил хийгдээгүй байна.	90%
247	4.1.10. Аймгийн хэмжээний үйл ажиллагааны цар хүрээтэй, орчин цагийн	4.1.10.1. ”Хэвлэл-мэдээлэл, олон нийттэй харилцах алба”-ны бүтцийг тогтоож, багаж тоног	-	Албаны бүтэц бүрэлдэхүүнийг баталж, үйл ажиллагааг		Олон нийттэй харилцах албаны бүтцийн дагуу	Аймгийн ЗДТГ-ын хэвлэлийн багийн бүтцийг ХШҮХ-д байхаар тогтоож, бүрэлдэхүүнд шинээр зураглаач, графикч, сэтгүүлч мэргэжлийн боловсон хүчин авч, хэвлэлийн	100%

	дэвшилтэт технологийн чанарын шаардлага хангасан “Хэвлэл мэдээлэл, олон нийттэй харилцах алба” байгуулна.	төхөөрөмжийг шийдвэрлэх		жигдрүүлсэн байна.		ажиллаж эхэлсэн байна.	багийн үйл ажиллагааг жигдрүүлсэн. Хэвлэлийн багийн анхан шатны тоног төхөөрөмжийн зардалд 19.5 сая, цалинд 10.0 сая, тавилга эд хогшилд 9.8 сая төгрөгийг тус тус шийдвэрлэсэн.	
248		4.1.10.2. Иргэд олон нийтэд мэдээллийг ил тод, хурдан шуурхай хүргэх боломжийг бүрдүүлэн, аймаг, орон нутгаас тодорсон алдартан гавьяатан, шинийг санаачлагч, баялаг бүтээгчдийг алдаршуулах	Мэдээлэл хүргэсэн иргэдийн тоо-1000	Мэдээлэл хүргэсэн иргэдийн тоо		Мэдээлэл хүргэсэн иргэдийн тоо-2000	2023 онд аймгийн Засаг даргаас төв, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллага, орон нутаг дахь сэтгүүлчидтэй нийт 75.900.000 сая төгрөгийн хамтран ажиллах гэрээ байгуулж, төрийн ажил үйлчилгээг сурталчиллаа. Давхардсан тоогоор нийтдээ 1660 удаагийн мэдээллийг нийтэд түгээж ажилласан. Мэдээллийн нийт хандалт 1.509.144 байна.. МҮОНТ-тэй хамтран “Агуу түүх Алтанбулагаас” нийтлэл уран сайхны нэвтрүүлэг /1 цаг/, “Шивээ Хиагт” теле дуурь /1 цаг 30 минут/, “Цэнгэлийн манлай” /30 минут/, “Ардын хувьсгалын чацуутан” хөрөг нэвтрүүлэг /20 минут/ , “Нутагтаа сайхан амьдаръя” Шаамар сумын Дулаанхаан тосгоны өрхийн аж ахуйтан Д.Отгонбаяр /20 минут/, “Аялалын тойрог” нэвтрүүлгийн продюсер Ц.Ган-Өлзийтэй хамтран 17 сумын байгалийн үзэсгэлэнт газар нутаг, хүн зоны ажил амьдрал, өрхийн үйлдвэрлэгчид, орон нутгийн онцлог давуу талыг харуулсан тус	100%

							бүр 50 минутын 5 удаагийн дугаарыг бэлтгэн UBS, Өлзий, E-TB, ТВ-6, Малчин, Оргил телевизүүдийн эфирээр 2-3 удаагийн давтамжтайгаар гаргаж олон нийтэд сурталчлан аялагч жуулчдыг уриалан дуудлаа. “Тэйк оф” ХХК-ийн захирал Д.Баясгалантай хамтран 17 сум, 6 тосгоны шилдэг өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдээ “Сумандаа сайхан амьдаръя” зорилтот нэвтрүүлгээр алдаршууллаа. “Номайдик энтертейнмент”ХХК-тай хамтран Сэлэнгэ аймгийг илтгэн харуулах түүх соёл, байгалийн үзэсгэлэнт газруудын фото зургийг бэлтгэлээ. Мөн төр түмэндээ үнэлэгдсэн баялаг бүтээгч шинийг санаачлагч хөдөмөрийн сайчуудын 29 удаагийн ярилцлага, нийтдээ 61 удаагийн нэвтрүүлэг, ярилцлага бэлтгэн Сэлэнгэ аймгийнхаа баялаг бүтээгчдийг алдаршуулах, нутаг орноороо бахархах, аялагч жуулчдыг урин дуудаж соён гэгээрүүлэх ажлыг хийж гүйцэтгэлээ.	
249	4.1.11. Төрийн байгууллагаас хэрэгжүүлж байгаа бодлого шийдвэр, ажил үйлчилгээний	4.1.11.1. Орон нутгийн телевиз, цахим сайт, сонины удирдлагуудтай хамтран тойм мэдээллийг	Жилийн хамтран ажиллах гэрээ 14.3 төгрөг	Бэлтгэсэн мэдээллийн тоо		Бэлтгэсэн мэдээллийн тоо-24	Орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудаас аймгийн хэмжээнд тогтмол үйл ажиллагаа явуулж байгаа цаасан суурьт хэвлэл болох “Сэлэнгийн мэдээ” сонины дугаар бүрд аймаг орон нутгийн онцлох	100%

	“СЭЛЭНГЭ ТОЙМ” мэдээ, мэдээллийн хөтөлбөртэй болж, цаасан суурьт болон цахим сэтгүүлээр дамжуулан сурталчилна.	тогтмолжуулах ажлыг зохион байгуулах					ажил арга хэмжээг багцалсан “Сэлэнгэ тойм” мэдээллийг тогтмол гаргаж хэвшүүлсэн. Тайланд хугацаанд тус сонины 11 удаагийн дугаарт 200 гаруй багц мэдээллийг гаргалаа. Орон нутгийн бусад пейж, орон нутаг дахь сэтгүүлчид өөрсдийн сувгуудаар “цаг үе-үйл явдал” хэлбэрээр мэдээллийг олон нийтэд түгээн хамтран ажиллаж байна.	
250		4.1.11.2. Аймаг, орон нутгийн цаг үеийн мэдээ мэдээллийг цаасан суурьт хэлбэрээр нийтэд танигдсан “Өргөн Сэлэнгэ” сэтгүүлээр үргэлжлүүлэн гаргаж нийтэд сурталчлах	2000 ширхэг сэтгүүл	Цаасан суурьт болон цахим хэлбэрээр сэтгүүлийн тоо		Цахим болон цаасан суурьт сэтгүүлийн тоо- 6000	Төр төсвийн байгууллагууд хэмнэлтийн горимд шилжсэн энэ хугацаанд төрийн ажил үйлчилгээний мэдээ мэдээлэл бүхий “Өргөн Сэлэнгэ” сэтгүүлийн 1 удаагийн дугаарыг 1000 ширхэгээр бэлтгэн гаргаж иргэд олон нийтэд түгээсэн. Сэтгүүл А4 хэмжээ, 100 нүүртэйгээр бэлтгэгдсэн. Аймаг орон нутгийн мэдээллийн цаасан суурьт хэвлэл болох “Ургадаг алт” сэтгүүлийн 4 удаагийн дугаарт, орон нутгийн онцлог давуу тал, брэнд бүтээгдэхүүн, эдийн засгийн үзүүлэлт, баялаг бүтээгчдийн төлөөлөл, аймгийн Засаг дарга, ЗДТГ-ын даргын ярилцлагыг “Монголын үнэн”, “Зууны мэдээ” сонинтой хамтран тусгай дугаараар гаргаж олон нийтэд түгээсэн. Masam II төслийн хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн 2023 оны батлагдсан төсвийн	100%

							эмхэтгэл бүхий “Иргэдийн төсөв” гарын авлагыг цаасан болон цахим хэлбэрээр олон нийтэд сурталчилж таниулах ажлыг хамтран гүйцэтгэсэн.	
251	4.1.12. Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн эрсдэл, эмзэг байдлыг бууруулах, сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагаанд бүх нийтийн оролцоо, мэргэжлийн байгууллагын бэлэн байдлыг ханган, гамшигтай тэмцэх чадавхийг бэхжүүлж, шаардлагатай сумдад онцгой байдлын тасаг нэгжийг байгуулна.	4.1.12.1. Аймгийн хэмжээнд гамшгаас хамгаалах иж бүрэн сургууль зохион байгуулах	2014 онд зохион байгуулагдсан	Аймгийн хэмжээнд гамшгаас хамгаалах иж бүрэн сургуульд хамрагдсан иргэд, байгууллага, ААН-ийн тоо		-	Монгол Улсын Шадар сайдын 2021 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр баталсан “Аймаг, нийслэлд гамшгаас хамгаалах иж бүрэн болон команд штабын сургууль зохион байгуулах хуваарь, төлөвлөгөө”-ний хэрэгжилтийг хангаж 17 сум, 6 тосгоны 143 аж ахуйн нэгж, байгууллагын 386 удирдах албан тушаалтан, 1933 ажилтан, төр захиргааны байгууллагын ажилтан, албан хаагч, 2373 ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах, дунд ангийн сурагч, 3458 иргэн нийт 8150 хүнийг хамруулсан сургалтыг зохион байгуулсан. Мөн 2022 оны 6 дугаар сарын 5-ны өдөр гамшгийн аюулын тухай зарлан мэдээллийн дуут дохиогоор ажиллаж аймгийн хэмжээнд 32,320 иргэн түр цугларах талбайд цугларч сургуулийн удирдагчаас “Дүүрэн хангалттай” үнэлгээ авч ажилласан. Стратегийн команд штабын сургуулийн хүрээнд гамшгийн аюулын тухай дадлага сургуулийг 2023 оны 06 дугаар сарын 08-ны өдрийн 16 цагт зохион	100%

							байгуулж, нийтдээ 14375 иргэн хамрагдсан.	
252		4.1.12.2. Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгааг зохион байгуулах	65 удаа	Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх зохион байгуулсан сургалт сурталчилгааны тоо		Иргэдийн гамшгаас хамгаалах мэдлэг ур чадвар дээшилнэ.	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль, Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийг сурталчлах, таниулах, болзошгүй гамшиг осол, гал түймрийн үед өөрийгөө болон бусдын амь насыг аврах, урьдчилан сэргийлэх, анхан шатны тусламж үзүүлэх зэрэг нийт 67 сэдэв, 201 цагийн хичээл бэлтгэн иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагад 2021 онд 60 удаа танхимын болон цахим хэлбэрээр зохион байгуулж 1031 удирдах бүрэлдэхүүн, ажилтан алба хаагч, сайн дурынхан, иргэд, оюутан сурагчдыг, 2022 онд 318 удаа 7671 хүнийг хамруулан танхимын болон дадлага сургалт зохион байгуулж, гамшгаас урьдчилан сэргийлэх асуудал хариуцсан мэргэжилтний удирдлагын систем surtgalt.nema.gov.mn цахим хуудсанд сургалтуудыг бүртгэж ажилласан. 2023 онд иргэд, олон нийтийг гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн үед өөрийгөө болон бусдыг авран хамгаалах мэдлэг олгох 117 цагийн дадлага сургуулийг ерөнхий боловсролын сургуулийн 92 сурагч, төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллага, хуулийн этгээдийн 1347	100%

							ажилтан, алба хаагчдын дунд зохион байгуулсан.	
253		4.1.12.3. Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх нэгдсэн арга хэмжээ, хяналт шалгалт зохион байгуулах	56 байгууллагад хяналт шалгалт зохион байгуулсан	Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх нэгдсэн арга хэмжээ, хяналт шалгалт зохион байгуулсан тоо		сум орон нутаг, аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдийн эрсдэл эмзэг байдал буурна.	Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын 2022 оны гамшгаас хамгаалах болон гал түймрийн улсын хяналтын “Календарчилсан төлөвлөгөө”, аймгийн Засаг даргын 2022 оны “Гамшгаас хамгаалах иж бүрэн сургуулийн бэлтгэл ажлыг хангах тухай” А/52, “Хуваарь батлах тухай” А/53 дугаар захирамжаар нийт 17 төлөвлөгөөт болон гүйцэтгэлийн хяналт шалгалт төлөвлөгдөж, удирдамжийн хүрээнд 412 объект, 2851 айл, өрхийг хамруулж 2885 зөрчлийг илрүүлж 978 зөрчлийг шалгалтын явцад арилгуулан гамшгаас хамгаалах болон гал түймрийн улсын хяналтын байцаагчийн заавал биелүүлэх албан шаардлага 172, мэдэгдэл 312, танилцуулга 9, зөвлөмж 168-ыг тус тус үйлдэн холбогдох иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлж, 2684 зөрчлийг арилгуулсан биелэлт 93 хувьтай дүгнэгдсэн. 2023 оны “Хяналт шалгалт зохион байгуулах тухай” А/154 дүгээр захирамжаар томилогдсон Онцгой байдлын газрын бүрэлдэхүүнтэй ажлын хэсэг 2023 оны 3 дугаар сарын 27-ны өдрөөс 5 дугаар сарын 20-ны	100%

							өдрүүдэд 17 сум, 6 тосгонд гамшгийн эрсдэлийн ерөнхий үнэлгээг хийж, 408 ажилтан, албан хаагчдыг чадавхжуулах зорилгоор “Гамшгийн эрсдэлийн удирдлага, үнэлгээ”, “Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээний индикаторын аргачлал”, “Гамшгийн эрсдэлийн ба хөгжил” сэдэвт 34 цагийн танхимын сургалт, 102 цагийн дадлагыг зохион байгуулан ажилласан. Гамшгаас хамгаалах болон гал түймрийн улсын хяналт шалгалтаар нийт 84 байгууллагын 100 объект хамрагдсанаас галын аюулгүй байдлын хуулийн этгээдийн үүргийн хэрэгжилтийн зөрчил 670-г илрүүлэн, газар дээр нь 4 зөрчлийг арилгуулан, улсын хяналтын байцаагчийн заавал биелүүлэх албан шаардлага 82, мэдэгдэл 2, ажиллагаа зогсоох тогтоол 7-г үйлдэн, байгууллагын дарга, эрхлэгч нарт гардуулан, заавар, зөвлөгөө өгсөн.	
254		4.1.12.4. Гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх сэрэмжлүүлэг мэдээ, зөвлөмжийг түгээх ажлыг зохион байгуулах	1200 удаа төрөл бүрийн сэрэмжлүүлэг мэдээ мэдээллийг түгээсэн	Гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх сэрэмжлүүлэг мэдээ мэдээлэл,		Сум орон нутаг, аж ахуйн нэгж байгууллага, иргэдийн эрсдэл эмзэг байдал буурна	Гамшгаас хамгаалах болон гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 40 төрлийн сэрэмжлүүлэг шторк бэлтгэж байгууллагын болон Сэлэнгэ аймгийн 17 сум, 6 тосгоны цахим хуудсанд байршуулан нийт хандалтын тоо 74,500 хүрсэн байна.	100%

				зөвлөмж түгээсэн тоо			Аюулт үзэгдэл, ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр орон нутгийн телевизээр 8290 удаа сэрэмжлүүлэг, шторк гаргаж 82 удаа ярилцлага өгч, Онцгой байдлын ерөнхий газрын цахим хуудас болон бусад хэвлэл, мэдээллийн хэрэгсэлд 245 удаа урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр мэдээллийг иргэд олон нийтэд түгээсэн. Гамшгаас хамгаалах талаар төрөөс авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, Онцгой байдлын албаны үйл ажиллагааг олон нийтэд таниулан сурталчлах, иргэдэд болзошгүй аюулослоос урьдчилан сэргийлэх мэдлэг олгох зорилгоор “Онцгой байдлын цаг” нэвтрүүлгийн 52 удаагийн дугаарыг бэлтгэн иргэд, олон нийтэд хүргэн ажилласан. /Хандалтын тоо 107,125 хүрсэн байна/. Мөн гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлэх, гэр хорооллын айл өрхүүдэд гарч буй гал түймрийн дийлэнх шалтгаан нөхцөлийг судлан “Гал түймрийн шалтгаан нөхцөл” сэдэвт цуврал шторк бэлтгэн цахим сүлжээг ашиглан сурталчлан ажиллахад хандалтын тоо 67,000 хүрсэн байна. Гамшгаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа болон Онцгой байдлын газар, хэлтэс,	

							анги салбарын авч хэрэгжүүлж буй цаг үеийн мэдээ, мэдээлэл, болзошгүй гамшиг ослоос урьдчилан сэргийлэх сэрэмжлүүлгийн 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар Онцгой байдлын газрын sea.nema.gov.mn цахим хуудсанд 217 удаа, facebook.com/selengeobg олон нийтийн сүлжээнд 297 мэдээ, 181 сэрэмжлүүлэг нийт 695 удаа байршуулж, иргэд олон нийтэд сурталчлан түгээж ажилласан.	
255	4.1.13. Эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг зөвлөн туслах үйлчилгээ, сургалт, тандалт, хяналт шинжилгээний арга хэлбэртэй хослуулах, эрсдэлийн судалгаа, баазыг эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог төлөвшүүлнэ.	4.1.13.1. Эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх, төлөвлөх, ажлыг нэгдсэн бодлого, арга зүй, зохион байгуулалтаар хангаж, гүйцэтгэл үр дүнг тооцож ажиллах	2020 онд 5616 объектод эрсдэлийн үнэлгээ хийж, хяналт шалгалтад нийт 360, ЗТҮ-нд 114 объектыг хамруулсан. 2021 онд нийт 5368 объектод эрсдэлийн үнэлгээ хийж иргэд аж ахуй нэгжүүдэд Шилэн хяналтын цахим системээр дамжуулан зарласан. 2020 онд 5616 объектод эрсдэлийн үнэлгээ хийж, хяналт	Эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэх, төлөвлөх, ажлыг нэгдсэн бодлого, арга зүй, зохион байгуулалтаар хангаж, гүйцэтгэл үр дүнг тооцож ажиллах	-	Хяналт шалгалтын объектуудад эрсдэлийн үнэлгээ хийх ажлыг зохион байгуулж, “Шилэн хяналтын цахим систем”-д 2023 оны эрсдэлийн үнэлгээг бүртгэж, эрсдэлийн ангилалд хамаарах объектын жагсаалтаар нэгдсэн цахим санг бүрдүүлнэ.	Эрсдэлд суурилсан хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлж, тээвэр, авто зам, эрчим хүч, харилцаа холбоо, уул уурхайн чиглэлээр 315 объектод эрсдэлийн үнэлгээ хийхээр төлөвлөснөөс 174 объект их эрсдэлтэй, 151 объект дунд эрсдэлтэй үнэлэгдэж, хяналт шалгалтын ажлыг зохион байгуулж, гүйцэтгэл үр дүнг тооцож ажилласан.	100%

			шалгалтад нийт 360, ЗТҮ-нд 114 объектыг хамруулж, гүйцэтгэл 100 хувьтай.					
256		4.1.13.2. Объектын эрсдэлийн ангиллыг үндэслэн их, дунд эрсдэлтэй үнэлэгдсэн объектод хяналт шалгалт хийх	2020 онд төлөвлөсөн объектуудын 100 хувь хамруулсан байна.	Объектын эрсдэлийн ангиллыг үндэслэн их, дунд эрсдэлтэй үнэлэгдсэн объектод хяналт, шалгалт хийсэн хувь	-	Эрсдэлтэй үнэлэгдсэн нийт объектын эрсдэлийн түвшинг бууруулсан байна. Хяналтын хуудсаар илэрсэн зөрчлийг 100 хувь арилгуулсан байна.	Объектын эрсдэлийн ангиллыг үндэслэн төлөвлөгөөт хяналт шалгалтад 63 объектыг хамруулахаар төлөвлөснөөс 56 объекыг шалгалтад хамруулж, 301 зөрчлийг илрүүлэн зөрчил дутагдлыг арилгуулахаар 56 аж ахуй нэгжид 273 заалт бүхий улсын байцаагчийн хугацаатай албан шаардлагыг хүргүүлэн биелэлтэд хяналт тавьж, аж ахуй нэгжид улсын байцаагчийн акт 3, дүгнэлт 9 гарган холбодох байгууллагад хүргүүлэн, зөрчлийн тухай хуулийн холбогдох заалтыг зөрчсөн болох нь тогтоогдсон 4 иргэн, 12 аж ахуй нэгжид зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаа явуулж нийт 12.3 сая төгрөгийн торгуулийн арга хэмжээ авч, зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн материалыг аймгийн Прокурорын газрын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэн, хянуулан ажилласан.	100%
257		4.1.13.3. Эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг бууруулахад дэмжлэг үзүүлэх	2020 онд зөвлөн туслах үйлчилгээнд хамруулахаар 114	Эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, эрсдэлийг	-	"Зөвлөн туслах үйлчилгээнд хамрагдсан хууль сахин	40 объектод зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлж, 242 заалт бүхий 40 зөвлөмжийг хүргүүлэн хэрэгжилтэд	100%

		зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлэх	объектыг төлөвлөснөөс нийт 114 объектыг шалгалтад бүрэн хамруулж төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг 100 хувь хангуулсан.	бууруулахад дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлсэн тоо		мөрдөлтийн түвшинг 7 хүртэл хувиар нэмэгдүүлнэ. Зөвлөмжийн биелэлтийг 7 хувиар нэмэгдүүлнэ.Объектын эрсдэлийн түвшинг 7 хувиар бууруулсан байна. - Шилэн хяналтын цахим мэдээллийн санд мэдээллийг бүрэн оруулж, гүйцэтгэл, үр дүнг тооцож ажилласан байна. "	хяналт тавьж ажиллаж, объектын эрсдлийн түвшин 10 хувиар буурсан.	
258	4.1.14. Сумдын хилийн цэсийн асуудлыг шат, шатны байгууллагуудад уламжилж, хот төлөвлөлтийн өргөжин тэлэх боломжийг бүрдүүлэх	4.1.14.1. Сумдын хилийн цэсийн асуудлыг шат, шатны байгууллагуудад уламжилж, хот төлөвлөлтийн өргөжин тэлэх боломжийг бүрдүүлэх	-	Сумдын хилийн цэсийн асуудлыг шат, шатны байгууллагууда д уламжлан шийдвэрлэж өргөжин тэлэх боломжийг бүрдүүлсэн эсэх	-	Хилийн цэсийн гадна олгогдсон зөрчилтэй нэгж талбаруудын судалгааг, сум тус бүрээр гаргаж зөрчил арилгах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж, хот төлөвлөлтөд тусгасан байна.	Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сум, Дархан уул аймгийн Хонгор сумын хил цэс, Сэлэнгэ аймгийн Баянгол сум Төв аймгийн Жаргалант сумын хилийн цэс, Сант, Баруунбүрэн сумдын хилийн цэсийн асуудлыг холбогдох шат, шатны байгууллагуудад уламжилан хот төлөвлөлтийн өргөжин тэлэх боломжийг бүрдүүлсэн.	100%

259	4.2.1. Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг орон нутагт хангах бодлогын баримт бичиг боловсруулан хэрэгжүүлнэ.	4.2.1.1.. Бодлогын баримт бичиг боловсруулах ажлын хэсгийг аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулан ажиллуулж, бодлогын баримт бичгийг аймгийн ИТХ-аар батлуулах	3	Бодлогын баримт бичгийн тоо		Бодлогын баримт бичгийг хэрэгжүүлэх 2023 оны төлөвлөгөөг батлуулж, хэрэгжүүлсэн байна.	Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлөөс өгсөн зөвлөмж чиглэлийн дагуу Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах аймгийн бодлогыг 5 бүлэг 10 бүрэлдэхүүн хэсгийн 67 арга хэмжээтэйгээр боловсруулан аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн 2021 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн батлуулж, 2021-2023 онуудад жил бүр төлөвлөгөөг батлуулж, тайланг хагас, бүтэн жилээр гарган Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлд хүргүүлж ажилласан.	100%
260		4.2.1.2. Алтанбулаг, Сүхбаатар боомтод Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын хамтарсан Команд штабын сургуулийг зохион байгуулах	-	Зохион байгуулагдсан Команд штабын сургуулийн тоо		Сүхбаатар боомтод КШС-ийг зохион байгуулсан байна.	Сүхбаатар боомтод Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын хамтарсан Команд штабын сургуулийг зохион байгуулахаар бэлтгэл ажил хангагдсан болович тайлант онд хэрэгжээгүй бөгөөд Алтанбулаг, Сүхбаатар боомтод 2024 онд Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын хамтарсан Команд штабын сургуулийг зохион байгуулахаар төлөвлөж байна.	30%

261	4.2.2. Хууль сурталчлах, таниулах ажлын чанарыг дээшлүүлж, олон нийтэд хууль зүйн мэдээллийг шуурхай хүргэн иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлнэ	4.2.2.1. Иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөө, хууль ёсыг дээдлэх хандлага, дадлыг төлөвшүүлэх, “Эрх зүйн боловсролыг иргэн бүрт” нөлөөллийн арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулах	Иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд 2020 онд нийт давхардсан тоогоор 14357 иргэний танхимын болог цахим сургалтад хамруулж нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулсан.	Аймгийн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хувь		Аймгийн хэмжээнд нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж үр дүнг тооцсон байна.	Аймгийн Засаг даргын захирамжаар жил бүр захиргааны шийдвэр хянах, хууль, эрх зүйн сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах төлөвлөгөө, хуваарийг боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллаж, 2021-2023 онд 107,201 иргэд, төрийн албан хаагчдад хууль, эрх зүйн албан болон албан бус сургалтыг танхимаар болон цахимаар зохион байгуулсан. Аймгийн Засаг даргын захирамжаар “Монгол Улсын Үндсэн хууль батлагдсаны ой”-г жил бүр тэмдэглэн сургалт, сурталчилгааны болон шатар сонирхогчдын дунд шатрын тэмцээнийг тогтмолжуулж, Монгол Улсын Үндсэн хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтийг иргэд олон нийтэд сурталчилж, шинээр хэрэгжиж буй хуулиудаар Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнтэй хамтран 3 удаагийн сургалтыг зохион байгуулж 110 төрийн албан хаагчийг хамруулсан. “Глоб интернэшнл төв” төрийн бус байгууллагатай хамтран “Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай” хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, олон нийтийг болон төрийн албан хаагчдын мэдлэг чадварыг нэмэгдүүлэх мониторинг хийх зорилгоор “Миний мэдэх эрх”	100%

							сургалтыг төрийн албан хаагчид, иргэний нийгмийн төлөөлөл, сэтгүүлч хэвлэл мэдээллийн төлөөллийг хамруулан зохион байгуулсан. “Хуулийн өдөр” арга хэмжээг 2022-2023 онд 15 сум, 6 тосгонд зохион байгуулж, Авлигын эсрэг хууль, Архив, албан хэрэг хөтлөлтийн тухай хууль, Төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль, орон нутгийн төрийн байгууллагуудын архивын үйл ажиллагаатай танилцаж, 28 байгууллагын архив, албан хэрэг хариуцсан ажилтнуудад мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгч, ”Баримт бичиг зохион бүрдүүлэх“, “Байгууллагын архивын ажлын зохион байгуулалт”, “Хадгаламжийн нэгж бүрдүүлэх тухай”, “Архивын баримтад тооллого хийх” тухай сургалтыг тус тус зохион байгуулж нийт 233 албан хаагчийг хамруулсан.	
262		4.2.2.2. Хууль тогтоомж, хэм хэмжээ тогтоосон захиргааны акт, хуулиар эрх олгосон этгээдийн гаргасан эрх зүйн үр дагавар бүхий шийдвэрийг олон нийтэд энгийн, ойлгомжтой хэлбэрээр	Аймаг, сумдын ИТХ-ын тогтоол 21, аймгийн Засаг даргын 3 захирамжийг Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгүүлэн хүчин төгөлдөр	Хууль тогтоомж, хэм хэмжээ тогтоосон захиргааны акт, хуулиар эрх олгосон этгээдийн гаргасан эрх зүйн үр дагавар		Нийтээр дагаж мөрдөх хэм хэмжээ тогтоох аймаг, сумдын ИТХ-ын тогтоол, аймгийн Засаг даргын захирамжийг хуульд нийцүүлэн батлуулж	“Захиргааны хэм хэмжээний актын нэгдсэн бүртгэл”-д аймаг, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 32 тогтоол, аймгийн Засаг даргын 2 захирамж бүртгэгдэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байна. 2022 онд газрын төлбөрийн итгэлцүүрийг хэрэглэх газрын заагт, хязгаар, итгэлцүүрийн тоон утгыг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтоохоор	100%

		тайлбарлан таниулах ажлыг тогтмол хийх	мөрдөж ажилласан.	бүхий шийдвэрийн тоо		Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд бүртгүүлэхэд зөвлөгөө дэмжлэг үзүүлсэн байна.	хуульд өөрчлөлт орсонтой холбогдуулан сумдын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2018 оны “Газрын үнэлгээний бүсчлэл, газрын төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” тогтоолуудыг хүчингүй болгож, улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлэх, legalinfo.mn цахим системээс хасуулах ажлыг зохион байгуулсан. 2023 оны “Согтууруулах ундаа худалдах, түүгээр үйлчлэх цагийн хязгаарын шинэчлэн тогтоох тухай” А/02 дугаар захирамж, Сайхан сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2022 оны 53 дугаар, Хүдэр сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 131 дүгээр тогтоолоор тус тус батлагдсан “Хог хаягдлын үнэ тариф батлах тухай” захиргааны хэм хэмжээний актыг Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн.	
263		4.2.2.3. Хууль, тогтоомж сурталчлах, зөвлөгөө өгөх “Эрх зүйн хөтөч”-ийг багуудад ажиллуулах асуудлыг судлан, сургалт, сурталчилгааны ажлыг иргэдэд хүртээмжтэй,	57 эрх зүйн хөтөч	Бэлтгэсэн эрх зүйн хөтчийн тоо		Сар бүр 1-ээс доошгүй удаа, жилд 12 удаа эорх зүйн хөтөч нарыг давтан сургалтанд хамруулж, сургалт, сурталчилгааны	“Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд эрх зүйн хөтөч нарыг үйл ажиллагаа явуулахад нь удирдлага, арга зүйгээр хангаж ажиллах талаар аймгийн Засаг дарга, сумдын Засаг дарга нартай хамтран ажиллах гэрээнд тусган хэрэгжилтийг хангаж	100%

		ойлгомжтой байдлаар зохион байгуулах				ажлыг нэмэгдүүлсэн байна.	ажилласан. Хууль тогтоомж сурталчлах зөвлөгөө өгөх эрх зүйн хөтчийн нэгдсэн мэдээллийг шинэчлэн, эрх зүйн хөтөч нарыг давтан сургах сургалтыг 2021 онд, Ханнс Зайделийн сан, Хууль зүйн Үндэсний хүрээлэнтэй хамтран 2022 онд “Эрх зүйн хөтчийн чадавхжуулах” сургалтад, 17 сум, 6 тосгоны 45 Эрх зүйн хөтчийг, эрх зүйн хөтчийг чадавхжуулах цахим сургалтад 17 эрх зүйн хөтөч, Үндсэн хуулийн дугуйлан төслийг үргэлжлүүлэхээр 45 сургагч багш тус тус бэлтгэгдсэн.	
264	4.2.3. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлж, иргэдийн аюулгүй, амар тайван байдлыг хангана	4.2.3.1. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл, сургалт, сурталчилгааг танхимаар болон цахим хэлбэрээр тогтмол зохион байгуулах	14 аж ахуйн нэгж байгууллагын 290 иргэн	Хамрагдсан аж ахуйн нэгж, иргэдийн тоо		Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн арга хэмжээг аймгийн хэмжээнд төлөвлөгөө гарган зохион байгуулсан байна.	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлөөс зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор цагдаагийн албаны 2 тээврийн хэрэгсэлд суурилуулах тусгай дуу, гэрэл бүхий тоноглолын 840.0 мянган төгрөгийг, аймгийн Цагдаагийн газраас “Хүүхдийг эрсдэлээс урьдчилан сэргийлье” тусгай арга хэмжээний хүрээнд 602.400 төгрөгийг Ерөө сумын, “Зөвийг зөвлөе” нэгдсэн арга хэмжээний хүрээнд 820.000 төгрөг Мандал, Сүхбаатар сумдын Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлөөс тус тус шийдвэрлүүллээ. 2022 онд гэмт	100%

							хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 39 арга хэмжээ, сурталчилгааны 35 хулдаасан хэвлэл, самбарыг, 2023 онд гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр 33 арга арга хэмжээг аймгийн цагдаагийн газар, төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулж, тодорхой төрлийн гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр сургалт 147, уулзалт 4, өдөрлөг 8, тэмцээн уралдаан 2 удаа зохион байгуулаа. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах салбар зөвлөлийн 2023 оны төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу 227.0 сая төгрөгийг, “Анзаар” арга хэмжээнд 2.5 сая төгрөгийг, "Замын хөдөлгөөний цагаан толгой-2023" тэмцээнд 4.7 сая төгрөг, нийт 35.091.600 төгрөгийн санхүүжилтийг шийдвэрлэн ажиллалаа. “Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэхэд малчдын оролцоо” нэг бүрчилсэн арга хэмжээний хүрээнд 200,0 мян төгрөг, сураггүй алга болсон иргэнийг эрэн хайх ажиллагаанд шаардагдах 4.0 сая төгрөг, Сайхан сумын камер засварлахад шаардагдах 4.3 сая төгрөгийг тус тус шийдвэрлэсэн. Ерөө сумын Бугант тосгонд MNS	

							2019:6423 стандартын шаардлага хангасан 7 чиглэлд 19 хяналтын камерийг суурилуулахад орон нутгийн төсвөөс 18.6 сая төгрөгийг, хуулийн этгээдээс 12.8 сая төгрөгийг шийдвэрлүүлсэн. Аймгийн хэмжээнд 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар 726 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 43 хэргээр буюу 6.3 хувиар буурсан байна.	
265		4.2.3.2. Тодорхой төрлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг аймаг, сумдын Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн болон холбогдох байгууллагуудын төлөвлөгөөнд тусгаж хэрэгжүүлэх	2020 онд 549 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн.	Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо		Гэмт хэргийн гаралт өмнөх оны мөн үеэс 3 хүртэл хувиар бууруулсан байна	Тодорхой төрлийн гэмт, хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр ерөнхий 27, тусгай 10, соён гэгээрүүлэх 2 нийт 39 арга хэмжээг зохион байгуулсан. Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажил арга хэмжээг Хууль зүй дотоод хэргийн сайдтай хамтран ажиллах гэрээ, сумдын Засаг дарга нартай хамтран ажиллах гэрээ болон аймаг, сумдын Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусган ажиллаж, 2022 онд гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр нийт 153 удаагийн сургалтад 106 байгууллага, аж ахуйн нэгжийн 9939 иргэн, 2023 онд нийт 154 удаагийн удаагийн сургалт, өдөрлөгийн арга хэмжээнд давхардсан тоогоор 283	100%

							байгууллага, аж ахуйн нэгжийн 8678 иргэнийг тус тус хамруулсан	
266	4.2.4. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг нийтэд түгээн авлига, албан тушаалын гэмт хэргээс ангид байх хандлагыг төлөвлшүүлнэ.	4.2.4.1. Авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг гарахаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр төрийн албан хаагчдад танхимын болон цахим сургалтууд, зөвлөгөө дэмжлэг өгөх ажлыг зохион байгуулах	Аймгийн шударга байдлын үнэлгээ 2019 онд 77.0 оноогоор үнэлэгдсэн.	Аймгийн шударга байдлын үнэлгээний индекс		75 хувь	2021 онд Авлигын эсрэг хууль, Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуулийг зөрчсөн нь тогтоогдсон 1, 2022 онд 2, 2023 онд 1 албан тушаалтанд хууль тогтоомжийн хүрээнд хариуцлага тооцож, дээрх зөрчлийг дахин гаргуулахгүй байх, сумын төрийн албан хаагчдыг ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх талаар зохион байгуулалтын арга хэмжээ авч ажилласан. 2021 онд Хөгжлийн шийдэл ТББ-тай хамтран “Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх нь” сэдэвт сургалтыг аймгийн Гаалийн газрын улсын байцаагч, Алтанбулаг сумын нийт төрийн албан хаагч нарт цахим хэлбэрээр, 2022 онд Авлигатай тэмцэх газартай хамтран “Таны эрх, таны оролцоо-Авлигад үгүй гэж хэлье” өдөрлөгийг зохион байгуулж, өдөрлөгт 24 агентлагийн 90 төрийн албан хаагч, 8 багийн 140 иргэн, 6 сургуулийн 287 сурагчд, 17 сум, 24 агентлагт “Авлигын эсрэг хамтдаа” сэдэвт урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулж,	100%

							сургалтад 325 албан хаагчийг, Хөгжлийн шийдэл төрийн бус байгууллагатай хамтран 4 удаагийн сургалтаар 86 төрийн албан хаагчийг, 2023 онд Авлигатай тэмцэх газартай хамтран ХАСХОМ-ийн бүрдүүлэлтийн бэлтгэл ажлыг хангах тухай ЭБАТ-уудад зориулсан сургалтыг цахим хэлбэрээр зохион байгуулж, 22 эрх бүхий албан тушаалтныг хамрууллаа. “Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх нь” сэдэвт сургалтыг 8 сум, 3 тосгон, 12 байгууллагад зохион байгуулсан 24 удаагийн сургалтад нийт 1012 албан хаагчийг тус тус хамруулан ажиллалаа. Авлигатай тэмцэх газраас гаргадаг “Шударга байдлын үнэлгээ”-нд Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын Тамгын газар 2023 онд 72.2 оноотойгоор дүгнэгдэж өмнөх оныхоос 10 пунктээр өссөн үзүүлэлттэй байна. Судалгаанд аймгийн Засаг даргын Тамгын газраар үйлчлүүлсэн иргэд болон шинжээч нар нийтдээ 250 хүн хамрагдлаа.	
267		4.2.4.2. Олон нийтийг соён гэгээрүүлэх шударга ёсны тогтолцоог төлөвшүүлэх	70 орчим контентуудыг 22 агентлаг, 17 сум, 6 тосгодод иргэд, олон нийтэд	Бэлтгэсэн сурталчилгааны материалын тоо		90 хувь	Шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэн, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, ажлын үр дүнг дээшлүүлэх зорилгоор “Шударга удирдагч, шударга төрийн албан	100%

		чиглэлээр бэлтгэсэн видео шторк, контент, зураг хуудас зэргийг бэлтгэн нийтэд хүргэх ажлыг зохион байгуулах	хүргэн, нийт 889 иргэнд 1000 гаруй тараах материалыг олгон соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулсан.				хаагч” аян зохион байгуулах тухай аймгийн Засаг даргын 2021 оны А/292 дугаар захирамжаар аяныг жил бүр өрнүүлж ажиллалаа. Аймгийн нийтийн номын сан болон байгууллагын номын санд “Албан тушаалын гэмт хэргийн Шүүхийн шийдвэрийн 2011-2017 оны эмхэтгэл”-үүд, “Зөв зөвд ШУДАРГА ЗӨВ”, “Үнэт зүйлийн боловсрол”, “Монгол Улсын Авлигатай тэмцэх бодлогын хэрэгжилт, тойм танилцуулга”, хувийн хэвшилд зориулсан “Авлигаас урьдчилан сэргийлэх зөвлөмж”, “Шударга ёс, хөгжил дэвшилд-Хувийн хэвшлийн оролцоо” зэрэг ном, гарын авлага, зурагт хуудсуудыг байршуулан нийтийн хүртээл болголоо. Мөн аймгийн 17 сум 6 тосгон, 24 агентлагт “Төрийн албан хаагчийн ёс зүй”, “Ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх нь” гарын авлагуудыг тус тус олгосон. Авлигатай тэмцэх газартай хамтран аяны нээлтийг аймгийн нийт төрийн албан хаагчдын дунд зохион байгуулж, Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийн сургалтыг цахимаар 2 удаа, танхимаар 18 удаа, мөн 2022 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдөр Авлигатай тэмцэх газартай хамтран	

							“Авлигын эсрэг хамтдаа” сургалтыг тус тус зохион байгуулж, сургалтад 1120 албан хаагчийг хамрууллаа. Шил ажиллагааны хүрээнд shilen.gov.mn цэсэнд хуулийн төсөл болон захиргааны хэм хэмжээний актад өгсөн санал, тэдгээрийн танилцуулга, Авлигын эсрэг үйл ажиллагааны 2023 оны төлөвлөгөө, түүний хэрэгжилт, 2022, 2023 онд шинээр томилогдсон албан тушаалтны хувийн ашиг сонирхлын урьдчилсан мэдүүлгийг хянасан тухай дүгнэлт, байгууллагын эзэмшиж буй оюуны өмчийн эрхийн жагсаалт, Авлигын эсрэг хууль тогтоомж сурталчилсан видео шторк, инфографик, видео график, нийтлэл, теле зохиомж, хөдөлгөөнт зураг, зурагт хуудас, цахим ном зэргийг аймаг, сумдын албан ёсны цахим хуудсаар болон төв талбайн лед дэлгэцээр дамжуулан нийтэд хүргэж, 1000 гаруй гарын авлагыг иргэд, төрийн албан хаагчдад тараан олгож ажилласан.	
268		4.2.4.3. Авлигатай тэмцэх үндэсний болон аймгийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх олон талт	2019 онд хариуцлага тооцуулсан ТАХ байхгүй	Хэрэгжилтийн хувь		82 хувь	Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 2022 оны биелэлтийг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар хэлэлцүүлж, 95.7 хувийн үнэлгээтэйгээр тайлагнасан. Авлигын эсрэг хууль тогтоомжийг	100%

		ажил, арга хэмжээг зохион байгуулах					сурталчлах, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоол, нийтээр дагаж мөрдөх хэм хэмжээ тогтоосон шийдвэрийн төслийг цахим хуудсандаа байршуулах, төсөлд олон нийт, сонирхогч бүлгийн санал, хүсэлтийг авах болон иргэд, аж ахуй нэгжээс санал, өргөдөл, гомдол, хүсэлт, мэдээлэл хүлээн авах боломжийг бүрдүүлэх, эрх бүхий байгууллагаас олгож буй тусгай зөвшөөрөл, түүний талаарх мэдээлэл, тусгай зөвшөөрөл бүхий иргэн, аж ахуй нэгжийн жагсаалт, үйлчлүүлэгчээс авч буй төлбөр, хураамж, үнэ тарифын талаарх мэдээллийн хууль эрх зүйн үндэслэл журмын хамт байршуулах, худалдан авах ажиллагаанд хийсэн аудитын тайлан, дүгнэлт болон бусад хяналт, шалгалтын дүнг олон нийтэд мэдээлэх, мэдээллийн баяжилт болон тасралтгүй ажиллагааг хангаж тухай бүр шуурхай байршуулж мэдээллийн ил тод байдлыг хангаж ажиллахыг “Мэдээллийн ил тод байдлыг хангах тухай” захирамжаар сум, агентлагийн удирдлагуудад үүрэг, чиглэл өгч хэрэгжилтийг хангуулан ажилласан. Авлигатай тэмцэх газартай хамтран “Таны эрх, таны оролцоо-авлигад үгүй гэж	

							хэлье” соён гэгээрүүлэх өдөрлөгийг зохион байгуулж, өдөрлөгт 24 агентлагийн 90 төрийн албан хаагч 8 багийн 140 иргэн, 6 сургуулийн 287 сурагчдыг хамрууллаа. Авлигатай тэмцэх газраас “Гэмт хэрэг гарахад нөлөөлсөн шалтгаан нөхцөлийг арилгуулах тухай”, болон “Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн талаар” ирүүлсэн нийт 14 мэдэгдэл, албан тоотуудын дагуу аймгийн Засаг даргын 2022 оны “Зөвлөмж, чиглэл хүргүүлэх тухай” 01/905 дугаартай албан тоот, Авлигаас урьдчилан сэргийлэх зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө, аймгийн Засаг даргын 2022 оны “Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлэх тухай” 01/1196, 01/1197 дугаартай албан тоотуудыг тус тус гарган сумд, агентлагуудад хүргүүлж, үр дүнг тооцон ажилласан. 2023 оны байдлаар үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө батлагдаагүй.	
269	4.2.5. Бүх нийтэд хүний эрхийн боловсрол олгох, хүний эрхийн зөрчлөөс урьдчилан	4.2.5.1. Хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөрийг Сэлэнгэ аймагт хэрэгжүүлэх арга хэмжээний 2020-2023 оны төлөвлөгөөг	74	Хэрэгжилтийн хувь		90 хувь	Хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөрийг Сэлэнгэ аймагт хэрэгжүүлэх арга хэмжээний 2019-2023 оны төлөвлөгөөг 15 зорилтын 95 ажил, арга хэмжээтэйгээр аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын	100%

	сэргийлэх үйл ажиллагаанд төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.	хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах					Тэргүүлэгчдийн Хурлын 2020 оны 05 дугаар тогтоолоор батлуулан, сум агентлагуудад хүргүүлэн хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгууллаа. "Хүний эрхийн төлөө" аймгийн Засаг даргын 2021 оны "Олон улсын "Хүний эрхийн өдөр"-ийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх тухай А/373 дугаар захирамжийг батлуулан Хуульчдын холбоо, өмгөөлөгчдийн холбоо, Хууль зүйн туслалцааны төв болон аймагт үйл ажиллагаа явуулдаг хууль сахиулах байгууллагуудтай хамтран "Хүний эрхийн өдөрлөг" арга хэмжээг "Хөдөлмөрлөх эрхийн тухай ярилцъя" нээлттэй уулзалтыг зохион байгуулж иргэдэд хууль сурталчилан, зөвлөгөө, мэдээлэл өгч ажиллалаа. Хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөрийг Сэлэнгэ аймагт хэрэгжүүлэх арга хэмжээний 2020-2023 оны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангах зорилгоор шинээр батлагдсан хууль, тогтоомжийн болон хүний эрхийн мэдлэг, ойлголтыг нэмэгдүүлэх зорилго бүхий сургалтыг Алтанбулаг, Шаамар, Баруунбүрэн, Орхон, Орхонтуул, Сант, Сүхбаатар, Түшиг, Цагааннуур, Зүүнбүрэн сумдын 258	

							иргэд, төрийн албан хаагчдын дунд зохион байгууллаа.	
270		4.2.5.2. Хүний эрхийг хангах, хүний эрх зөрчигдөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хүний эрхийн төлөө хамтдаа аяныг зохион байгуулах	17 сум, 22 агентлагт Хүний эрхийн төлөө хамтдаа аян зохион байгуулсан.	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо		-	Хүний эрхийн Үндэсний комисс, Төрийн албаны зөвлөл хамтран “Монгол Улсад мэргэжлийн, иргэн төвтэй төрийн албыг бэхжүүлэх нь” төслийн хүрээнд Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Хөгжлийн хөтөлбөрийн санхүүжилтээр 2022 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдөр сумдын Засаг дарга, тосгодын захирагч нарт “Жендэр ба хүний эрх” сэдэвт сургалтыг зохион байгуулж, сургалтад 60 албан тушаалтныг хамруулан ажилласан. Хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний 2012-2022 онд хийж хэрэгжүүлсэн ажлын тайлан, Монгол Улсад хүний эрхийг хангах үндэсний хөтөлбөрийн 2023-2025 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгуулах санал, 2018-2022 онд хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээ, түүний хүрээнд хийгдсэн судалгаа, шинжилгээний талаарх мэдээллийг аймгийн хэмжээнд нэгтгэн, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт тус тус хүргүүлсэн. Хүний Эрхийн Үндэсний Комиссын ороннутаг дахь референттэй хамтран Баруунбүрэн, Сант, Орхон,	100%

							Орхонтуул, Шаамар, Алтанбулаг сумдад Хүний эрхийн сургалт зохион байгуулж, 170 гаруй иргэд, төрийн албан хаагчийг хамруулан ажилласан. Хүний эрхийн Үндэсний Комиссоос ирүүлсэн шаардлагын дагуу Сүхбаатар, Сант сумдын албан тушаалтнуудын үйл ажиллагаанд шаардлагад дурдагдсан хөдөлмөрийн харилцаан дахь ялгаварлан гадуурхалт, ажлын байрны дарамтаас ангид байх эрх зөрчигдөхөд нөлөөлсөн шалтгаан нөхцөлийг арилгуулах гомдлын мөрөөр тус тус ажиллаж, хариуг хүргүүлж ажилласан.	
271		4.2.5.3. Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг бэлгийн мөлжлөг, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртөж хохирохоос урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийн арга хэмжээг жил бүр зохион байгуулах	-	Зохион байгуулсан арга хэмжээний тоо		80 хувь	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Азийн хөгжлийн банктай хамтран хэрэгжүүлсэн “Хүүхэд эмэгтэйчүүдийн эсрэг гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх” төслийн хүрээнд аймгийн Цагдаагийн газрын дэргэд 219 мкв бүхий “Түр хамгаалах байр”-ны барилгыг бүрэн засварлан тохижууллаа. 2022 онд хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 16 бүртгэгдэж өмнөх оноос 5 хэргээр буюу 45.5 хувиар өссөнтэй холбогдуулан энэ төрлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр “Зөвийг зөвлөе”, “Намайг	100%

							алгас” нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгууллаа. Аймгийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулдаг архи, согтууруулах ундаа худалдан борлуулдаг, түүгээр үйлчилдэг дэлгүүр, зочид буудал, баар, ресторан, караоке зэрэг 54 аж ахуй нэгжийн удирдлагуудтай уулзалт зохион байгуулж хууль, эрх зүйн зөвлөгөө дэмжлэг үзүүлж, Гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Архидан согтуурахтай тэмцэх тухай хуулийг дагаж мөрдөх, иргэд, оршин суугчдын амгалан тайван байдлыг алдагдуулахгүй байх, хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг, хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулсан. Хүүхдийн эрхийн хууль зүйн хороо 2022 онд 4 удаа, хороогоор дамжуулан 11 хүүхдэд, 2023 онд гэмт хэрэгт холбогдсон 6 хүүхдэд сэтгэл зүйн болон хууль зүйн зөвлөгөө дэмжлэгийг үзүүлэн ажиллалаа. Аймгийн Цагдаагийн газраас бага насны хүүхдийг бэлгийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр хариуцсан сумдад 35 удаагийн сургалтаар 4824 хүүхэд, иргэдийг бэлгийн хүчирхийллээс	

							хэрхэн урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй байдлаа хэрхэн хангах талаар яриа таниулга хийж, энэ талаарх мэдээллийг хэнд хэрхэн өгөх талаар зөвлөгөө өгч ажилласан. Аймгийн хэмжээнд 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар хүүхэд оролцсон гэмт хэрэг 49 бүртгэгдэж 12 нэгжээр буюу 32.4 хувиар өссөн, бэлгийн мөлжлөг болон хүн худалдаалах гэмт хэрэг бүртгэгдээгүй эерэг үзүүлэлттэй байна.	
272	4.2.6. Стандарт шаардлагад нийцсэн төрийн архивын барилга барих ажлыг үе шаттай шийдвэрлэнэ.	4.2.6.1. Барилгын зураг төсөв хийлгэх төсвийг шийдвэрлүүлэх	Архивын байргүй	Арга хэмжээний тоо		-	Зураг төсвийн “ОСИБ ЗТ” ХХК-тай хамтран архивын барилгын зураг, төсвийн төслийг боловсруулан ХЗДХЯаманд хүргүүлсэн. Төрийн архивын барилгын эх загвар зургийг аймгийн ерөнхий архитектороор батлуулж, зураг төсвийн “ОСИБ ЗТ” ХХК-иар Архивын барилгын угсралтын ажлын төсвийг хийлгүүлэхээр саналыг хүргүүлэн ажилласан.	70%
273	4.2.7. “Нэг иргэн-нэг бүртгэл” арга хэмжээг үргэлжлүүлэн улсын бүртгэлийн мэдээллийг цахимаар авах боломж нөхцлийг	4.2.7.1. Улсын бүртгэлийн салбарт ашиглагдаж байгаа мэдээллийн баазыг өргөжүүлэх замаар иргэдэд үзүүлэх цахим	Цахимд сан сумдыг холбосон.	нэмэгдсэн цахим үйлчилгээний тоо		Үйлчилгээний шинэ төрлийг иргэдэд хүргэж эхэлсэн байна.	Төрийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн системээр дамжуулан 22 төрлийн лавлагаа, 50 төрлийн үйлчилгээг үзүүлж байна. Үүнээс аймгийн хэмжээнд иргэний бүртгэлийн 26 төрлийн үйлчилгээ, 12 төрлийн лавлагаа, хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн 13 төрлийн үйлчилгээ, 7	100%

	сумдад бүрдүүлнэ.	үйлчилгээний төрлийг нэмэгдүүлэх					төрлийн лавлагаа, эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн 9 төрлийн үйлчилгээ, 3 төрлийн лавлагааг тус тус цахимаар үзүүлж ажиллалаа. Эдгээрээс 27 үйлчилгээ нь шуудан хүргэлтээр хийгдэж байна. “Бүртгэлийн Киоск” төхөөрөмжийг Алтанбулаг боомтод байршуулж, Хаан банктай хамтран ажиллах гэрээний дагуу Мандал, Сайхан сумд болон аймгийн Улсын бүртгэлийн хэлтсийн үйлчилгээний байранд Хаан банкнаас нэгж бүр нь 30.0 сая төгрөгийн үнэ бүхий 3 ширхэг киоск машиныг бүртгэлийн байгууллагад зориулан хөгжүүлэлт хийн суурьлуулж иргэдэд үйлчилж байна. Мөн Сүхбаатар, Алтанбулаг, Мандал, Сайхан сумд болон лавлагаа үйлчилгээний улсын бүртгэгч нарт 5 ширхэг пос төхөөрөмжийг байршууллаа. Төрийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн систем /www.e-mongolia.mn/-ээр дамжуулан Улсын бүртгэлийн ерөнхий газраас 22 төрлийн лавлаа, 68 төрлийн үйлчилгээ үзүүлж байна. Улсын бүртгэлийн байгууллага Засгийн газрын 2020 оны “Улсын бүртгэлийн үйлчилгээний хөлсний хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” 230 дугаар тогтоолыг 2021 оны 7 дугаар сарын	

								01-ний өдрөөс мөрдөж эхэлсэн ба тус тогтоолоор лавлагааг үнэ төлбөргүй авах болсон нь иргэн, хуулийн этгээдээс гарах зардал хэмнэгдэж боломж бүрдсэн. Тус системээр дамжуулан шаардлагатай цаасан нотлох баримт бичгийг шуудангаар хүлээн авч, бүртгэгдсэн бичиг баримтыг буцаан хүргүүлэх зорилгоор Харилцаа холбоо мэдээллийн технологийн газар, Монгол шуудан ХК-тай хамтран нэг талт болон хоёр талт шуудангийн үйлчилгээг нэвтрүүлсэн.	
274		4.2.7.2. Иргэний тоон гарын үсгийг бүртгэлийн үйлчилгээнд нэвтрүүлэх	Тоон гарын үсэг нэвтрээгүй.	Хэрэгжилтийн хувь		Иргэд тоон гарын үсгээ ашиглан бүртгэлийн үйлчилгээ авах нөхцөл бүрдсэн байна.	Цахим гарын үсгийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан тоон гарын үсгийг олгох ажлыг эрчимжүүлэх, иргэдэд сурталчлан таниулах зорилгоор хэлтсийн даргын 2022 оны 07 дугаар тушаалаар төрийн байгууллагууд болон орон нутгийн төсөвт үйлдвэрийн газар, боловсрол, эрүүл мэндийн байгууллагууд, багийн иргэдийг хамруулах хуваарь гаргаж, нийт 84 байгууллагын 10914 албан хаагчдад тоон гарын үсгийг олгосон байна. Иргэдэд тоон гарын үсэг олгох, тоон гарын үсгийн хэрэглээг сурталчилан таниулах ажил өдөр бүр хэрэгжиж байгаа бөгөөд аймгийн хэмжээнд хамрагдвал зохих 73,802 иргэнээс	70%

							27,948 иргэнд тоон гарын үсэг олгоод байна.	
275		4.2.7.3. ГЗБГЗЗГ-тай хамтран хаягийн нэгдсэн мэдээллийн сантай болох	Аймгийн Газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газраас дундын мэдээллийн сангаар дамжуулан газар, эзэмших, ашиглах эрхийн улсын бүртгэлийн дугаар олгох талаар нийт 7837 бүртгэл хийсэн байна	Бүртгэгдсэн мэдээллийн тоо		Хаягжуулалтын журмын хүрээнд хаяг шинэчлэгдсэн иргэний цахим үнэмлэх, хуулийн этгээд, эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ /хаяг/ солих ажлыг зохион байгуулна.	Хаягжуулалтын тухай хууль, Засгийн газрын 2019 оны 325 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Гудамж зам талбай үл хөдлөх хөрөнгийг хаягжуулах" журмын хэрэгжилтийн хүрээнд аймгийн газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газраас ирүүлсэн кадастарын мэдээллийн сангийн лавлагаа мэдээлэлтэй тулгаж үл хөдлөх хөрөнгийг шинээр хаягжуулах ажлыг зохион байгуулж 2022 онд 2797, 2023 онд 3207 өмчлөх эрхийн бүртгэлд хаягийн өөрчлөлтийг тусгасан.	100%
276	4.2.8. Улсын хил хамгаалалт, хилийн боомтын аюулгүй байдал, шалган нэвтрүүлэх үйл ажиллагааг шинэчилж хил хамгаалах албыг бэхжүүлэн, хил хамгаалах байгууллагуудын нэг цонхны	4.2.8.1. Улсын хил хамгаалалт, хилийн боомтын аюулгүй байдал, шалган нэвтрүүлэх үйл ажиллагаа, албаны бэлэн байдлыг хангах ажилд дэмжлэг үзүүлэх	100 хувь	Үзүүлсэн дэмжлэгийн тоо		70 хувь	Монгол Улсын Хилийн тухай хуулийн дагуу “Хилийн бүсийн өргөнийг шинэчлэн тогтоох тухай” 2021 оны Хил хамгаалах ерөнхий газрын дарга, аймгийн Засаг даргын хамтарсан тушаал, захирамжаар улсын хилийн бүсийн өргөн, түүний зааг, эргэлтийн цэгүүдийг шинэчлэн баталсан. Хилийн 0243 дугаар ангийн цэргийн байр, эмнэлгийн байрыг улсын төсвийн 1 тэрбум 115 сая төгрөгөөр 2023 онд бүрэн барьж ашиглалтад оруулсан.	100%

277	үйлчилгээний байрыг ашиглалтад оруулна.	4.2.8.2. Баруун хужир, Хар горхи, Цөхийн заставт ажиллаж буй хилчдийн нийгмийн хамгааллыг сайжруулах арга хэмжээг зохион байгуулах	Нийгмийн баталгааг хангахад дэмжлэг үзүүлсэн.	Үзүүлсэн дэмжлэгийн тоо		Хилчдийн нийгмийн баталгаа хангагдсан байна.	Хилийн 0284 дүгээр салбар Хар горхийн хилийн заставт 6 айлын нэгдсэн халаалттай байр барьж 2021 оны 07 дугаар сард ашиглалтад оруулсан. Хилийн 0281, 0284, 0283 дугаар салбар (Баруун хужир, Хар горхи, Цөх)-уудад ажиллаж байгаа офицер, ахлагч нарын хүүхдийн боловсролыг дэмжих зорилгоор байгууллагаас улирал тутам 420.000 төгрөгийн тэтгэмж олгосон. Монгол Улсын хилийн тухай хуулийн 39.4 дэх хэсэгт заасны дагуу офицер ахлагч нарын 18 гэр бүлийг ажлын байраар хангаж, 1 ахмад хилчинг ажлын байранд зуучилсан. Алба хаагчдад 10 айлын орон сууц барих “Хилчин хотхон”-ны газрын асуудлаар аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газарт газар авах хүсэлтээ хүргүүлж, 10 алба хаагчдид өрхийн зориулалттай 0.7 га газрыг өмчлөх эрхийг шийдвэрлэсэн.	100%
278		4.2.8.3. Хил хамгаалах албыг бэхжүүлэхэд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, аян зохион байгуулах	16	Хилийн зөрчлийн тоо		Иргэдийн оролцоо нэмэгдэж, хилийн зөрчил буурсан байна.	“Нэг мянгат малчин-Нэг агт” аяныг үргэлжлүүлэн зохион байгуулж аяны хүрээнд 2021 онд Мандал сумаас 4, Түшиг сумаас 3, Зүүнбүрэн сумаас 2, 2022 онд Түшиг, Алтанбулаг, Хүдэр сумдын малчдаас 3 агтыг тус тус хүлээн авсан.	100%

279	4.2.9. Хууль хяналтын байгууллагуудын салбар дундын хамтын ажиллагааг сайжруулна.	4.2.9.1. Хууль хяналтын байгууллагуудын ажил хэргийн уулзалтыг жилд 2-оос доошгүй удаа зохион байгуулах	90 хувь	Зохион байгуулсан уулзалтын тоо		Хууль сахиулах байгууллагуудын удирдлагын хамтарсан уулзалтыг зохион байгуулж, ажлын уялдаа холбоо, хамтын ажиллагааг өргөжсөн байна.	Шүүх эрх мэдэл болон хууль хяналтын байгууллагуудтай нэгдсэн 5, хэсэгчилсэн 9 удаагийн хамтарсан уулзалтыг хийж, Шүүх, Прокурор, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар, Цагдаагийн газар, Хилийн анги зэрэг байгууллагуудад аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс дэмжлэг үзүүлж ажилласан. 2022 онд хууль, хяналтын байгууллагуудын удирдах ажилтны уулзалтыг 2 удаа зохион байгуулж, ажлын уялдаа холбоог сайжруулах талаар санал солилцож ажилласан. Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Ханнс Зайделийн сангийн ажлын хэсэгтэй хамтран аймгийн Цагдаагийн газрын мэдүүлгийн өрөө, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын уулзалтын өрөөний үйл ажиллагаатай танилцан хууль сахиулах байгууллагуудын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, хүний эрхийг хэрхэн хангаж байгаад хяналт шалгалтыг хийж, зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэн ажилласан. Мөн “Нээлттэй хаалганы өдөр” арга хэмжээг 2023 оны 4 дүгээр сарын 14-ны өдөр Сүхбаатар суманд зохион байгуулж аймгийн хууль сахиулах байгууллагууд иргэдэд хууль зүйн үнэ төлбөргүй зөвлөгөөг өгч ажилласан.	100%

280		4.2.9.2. Гэмт хэрэг, зөрчил ихээр үйлдэгддэг цэгүүдэд камер суурилуулж, гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх ажилд дэмжлэг үзүүлэх	80 хувь	Камерын тоо		80 хувь	Телекамераар хяналт тавих нь гэмт хэрэг, зөрчлийг богино хугацаанд илрүүлэх, таслан зогсоох, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, бага хүчээр их талбайд хяналт тавих, иргэдийн аюулгүй, амар тайван амьдрах эрхийг хангах зорилгоор аймгийн төв Сүхбаатар сумand 2021 оны орон нутгийн төсвийн сангийн 47.1 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтаар коронавируст халдвар болон гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх илрүүлж таслан зогсоох зорилгоор замын хяналтын постыг камержуулах ажлыг Сүхбаатар, Шаамар сумын гурвалжингийн пост, 4 зам хяналтын пост зэрэг 4 гол цэгт тус тус байршуулсан. Аймгийн төв болон сумдуудыг теле хяналтын нэгдсэн төвд холбох ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэн ажиллаж Мандал сумыг теле хяналтын нэгдсэн сүлжээнд холбох төслийг хэрэгжүүлсэн. Төслийн хүрээнд 40 цэгт 100 камер байршуулахад 244,0 сая төгрөгийн зардлын төсвийг гаргаж орон нутгийн хөрөнгөөр шийдвэрлэсэн. Сумдын цагдаагийн хэсгүүдийг теле хяналтын камерийн системд холбох ажлын хүрээнд Орхон, Орхонтуул, Баруунбүрэн сумдын Цагдаагийн	100%

							хэсгийн байруудыг камержуулахад нийт 35,580,000 төгрөгийг орон нутгийн хөрөнгөөр шийдвэрлэсэн. Сүхбаатар, Алтанбулаг сумдын гудамж, зам талбайг камержуулах нийт 833.893.500 сая төгрөгийн төслийг тооцоог гаргаж аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлж, аймгийг хөгжүүлэх 2023 оны хөгжлийн жилийн төлөвлөгөөнд тусган баталсан. Сүхбаатар сумын 14 цэгийн 44, Мандал сумын төвийн 6 багийн нутаг дэвсгэрийн 40 цэгийн 145, хяналтын камерыг орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар ашиглалтад оруулж, хяналтын камерын нэгдсэн төвийг Цагдаагийн газар, хэлтсийн байранд бий болгоод байна.	
281		4.2.9.3. Хууль сахиулах байгууллагуудын орчин нөхцлийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлэх	Албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд жил бүр дэмжлэг үзүүлсэн бөгөөд 2020 онд цар тахлын үед хариуцлагатай эргүүл, постонд үүрэг гүйцэтгэсэн хууль сахиулах байгууллагын албан хаагчдад аймгийн Засаг	Хэрэгжүүлсэн ажлын тоо		Албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд анхаарч, дэмжлэг үзүүлэн ажиллах ая тухтай нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.	Шүүхийн шинжилгээний албанд томилогдон ирсэн алба хаагчдыг орон сууцжуулах зорилгоор төвийн дулаан, цэвэр бохирт холбогдсон байгууллагын байранд 11 алба хаагчтай түрээсийн гэрээ байгуулан, тав тухтай амьдрах боломжоор хангасан. Цагдаагийн газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газар хамтран хорихоос өөр төрлийн ял эдлүүлэх ажиллагаа, албадлагын арга хэмжээг бүрэн хэрэгжүүлэхээр хамтарсан төлөвлөгөө гарган ажилласан. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 200.0	100%

			дарга, аймгийн Онцгой комиссын даргын шийдвэрээр нийт 39,4 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн.				сая төгрөгийн өртөг бүхий Шүүхийн шинжилгээний албаны лабораторийн 170м2 талбай бүхий 6 ажлын өрөө, автомашины граж бүхий барилгыг “Сэлэнгэ таван хан” ХХК-иар гүйцэтгүүлж байгаа бөгөөд 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар барилгын гүйцэтгэл 70 хувьтай байна. Хууль зүй, дотоод хэргийн яам, Азийн хөгжлийн банктай хамтран хэрэгжүүлсэн “Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх” төслийн хүрээнд “Түр хамгаалах байр”-ны барилгыг 198.409.333 төгрөгөөр үнэлэн үндсэн хөрөнгөнд бүртгэн, үйл ажиллагааг эхлүүлсэн. Түр хамгаалах байрыг орон нутгийн 105.0 сая төгрөгийн төсвөөр дээвэр, сангийн ажлыг засварлан сайжруууллаа. Хилийн ангийн үлээвэр хөгжмийн зэмсэг шинэчлэхэд шаардагдах 59.5 сая төгрөгийг аймгийн Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс шийдвэрлэж, шинэ техник хэрэгслээр ханган ажиллалаа.	
282	4.3.1. Цэргийн насны залуучуудыг алба хаах хүсэл сонирхолыг нэмэгдүүлэх,	4.3.1.1. Цэргийн насны залуучуудад цэргийн алба хаах хүсэл сонирхол төрүүлэх комент,	“Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийг хамгаалах, боловсролын түвшинг	Цэргийн жинхэнэ алба хаах залуусын тоо нэмэгдсэн байна		Хугацаат цэргийн алба хааж буй дайчдыг эргэх, ар гэрийн төлөөллийг оролцуулан	Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, Зэвсэгт хүчний ерөнхий командлагчийн санаачилсан “Бидний бахархал” төслийн арга хэмжээг ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн 1100 орчим сурагчдын дунд	100%

	эрүүл мэнд, бие бялдрыг хөгжүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.	сурталчилгааны ажил зохион байгуулах	нэмэгдүүлэх хөтөлбөр”-ийг 2017-2020 оны хугацаанд хэрэгжүүлэн дуусч аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн VII хуралдаанаар илтгэн хэлэлцүүлж хөтөлбөрийн тайланг “хангалттай” гэж дүгнэсэн.			цэргийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг харуулсан богино хэмжээний нэвтрүүлэг хийж олон нийтэд хүргэнэ.	“Мөнхөд дурсагдах баатрууд” төрийн бус байгууллагын тэргүүн, доктор, дэд профессор, хурандаа Ж.Өвгөнбүргэд “Монгол Улсын тусгаар тогтнолын үнэ цэнэ” 12 минутын баримтат кино, “Эх оронч үзэл, хүмүүжил” сэдвээр лекц, Монгол Улсын баатрууд, ахмад дайчдын эдэлж хэрэглэж байсан буу, зэвсэг, хөшөө дурсгал бусад 612 ширхэг үзмэрийг дэлгэн байрлуулж, түүхийн мэдлэг олгох зорилгоор тайлбарлаж, харилцан ярилцлагыг зохион байгуулсан. Мөн Хүүхэд, залуучуудад эх орноо хайрлан хамгаалах, тусгаар тогтнол, эх хэл, үндэсний түүх, соёлоороо бахархах, дээдлэн хүндэтгэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх, энхийг сахиулагчдын алдар гавьяа, түүхэн замналыг мөнхжүүлэх, сурталчлах зорилгоорУлаанбаатар, Дархан, Эрдэнэт, Сэлэнгэ аймгийн ахлах ангийн 120 гаруй хүүхдүүдэд цэргийн хэргийн анхан шатны мэдлэг, дадлага, хүмүүжил олгох "ЗЭВ" төвийн бүсийн сургалтыг 08 дугаар сарын 16-ны өдрөөс 7 хоногийн хугацаатай Хилийн цэргийн 0243 дугаар ангитай хамтран зохион байгуулсан.	

283		4.3.1.2. “Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийг хамгаалах, хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх	“Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийг хамгаалах, боловсролын түвшинг нэмэгдүүлэх хөтөлбөр”-ийг 2017-2020 оны хугацаанд хэрэгжүүлэн дуусч аймгийн ИТХ-ын Тэргүүлэгчдийн VII хуралдаанаар илтгэн хэлэлцүүлж хөтөлбөрийн тайланг “хангалттай” гэж дүгнэсэн.	“Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийг хамгаалах, хөтөлбөр”-ийн хүрээнд хамрагдах залуучуудын тоог нэмэгдүүлэх		Цэргийн насны залуучуудын эрүүл мэндийн төвшин сайжирч алба хаах залуучуудын тоо нэмэгдэнэ.	Цэрэг татлагын 2022-2023 оны эрүүл мэндийн үзлэгийн судалгааг гаргаж, аймгийн эрүүл мэндийн газартай хамтран Сүхбаатар, Мандал, Сайхан гэсэн 3 бүсэд хуваан сумдын эмнэлгүүдэд хүргүүлэн эрүүлжүүлэх чиглэл өгч тэдгээр идэрчүүдийг ээлжит цэрэг татлагаар тэнцүүлэн 5 хувийг эрүүлжүүлсэн. Засгийн газраас баталсан хяналтын тоог биелүүлсэн.	100%
284	4.3.2. Цэргийн штабын сургалтын төвийн байгуулах.	4.3.2.1. ЦШ-ын төлөвлөгдсөн сургалт, дадлага хийгдэх, төрийн захиргааны албан хаагчдыг "Цэргийн бэлтгэл" сургалт явуулах орчин бүрдсэн байх	Зүүнбүрэн суманд сургалтын төв байгуулах 5га газрын асуудлыг шийдвэрлэж газрын гэрчилгээ авсан.	Цэргийн бэлтгэл сургалт явуулах орчин, нөхцөл бүрдүүлэх		Шаардлагатай барилга байгууламжыг барих, тохижилтийн ажлуудыг хийнэ.	Сэлэнгэ аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын 2022 оны 82 дугаар тогтоолоор Цэргийн штабын “Дайчилгааны бэлтгэл үүрэгтнүүдийн болон орон нутгийн хамгаалалтын томилгоот нэгжийн бүрэлдэхүүний бэлтгэл бэлэн байдлыг хангах зориулалт бүхий сургалтын төв”-ийг байгуулахтай холбогдуулан хашаа, байшин барихад шаардагдах 240.000.000 төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэхээр баталсан ба 2023 онд 120.000.000 төгрөгөөр	100%

							хашаажуулах ажлыг хийхээр ажлын зураг төслийг “Орхон Прожект” ХХК боловсруулан, барилга угсралтын ажлын сонгон шалгаруулалтад “И Эс Би Ай” ХХК шалгарч Зүүнбүрэн сумын нутагт байгуулагдах тус сургалтын төвийн 5 га газрыг угсармал “Евро” загварын бетон хийцлэлтэй 4 үе бүхий 2 метр өндөр, 2 метр урт хашааг орох болон гарах чиглэлийн 2 төмөр хаалгатайгаар хийж гүйцэтгэсэн.	
285	4.3.3. Хүүхэд, залуучуудад эх оронч үзэл төлөвшүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, "Дөл" тэмцээнийг зохион байгуулах	4.3.3.1. Үндэсний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг үе шаттай зохион байгуулах /17 сумын хэмжээнд/	Сүхбаатар сумын ерөнхий боловсролын сургууль, МСҮТ-ийн сурагчидын дунд зохион байгуулсан.	Иргэн-цэргийн харилцаа бэхжихийн зэрэгцээ хүүхэд залуучуудад цэрэг-эх оронч үндэсний үзэл төлөвшүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх		Өсвөр үеийн хүүхдүүд Монгол эх орон, түүх уламжлал, зан заншлаараа бахархах, эх орноо хайрлахын үнэ цэнийг ойлгуулсан байна.	Тус хөтөлбөрийн хүрээнд ерөнхий боловсролын 24 сургуулийн 7-9 дүгээр ангийн сурагчдын дунд “Монгол Улсын Зэвсэгт хүчин” сэдвийн хүрээнд гар зургийн уралдааныг зохион байгуулсан, Нийт 115 бүтээл ирүүлснээс “Тэргүүн” байрыг Э.Тэргэл, “Дэд” байрыг Д.Энхнаран, “Гутгаар” байрыг Э.Амин-Эрдэнэ нарын бүтээлүүд эхний байруудыг эзэлсэн. Мөн ерөнхий боловсролын сургуулиудын 10-12 дугаар ангийн сурагчдын дунд “Монгол цэрэг-Дэлхийн цэрэг” сэдвийн хүрээнд эссэ бичлэгийн уралдааныг зохион байгуулсан. “Тэргүүн” байрыг Б.Гансоёмбо, “Дэд” байрыг Энхчимэг, “Гутгаар” байрыг	100%

							Г.Оджавхлан нарын эсээ тус тус шалгарсан.	
286		4.3.3.2. Цэрэг спортын "Дөл" тэцээнийг аймгийн хэмжээнд 2 жилд нэг удаа зохион байгуулах	Коронавирустай холбогдуулан тус тэмцээн явагдаагүй болно. /Цэргийн штабын үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан.	Өсвөр үеийн хүүхдүүдэд цэрэг эх оронч үндэсний үзэл хүмүүжил төлөвшүүлэх болон бие бялдарын өв тэгш хөгжил олгоход дэмжлэг үзүүлэх		Хүүхэд, залуучуудад эх оронч үзэл төлөвшүүлж, бие бялдарын өв тэгш хүмүүжил олгож Иргэн-цэргийн харилцаа бэхжинэ. Тэргүүлсэн баг Улсын аварга шалгаруулах тэмцээнд оролцоно.	Аймгийн Засаг даргын нэрэмжит аймгийн аварга шалгаруулах цэрэг-спортын “ДӨЛ-2023” цогцолбор тэмцээнийг сум, бүс, аймаг гэсэн 3 үе шаттайгаар зохион байгуулсан ба ерөнхий боловсролын 34 сургуулийн 1750 гаруй сурагчид, 130 орчим багш нар оролцсон. Тус тэмцээний “Тэргүүн” байрыг Мандал сумын 2 дугаар сургуулийн Б.Тэмүүжин захирагчтай "Сүлд" тасаг, “Дэд” байрыг Мандал 3 дугаар сургуулийн Ж.Энх-Амгалан захирагчтай "Хөх чоно" тасаг, “Гутгаар” байрыг Мандал 5 дугаар сургуулийн Г.Алтан-Эрдэнэ захирагчтай "Билиг" тасаг, “Тусгай” байрыг Зүүнбүрэн сумын ерөнхий боловсролын сургуулийн Б.Сансар захирагчтай “Сүлд” тасаг, “Тусгай” байрыг Сүхбаатар сумын 5 дугаар сургуулийн Н.Даваажаргал захирагчтай “Шонхор” тасаг шалгарсан ба “Тасгийн захирагч”-ийн төрөлд М.Энхбат, “Эсээ бичлэг”-ийн төрөлд Ж.Энх-Амгалан, “Жагсаалын үзүүлэх тоглолт”-ын төрөлд Б.Тэмүүжин захирагчтай "Сүлд" тасаг, “Гардан тулааны үзүүлэх тоглолт”-ын төрөлд Ж.Энх-Амгалан захирагчтай "Хөх чоно" тасаг,	100%

							“Гэрийн даалгавар”-ын төрөлд Б.Сансар захирагчтай “Сүлд” тасаг, “Гранат шидэлт”-ийн төрөлд Б.Тэмүүжин захирагчтай "Сүлд" тасаг, “Тусгай бэлтгэл /буудлага, хүн эмнэлгийн бэлтгэл, химийн норматив/”-ын төрөлд М.Тэмүүлэл захирагчтай “Тэмүүлэл” тасаг, “Цэргийн байр зүйн” төрөлд Т.Төрболд захирагчтай “Дайчин шонхор” тасаг, “Тактикийн ажиллагаа”-ны төрөлд О.Анар-Эрдэнэ захирагчтай “Элит” тасаг, “Галын бэлтгэл”-ийн төрөлд Д.Нямбаяр захирагчтай “Бүргэдэй” тасаг тус тус шалгарч өргөмжлөл, дурсамж, мөнгөн шагналаар шагнаж урамшуулсан. Энэхүү арга хэмжээнд хүүхэд, залуучуудад цэрэг эх орон үндэсний үзэл төлөвших, эх орноо хайрлан хамгаалахын ач холбогдлыг ойлгуулсан сургалт болсон.	
287	4.3.4. Орон нутгийн хамгаалалтын тухай хуулийг иргэд, олон нийтэд сурталчлан таниулах ажлыг зохион байгуулж, бүх нийтийн	4.3.4.1. Орон нутгийн хамгаалалтын тухай хуулийн чиглэлээр төр захиргааны байгууллага, ҮАБХТЧҮББ-ын албан хаагч нартай сургалт зохион байгуулах, аж ахуй нэгж байгууллагуудтай	17 сумдын “Орон нутгийн хамгаалалтын төлөвлөгөө"-г боловсруулан аймгийн Засаг даргаар батлуулсан.	Хуулинд заагдсан арга хэмжээг холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлэх		Аймгийн хэмжээнд нэгдсэн дадлага сургуулийг ҮАБХТЧҮББ-тайгаа хамтран хийнэ.	“Орон нутгийн хамгаалалтын төлөвлөгөө”-ний дагуу бие бүрэлдэхүүн, техникийг тогтоосон хугацаанд татан нийлүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх бэлтгэлийг хангах, холбоо, зарлан мэдээллийн сувгийн бэлэн байдал найдвартай ажиллагааг хангах, тогтмолжуулах, зарлан мэдээлэл хүргэх бүдүүвчийн дагуу цахилгаан холбоо, төрийн	100%

	оролцоотойгоор орон нутгийн хамгаалалтын бэлтгэлийг хангах, хамгаалах олон талт арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	хамтран орон нутгийн хамгаалалтыг зохион байгуулах					холбоо, үүрэн холбоо /Мобиком, Скайтел, Юнител, G-mobail/, биет холбоочин зэргийг тодотгон ажилласан.	
288		4.3.4.2. Томилгоот нэгжийн бүрэлдэхүүнтэй төлөвлөгдсөн сургалт, дадлагыг үе шаттай зохион байгуулах	17 сумдын "Орон нутгийн хамгаалалтын төлөвлөгөө"-г боловсруулан аймгийн Засаг даргаар батлуулсан.	Томилгоот сумангуудын үүрэг гүйцэтгэх ур чадвар нэмэгдэх		Уламжлалт болон уламжлалт бус аюулаас сэргийлэх, орон нутгийн хамгаалалтын ажилд томилон оролцуулж, дадлага, туршлага суулгасан байна.	Аймгийн Засаг даргын 2023 оны А/03 дугаар захирамжийн дагуу 01 дүгээр сарын 07-21-ний өдрүүдэд 17 сумын Засаг даргын Тамгын газрын дарга нартай хамтран "Орон нутгийн хамгаалалтын төлөвлөгөө"-ний томилгоот нэгжийн удирдлагын бүрэлдэхүүнд гүйцэтгэх үүргийн талаар мэдээ мэдээлэл, онолын сургалтыг зохион байгуулсан. Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлөөс Төрийн цэргийн болон Хууль сахиулах байгууллагуудын дунд зохион байгуулсан Стратегийн команд штабын сургуульд 10 дугаар сарын 24-26-ны өдрүүдэд бэлтгэл ажлыг хангаж оролцсон. Тус сургуульд Алтанбулаг сумын томилгоот бүрэлдэхүүнийг гарган үүрэг гүйцэтгүүлсэн. Батлан хамгаалах яамнаас 2023 оны 01 дүгээр сарын 26-наас 27-ны өдрүүдэд "Монгол Улсын аюулгүй байдал ба Батлан хамгаалах нэгдсэн тогтолцоог бэхжүүлэх бодлогын шинэчлэл" сэдвийн хүрээнд аймаг,	100%

							нийслэлийн цэргийн штабын дарга нарын сургалтад хамрагдсан.	
5. ТАВ. НОГООН ХӨГЖИЛ								
289	5.1.1. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад тогтвортой ногоон хот, ногоон барилга, амьдралын ногоон хэв маяг, нөөцийн хэмнэлт зэрэг байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй ногоон үзэл санаа, хандлага, дадлыг дэмжих, мэдлэг, олгоно.	5.1.1.1. Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад ногоон хот, ногоон барилга, амьдралын ногоон хэв маяг, нөөцийн хэмнэлт зэрэг байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй ногоон үзэл санаа, хандлага, дадлыг дэмжих мэдлэг олгох ажил, арга хэмжээ зохион байгуулах	2020 онд "ногоон төгөл-Ногоон посторт" аяныг зохион байгуулсан.	Ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад ногоон хот, ногоон барилга, амьдралын ногоон хэв маяг, нөөцийн хэмнэлт зэрэг байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй ногоон үзэл санаа, хандлага, дадлыг дэмжих мэдлэг олгох ажил, арга хэмжээ зохион байгуулсан эсэх	-	сургууль цэцэрлэгийн барилгыг ус, усны хэмнэлттэй, дулаан алдагдал багатай, сэргээгдэх эрчим хүчээр хангах	Сүхбаатар, Мандал, Баянгол, Сайхан, Цагаануур сумдын Ерөнхий боловсролын сургуулийн 1000 сурагчдад "Ногоон хот, ногоон барилга", "Амьдралын ногоон хэв маяг, нөөцийн хэмнэлт", "Байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй ногоон үзэл санаа, хандлага, дадал" цахим сургалтыг зохион байгуулсан.	100%
290	5.1.2. Сибирь жодоо, сибирь хуш, сибирь гацуур зэрэг ховор зүйлийн модлог ургамлыг	5.1.2.1. Хуш, жодоо, гацуурын үр бэлтгэх, тарих	Ерөө, Мандал, Хүдэр суманд жодооны 5-7 настай суулгацаар 5 га талбайд ойжуулалт хийсэн.	Хуш, жодоо, гацуурын үр бэлтгэх, тарьсан тоо	60 сая төгрөг	хуш, жодоо, гацуурын үр тарьж ургуулна.	Хүдэр сумын ойн сангийн 81 дүгээр хэсэглэлийн 6.5 дугаар ялгарал буюу Амж, Хонгио толгойд 25 га, Ерөө сумын Банзарын аманд 25 га талбайд сибирь хуш модны 40.0 сая ширхэг тарьцаар ойжуулалтын	100%

	тарималжуулах ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.		суманд жодоог мод үржүүлгийн газарт тарьж байна.				ажлыг “Бугант Минж” ХХК хийж гүйцэтгэсэн.	
291		5.1.2.2. Сибирь жодоо, сибирь хуш, сибирь гацуур зэрэг ховор зүйлийн үнэт модлог ургамал, байгалийн ховор, ашигт ургамлыг таримaлжуулах ажлыг үе шаттай зохион байгуулах	Мандал суманд жодоог мод үржүүлгийн газарт тарьж байна.	Сибирь жодоо, сибирь хуш, сибирь гацуур зэрэг ховор зүйлийн үнэт модлог ургамал, байгалийн ховор, ашигт ургамлыг тарималжуулсан талбайн хэмжээ	10 сая төгрөг	5 га талбайд сибирь хуш, жодоо, гацуурын суулгацаар ойжуулалт хийсэн байна.	Ерөө, Хүдэр суманд “Бугант минж” ХХК 50 га талбайд сибирь жодоо, сибирь хуш, сибирь гацуур зэрэг ховор зүйлийн үнэт модлог ургамлаар тарьмалжуулсан.	100%
292	5.1.3. “Ногоон сум” хөдөлгөөнийг өрнүүлнэ.	5.1.3.1. “Ногоон сум” аяныг өрнүүлэх	2020 онд "Хоггүй, цэвэрхэн Сэлэнгэ" аяныг зохион байгуулсан.	“Ногоон сум” аяныг өрнүүлсэн эсэх	-	Хүн ам олноор суррьшсан томоохон төв, суурин, сум "Ногоон сум" болсон байна.	“Ногоон сум” аяныг өрнүүлэн аймгийн 17 сум, 6 тосгоны 5219 иргэн, 545 аж ахуйн нэгж, байгууллага мод тарих ажилд оролцож, 7887 м2 цэцгийн мандал, 5976 м2 талбайд зүлэгжүүлэлт, 5,5 га талбайд цэцэрлэгт хүрээлэн, 6 нэрэмжит төгөл байгуулж, 9,3 сая ширхэг тарьж ургуулж, тохижилт, ногоон байгууламж сайтай сумаар Мандал, Зүүнбүрэн, Баянгол сум шалгарч, аянд 1200 айл өрхийг оролцуулж, иргэдийг ая тухтай амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлсэн.	100%

293		5.1.3.2. “Ногоон сум” шалгаруулах удирдамжийг ногоон хөгжлийн бодлоготой уялдуулан боловсруулах	2021 онд "Хоггүй, цэвэрхэн Сэлэнгэ" аяныг зохион байгуулсан.	“Ногоон сум” шалгаруулах удирдамжийг ногоон хөгжлийн бодлоготой уялдуулан боловсруулсан эсэх	-	-	“Ногоон сум" шалгаруулах удирдамжийг ногоон хөгжлийн бодлоготой уялдуулан боловсруулж, аймгийн хэмжээнд 7887 м2 цэцгийн мандал, 5976 м2 талбайд зүлэгжүүлэлт, 5,5 га талбайд цэцэрлэгт хүрээлэн, 6 нэрэмжит төгөл байгуулж, 9,3 сая ширхэг тарьж ургуулан тохижилт, ногоон байгууламж сайтай сумаар Мандал, Зүүнбүрэн, Баянгол сум шалгарсан.	100%
294	5.1.4. Гэр хорооллын болон аялал жуулчлалын бүсэд “Био жорлон” арга хэмжээг зохион байгуулж, хөрсний бохирдлыг бууруулна.	5.1.4.1. "“Био жорлон”-гийн талаарх ойлголтыг иргэдэд олгох сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулна. “Био жорлон” суурилуулах айл өрх, аялал жуулчлалын газруудын судалгааг гаргах. Гэр хорооллын болон аялал жуулчлалын бүсэд “Био жорлон” арга хэмжээг зохион байгуулж, хөрсний бохирдлыг бууруулах"	2022 онд "Хоггүй, цэвэрхэн Сэлэнгэ" аяныг зохион байгуулсан.	"“Био жорлон”-гийн талаарх ойлголтыг иргэдэд олгох сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулна. “Био жорлон” суурилуулах айл өрх, аялал жуулчлалын газруудын судалгааг гаргах. Гэр хорооллын болон аялал жуулчлалын бүсэд “Био жорлон” арга хэмжээг зохион	79,7	"био-жорлон"-гийн тоо нэмэгдсэн байна.	"“Эрүүл аюулгүй-Цэвэр орчин” бүрдүүлэх 01 дүгээр албан даалгаврыг гарган ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах чиглэлээр бүлэг заалтыг тусган сумдын гэр хорооллын айл өрхийн нүхэн жорлон, угаадасны нүхний тооллого зохион байгуулж, хөрсний бохирдлыг бууруулах, эко жорлонтой болгох үүрэг чиглэл хүргүүлж, 22 нүхэн жорлонг буулгаж, Баруунбүрэн 2, Мандал 4, Алтанбулаг 2 биожорлон, Сүхбаатар сумын “Шунхлай” ШТС 1 боловсон 00-той болж, гэр хорооллын нүхэн жорлонг үе шаттай бууруулсан. “Жорлон” үндэсний чуулганд аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын 2 мэргэжилтэнг оролцуулж ажилласан.	90%

				байгуулж, хөрсний бохирдлыг бууруулах"				
295		5.1.5.1. Төв суурин газрын ногоон төгөл, ногоон байгууламжийн судалгаа гаргах, ногоон байгууламж, төгөл байгуулах	Сүхбаатар сумын 5-р багт 3 га талбайд "Ногоон төгөл" байгуулсан.	Төв суурин газрын ногоон төгөл, ногоон байгууламжийн судалгаа гаргах, ногоон байгууламж, төгөл байгуулсан эсэх	10 сая төгрөг	"нэг хүнд ноогдох ногоон байгуулажийн хэмжээ нэмэгдсэн байна.	17 сум, 6 тосгоны 527 байршлын 1,438,648 м.кв ногоон байгууламжийн мэдээллийг Хот байгуулалтын кадастрын Урбан цахим системд оруулж, Аймгийн хэмжээнд 7043 м2 цэцгийн мандал, 4012м2 талбайд зүлэгжүүлэлт, 5,5 га талбайд цэцэрлэгт хүрээлэн, 6 нэрэмжит төгөл байгуулсан.	100%
296	5.1.5. Төв суурин газрын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж, гудамж талбайн гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг нэмэгдүүлнэ.	5.1.5.2. Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг хийх газруудын судалгааг гаргах, суурилуулах	Сумдын гол замуудыг гэрэлүүлсэн.	Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг хийх газруудын судалгааг гаргасан эсэх, суурилуулсан эсэх	-	судалгаанд тулгуурлан гэрэлтүүлгийг суурилуулсан байна.	Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг хийх газруудын судалгааг гарган Сүхбаатар, Сант, Мандал, Алтанбулаг, Цагааннуур, Зүүнбүрэн, Орхонтуул, Баруунбүрэн, Ерөө сумын Бугант тосгон, Түшиг, Шаамар, Орхон сумдын төв болон гэр хорооллын гудамжны 510 ширхэг гэрэлтүүлгийг суурилуулсан.	100%
297		5.1.5.3. Камержуулах шаардлагатай газруудын судалгаа, зураглал гаргах	4 замын хяналтын постыг камержуулсан.	Камержуулах шаардлагатай газруудын судалгаа, зураглал гаргасан эсэх, камержуулалтын тоо	300 сая төгрөг	хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэг ихээр үйлддэг 1 газруудыг камержуулна.	Сүхбаатар сумын 16 цэгийн байршилд 144 ширхэг телекамерыг байршуулж, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангаж, өмнөх оныхоос гэмт хэрэг 3,3 хувиар буурсан байна.	100%

298	5.1.6. Агаар, орчны бохирдлын эх үүсвэр, хор уршиг, сөрөг нөлөөллийн талаар олон нийтэд мэдээлж, зөв дадалд сургана.	5.1.6.2. Агаар, орчны бохирдлын эх үүсвэр, хор уршиг, сөрөг нөлөөллийн талаар олон нийтэд мэдээлэл өгч, зөв дадал хэвшилд сургах, иргэний байгаль орчныг хамгаалах журамт үүргийг таниулахад чиглэсэн сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулах	2021 онд агаар бохирдуулагчийн эх үүсвэрийн тооллого хийгдсэн.	Агаар, орчны бохирдлын эх үүсвэр, хор уршиг, сөрөг нөлөөллийн талаар олон нийтэд мэдээлэл өгч, зөв дадал хэвшилд сургах, иргэний байгаль орчныг хамгаалах журамт үүргийг таниулахад чиглэсэн сургалт, сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулсан эсэх	4 сая	Агаар, орчны бохирдлын эх үүсвэр, хор уршиг, сөрөг нөлөөллийн талаарх сургалт, сурталчилгааны ажлыг 2-оос дээш удаа хийсэн байна.	Аймгийн албан ёсны цахим хуудсаар дамжуулан "Агаар, орчны бохирдлын эх үүсвэр, хор уршиг, сөрөг нөлөөлөл"-ийн талаар олон нийтэд 2 удаагийн мэдээлэл өгч, "Байгаль орчныг хамгаалах журамт үүргийг таниулахад чиглэсэн сургалт"-ыг аймгийн Ерөнхий боловсролын 35 сургуулийн 1500 хүүхэд, 17 сум 6 тосгоны 2000 иргэдийг оролцуулан зохион байгуулж, 530 ширхэг сурталчилгааны материалыг тараан зөв дадал хэвшилд сургах ажлыг хийсэн.	100%